

BOGOSLOVNI VESTNIK

LETNIK 50

LETO 1990 / ŠTEVILKA 1—2

ZBORNIK OB SEDEMDESETLETNICI TEOLOŠKE FAKULTETE V LJUBLJANI 1919—1989

GLASILO TEOLOŠKE FAKULTETE V LJUBLJANI

BOGOSLOVNI VESTNIK

izdaja Teološka fakulteta v Ljubljani, Poljanska 4,
61000 Ljubljana, Jugoslavija

Revija izhaja štirikrat na leto.

Uredniški odbor: Bogdan Dolenc (glavni urednik), Anton Stres (odgovorni urednik), Stanko Janežič, Jože Krašovec, Anton Nadrah, Marijan Smolik, Anton Štrukelj.

Lektor: Avguštin Pirnat

Oprema: Tone Štrus

Naslov uredništva: Bogoslovni vestnik, Poljanska 4,
61000 Ljubljana

Naslov uprave: Družina — Bogoslovni vestnik, Cankarjevo nabrežje 3/I, 61000 Ljubljana, Jugoslavija

Letna naročnina: 240,00 din, posamezna številka 60,00, za inozemstvo 480,00 din.

Naročnino pošiljajte na naslov: Uprava lista Družine — Bogoslovni vestnik, Cankarjevo nabrežje 3/I, 61000 Ljubljana, na žiro račun: 50100-620-107-05-1010115-735329, DRUŽINA, Ljubljana; naročnino iz tujine nakazujte na devizni račun pri Ljubljanski banki GB: 010-727001-100100/55, DRUŽINA, Ljubljana, Jugoslavija.

Tisk: Družina, Ljubljana

EPHEMERIDES THEOLOGICAE Facultatis theologiae (catholicae) labacensis

Poljanska 4, 61000 Ljubljana, Jugoslavija, Director responsabilis: Anton Stres, Poljanska 4, Ljubljana, Jugoslavija

Typographia: Družina, Ljubljana, YU

**ZBORNIK
OB SEDEMDESETLETNICI
TEOLOŠKE FAKULTETE V LJUBLJANI
1919—1989**

Ljubljana 1990

Uredil
Rafko Valenčič

Ob 70-letnici Teološke fakultete v Ljubljani

Sedemdeset let obstoja je za ustanovo, kakršna je fakulteta ali univerza, ki meri svoj čas s stoletji, sicer skromna obletnica. Toliko bolj to velja v primerjavi s številnimi evropskimi univerzami, ki štejejo pol tisočletja in več od svoje ustanovitve. Čeprav se tudi teološki študij na Slovenskem približuje tisočletju, če upoštevamo nove domene zgodovinarjev, ima nepretrgan univerzitetni študij svoj začetek šele v letu 1919. Vendar pa je doba sedemdeset let tako razgibana in bogata, da je vredno pogledati v njeno preteklost in na prehojeno pot.

Teološki študij ima med drugimi visokošolskimi vedami določeno prednost. Tudi na naših tleh je postavljaj temelje splošne in krščanske omike s tem, da je ohranjal bogastvo antične kulture in ustvarjal novo sintezo med njo in krščanstvom.

V zadnjih desetletjih tega stoletja pa je človeštvo doživelo številne spremembe, ki so postale za teološko misel izziv. Razmerje se je obrnilo: nekdanje vera pomenila izziv za znanost, sedaj postaja znanost izziv za vero. Pa vendar je ne le Cerkev, marveč tudi celotno človeštvo v tem času prisluhnilo sporočilom zadnjega koncila, ki ga je v začetku spremljala ideja 'smrti Boga', v našem času pa prebujeno zanimanje za religioznost. Napovedi, da se vsak 'vase zaprti humanizem' (Pavel VI.), ki so ga zlasti uveljavljale nekatere totalitarne ideologije in z njimi povezani družbeni sistemi, prej ali slej obrne proti človeku, so se za skrbno oko začele uresničevati že pred nekaj desetletji.

Teološka misel ni mogla ostati neobčutljiva za te spremembe in nove naloge, ki jih narekuje razvoj sveta in 'znamenja časa', kakor je preroško napovedal koncil. Tudi spoznanje, da Cerkev sicer mnogo daje človeštvu, da pa je tudi sama z njegove strani obdarovana, je vredna premisleka. Številni teologi so to ugotavljali že v času pred koncilom. Nihče ni samo darovalec in tudi ne samo obdarovanec, ne človek ne ustanova.

Tako praznovanje 70-letnice fakultete kakor izdaja tega zbornika je v teh razmerah opravičljiva pod pogojem, da je to klic k še večji dejavnosti in zvestobi zaupanemu poslanstvu: danes oznanjati veselo novico o smislu, odrešenju, o božji ljubezni do človeka in človeštva, o povezanosti božjega s človeškim, zemeljskega s presegajočim, spoznanja z verovanjem. Brez dvoma bodo tudi v prihodnje še v večji meri, tako kot nekdanj, univerze in fakultete poklicane gojiti in

ohranjevati duha (Duha) v človeškem rodu. To je najprej duh evangelijskega uboštva, brez katerega ne more uspevati nobena znanost, teološka še posebej ne. Ta duh ji narekuje, da sicer išče in raziskuje ter se nikoli ne zadovolji z doseženim, vendar mora z vso skromnostjo priznavati, da ne ustvarja nič novega, marveč le odkriva, kar je skrito v naravnih zakonitostih. To je dalje duh svobode, ki ob priznavanju zakonitosti stvarstva in moralnega reda v vsaki znanosti in življenjski stvarnosti hrepeni po počlovečenju in odrešenju. To je duh osmišljanja vse človekove dejavnosti, zlasti bivanja samega. Tehnična civilizacija ne more dati odgovora na človekova najgloblja vprašanja. Še več, tudi sama se ne more pravilno razvijati, ne da bi ob tem ogrožala svojega ustvarjalca, če ni našla mesta v širšem, duhovnem in presegajočem okviru. Brez podcenjevanja katere koli vede lahko rečemo, da je humanistika, v kateri ima teologija posebno mesto, tisto področje, ki je *conditio sine qua non* za celovit in skladen razvoj človeštva. Ali je to razlog, da so nekateri v naših razmerah začeli glasno razmišljati o vrnitvi teologije med visokošolske discipline? Želeli bi, da je temu tako ali da je ta razlog vsaj na prvem mestu. V vsakem primeru pa je naloga teološke misli, da povezuje različne silnice človekovih hotenj in jih usmerja k celovitosti, da človeku odpira vrata tistega sveta, ki ga je mogoče sprejeti in vsaj delno doumeti samo z vero. Vera pa je najprej obdarovanost in ne zgolj človeški napor.

Zbornik, ki je pred nami, pa je znamenje prav teh človeških naporov, ki so jih profesorji in študentje skozi 70 let vlagali za rast božjega spoznanja v sebi in v slovenskem narodu. Za večino živčih slovenskih duhovnikov so to imena njihovih učiteljev in zapisi o njihovemu delu. Naj ostane zapisano v tej obliki, čeprav nepopolni, tudi za prihodnje rodove. Naj bo to skromna oddolžitev njim in njihovemu delu. Predvsem pa naj bo vsem, ki se bodo ob branju srečali z imeni, idejami in mislimi, podatki in navedbami, obogatitev duha in življenja ter spodbuda za nadaljnje delo. Bog daj!

Ljubljana, 31. decembra 1989

Rafko Valenčič
dekan

France Perko

Teološka fakulteta v službi naroda in Cerkve

70-letnica Teološke fakultete v Ljubljani je priložnost, da pogledamo in presodimo vlogo teološke fakultete in teološkega študija v službi našega slovenskega naroda in Cerkve na Slovenskem. To obletnico obhajamo v podobnih prelomnih in usodnih časih, kakor je bil čas ob ustanovitvi Univerze in s tem Teološke fakultete v Ljubljani po končani prvi svetovni vojni, ko je slovenski narod sklenil svojo prihodnost povezati z drugimi jugoslovanskimi narodi v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev. Na skupni poti z drugimi jugoslovanskimi narodi je slovenski narod in v njem Cerkev na Slovenskem prehodil dolgo in težavno pot, se boril proti unitarizmu kraljevine Jugoslavije, trpel pod okupacijo, z veseljem sprejel v svojo skupnost po zadnji vojni brate s Primorske in se v novih razmerah socialistične Jugoslavije znašel v novih preizkušnjah, ki so v zadnjem času vendarle privedle do upanja, da si bo končno slovensko ljudstvo v resnični svobodi, v pravičnosti in demokraciji, v bratski povezanosti z drugimi narodi v jugoslovanskem in evropskem prostoru suvereno utiralo pot v prihodnost 3. tisočletja.

Kakšna je vloga Teološke fakultete, teološkega študija in teoloških iskanj v tem procesu zorenja za prihodnost? Teologija — znanost o Bogu na podlagi krščanskega razodetja in človeškega iskanja — je v resnici najgloblji pogled v skrivnost človeka, njegove biti, njegovega smisla, medčloveških odnosov in njegove prihodnosti. Emmanuel Mounier pravi, da krščanstvo angažira in aktivira človeka pred izzivi zgodovinskih dogajanj. Sodobni teolog Zoltan Alszegehy označuje teologijo kot aktivnost vere, kot znanost vere v službi Cerkve in človeštva.

Krščanska teologija je teologija odrešenja, ki se uresničuje v času, piše Ch. Péguy. Zato je študij teologije v svoji najpomembnejši razsežnosti usmerjen v službo človeštva, ki išče, v službo naroda, ki oblikuje in žlahtni svojo kulturo, in končno v službo Cerkve, ki je po Karlu Rahnerju osnovni zakrament odrešenja za ves svet in učinkovito znamenje absolutne prihodnosti človeka.

* Slavnostno predavanje beograjskega nadškofa dr. Franca Perka, nekdanjega profesorja TF v Ljubljani, na proslavi 70-letnice fakultete in praznovanju sv. Tomaža Akvinskega, fakultetnega zavetnika, 7. 3. 1989.

Študij teologije ima na slovenskih tleh dolgo tradicijo. Že avtorja Brižinskih spomenikov lahko označimo kot prvega slovenskega teologa, ki so ga napajala vzhodna in zahodna razmišljanja o ničnosti in veličini človeka v Kristusu. V srednjem veku imamo predvsem samostanske šole in šole v večjih župnijskih središčih, ki so pripravljale kandidate za duhovniško delovanje med slovenskim ljudstvom. 16. stoletje nam je prineslo slovenske protestantske teologe in z njimi prve teološke razprave v slovenskem jeziku. V 17. stoletju deluje v Ljubljani jezuitski kolegij, ki je gojil teološke in filozofske študije in v katerem vidimo začetek univerzitetnega študija v Ljubljani in na slovenskih tleh sploh. V 18. stoletju so bili v društvu pomembnih kulturnih delavcev v Akademiji operozov poleg juristov in zdravnikov predvsem teologi. Tudi frančiškani so imeli svojo teološko šolo. V 19. stoletju so teološki študij za pripravo duhovniških kandidatov gojila semenišča v Ljubljani, v Gorici, v Celovcu in pozneje v Mariboru.

Tako je po prvi svetovni vojni teologija s svojo večstoletno tradicijo dala pomemben delež prizadevanjem za ustanovitev samostojne slovenske univerze v Ljubljani. Začasno narodno predstavništvo v Beogradu je na 56. redni seji 17. julija 1919 izdalo zakon o ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani, kar je v imenu kralja Petra I. potrdil prestolonaslednik Aleksander. Ta zakon je bil objavljen v Uradnem listu deželne vlade za Slovenijo 1. septembra 1919. Med petimi fakultetami, ki jih našteva ustanovni zakon o ljubljanski univerzi, je med pravno, filozofsko, tehnično in medicinsko fakulteto teološka na prvem mestu.

V jeseni leta 1919. je Visoka bogoslovna šola ljubljanskega semenišča začela delovati kot teološka fakulteta v okviru Univerze v Ljubljani. Profesorski kader je bil že pripravljen, prav tako programi, zato je imela Teološka fakulteta med vsemi drugimi najmanj težav ob prehodu na univerzitetni nivo študija. V spomenici Pomen univerze v Ljubljani za Slovence in državo SHS, ki so jo izdali konec leta 1927, je o Teološki fakulteti rečeno: »Teološka fakulteta goji znanost s posebnim oziranjem na domače razmere in vzhodnoslovanske Cerkve. Preučuje domačo zgodovino, staroslovansko cerkveno književnost in kasnejšo slovensko literaturo. Profesorji so izdali 17 knjig in 120 razprav v znanstvenih revijah.« Že leta 1920 je Teološka fakulteta začela izdajati Bogoslovni vestnik kot svojo znanstveno teološko revijo, ki izhaja s presledkom 20-tih let od 1945 do 1965 še danes. Profesorji teološke fakultete so oblikovali slovensko teološko terminologijo, sodelovali so na raznih mednarodnih teoloških kongresih in simpozijih, zlasti na tako imenovanih Velehradskih kongresih, kjer je imel vodilno vlogo prof. Franc Grivec. V Ljubljani je Teološka fakulteta priredila leta 1924 znanstveni kongres za vzhodno teologijo. Tako so posegli tudi na teološka razpravljanja na evropskih tleh.

Teološka fakulteta je delovala v okviru ljubljanske Univerze do leta 1950. Tedaj je bila izločena iz sklopa Univerze in je eno leto delovala še kot samostojna državna Teološka fakulteta. 31. junija 1952 (!) je bila ukinjena kot državna ustanova in je zaživela kot zgolj cerkvena znanstveno-pedagoška institucija, kar je še danes.

Od njene ustanovitve do danes so se zvrstile približno tri generacije profesorjev, ki so vzgojili vrsto doktorjev teologije in teološko oblikovali nekaj generacij slovenskih duhovnikov. Teološka fakulteta v Ljubljani je bila ustanovljena v času, ko se je začel proces modernizacije katoliške teologije in je temu procesu dala tudi svoj prispevek. Po dvajsetih letih zaprtosti po zadnji vojni se je znašla v vrtnicu novih teoloških iskanj po 2. vat. koncilu. Uspešno spremlja različne teološke tokove zadnjega časa in tako odpira Cerkev na Slovenskem v sodobna dogajanja krščanskega sveta.

Teološka fakulteta je bila s svojim delovanjem vedno v službi slovenskega naroda in njegove kulture. Kultura slovenskega naroda je od 8. stoletja naprej vezana na krščansko duhovno izročilo. To izročilo je oblikovalo tisto značilnost slovenstva, ki ji lahko pravimo duša slovenskega naroda. Zato je naša slovenska kultura brez poznavanja krščanstva in krščanske teološke refleksije nerazumljiva. Teološka fakulteta je v letih svojega delovanja obogatila slovenski jezik s teološko terminologijo, prispevala k raziskovanju naše krščanske preteklosti in skušala dati kulturi slovenskega človeka plemenito krščansko razsežnost. Slovenski duhovniki, ki jih oblikuje Teološka fakulteta, so bili in so odlični kulturni delavci med našim ljudstvom. Če se Slovenci ponašamo s svojo kulturo, ki je jedro in osnova slovenstva, če slovenski narod slovi po svoji poštenosti, delavnosti in podjetnosti, je to v veliki meri zasluga slovenskega duhovnika, ki ga je oblikovala Teološka fakulteta. Vnašanje prvin žlahtne kulture v posameznika in v narodno skupnost je bilo in je še danes veliko poslanstvo Teološke fakultete. S tem se krepí hrbtenica slovenskega naroda, da se more upirati različnim prisilam in težavam, ki jih prinašajo viharji zgodovine. Veliki krščanski mislec našega stoletja Emmanuel Mounier pravi: »Vloga krščanskega duha je, da počasi, od znotraj zmanjšuje zaslužjenost prisili, ko vnaša pravičnost in končno neizmernost in preobilje ljubezni do bližnjega. Kajti prave revolucije, ki potiska svet naprej, ne povzročajo nasilje, ampak luč duha in moč ljubezni.«

Kristjani v luči vere verujemo, da je končno usoda posameznika in naroda v rokah tistega velikega in skrivnostnega bitja, ki je v ozadju vsega obstoječega, v rokah Boga, ki se je v Kristusu nerazdružno povezal s človekom in njegovo zgodovino. Zato je navzočnost Boga v zavesti določenega naroda odločilnega pomena za njegov obstoj. Teologija pomaga vsakemu narodu, da vnaša v svojo kulturo prvine, ki presegajo prostor in čas, kletko, v katero je ujeta naše bivanje. Zato ima prav sodobni kanadski teolog Bernard Lonergan, ki pravi, da je odsotnost Boga v moderni kulturi njeno največje osiromašenje. Poseben izraz naše slovenske kulture, zaznamovane s krščanstvom, je naša slovenska pokrajina, po hribih in dolinah posejana s cerkvami, svetimi znamenji božje navzočnosti med nami.

Vendar poslanstvo Cerkve in s tem tudi teologije ni v prvi vrsti žlahtnjenje in oblikovanje kulture, kakor tudi ni v reševanju socialnih vprašanj, čeprav Cerkev nudi pomoč tudi na tem področju, njeno poslanstvo je odrešenje, uresničevanje odrešenja v teku zgodovine narodov in vsega človeštva. Odrešenje je božji poziv k popolni osvoboditvi v brezmejnosti božjega bitja. To odrešenje uresničuje Bog po Kristusu v moči Svetega Duha v Cerkvi. Teološka fakulteta je v posebni službi Cerkve in njenega odrešenjskega poslanstva na naših slovenskih tleh. Karl Rahner opominja, da je zaradi univerzalnosti odrešenjskega poslanstva Cerkve nujna navzočnost različnih kultur in narodov v teologiji. Po Teološki fakulteti je tudi Cerkev na Slovenskem in z njo slovenski narod navzoč v sodobnih teoloških iskanjih.

Na različne načine je Teološka fakulteta v službi Cerkve na Slovenskem. Najprej tako, da vzgaja, oblikuje in teološko formira njene pastoralne delavce, ne samo duhovnike ampak tudi mnoge druge, ki sodelujejo v poslanstvu Cerkve. Na tisoče pastoralnih delavcev v Cerkvi na Slovenskem je šlo skozi Teološko fakulteto in njene ustanove. Če je Cerkev na Slovenskem danes živa stvarnost in ne muzej, ki spada v preteklost, je to v veliki meri zasluga Teološke fakultete. Cerkev na Slovenskem je lahko ponosna na svojo vzgojno-znanstveno ustanovo tako pred slovenskim narodom kot pred svetovno javnostjo.

Vendar teološka fakulteta v službi Cerkve ni in ne sme biti samo vzgojna ustanova, ampak tudi znanstvena. Na znanstvenem področju ima Teološka fakulteta velike naloge, ki jih je izpolnjevala v skladu s svojimi možnostmi. Prva taka naloga je znanstveno raziskovanje naše verske in cerkvene preteklosti. Ne moremo poznati sebe, se identificirati, če ne poznamo svoje preteklosti. Druga velika naloga Teološke fakultete je presajati vedno bolj množično bogastvo svetovne teologije na naša tla. Tu se srečujemo s posebnostjo malega naroda in problemi, ki iz tega izvirajo. Danes imamo številne teologije in teološke tokove, ki se pretakajo v Cerkvah in verskih skupnostih sveta in predstavljajo iskanje stikov s svetom, ki nas presega in hkrati živi v nas. Naloga Teološke fakultete je, da našo cerkveno in kulturno javnost o tem vsaj informira.

Posebna naloga slovenske Teološke fakultete pa je: v okolju slovenske kulture in misli na podlagi življenja Cerkve na Slovenskem oblikovati teološko misel, ki bi jo lahko imenovali slovenska teologija. Čeprav smo majhni, imamo bogato kulturno tradicijo in na svoj način sprejemamo in izražamo razodeto božjo besedo. Ta beseda mora biti utelešena v vsakem narodu na svoj način. V zboru izvoljenega ljudstva nove zaveze ima vsak narod svoje mesto. In za vsak narod, ki je v večini sprejel krščanstvo, lahko rečemo, da je izvoljeni božji narod. Kot tak ima pravico in dolžnost, da oblikuje svojo teološko misel v simfoniji z vesoljnim božjim ljudstvom Kristusove Cerkve.

Ne ravno majhna naloga Teološke fakultete je tudi pomoč drugim vejam antropoloških znanosti, kar zadeva boljše razumevanje zgodovine, umetnosti, človeka in družbe. S tem služi teološka fakulteta hkrati svoji Cerkvi in svojemu narodu.

Posebnost ljubljanske teološke fakultete je v skladu z njenim Statutom pospeševati dialog znotraj Cerkve, z drugimi krščanskimi skupnostmi, z verujočimi in neverujočimi in s svetom kulture. Fakulteta ima v ta namen posebno katedro za dialog. V skladu s tem poslanstvom je dala pobudo za ekumenske simpozije, ki jih skupaj z zagrebško in beograjsko teološko fakulteto organizira vsako drugo leto od leta 1974 naprej. Posebej je povezana tudi s teološko fakulteto v Regensburgu, profesorji pa vzdržujejo številne osebne stike s teologi širom sveta.

Ob zaključku še pogled v prihodnost teološke fakultete na Slovenskem. Kakor je teološka fakulteta izpolnjevala svoje poslanstvo v službi slovenskega naroda in Cerkve na Slovenskem v 70—tih letih svojega obstoja bolj ali manj uspešno s skromnimi sredstvi in velikimi naperi, želimo, da bi to poslanstvo opravljala še bolj uspešno tudi v prihodnosti. Potreba po enotnem kulturnem prostoru in upoštevanje slovenske duhovne in obče kulturne dediščine zahtevata, da moramo iskati način, kako bi se teološka fakulteta ponovno vključila v okvire slovenske Univerze. Sicer pa je prihodnost teološke fakultete tesno povezana s prihodnostjo slovenskega naroda in Cerkve na Slovenskem. Kakšna bo ta prihodnost? Karl Rahner je zapisal zanimivo misel: »Prihodnost Cerkve evropskih narodov je zelo težko ali nemogoče napovedovati. Ta prihodnost ni predmet futuroloških izračunavanj, ampak je stvar odgovornosti vsakega izmed nas.«

Ne samo govoriti o Bogu, oznanjati njegovo besedo, ampak na različne načine skupaj z ljudmi našega časa iskati Boga in, kakor pravi Nikolaj Berdjajev, oblikovati nov obraz krščanstva in Kristusove Cerkve, to je naloga teološke fakultete v prihodnosti. Velika naloga, nadvse pomembna za naš narod in za našo Cerkev. Zato ob koncu želja in voščilo: V moči Svetega Duha, v modrosti večne božje Besede, obdarjena z vsemi blagoslovi neba — Vivat, crescat, floreat Alma Mater, Facultas Theologica Labacensis.

Metod Benedik

Teološki študij na Slovenskem

Ko govorimo o teološkem študiju na Slovenskem, se dostikrat kot o začetku tega študija, kolikor ga hočemo uvrstiti v višje šolstvo, srečamo z ustanavljanjem univerz v Srednji Evropi (1348 v Pragi, nato v Krakovu in na Dunaju), vendar je v to obravnavanje nujno treba pritegniti tudi predhodna obdobja, in sicer ne samo tista, ko so na slovenskih tleh začele nastajati dokaj številne opatije, ampak je treba poseči v same začetke krščanstva na Slovenskem.

V obdobju pokristjanjevanja

Gotovo za stanje teološkega znanja ni brez pomena, da sta med Slovenci kot narodno celoto razširjala verske resnice dva moža iz učenega kroga sodelavcev Karla Velikega pod vodstvom teološko morda najbolj izobraženega moža te dobe, učenega meniha Alkuina. To sta bila Arno, od 798 prvi nadškof v Salzburgu, in patriarh Pavlin II. iz Ogleja, tudi eden vodilnih teologov takratne Evrope. Ohranjena Alkuinova pisma pričajo, kako skrbno sta se na to delo pripravljala. Pavlin II. je napisal tako dobro razlago apostolske vere, da bi jo moral po Alkuinovi sodbi s pridom vzeti v roke vsak duhovnik, ki oznanja evangelij.¹ Ljudski metodi oznanjevanja, ki so jo dva rodova poprej med karantanskimi Slovenci uporabljali pokrajinski škof Modest in njegovi irski sodelavci in so jo nadaljevali Modestovi nasledniki (npr. Teodebert, »škof Slovencev« tudi za Spodnjo Panonijo), je oglejska stran dodala kar najboljšo obliko verskega pouka. Postavljen je bil tako zdrav temelj verskemu znanju, da je že zato pri Slovencih mnogo manj poročil o verskih zmotah, kakor v mnogih drugih krajih Evrope. Sicer pa ne gre pozabiti, da je že daleč pred karolinško renesanso, ki je kot osnovo vsega študija uvedla »septem artes liberales« — ta način je ostal v veljavi še dolga stoletja — benediktinski red razvil bogato znanstveno dejavnost. V Rimu je učeni Kasiodor 535 ustanovil središče za visoke verske študije.² Kasiodor je ta program skušal uresničiti sam, še posebej potem ko se je umaknil iz javnega življenja v svoj samostan Vivarium v Kalabriji. Tam je ustanovil delavnico pisarjev in prevajalcev ter napisal vrsto enciklopedičnih razprav. Ti menihi v pisarskih delavnicah, skriptorijih, so pisali za prihodnje rodove. V začetkih je to delo obrodilo kaj malo sadov, iz posledic pa vemo, da je srednjeveška kultura največ dolgovala prav temu skritemu delu, ki je vztrajno prehajalo iz roda v rod.

Srečanje Slovencev s krščanstvom je bilo srečanje z meništvom, od katerega je največji del živel po Pravilu sv. Benedikta.³ Pokristjanjenje Slovencev od 8. do 10. stoletja je bilo v celoti delo benediktincev, drugi menihi in svetni kler so izjemne. Benediktinska duhovnost in kultura sta bili odločilni pri formiranju slovenske vernosti, nedvomno pa sta imeli tudi velik vpliv na oblikovanje slovenskega narodnega značaja. Ne nazadnje je treba za razvoj teološke znanosti in sploh kulture na slovenskih tleh upoštevati še dve dejstvi: prav v času viška pokristjanjevanja slovenskega naroda so se razvile nekatere teološke debate, v katere so vidno posegli tudi nekateri zgoraj omenjeni nosilci ali usmerjevalci pokristjanjevanja pri nas (Filioque, adopcianizem, vprašanje predestinacije, razprave o evharistiji); kot drugo dejstvo je treba omeniti, da je pokristjanjevanje časovno sovpadalo s karolinško renesanso, ki je močno podpirala teološko izobraževanje in sploh vsakovrstno kulturno dviganje. Tako je na primer pokrajinska sinoda 769 ukazala vsem duhovnikom, da se morajo primerno izobraziti, sicer bodo suspendirani; admonitio generalis iz leta 789 je določila, da morajo vse škofijske cerkve in opatije ustanoviti šole za znanstveno in duhovno vzgojo bodočih duhovnikov, scholae interiores za menihe, scholae exteriores za škofijske duhovnike in laike.⁴

Samostanske šole

V 11. in 12. stoletju so na slovenskih tleh, predvsem na njegovem obrobju na Koroškem in na Furlanskem nastale številne opatije.⁵ Prvi menihi, benediktinci, so bili glasniki klinijevskega gibanja ali pa vezani na cvetočo šolo v švicarskem samostanu St. Gallen. Njim so kmalu sledili cistercijani, nosilci tedanje najvišje izobrazbe, ki so se naselili v Stični, Vetrinju in Kostanjevici. Tako so samostani naših tleh bili precej na gosto razporejeni in Slovenci so nujno bili deležni njihovega teološkega pouka. Kontemplativno usmerjeni kartuzijani so na Slovenskem imeli kar štiri samostane: Žiče, Jurklošter, Bistro in Pleterje. Številna resna bogoslovna dela, ki so jih napisali po naših kartuzijah, kažejo na to, da je tu živela teološka misel, ki je odmevala tudi v okolici.⁶ Naj omenimo prvega jurkloštrskega priorja Mihaela iz Prage (+1401), ki je napisal vsaj dve pomembni ascetični deli. Še bolj plodovit in vsestranski teolog je bil Nikolaj Kempf iz Strassbourga (+1497), ki je bil pet let prior v Pleterjah in 23 let prior v Jurkloštru in umrl v visoki starosti 100 let. V tisku je izšlo sedem njegovih pomembnih del in njegov spis o ureditvi teološkega pouka (napisan še pred reformacijo!). Ti redovi, ki so bili hkrati močni zemljiški posestniki, so si uredili skriptorije, v katerih so po predlogah, ki so jih bili prinesli s seboj ali si jih sposojali od sorodnih samostanov, prepisovali verskofilozofska, liturgična, katehitična in druga dela za lastne potrebe, pa tudi za potrebe mlajših škofijskih cerkva (Krka, Št. Andraž, Ljubljana), korarskih kapituljev (Čedad, Dobrla ves) in župnij. Tako so nastale pri nas po samostanih in v središčih cerkvene organizacije manjše zbirke knjig in znatnejše knjižnice, namenjene liturgiji, vzgoji duhovniškega naraščaja, meditaciji in dušnem pastirstvu. O žički kartuziji imamo dragoceno sporočilo iz leta 1487 izpod peresa Pavla Santonina, ki se v prevodu glasi: »Po obisku cerkve smo šli po skrivnih stopnicah v biblioteko in drugo cerkev, zgrajeno nad oboki spodnje cerkve. V knjižnici je kakih 2000 in več zvezkov, knjig z vseh področij znanja in večinoma napisanih na pergamentih. Tudi stare so med njimi, pisane s trsom in ne tiskane, kakor je danes navada.«⁷ Tudi mlajši samostani (križniški, dominikanski, minoritski, avguštinski, frančiškanski in kapucinski) so razpolagali z manjšimi ali večjimi knjižnicami, vsebujočimi sprva rokopisne kodekse, pozneje pa še inkunabule.

Nekatere od starejših opatij so sicer začele nazadovati, druge, posebno Stična, delno tudi Vetrinj in Gornji grad, pa so ostale še dolgo pomembna in močna izobraževalna središča. Posebno gre tu podčrtati vlogo stiškega samostana. Stična je kot kulturno, vzgojno in izobraževalno središče več stoletij imela vodilno vlogo na slovenskem ozemlju ter je v tem pogledu daleč prekašala Ljubljano. Še leta 1593 omenja oglejski patriarh Francesco Barbaro v svojem vizitacijskem zapisu samostansko šolo v Stični, »kjer so poučevali fante, da bi vzgojili sposobne duhovnike, ki bi jih mogli postaviti na redovne župnije«. ⁸ Velik polet so teološkemu študiju prinesli v 13. stoletju uboštevni redovi, predvsem dominikanci in minoriti, sami nosilci strmega vzpona teološke znanosti. Iz njihovih vrst izhajata dva, ki spadata med največje učenjake teološke znanosti: dominikanec sv. Tomaž Akvinski in manjši brat sv. Bonaventura. Preko teh redovnikov, ki so imeli svoje šole tudi na slovenskih tleh — še posebej to velja za dominikanske šole v Brežah na Koroškem ter na Ptuju — je teološka misel visoke sholastike nedvomno prodirala tudi na naša tla. Za dominikanski šoli v Vidmu in Čedadu je znano, da so ju obiskovali tudi duhovniki iz Slovenije in da se je čedadsko šola večkrat potegovala za pravice, da bi postala »studium generale«, uradno priznana visoka teološka šola. ⁹

Župnijske šole

Nemajhnega pomena so bile za teološko izobraževanje župnijske šole po mestih, ki so razvile posebno živahno dejavnost v začetku 15. stoletja. Precej je sicer bilo takih, ki so omogočale le osnovno izobrazbo, s katero so fantje mogli nadaljevati študij na univerzah po drugih deželah, nekatere od njih, kot na primer v Ljubljani, Kranju in Ribnici pa so dale duhovniškim kandidatom vso potrebno izobrazbo. Podatki iz konca 15. stoletja omenjajo posebno veliko število duhovnikov, ki so izhajali iz kranjske šole. Načina in širine teološkega študija v omenjenih samostanskih in župnijskih šolah ni mogoče primerjati s kasnejšo organizacijo teološke izobrazbe, vendar se zdi primerno, da stanje teologije pri nas v srednjem veku smemo ocenjevati kot dokaj visoko. Ne presenečajo nas ugotovitve, da so številni učeni profesorji na tujih univerzah, predvsem na dunajski, izšli iz našega naroda.

Priznati moramo sicer, da je naša vednost o ljudeh iz naših krajev v teh časih zelo nepopolna, pa vendar marsikje najdemo sholarje iz naših dežel. Herman de Carinthia na primer je v prvi polovici 12. stoletja študiral v Chartresu in nato na Španskem prevajal Ptolomeja in arabske pisce iz arabščine v latinščino. Leta 1389 naletimo med magistri na pariški Sorboni na Brežičana Jurija (Georgius de Rain, de Sclavonia), ki je tja pritegnil še nekaj Slovencev. Največ slovenskih študentov in tudi profesorjev je seveda bilo na dunajski univerzi. Do konca 16. stoletja beležimo na Dunaju kakih 3000 imatrikulacij iz slovenskih zgodovinskih dežel, med 1450 in 1550 doseže stopnjo bakalavrija (po dveh letih študija) samo na Dunaju 193, stopnjo magistra artium — danes bi rekli diplomu filozofske fakultete — pa vsaj 42 kandidatov. Marsikdo od teh je nadaljeval študije na kateri od fakultet, med njimi tudi na teološki. V krogu dunajskih profesorjev naletimo na primer 1388 na Nikolaja s Kranjskega, 1407—1410 na Nikolaja s Štajerskega, od 1421 do 1435 je bil tam aktiven magister artistične fakultete Nikolaj iz Slovenjega Gradca, ki je potlej do smrti 1444 deloval na teološki fakulteti in bil 1437 tudi rektor univerze; v rokopisih se je ohranilo nekaj njegovih teoloških traktatov in pridig. Leta 1431 se omenja neki magister Andrej iz Ljubljane, 1446 Mihael iz

Kranja in in 1448 Gregor iz Kranja. Benediktinec Janez s Kranjskega je deloval v Augsburgu, kjer je napisal ascetični spis *Dispositorium moriendi* in Kristusovo življenje. Od 1450 je nekaj časa učil na dunajski univerzi magister Tomaž Prelokar iz Celja, poznejši prošt pri sv. Štefanu in nazadnje škof v Konstanci (+1496). Njega lahko uvrščamo med tiste dunajske izobražence iz naših krajev, ki so v zadnjih treh desetletjih 15. stoletja odigrali odločilno vlogo pri prodoru humanizma na Dunaju. Kot profesor in reformator univerzitetnega študija zavzema ob njem vidno mesto magister Bernard iz Ščavnice. Brikcij Preprost iz Celja je bil v dobi od 1476 do 1501 trikrat dekan na artistični ter trikrat rektor dunajske univerze. Znani dunajski profesor je bil Matija Hvale (Qualle) z Vač pri Litiji, prvi Slovenec, ki je natisnil čisto filozofsko delo, prilagojeno novim humanističnim potrebam univerzitetnega pouka. Za slovensko kulturno zgodovino so pomembni še trije prelati, kasnejši škofje: Krištof Ravbar, Jurij Slatkonja in Peter Bonomo.¹⁰

Lahko bi sicer navajali še mnoga druga imena, vendar naj bo naštevanja dovolj. Vsekakor pa bi lahko ob nemajhnem številu mož, ki so se tako vidno uveljavili v širokem znanstvenem svetu — in nedvomno je njihova dejavnost našla odmev tudi v njihovi domovini — smeli sklepati, da so zgoraj omenjene šole na naših tleh nudile dovolj temeljito osnovno izobrazbo, ki je omogočala nadaljnje višje študije.

Dokaj močno in naglo nazadovanje takega stanja gre v precejšnji meri pripisati turškim vpadom, ki so uničili ali vsaj začasno onemogočili številne omenjene cerkvene ustanove na slovenskih tleh.

Bogata teološka literatura

Pri obravnavanju razvoja teološkega študija na Slovenskem je prav, če se ozremo tudi na pregled inkunabul na naših tleh. Po Gspan/Badaliću,¹¹ je »v Ljudski republiki Sloveniji danes v razvidu vsega 1007 inkunabul. Od teh smo ugotovili 214 takih, ki so bile nekoč pri nas in jih danes ni več, je pa njihova eksistenca izkazana v katalogih raznih še obstoječih, drugam preseljenih ali pa že razpadlih knjižnic. Ker štejemo vse tiste, ki so ohranjene v dveh ali več primerkih, za eno številko, obsega pričujoči katalog 852 števil.« Poleg tega je seveda treba reči, da je bil ta katalog pripravljen v času, ko v marsikatero od starih knjižnic celovit vpogled sploh ni bil mogoč, ker niso bile urejene ali pa celo nedostopne. (To vprašanje tudi danes še ni dokončno rešeno; vzemimo primer: v škofjeloški kapucinski knjižnici naj bi bilo po Gspanu 14 inkunabul, ob urejanju knjižnice v zadnjih letih, ki pa še vedno ni končano, se je našlo še pet inkunabul.) Zakaj pravzaprav te besede o inkunabulah v predstavitvi razvoja teološkega študija na Slovenskem? Knjig, ki so takrat bile še večja dragocenost kot so danes, najbrž niso nabavljali zato, da bi z njimi krasili police, ampak so jih, kar v številnih inkunabulah pričajo pripisane glose, pridno uporabljali po samostanskih, katedralnih in nekaterih župnijskih šolah za poučevanje duhovniških kandidatov in nedvomno tudi za isto, čemur danes pravimo »permanentno izobraževanje duhovnikov«.

Pri pregledu inkunabul na slovenskih tleh je za obravnavanje našega vprašanja poleg števila še pomembnejša njihova vsebinska razvrstitev.¹² Čisto razumljivo je, da jih je največ s področja teologije in filozofije. V starih knjižnih katalogih redno na prvem mestu najdemo Sveto pismo. Po Gspanu je na naših tleh izkazana Biblija v 30 izdajah oziroma 51 primerkih, ki so razen treh vsi v latinskem jeziku. Za njimi najdemo biblične komentarje, med njimi tudi tiskane komentarje To-

maža Akvinskega in Hieronima. Liturgičnih knjig je manj — misali, brevirji in podobne knjige, ki so bili stalno v rabi, so se hitreje uničevali in jih je bilo večkrat treba zamenjati z novimi izdajami napredujočega tiska — daleč najbogatejša pa je »spekulativna« teologija, v kateri so zastopana vsa pomembnejša imena in dela piscev, ki so veljala v srednjem veku in njegovem zatonu za najavtoritativnejše razlagalce teološke misli. Tu najdemo pisce kot so Tomaž Akvinski, Avguštín, Durand, Caracciolus, Gregor Veliki, Hieronim, Duns Scot, Peter Lombard, Bonaventura, Janez Krizostom, Gerson, Peter Comestor, Ludvik Saški, Albert Veliki, Bernardin Sienski in še cela vrsta velikih imen s področja teološke literature, kar spričuje, da teološka misel, ki je oblikovala Evropo, tudi na Slovenskem ni bila tuja. Poleg tega bi seveda lahko našeli vrsto filozofov, pravnikov, zgodovinarjev, pa tudi znanstvenikov s področja naravoslovnih ved, od farmacije, medicine do matematike in astronomije. Vse to pa pokaže, »da so inkunabule, ohranjene in izkazane na Slovenskem, posredovale bralcem dobršen del znanja in omike, ki se je po njih širila iz takratnih najpomembnejših evropskih središč ter pomagala oblikovati duhovni obraz našega izobraženstva«. ¹³

Podobno kot o inkunabulah, pravzaprav še poprej, bi ob pregledu teološkega študija na Slovenskem bilo treba spregovoriti o rokopisih, ki so bili ne le pred iznajdbo tiska, ampak tudi še dolgo po tem pomemben vir izobrazbe. Čeprav se je ob raznih zmedah in nesrečah (naj omenimo še posebej turške vpade ter razpustitve številnih samostanov na slovenskih tleh) mnogo tega dragocenega materiala razgubilo, uničilo ali bilo odpeljanega, nam preostali rokopisi — žal so še mnogo manj preštudirani kot inkunabule — zgovorno pričajo o zavzetosti za teološki študij ter tudi o širini tega študija.

V času krize, ki jo je doživljal velik del Cerkve in ki se je močno dotaknila tudi teološkega študija, je teološko izobraževanje tudi v naših krajih občutno nazadovalo. Tovrstne pripombe pogosto najdemo v spisih slovenskih protestantov, očitno pa so se tega v času reformacije in protireformacije dobro zavedali tudi nekateri škofje na Slovenskem. Vendar ta kriza nikakor ne more biti vzrok, da bi nezavrednotili ali kratko malo prezrli teološko-izobraževalno dejavnost tovrstnih šol na Slovenskem, ki formalno sicer niso imele položaja visokih teoloških šol, dejansko pa so dajale ustrezno izobrazbo, in bi stereotipno ponavljali, da se visoko teološko šolstvo na Slovenskem začelja s predavanji moralne teologije na jezuitski šoli v Ljubljani 1619.

Tridentinska prenova študija — semenišče v Gornjem gradu

Novo obdobje na področju teološkega študija, nekaj uvod v sedanje stanje, je nastopilo v času protestantske reformacije oziroma katoliške preнове. Nedvomno so bili vsaj nekateri ožji krogi dokaj dobro seznanjeni z razvojem teologije in z novimi smermi. Prvo neposredno soočanje ljubljanskega škofa Urbana Tekstorja (1543—1558) s protestantizmom nas obenem seznanja z nekaterimi teološkimi vprašanji, »o katerih so na Kranjskem razpravljali«: nauk o opravičenju, razlaganje Svetega pisma, maša in drugi zakramenti, oblast Cerkve, češčenje Marije in svetnikov, nauk o vicah, duhovniški celibat. Škof Tekstor je o teh vprašanjih želel dobiti širše mnenje tridentinskega koncila, vendar je njegov poslanec Burckhard de Monte prinesel iz Bologne, kjer je koncil tisti čas zasedal (1547) samo prepis koncilskega dekreta o prvih dveh vprašanjih. ¹⁴ Sicer pa si je škof Tekstor veliko prizadeval, da bi dvignil raven teološkega izobraževanja. Precej je pripomogel, da so v avstrijske dežele prišli jezuiti; ob njegovi pomoči so ustanovili ko-

legije na Dunaju (1551), potem pa še v Pragi, Innsbrucku in Ingolstadt. Za slovenske študente je bil seveda še veliko pomembnejši graški kolegij, ki so ga ustanovili po Testorjevi smrti, leta 1573. Komaj je sv. Ignacij Lojolski leta 1551 ustanovil rimski kolegij z gimnazijo ter filozofsko in teološko fakulteto, je Tekstor že poslal v Rim več gojencev iz ljubljanske škofije in s področja oglejskega patriarhata, da bi na tej novi priznani ustanovi pridobili kar najbolj temeljito teološko izobrazbo.⁵

Temelje sodobnejšemu teološkemu študiju — gotovo še posebej glede na izziv svojega časa, protestantske reformacije — je položil tridentinski koncil (1543—1563). Na seji 15. julija 1563 je določil, naj posamezne škofije ustanove semenišča, kjer bodo gojenci dobili potrebno vzgojo in izobrazbo za duhovniški poklic. Posebej je naročil, naj študirajo Sveto pismo, spise cerkvenih očetov in vse, kar se nanaša na opravljanje duhovniške službe, še posebej kar zadeva spovedovanje, torej vprašanja iz moralne teologije.¹⁶

Kaže, da se kljub koncilskim navodilom stvari na slovenskih tleh še nekaj časa niso kaj prida spremenile. Seveda pa ob tem ne gre prezreti ustanovitve jezuitskega kolegija v Gradcu, kjer so se šolali številni dijaki iz slovenskih dežel. Leta 1585 je nadvojvoda Karel jezuitsko višjo šolo povzdignil v univerzo s filozofsko, teološko in artistično fakulteto. Ljubljanski škof Janez Tavčar je vse od začetka te univerze pošiljal vsaj po nekaj svojih gojencev na študije v Gradec.

V ljubljanski škofiji je tridentinska navodila glede teološkega študija začel uresničevati škof Janez Tavčar (1580—1597). V poročilu apostolskemu sedežu z dne 27. oktobra 1589 je zapisal, da je v skladu z odloki tridentinskega koncila v Gornjem gradu ustanovil semenišče, v katerem so pod vodstvom šestih duhovnikov vzgajali 16 semeniščnikov.¹⁷ Ni natančno znano, kdaj je to semenišče začelo delovati in tudi ne poznamo njegovega študijskega programa, vsaj v podrobnosti ne, lahko pa rečemo, da se z gornjegraškim semeniščem začenja organizirani teološki študij na škofijski ravni na slovenskih tleh. Da je semenišče delovalo v skladu s koncilskimi navodili in da ga glede na študijski program moremo uvrščati med tedanje višješolske ustanove, bi najbrž lahko sklepali iz škofovih besed v poročilu, ko pravi, da je semenišče ustanovil z namenom, da bi gojenci, »zadostno izobraženi v nauku in veri, mogli sprejemati skrb za moje cerkve«.¹⁸ Instrukcija papeža Klemena VIII. za obnovo katoliške vere na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem z dne 13. aprila 1592, naslovljena na graškega nuncija Girolama Portia, naroča, naj bi po vseh teh treh deželah razen jezuitskih kolegijev ustanovili tudi škofijska semenišča, obenem pa priporoča, naj bi te dežele dobro izkoristile možnosti, ki jih daje graška univerza.¹⁹

Tavčarjev naslednik Tomaž Hren (1597—1630), ki si je vsestransko prizadeval za katoliško prenavo, je veliko pozornosti posvečal duhovniški izobrazbi. Skušal je nadaljevati delo, ki ga je s semeniščem v Gornjem gradu zastavil Tavčar. Vsaj nekaj podatkov o tem in sploh o šolanju duhovniških kandidatov najdemo v njegovih protokolih.²⁰ Glede trajanja in kraja študijske priprave so zapisi v protokolu precej pomanjkljivi, očitno pa je, da si je Hren zelo prizadeval, da bi se ljubljanski kandidati pripravljali v semenišču v Gornjem gradu. V zvezi s tem je zanimiva Hrenova opazka, ko je 31. maja 1605 podelil akolitat Gregorju Wacheynerju iz Kamne gorice. Kandidata sta priporočila generalni vikar Jakob Artz in jezuitski pater Krištov Zyegeslesst, ki je bil dvakrat rektor ljubljanskega kolegija. Prošnjo za subdiakoniat je Hren zavrnil, ker kandidat ni hotel biti »dve ali tri leta« v »Marijinem kolegiju« v Gornjem gradu. V letih 1600—1611 je Hren posvetil 82 prezbiterjev za ljubljansko škofijo. Od teh jih je 34 študiralo v Gornjem gradu. Za nekatere

izmed prezbiterev je omenil, da so študirali v Gradcu pri jezuitih, vendar pa so se kljub različnim kolegijem, ki so takrat nastajali na slovenskih tleh, še vedno sorazmerno številni duhovniški kandidati pripravljali na duhovniško službo pri posameznih župnikih, ki so jim bili domači učitelji — pač v skladu s predtridentinsko miselnostjo in prakso — na kar kažejo priporočilna pisma. V istih letih je Hren posvetil v prezbitere tudi 60 kandidatov iz posameznih redov. Ti so navadno študirali v domačih redovnih teoloških šolah.

Posamezni zapisi iz tega časa nam dajo vsaj nekaj vpogleda tudi v vsebino študija. Hren je v navodilih za člane gornjegrajskega semenišča iz leta 1605, ki bi jih lahko imeli za nekako kratko homiletiko, posebej poudaril pomen poznanja in uporabe Svetega pisma pri pridiganju, iz česar smemo sklepati, da so v semenišču upoštevali koncilsko navodilo o študiju Svetega pisma.²¹ V zapisu o škofijski sinodi 6. februarja 1607 — škofijska sinoda je bila redno vsako leto ta dan v Gornjem gradu in so se je morali udeležiti vsi župniki in vikarji — najdemo tudi dolg seznam vprašanj, na katera so vsi udeleženci morali odgovoriti.²² Med njimi je vprašanje, če imajo ob posameznih praznikih »pridigo, katehezo, branje beril in evangelijev«. Več vprašanj se nanaša na zakramente, kako jih duhovniki poznajo in kako jih dele. Na koncu tega sklopa vprašanj je zapisana pripomba, »naj se izprašajo o zakramentih, potrebi zakramentov, prejemanju, materiji, formi in namenu«. Enemu od izpraševalcev je bilo naloženo, da udeležencem »razloži kak casus conscientiae« in jim obenem pojasni določena vprašanja iz moralne teologije. Papeški vizitator Sikst Carcanus je ob vizitaciji 1620 ugotavljal, da nekateri duhovniki premalo poznajo katekizem. Ukazal je, da se morajo temeljiteje poučiti o zakramentih na splošno in o vsakem posebej. Za sprejem redov je zahteval, da se v škofiji dosledno drže vsega, kar določajo kanoni, poleg tega pa je pod pokorščino in z apostolsko avtoriteto zapovedal ordinariju, da ne sme v duhovnika posvetiti nikogar, ki ni vsaj eno leto študiral moralne teologije. Duhovniki oziroma pripravniki za duhovništvo naj bi dobro preštudirali tudi vse, kar zadeva praznike, procesije, pokopavanje, oskrbovanje cerkva in cerkveno petje.²³

Iz dokaj skopih podatkov, kolikor jih vsaj doslej poznamo o semenišču v Gornjem gradu, bi smeli sklepati, da so v zavodu skušali uresničevati tridentinska navodila, da so v učnem programu vsekakor imeli študij Svetega pisma, dogmatiko, še posebej nauk o zakramentih, določena vprašanja iz moralne teologije in nekaj snovi, ki bi jo danes uvrstili v pastoralno teologijo. Obenem pa je treba reči, da izobraževanje v semenišču očitno ni potekalo tako, kakor bi želeli škofje, ki so nedvomno imeli težave tudi z učnimi močmi, in da je bilo potrebno veliko časa, preden se je utekel tudi ta način priprave duhovniških kandidatov. Hren je v protokolih skoraj redno zapisal pri posameznih kandidatih, ki jih je posvetil v duhovnike, kratko oceno o njihovi izobrazbi. Kakor je ob nekaterih, sicer redkih, lahko zapisal, da so bili odlično pripravljeni, pa je kar ob precejšnjem številu kandidatov omenil, da so bili ob posvečenju skromnega, pičlega znanja. So tudi primeri, ko je Hren zaradi neznanja zavrnil ali vsaj odložil posvečenje. Iz njegovih zapisov je obenem razvidno, da so kandidati, ki so se izobraževali v semenišču ali v redovnih teoloških šolah, bili študijsko dosti bolj pripravljeni od tistih, ki so jih kot posameznike na duhovništvo pripravljali zgolj domači župniki ali vikarji.

Jezuitska in druge teološke šole

Starim redovnim šolam so se sčasoma pridružile nekatere nove. Franciškani, ki so v drugi polovici 16. stoletja ostali skorajda edini, ki so se resneje upirali pro-

diranju protestantizma — red je zaradi tega utrpel hude izgube — so imeli od leta 1610 svoj lastni bogoslovni študij s pravico javnosti.²⁴ Od tod je izšlo več znanih teologov. Posebno močna je bila v drugi polovici 18. stoletja, ko so se kot pisatelji teoloških spisov uveljavili p. Oton Sprug, p. Kastul Weibl, p. Paskal Škerbinc in drugi.

Leta 1597 se je v Ljubljani začel pouk na jezuitski gimnaziji.²⁵ Po podatkih, ki jih najdemo v rednih letnih poročilih ljubljanskega kolegija, so številni dijaki po končani gimnaziji šli v teološke študije posameznih redov: jezuitov, frančiškanov, kapucinov, avguštincev, pavlinov, cistercijanov, kartuzijanov in dominikancev. V skladu z načrti škofa Tavčarja, ki je jezuite povabil v Ljubljano, naj bi v tem kolegiju ne uvedli celotnega teološkega študija — kdor bi se ga želel lotiti, naj bi šel študirat v Gradec — ampak samo nekaj posebnih tečajev za duhovniške kandidate. Tak tečaj so uvedli šele precej kasneje: v študijskem letu 1619/20 je p. Jurij Sturnus osmim slušateljem predaval kazuistiko. Tak tečaj so imeli tudi v letih 1623/24 in 1624/25. Nekateri dokumenti omenjajo predavanja iz moralne teologije tudi za leta 1628 in 1630, kot redno disciplino pa so ta predavanja skupaj z javnimi disputacijami uvedli v študijskem letu 1633/34. Kazuistiko, ki naj bi predvsem pomagala oblikovati modre dušne pastirje, sta po dve leti predavala dva profesorja: eden je razlagal nauk o zakramentih in govoril o dolžnostih duhovniškega stanu, drugi je razlagal deset zapovedi in ob njih razvijal temeljne teološke nauke. Vsako soboto so imeli dveurno disputacijo o tezah, ki sta jih dooločila profesorja.

Interni filozofsko-teološki študij je kmalu po prihodu na Slovensko uvedel tudi kapucinski red.²⁶ Škof Hren, ki je prvi podeljeval duhovniško posvečenje njihovim bogoslovcem, je v svojih protokolih večkrat zapisal, da so bili intelektualno dobro pripravljeni. Njihov študij je »v skladu s konstitucijami« trajal sedem let: tri leta filozofije, dve leti moralne teologije in dve leti sholastične teologije. Po tem razporedu so skupine študentov pod vodstvom lektorjev študirale v različnih redovnih hišah: npr. leta 1649 je provinca imela svoj »studium philosophiae« na Ptuj, »studium theologiae scholasticae« v Radgoni in »studium theologiae moralis« v Vipavskem Križu. Ker so skupine študentov pod vodstvom enega lektorja štele največ do 15 članov, se je s številčno rastjo reda večalo tudi število študijskih skupin in s tem število študijskih hiš. Tako so leta 1675 imeli filozofski študij v Gorici, Celju in Gradcu, teološki pa v Ljubljani, Mariboru in Gradcu.²⁷ Za red, ki je bil po številu samostanov in redovnikov v tem stoletju najmočnejša redovna skupnost na Slovenskem in je zelo vplivno deloval za katoliško prenovo, je bilo še kako pomembno, da ima svojo teološko šolo, ki naj bi dajala temeljito izobrazbo.

Razvoj teološkega študija v 17. stoletju dokaj dobro osvetljujejo knjige iz tega časa, v nekaterih naših starih knjižnicah ohranjene kar v precejšnjem številu.²⁸ Na prvem mestu seveda najdemo številne izdaje Svetega pisma v različnih jezikih; nekatere stare inventarne knjige kažejo na presenetljivo veliko število protestantskih izdaj Svetega pisma, predvsem Dalmatinove Biblije, ki so jih nedvomno uporabljali pri študiju. Dokaj številne so konkordance in razlage Svetega pisma. Tu poleg starih avtorjev kot so na primer Peter Lombard, Tomaž Akvinski in Bonaventura, najdemo številne nove, med njimi tudi zelo znana imena kot so Robert Belarmin, Joannes Velasquez, Gervasius Brisacensis, Sigismund Pusch pa domačin Janez Ludvik Schönleben. Na posebno značilnost študija v tem obdobju kažejo teološke knjige, ki so v starih katalogih uvrščene pod signaturo »polemični spisi«. Gre za številne priročnike, ki obravnavajo posamezna teološka vprašanja v soočanju s protestantskim naukom. Avtorji knjig, ki jih hranijo naše stare knjižni-

ce, izhajajo iz najrazličnejših evropskih dežel, iz vrst svetnega in redovnega klera — slednji daleč prevladujejo — in tudi iz različnih teoloških šol. Glede na ves ohranjen knjižni material iz tega časa smemo sklepati dvoje: da so bili teologi na slovenskih tleh dosti dobro seznanjeni s sodobno teološko mislijo in literaturo ter slednjo tudi veliko uporabljali; da se pri nas ni posebej uveljavila katera od teoloških usmeritev (npr. tomistična, skotistična ali katera druga), ampak so pri študiju upoštevali različne pristope in mnenja in jih skušali povzemati v eno celoto teološkega nauka.

Popolna teološka izobrazba

Popolne visoke študije po tedanjem pojmovanju je Ljubljana dobila šele pod vplivom Akademije operozov v letu 1704.²⁹ Takrat so namreč jezuiti razširili predavanja iz filozofije, teološkemu študiju pa dodali tudi kanonsko pravo. Vendar pa se je ta šola še vedno razlikovala od univerz in ni imela pravice podeljevati akademskih naslovov. Od 1708 so ohranjene številne tiskane teze za slovesne javne šolske disputacije in obrambe, in sicer za različne bogoslovne discipline. Študijski program, ki se od ene do druge teološke šole na Slovenskem najbrž ni bistveno razlikoval, dobro osvetljuje poročilo kapucinske interne teološke šole v Ljubljani 1747. V poltretjem letu filozofije je bila naprej na vrsti »logica brevis«, zatem pa »tota logica physica et methaphysica«. V študiju teologije, ki je trajal tri leta in pol, so se zvrstili naslednji predmeti: traktat o Bogu, o blaženem gledanju, o spoznanju Boga, o božji volji in previdnosti, o predestinaciji, o troedinem Bogu, o angelih, o učlovečenju, o milosti, opravičenju in zasluženju, o človekovih dejanjih, o vesti in grehu, o zapovedih, o poglobitnih krepostih, o zakramentih na splošno in o vsakem posebej, končno pa še določena vprašanja iz cerkvenega prava.³⁰

Do velikih sprememb je prišlo v zadnjih desetletjih 18. stoletja. Leta 1773 je papež Klemen XIV. razpustil jezuitski red in z njihovih šol so pouk teologije prenesli v semenišča (Ljubljana, Gorica, Celovec).³¹ V smislu reform, ki so jih takrat izvajali v Avstriji, je bil študij teologije urejen tako, da je obsegal naslednja področja: dogmatiko, razlago Svetega pisma z orientalskimi jeziki, moralno in pastoralno teologijo, cerkveno zgodovino s patrologijo in cerkveno pravo.³² Tak učni program je s krajšo prekinitvijo v obdobju Francozov ostal v veljavi dobrih 70 let. Cesar Jožef II., ki je v smislu razsvetljenjskih idej hotel reformirati svojo državo, je 1783 ukazal zapreti vse teološke šole; odslej so škofijski in redovni bogoslovci morali študirati v »generalnih semeniščih«. Največ slovenskih bogoslovcev je takrat poslušalo predavanja v Gradcu, ki so, razumljivo, potekala v skladu z duhom jožefinizma in razsvetljenstva.³³

Francozi so v času Ilirskih provinc (1809—1813) močno posegli tudi v šolstvo. V Ljubljani so 1810 uvedli Centralne šole,³⁴ ki so imele značaj prave univerze s pravico podeljevanja akademskih naslovov. »Učnih tečajev« (le cours) — fakultet, je bilo sedem: za zdravnike, kirurge, farmacevte, inženirje in arhitekta, zemljemerce, pravnike in teologe. Rektor Centralnih šol je postal Jožef Balant, kasnejši gorški nadškof, kancler pa Matevž Ravnikar, kasnejši tržaško-koprski škof. Na teološki fakulteti je študij trajal štiri leta. Prvo leto so študirali govornišstvo, metafiziko in fiziko, drugo leto naravno pravo, etiko, občo in cerkveno zgodovino, tretje leto dogmatično teologijo, hermenevtiko in cerkveno zgodovino, četrto leto pa moralno teologijo, hermenevtiko in cerkveno zgodovino. 12. novembra 1811 so se Centralne šole preimenoval v akademijo, ki je bila po določbah Napoleonove

univerze tudi skupnost fakultet. Akademija se je ohranila le dve leti, od 1811 do 1813. Predmete triletnega teološkega študija — eksegezo, uvod v Novo zavezo, biblično arheologijo, dogmatiko, moralko, hermenevtiko, cerkveno zgodovino in neobvezno hebrejščino — sta si v skladu z novembrskim ukazom v obeh akademskih letih razdelila Balant in Ravnikar. V letu 1811—1812 sta imela 179 slušateljev, naslednje leto pa 159. Kljub tolikšnemu številu je bilo med francosko zasedbo ordiniranih le 9 bogoslovcev — Francozi so uvedli numerus clausus — in ti so bili edini, ki so dosegli »akademsko dostojanstvo« obeh ljubljanskih visokih šol.

Po odhodu Francozov se je mogel v Ljubljani nadaljevati le teološki študij. To sicer ni bila več prava teološka fakulteta s pravico podeljevanja akademskih naslovov, predavanja pa niso bila na dosti nižji stopnji kot na univerzah. Tisti bogoslovci, ki so bili iz francoskih letnikov 1811—1814, so morali kasneje opraviti še izpite iz cerkvenega prava, katehetike in pedagogike. Leta 1818 je bilo v Gorici spet obnovljeno semenišče za bogoslovce goriške, tržaške, krške in poreške škofije, ki ga je bil cesar Jožef II. odpravil.³⁵ Leta 1851, v času škofa A. Wolfa (1824—1859), je v Ljubljani škofija sama prevzela ureditev teološkega študija, ki je obsegal naslednje predmete: dogmatiko, razlago Svetega pisma z orientalskimi jeziki, moralno in pastoralno teologijo, cerkveno zgodovino s patrologijo in cerkveno pravo. Škof Wolf je tudi dosegel, da je cerkveni sklad vzdrževal v ljubljanskem semenišču 80 namesto prejšnjih 50 bogoslovcev.³⁶

Mariborsko bogoslovje

V tistem času je škof A. M. Slomšek izredno močno posegel v cerkvene razmere na Slovenskem. Leta 1859 je prenesel lavantinski škofijski sedež iz Št. Andraža na Koroškem v Maribor. Med pogoji te premestitve je bilo zapisano, da mora poskrbeti tudi za »duhovno semenišče z bogoslovno šolo« v Mariboru.³⁷ Lavantinski bogoslovci so do tedaj študirali v Celovcu, pod Slomškom pa zadnji letnik v Št. Andražu. Istega leta, ko je Maribor postal sedež škofije, je tu začela delovati tudi bogoslovna šola. V akademskem letu 1859/60 je šola imela 39 slušateljev; najnižje število slušateljev (22) je bilo v študijskem letu 1878—1879, najvišje (71) pa v letu 1913—14. Do leta 1928, ko je lavantinska škofija praznovala 700-letnico ustanovitve, je skozi vrata mariborskega bogoslovja šlo nad 1000 gojencev, zvrstilo pa se je 51 profesorjev. Za dvig teološkega študija v Mariboru je bilo velikega pomena, da je škof Mihael Napotnik (1889—1922) pri vladi dosegel ustanovitev sedme proforske stolice na bogoslovni šoli. Sicer so že od začetka te šole bila tudi predavanja iz filozofije, Napotnik sam jo je nekaj časa predaval, toda le kot stranski predmet in v zelo majhnem obsegu. Na njegovo prošnjo je ministrstvo za šolstvo z odlokom z dne 17. julija 1896 ustanovilo novo stolico za osnovno bogoslovje in filozofijo. Ta dva predmeta je oktobra 1897 začel predavati Franc Kovačič.³⁸

Ob tem, ko je svojim gojencem posredovala dobro teološko znanje, je mariborska bogoslovna šola vidno posegla tudi v kulturno življenje severozahodne Slovenije. Leta 1898 je tu začela izhajati prva slovenska teološka revija »Voditelj v bogoslovnih vedah«, ki je ob podobnem ljubljanskem glasilu »Času« pomagala oblikovati slovensko teološko misel. To je bila revija mariborskih bogoslovnih profesorjev, vendar so pri njej sodelovali še drugi iz vse Slovenije. Tako je revija zajela precej širok krog bralcev in spodbujala teološko-znanstvena prizadevanja na širšem območju naše domovine. Ob njej so rasli Avguštin Stegenšek, Josip Hohnjec, Franc Kovačič, Fran Lukman, Ivan Križanič, Josip Zidanšek, Anton Jehart,

Josip Jeraj, Janez Janžekovič, Anton Trstenjak in drugi. Ti so začeli svojo znanstveno pot v mariborskem bogoslovju in s svojo teološko razgledanostjo segli daleč prek mej mariborske škofije.

Podobno kot v Mariboru Napotnik si je v Ljubljani prizadeval za nadaljnji razvoj teološkega študija škof Jakob Missia (1884—1898), kasnejši goriški nadškof in kardinal. V skrbi za nov profesorski kader v bogoslovju je Missia poslal več gojencev v rimski kolegij Germanik. V času njegovega škofovanja so študirali v Rimu Janez Juvan, Ernst Kautsky, Janez Koren, Mihael Opeka, Franc in Aleš Ušeničnik, Ignacij Žitnik in Andrej Karlin. Gregorij Pečjak je študiral v Innsbrucku, Janez Evangelist Krek pa na Dunaju.³⁹

Nove smernice

Nedvomno sta na razvoj teološkega študija na Slovenskem ob koncu prejšnjega in v našem stoletju močno vplivali dve znameniti okrožnici papeža Leona XIII. Leta 1879 je izdal okrožnico »Aeterni Patris«, v kateri je močno priporočil, naj bi bogoslovci študirali filozofijo in teologijo po zgledu in načinu sv. Tomaža Akvinskega (ali, kot pravi II. vatikanski koncil »pod vodstvom učitelja sv. Tomaža« — DV 16). Papežu s to okrožnico ni šlo v prvi vrsti za obnovev tomizma kot takega. S prenovo krščanske filozofije po nauku sv. Tomaža Akvinskega je hotel podati le neobhodno potreben trden intelektualni temelj, na katerem bi mogla nato po krščanskih načelih zrasti obnovljena krščanska družba.⁴⁰ Misli in spodbude te okrožnice sta povzeli škofijski sinodi v Ljubljani in Mariboru 1903 ter v posebnih poglavjih sinodalnih odlokov posredovali tega priporočila obema teološkima šolama.⁴¹ Najizrazitejši in najvplivnejši nosilec te usmeritve v filozofskem in teološkem študiju na Slovenskem je bil dolgoletni profesor bogoslovnega učilišča in kasneje teološke fakultete v Ljubljani Aleš Ušeničnik. Naslednja, za teološki študij zelo pomembna je bila Leonova okrožnica »Providentissimus Deus« iz leta 1893. V njej je posebej priporočal poglobljen študij Svetega pisma in poudarjal, da mora biti »preučevanje Svetega pisma duša teologije«. Spodbude te okrožnice niso naletele na odmev le v bogoslovnih šolah na Slovenskem, ampak tudi v raznovrstni literaturi, od znanstvene do poljudne. V goriški škofiji je študij Svetega pisma močno spodbujal nadškof Frančišek Sedej (1906—1931), ki je bil pred imenovanjem za nadškofa štiri leta profesor za Novo zavezo v goriškem bogoslovju ter objavil vrsto svetopisemskih člankov in razprav.⁴² Nove razsežnosti je teološkemu študiju dala tudi izrazito socialna okrožnica Leona XIII. »Rerum novarum« iz leta 1891. Ljubljanska sinoda leta 1903 je priporočala predavanja o socialnih vprašanjih, »ki pretresajo svet in pri reševanju katerih mora tudi Cerkev priskočiti na pomoč«. Pri predavanjih na bogoslovnem učilišču naj bi študentje spoznali »vsaj temeljna načela za reševanje teh zelo zapletenih vprašanj«.⁴³

Po smernicah, ki so bogoslovnim šolam bile dane ob prehodu v 20. stoletje in ob lastnih izkušnjah, ki so si jih v naslednjih letih pridobivale, so te šole nadaljevale svoje delo. Goriško bogoslovje je bilo v viharju prve svetovne vojne razdejano. Bogoslovce skupaj z njihovimi profesorji in nadškofom F. Sedejem je vzel pod streho stiški samostan. Tako so teologi goriške, tržaške, poreške in krške škofije tri akademska leta (1915—1918) študirali v Stični.⁴⁴ Z akademskim letom 1918—1919 se je njegova dejavnost spet prenesla v Gorico v prostore nekdanjega malega semenišča, nekaj bogoslovcev pa je začasno študiralo po drugih italijanskih semeniščih. Šele 1921 je bilo goriškemu centralnemu semenišču omogočeno ponovno redno delovanje. Mariborsko bogoslovje je bolj ali manj nemote-

no delovalo do leta 1941, ko ga je nemški okupator ob svojem prihodu razpusil. Na ljubljanskem bogoslovnem učilišču so delovali nekateri profesorji, ki so ne le poglobili teološki študij na učilišču, ampak so s svojimi spisi, predavanji in drugimi nastopi vidno posegali na razna področja življenja slovenskega naroda (versko, kulturno, socialno, gospodarsko in tudi politično). Naj omenimo le nekatere: Aleš in France Ušeničnik, Janez Evangelist Krek, Josip Gruden, Janez Zore, Franc Grivec in drugi. V akademskem letu 1918—1919, ki je bilo zadnje leto bogoslovnega učilišča, so predavali: Janez Fabijan tomistično filozofijo, Janez Janežič moralno, Josip Lesar novo zavezo, Josip Dolenc staro zavezo in orientalske jezike, Aleš Ušeničnik dogmatiko, France Ušeničnik pastoralno teologijo, katehetiko in vzgojeslovje, Janez Zore cerkveno zgodovino in cerkveno pravo, France Grivec osnovno bogoslovje in tomistično filozofijo, Josip Srebrnič cerkveno zgodovino, Josip Dostal krščansko arheologijo in umetnost, Stanko Premrl gregorijansko petje in Alojzij Stroj cerkveno govornišvo in liturgiko. V tem letu so tudi bogoslovni profesorji pripravljali ustanovitev ljubljanske univerze: podpredsednik vseučiliške komisije je bil cerkveni zgodovinar Janez Zore, člani pa oba Ušeničnika in biblicist Janez Janežič, ki ga je kmalu nadomestil Josip Srebrnič. Z ustanovitvijo univerze v Ljubljani 1919 se je bogoslovno učilišče preoblikovalo v teološko fakulteto, ki je delovala v okviru ljubljanske univerze.⁴⁵

Opomba urednika: Zgodovino Teološke fakultete v Ljubljani v času po ustanovitvi Univerze (1919) in po izključitvi TF iz Univerze in družbenega življenja (1950/1952) so že raziskovali razni avtorji in svoje razprave tudi objavili. Zato tega obdobja ne obravnavamo posebej v tem Zborniku, pač pa le opozarjamo na objavljene študije. Te so:

Zgodovina slovenske Univerze v Ljubljani do 1929. Izdal Rektorat Univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani, Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana 1929, 1—230, 316—325.

Marijan Smolik, Teologija in Slovenci, v: Zbornik razprav Teološke fakultete v Ljubljani, Izdala TF, Ljubljana 1962, 372—387.

Maks Miklavčič, O našem jubileju in bogoslovni izobrazbi na Slovenskem pred letom 1919, v: BV 29 (1969) 166—170 (slavnostna številka BV ob zlatem jubileju TF v Ljubljani 1919—1969).

Marijan Smolik, Kronika državne Teološke fakultete, v: BV 29 (1969) 171—178.

Stanko Cajnkar, Delo fakultete po ločitvi od Univerze, v: BV 29 (1969) 170—202.

Fran Zwitter, Višje šolstvo na Slovenskem do leta 1918, v: Petdeset let slovenske Univerze v Ljubljani, Ljubljana 1969, 19 sl.

Teološka fakulteta, v: Petdeset let slovenske Univerze v Ljubljani, Ljubljana 1969, 565—573 (članek sta prispevala M. Miklavčič in M. Smolik, nepodpisana).

Zbornik ljubljanske Univerze 1989, ur. Alenka Šelih in dr., izdala Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, žal ne prinaša nobenega prispevka o delu TF v Ljubljani.

Opombe:

- ¹ Kos, F., *Gradivo za zgodovino Slovencev I*, Ljubljana 1902, št. 298, 300, 304, 308, 317; Grafenauer I., *Literarno-zgodovinski spisi*, Ljubljana 1980, 169 sl.; Miklavčič M., *O bogoslovni izobrazbi na Slovenskem pred letom 1919*, v: BV 29(1969) 168—170; Benedik M., *Teološki študij na Slovenskem*, Družina 2. marca 1980.
- ² Prim. LThK 2, 1986¹², 970.
- ³ Prim. Pangerl V., *Prva srečanja med Slovenci in benediktinci*, v: Redovništvo na Slovenskem I — benediktinci, kartuzijani, cistercijani, Ljubljana 1984, 33 sl.
- ⁴ Prim. Jedin H., *Handbuch der Kirchengeschichte III*, Freiburg—Basel—Wien 1966, 80 sl.
- ⁵ Grafenauer B., *Kulturni pomen samostanov v slovenskem prostoru v srednjem veku*, v: Redovništvo n. d., 11. sl.
- ⁶ Prim. Mlinarič J., *Kartuzija Pleterje 1403—1595*, Ljubljana 1982, 53 sl.
- ⁷ Vale G., *Itinerario di Paolo Santonino in Carintia, Stiria e Carniola negli anni 1485—1487*, Città del Vaticano 1943, 257.
- ⁸ Prim. Gregorič J., *Cistercijani v Stični*, Ljubljana 1980, 150; Grebenc p. M., *Stična v slovenski Cerkvi*, v: Redovništvo n. d., 43 sl.
- ⁹ Miklavčič M., n. d., 169.
- ¹⁰ Simoniti P., *Humanizem na Slovenskem*, Ljubljana 1979, 113 sl.; Idem, *Pozni srednji vek in humanizem*, v: Imeli so dve domovini, Ljubljana 1988, 11—15; Gruden J., *Cerkvene razmere med Slovenci v XV. stoletju in ustanovitev ljubljanske škofije*, Ljubljana 1908, 108 sl.
- ¹¹ Gspan A. — Badalič J., *Inkunabule v Sloveniji*, Ljubljana 1957.
- ¹² Prav tam, 38 sl.
- ¹³ Prav tam, 49.
- ¹⁴ Rajhman, J., *Trubar Primož*, SBL 13, 207.
- ¹⁵ Gruden J., *Zgodovina slovenskega naroda*, Celovec 1910, 622; Smolik M., *Textor Urban*, SBL 12, 69.
- ¹⁶ *Conciliorum oecumenicorum decreta*, Bologna 1973, 751.
- ¹⁷ Dolinar M. F., *Visitationes ad limina et Relationes de statu Ecclesiae ljubljanskih škofov od Tavarja do Missie*, v: BV 39(1979) 204.
- ¹⁸ KapALJ, fasc. 57/4.
- ¹⁹ Benedik M., *Instrukcija papeža Klemena VIII. za obnovo katoliške vere na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem z dne 13. aprila 1592*, v: AES 1(1979), 22, 31.
- ²⁰ Prim. Benedik M., *Iz protokolov ljubljanskih škofov*, v: AES 3(1981) 10 sl.; AES 6(1984) 8 sl.; AES 10(1988) 8 sl.
- ²¹ ŠAL/Kal, *Veneranda antiquitas Thomae IX. Labacensis Episcopi Sermones manu propria scripti*, Nr. 42.
- ²² ŠAL/Kal, fasc. 157, Nr. 39.
- ²³ ŠAL/Kal, fasc. 12, Nr. 10; Polec J., *Ljubljansko višje šolstvo v preteklosti in borba za slovensko univerzo*, v: *Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929*, Ljubljana 1929, 6.
- ²⁴ Tominec p. A., *Pregled zgodovine frančiškanov med Slovenci*, v: *Cvetje z vrto sv. Frančiška* 47(1930) 84.
- ²⁵ Dejavnost ljubljanskega jezuitskega kolegija izčrpno obravnava Dolinar F. M., *Das Jesuitenkolleg in Laibach und die Residenz Pleterje 1597—1704*, Ljubljana 1976; o študiju moralne teologije in filozofije posebej piše na straneh 52—54. Jezuitsko šolstvo dobro predstavlja tudi Zwitter F., *Višje šolstvo na Slovenskem do leta 1918*, v: *Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani*, Ljubljana 1969, 19 sl.
- ²⁶ Obširno piše o študiju v kapucinskih internih teoloških šolah Benedik M., *Die Kapuziner in Slowenien 1600—1750*, Roma 1973, 138—187.
- ²⁷ ASKP / Arhiv slovenske kapucinske province Ljubljana, *Notae pro chronica Provinciae Styriae*, protokoli provincijskih kapitelj.
- ²⁸ Prim. Steska V., *Dolničarjeva »Bibliotheca Labacensis publica«*, v: IMK 10(1900) 134—140, 145—174; dober vpogled v teološko literaturo te dobe nudijo ohranjeni stari katalogi knjižnic po kapucinskih samostanih, ki so v tem času bili najštevilčnejši na Slovenskem, npr. kranjski, škofjeloški in krški.
- ²⁹ Miklavčič M., n. d., 170.
- ³⁰ AGC (Archivum Generale Capocinorum Roma), *Acta Provinciae Styriae*, Studia.
- ³¹ Ljubljanski škof Karel Janez Herberstein je v poročilu v Rim 1778 zapisal, da ima v semenišču 20 teologov, ki so »sub cura duorum sacerdotum et directione mei vicarii generalis«. ŠAL/P, vol. 40, fol. 294.

³² Prim. Zwitter F., n. d., 36.

³³ Po smrti Jožefa II. 1790 so bila generalna semenišča razpuščena, škofje so spet dobili pravico organizirati teološke študije, vendar pod državnim nadzorstvom, dovoljene so bile tudi interne redovne šole. V Ljubljani je bil obnovljen teološki študij leta 1791, v Celovcu 1801, v Gorici pa 1818. Zwitter F., n. d. 36.

³⁴ Prim. Schmidt V., *Zgodovina šolstva in pedagogike na Slovenskem II*, Ljubljana 1964, 93 sl.

³⁵ Mal J., *Zgodovina slovenskega naroda*, Celje 1928, 258.

³⁶ Prav tam, 260.

³⁷ Prim. Kovačič F., *Zgodovina Lavantinske škofije 1228—1928*, Maribor 1928, 386 sl.; Rajhman J., *Mariborsko bogoslovje in njegov pomen za rast mariborske škofije*, v: Zbornik ob 750-letnici mariborske škofije, Maribor 1978, 37 sl.

³⁸ Kovačič F., n. d., 421. Avtor na straneh 444—448 navaja vse predstojnike mariborskega bogoslovnega semenišča in učilišča ter profesorje in predmete, ki so jih posamezni profesorji predavali v letih 1859—1928.

³⁹ Prim. Dolinar M. F., *Skrb za prenovu Cerkve v ljubljanski škofiji*, v: Missiev simpozij v Rimu, Celje 1988, 129.

⁴⁰ Prim. Pirc J., *Aleš Ušeničnik in znamenja časov*, Ljubljana 1986, 82.

⁴¹ *Synodus dioecesis Labacensis 1903*, Ljubljana 1903, 135; *Ecclesiae Lavantinae synodus dioecesis 1903*, Maribor 1904, 667.

⁴² Bizjak J., *Sedej in sveto pismo*, v: Sedejev simpozij v Rimu, Celje 1988, 166 sl.

⁴³ *Synodus dioecesis Labacensis*, n. d., 135.

⁴⁴ Prim. Gregorič J., n. d., 121.

⁴⁵ Smolik M., *Kronika državne Teološke fakultete*, v: BV 29(1969) 171.

Marijan Smolik

Ljubljanska Teološka fakulteta za Slovence v begunstvu (1945—1959)

V začetku maja 1945 je velik del slušateljev teološke fakultete in šest profesorjev, med njimi prodekan dr. Alojzij Odar, z drugimi begunci vred odšlo iz Ljubljane. Razen tistih, ki so jih Angleži vrnil, so drugi dobili zatočišče najprej v Monigu pri Trevisu, nato v Pragli pri Padovi in končno v Brixnu. Prof. Odar je že junija 1945 s posredovanjem p. Antona Prešerna DJ pri kongregaciji za semenišča in univerze izposloval dovoljenje, da ima begunska študijska ustanova (semenišče in fakulteta) status fakultete s pravico podeljevanja akademskih stopenj vključno z doktoratom (reskript Prot. N. 500/45/3 z dne 25. junija 1945).

Slušatelji (v Pragli jih je bilo 47) so nadaljevali s predavanji in izpiti, diplomo je dobilo 10, ker so večino izpitov opravili že doma, doktorirali so trije (F. Cigan, M. Starc, F. Žakelj), profesorjev je bilo nekaj novih (seznam na koncu).

Ko je 1947 postalo stanje beguncev v Italiji nevzdržno, se je dr. Odar odločil (februarja 1947) za preselitev v Argentino, kjer je škof v St. Luisu izrazil pripravljenost, da jih sprejme v svoje semenišče. Do srede leta 1948 so se trije profesorji in 30 bogoslovcev v dveh skupinah prepeljali v novo deželo. Po preselitvi v samostojno slovensko ustanovo (1951) v Adroque pri Buenos Airesu so s študijem nadaljevali bolj v povezavi s slovenskimi izseljenci. Ker je prva generacija slušateljev leta 1951 doštudirala, je bilo novincev vedno manj. Vmes je 20. maja 1953 umrl dekan Odar, potrebni so bili novi profesorji in škof dr. Gregorij Rožman je namesto Odarja za vršilca dolžnosti dekana imenoval dr. Ignacija Lenčka, ki je vodil fakulteto do 19. decembra 1959, ko je po smrti škofa G. Rožmana prevzel vodstvo semenišča novi ljubljanski škof Anton Vovk. Šola je nadaljevala delo kot visoka bogoslovna šola.

V desetih letih fakultete je bilo 85 vpisanih slušateljev, diplomiralo jih je 52, doktorirali pa so štirje (M. Kopušar, M. Gogala, F. Kladnik in A. Kukovica), nekateri pa so nadaljevali in končali specialistični študij na drugih cerkvenih univerzah. Leta 1955 je bilo vpisanih še 12 slušateljev, med njimi trije doktorandi.

V tem času so opravljali profesorsko službo:
dr. Alojzij Odar, redni profesor (do 1953),
dr. Ivan Ahčin, redni profesor (do 1959),
dr. Matija Slavič, redni profesor (do leta 1947, ko se je vrnil v Slovenijo),
dr. Ignacij Lenček, redni profesor (do 1959),
dr. Franc Gnidovec, izredni profesor (od 1947),
dr. Filip Žakelj, izredni profesor (od 1947),
dr. Alojzij Kukovica, profesor (od 1953),
dr. Janez Kraljič, profesor (do 1947),
dr. Janez Vodopivec, profesor (do 1947),
dr. Karel Vladimir Truhlar, profesor (do 1947),
dr. Ludvik Čepon, predavatelj (do 1947),
Alojzij Košmerlj, predavatelj (do 1949),
Jože Košiček, predavatelj (do 1950)
dr. Mirko Gogala, docent (od 1958),
dr. Branko Rozman, predavatelj (od 1958),
in še nekaj predavateljev gostov.

Viri:

Poročilo ob petletnici slovenskega bogoslovnega semenišča v tujini (1945—1950), priloga Duhovnega življenja, 1950, 677—702.

Poročilo ob desetletnici... (1945—1955), Duhovno življenje, 1955, 659—706.

Poročilo ob petnajstletnici... (1945—1960) (knjižica, 32 strani).

Stanko Ojnik

Mariborski oddelek

Začetki mariborskega visokega šolstva segajo v leto 1859, ko je A. M. Slomšek prenesel škofijski sedež iz Šent Andraža v Lavantinski dolini v Maribor. Leta 1940 je država priznala bogoslovno učilišče kot Visoko bogoslovno šolo in je po uredbi diploma te šole postala enakovredna diplomam o dokončani bogoslovni fakulteti. Med vojno je bilo delovanje šole popolnoma onemogočeno. Po sklepu škofijskega ordinariata v Mariboru je bilo njeno delovanje začasno ustavljeno. Mariborski škofijski ordinariat je posebej poudaril, da »po zagotovitvi prosvetnega ministerstva narodne vlade za Slovenijo bogoslovna šola v Mariboru zakonito ostaja naprej« (Sporočila 1945, XIII). Mariborski študentje so se »začasno preselili« v Ljubljano, »dokler ne bodo v Mariboru vzpostavljeni pogoji za normalno delovanje« (Sporočila 1945, XIII). V akademskih letih 1945/46 in 1946/47 so prišli tudi štirje profesorji iz Maribora v Ljubljano (J. Alekšič, M. Držečnik, J. Jeraj in V. Močnik).

Število mariborskih bogoslovcev je v letu 1966/67 naraslo na 120 in v Ljubljani je bila strahotna stiska s prostori. Poleg tega je mariborski škof vedno želel imeti bogoslovce ob sebi, da bi jih mogel »natančneje spoznati«, kot je to povedal že škof Slomšek. Potreba, da bogoslovci še v študijskem času spoznajo svojo škofijo ter njene pastoralne potrebe in metode, je bila vedno navzoča. Zaradi teh in še drugih razlogov se je mariborski škof obrnil na svoje duhovnike in jih vprašal z svet, ali naj se bogoslovci vrnejo v Maribor. V ta čas spada tudi ustanovitev mariborske univerze (1974) in je potreba po visokošolskem študiju v Mariboru postajala vedno bolj pereča.

Sklenjeno je bilo, da se dvigne stolno župnišče za dve nadstropji in da se pripravi prostor za učilnice, kapelo in stanovanje za 60 gojencev. Izredno zahtevna gradnja se je pričela 12. decembra 1967. Gradbeno podjetje Stavbar je delo končalo do jeseni 1968. Po mnogih razgovorih s Teološko fakulteto v Ljubljani se je mariborski škof odločil, da pokliče domov bogoslovce 4., 5. in 6. letnika. Teološka fakulteta v Ljubljani je ustanovila oddelek v Mariboru, kar je potrdila Kongregacija za katoliško vzgojo z odlokom z dne 22. junija 1968. Kardinal G. M. Garrone je v odgovoru napisal, da z veseljem ugotavlja, da je bila taka odločitev modra in da je mariborski škof »povsem pravilno sodil, da obnovi bogoslovni študij v škofijskem semenišču«, ki je bilo leta 1941 nasilno odpravljeno.

Dne 15. oktobra 1968 so se začela predavaja. V Maribor je prišlo 44 bogoslovcev, v akademskem letu 1972/73 se je število dvignilo na 55, v naslednjih letih je število počasi upadalo.

Veliki kancler nadškof Jožef Pogačnik je za mariborski oddelek imenoval sedem novih predavateljev, da bi oddelek mogel v skladu s statutom Teološke fakultete v Ljubljani z oddelkom v Mariboru izpolniti svojo nalogo in da je razbremenil tiste predavatelje, ki so že bili nastavljeni v Ljubljani. Mariborski predavateljski zbor, ki ga sestavljajo tudi nekateri profesorji iz Ljubljane, nekateri mariborski učitelji pa predavajo tudi v Ljubljani, je svojo odgovorno nalogo vsekoži hvalevredno opravljal.

Predavateljski zbor se trudi tudi na znanstveno raziskovalnem področju, posebej pa še pri uvajanju pokoncilске miselnosti v življenju Cerkve na Slovenskem.

Teološka predavanja za laike so lepa priložnost za srečevanje z vprašanji moderne teologije, za soočanje z različnimi mnenji in za oblikovanje krščanskega etosa v univerzitetnem središču.

Nova škofijska avla, ki je bila zgrajena leta 1987, postaja vedno pomembnejše središče versko kulturnega izžarevanja.

Nova bogoslovna knjižnica, ki je vzorno urejena in uvaja sodobni računalniški sistem v povezavi z univerzitetno knjižnico v Mariboru, omogoča temeljito znanstveno delo in je spodbuda za številna raziskovanja.

Oddelku fakultete je pridružen »Katehetsko pastoralni tečaj«, ki ima prek 100 slušateljev in prerašča v visokošolski študij za laične teologe.

Orglarska šola, ki ima prav tako prek 100 slušateljev, je leta 1989 dobila nove prostore z nakupom zgradbe na Slomškovem trgu 3.

Izredno pomembno področje delovanja oddelka fakultete pa je postdiplomski študij in permanentno izobraževanje pastoralni delavcev, predvsem v smeri pastoralne sociološke poglobitve, v čemer bo zlasti naloga novoustanovljenega Pastoralnega inštituta (1989).

Jože Krašovec

Sodelovanje Teološke fakultete z drugimi univerzami in fakultetami doma in v tujini

Do oživitve Bogoslovnega vestnika leta 1965 TF v Ljubljani ni imela skoraj nobene možnosti za objavljane strokovnih del. Iz političnih in finančnih razlogov so bile zelo omejene tudi možnosti za strokovno sodelovanje z drugimi univerzami in fakultetami doma in v tujini. Položaj se je postopoma spremenil, ko so po letu 1960 nekateri mladi teologi zopet lahko študirali v tujini, profesorji pa so se lahko nemoteno udeleževali na simpozijih in kongresih. Doma in v tujini se je najbolj uveljavil prof. Anton Trstenjak; kot psiholog in filozof je predaval na številnih simpozijih in kongresih.

Ob 50-letnici TF (27.—28. januarja 1970) so TF pozdravili zastopniki sosednjih visokošolskih ustanov: dekan graške TF prof. Karl Gastgeber, zastopnik zagrebške TF prof. Ivan Škreblin, dekan beograjske pravoslavne TF prof. Miloš Erdeljan, zastopniki Vzhodnega inštituta v Rimu, jezuitskega Filozofsko-teološkega inštituta v Zagrebu, frančiškanske Visoke bogoslovne šole v Sarajevu, Visoke bogoslovne šole na Reki, Visoke bogoslovne šole v Vidmu (Italija), Visoke bogoslovne šole v Celovcu. Kot slavnostni predavatelj je poleg prof. dr. Antona Trstenjaka nastopil slovenski rojak prof. Janez Vodopivec, dekan TF univerze »Urbaniana« v Rimu (gl. BV 30, 1970). Priložnostno je nastopal v slovenskem prostoru Alojzij Šuštar, profesor moralne teologije v Churu (Švica); 1977 se je vrnil v domovino, kjer se tudi kot nadškof udeležuje z mnogimi predavanji. 1972 se je v Ljubljano vrnil dolgoletni profesor duhovne teologije na Gregorijanski univerzi v Rimu, Karel Vladimir Truhlar; vse do smrti 1977 je s specialnimi predavanji sodeloval na TF, pripravil Leksikon duhovnosti in druge publikacije.

Ob 70-letnem jubileju Univerze v Ljubljani sta 19. aprila 1989 na osrednji proslavi Tretjo slovensko univerzo zastopala slovenska biblicista Karel Matej Woschitz, profesor biblične teologije na TF v Gradcu, in Jože Plevnik, profesor Nove zaveze na univerzi v Torontu.

Sodelovanje z univerzo in s SAZU v Ljubljani

Univerza v Ljubljani je tudi po izločitvi TF iz sklopa univerze (1950) upoštevala nekatere profesorje TF. Vabila jih je na priložnostna predavanja v rednem programu ali na simpozijih oziroma kongresih, pa tudi za sodelovanje pri mentorstvu

disertacij. V starejšem obdobju to velja zlasti za prof. Antona Trstenjaka, v novejšem pa za prof. V. Grmiča, J. Krašovca, F. Perka, J. Rajhmana, M. Smolika, A. Stresa, A. Strleta, A. Štruklja. Sodelovanje sta ponudili predvsem FF in Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Prof. Grmič in Rajhman sta večkrat sodelovala na seminarju za slovenski jezik, literaturo in kulturo.

V zadnjih letih se je razvilo sodelovanje na nekaterih simpozijih, ki so jih organizirali bodisi univerza, bodisi SAZU, bodisi TF. Od 10. do 12. maja 1984 je bil v Ljubljani na SAZU mednarodni in interdisciplinarni kolokvij: Znanost in vera. Priredila sta ga SAZU in Sekretariat za neverne v Rimu. S predavanji so sodelovali trije slovenski teologi: V. Grmič, A. Stres in A. Trstenjak. Od 23. do 25. maja 1984 je Inštitut za zgodovino Cerkve pri TF priredil zgodovinsko-znanstveni simpozij v Stični, Pleterjah in Kostanjevici. Na simpoziju so sodelovali teologi in strokovnjaki drugih znanstvenih ustanov (gl. zbornik *Redovništvo na Slovenskem I: Benediktinci, kartuzijani, cistercijani*). Na mednarodnem simpoziju o 16. stoletju v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi v Ljubljani od 27. do 29. junija 1984 sta predavala teologa V. Grmič in J. Rajhman. Na posvetovanju o družbeni in kulturni podobi slovenske reformacije v prostorih SAZU v Ljubljani 24. in 25. oktobra 1984 so predavali teologi V. Grmič, J. Rajhman in M. Smolik.

Ob 1100-letnici smrti sv. Metoda je inštitut za zgodovino Cerkve 13. in 14. februarja 1985 na TF v Ljubljani priredil simpozij o srečanju solunskih bratov sv. Cirila in Metoda s Slovenci. Poleg teologov so predavali nekateri profesorji FF in SAZU: Jože Koruza, Jaroslav Šašel in Janez Zor. Ob 400-letnici smrti Primoža Trubarja je bil interdisciplinarni znanstveni simpozij v Tübingenu od 3. do 8. novembra 1986 in v Ljubljani od 9. do 13. novembra 1987. 16. in 17. marca 1988 je SM organizirala simpozij Vloga Cerkve v slovenskem kulturnem razvoju 19. stoletja. Predavali so tudi profesorji TF Metod Benedik, France M. Dolinar, Janez Juhant in Marjan Smolik. V Tübingenu so med drugim predavali teologi V. Grmič, J. Rajhman in M. Smolik, v Ljubljani M. Benedik, V. Grmič, J. Rajhman, F. Rozman in M. Smolik. Od 1. do 3. julija 1987 je bil v Ljubljani simpozij o obdobju baroka v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi. Teološko fakulteto so s predavanji zastopali F. M. Dolinar, M. Benedik, J. Rajhman in M. Smolik. 16. decembra 1988 je FF priredila znanstveno srečanje ob tisočletnici pokristjanjenja Rusije. TF so s predavanji zastopali S. Janežič, F. Perko, p. M. I. Rupnik, A. Štrukelj. Od 24. do 28. julija 1989 je bil na FF v Ljubljani simpozij o F. M. Dostojevskiju. TF sta zastopala S. Janežič in A. Štrukelj.

V odboru za nov prevod Svetega pisma sodelujeta dva profesorja FF: Kajetan Gantar in Erika Mihevc-Gabrovec.

Na lingvističnem krožku FF v Ljubljani je dvakrat predaval prof. Jože Kašovec: 8. oktobra 1984 o strukturi stare in nove hebrejščine; 6. marca 1989 o semantiki pojma pravičnosti v semitskih in glavnih evropskih jezikih. Na FF sodeluje kot somentor disertacije in kot mentor magisterija.

V minulih dveh letih je prišlo do pobude za formalno ureditev mesta TF v sklopu univerze. 24. junija 1988 je bilo na TF prvo srečanje med nekaterimi profesorji univerze in TF, da bi se pogovorili o tem vprašanju. Univerzo so zastopali prorektor Rastko Močnik, profesorji Marko Kerševan, Zdenko Roter, Cvetka Toth kot član društva visokošolskih profesorjev na FF, Ignacij Voje; TF so zastopali: dekan Rafko Valenčič, prodekana Jože Krašovec in Stanko Ojnik, profesorji Janez Juhant, Drago Ocvirk, Alojzij Slavko Snoj. Drugi sestanek je bil 10. februarja 1989 na FF. FF so zastopali dekan Dušan Nečak, prodekan Vladimir Pogačnik, prorektor univerze Rastko Močnik, prof. Cvetka Toth; TF so zastopali: že omenjeni dekan,

prodekana in prof. Metod Benedik. Tretji sestanek je bil 20. marca 1989 na TF. FF so zastopali že omenjena dekan in prodekan ter prof. Kajetan Gantar; TF so zastopali dekan R. Valenčič, prodekan J. Krašovec in prof. M. Benedik. Sad omenjenih sej je *Protokol o sodelovanju med Filozofsko fakulteto Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani in Teološko fakulteto v Ljubljani z oddelkom v Mariboru*, ki sta ga 19. junija 1989 v mali sejni dvorani Univerze v Ljubljani podpisala dekan FF prof. dr. Dušan Nečak in dekan TF prof. dr. Rafko Valenčič. Pri slovesnosti so univerzo zastopali še rektor akademik dr. Janez Peklenik, akademik Ciril Zlobec, predsednik Univerzitetnega sveta, prorektor dr. Alenka Šelih, prof. pravne fakultete, prodekan FF. dr. Vladimir Pogačnik, prof. FF in predsednik Sveta FF dr. Kajetan Gantar ter doc. dr. Cvetka Toth; TF so zastopali še veliki kancler in nadškof dr. Alojzij Šuštar, prodekana prof. dr. Stanko Ojnik in prof. dr. Jože Krašovec. Besedilo protokola je naslednje:

»Humanistični in teološki študij sta bila v slovenski preteklosti tesno med seboj povezana. Ta povezanost se je kazala tako na osebni ravni, saj so številni teologi bili hkrati tudi priznani humanisti in obratno, kakor tudi na ravni samih znanosti. Ustanovitev Univerze v Ljubljani (1919) je združila tedanja znanstvena prizadevanja v sicer okrnjenem slovenskem prostoru. Ob izločitvi Teološke fakultete iz sklopa Univerze (1951) so se še vdno ohranile nekatere vezi, zlasti osebne. Ohranjali so jih posamezni profesorji z ene kot z druge strani.

V zadnjem času so stiki med obema fakultetama vse bolj pogosti. Podobno velja tudi za stike med Teološko fakulteto in nekaterimi drugimi visokošolskimi ustanovami v Sloveniji. Narekuje jih želja in potreba po znanstvenem sodelovanju, izmenjavi predavateljev, po bolj učinkovitem služenju človeku in po splošnem razvoju družbe, po medsebojnem spoznavanju in podobno. Vedno bolj se uveljavlja prepričanje, da morajo ti stiki dobiti pravno utemeljitev in podobo, da bo zagotovljena njihova trdnost in kontinuiteta, s čimer bi bila dana spodbuda za nadaljnje in nove oblike sodelovanja.

Glede na dosedanje sodelovanje in možnosti, ki jih daje razvoj naše družbe, ter upoštevajoč splošne koristi tako ene kot druge strani FILOZOFSKA FAKULTETA UNIVERZE EDVARDA KARDELJA v Ljubljani in TEOLOŠKA FAKULTETA v Ljubljani z oddelkom v Mariboru podpisujeta

protokol o medsebojnem sodelovanju.

To sodelovanje obsega naslednja področja oziroma dejavnosti:

1. znanstvene kongrese, simpozije, posvetovanja in okrogle mize; skupne raziskave (projekte) in izdaje;
2. izmenjavo predavateljev;
3. mentorstvo ali somentorstvo pri diplomskih in magistrskih nalogah ter doktorskih disertacijah;
4. sodelovanje med znanstvenimi inštituti obeh fakultet;
5. sodelovanje med knjižnicami z izmenjavo knjig, revij in drugega gradiva ter z medsebojnim obveščanjem;
6. upoštevanje posameznih izpitov in študijske dobe ter akademskih naslovov;
7. izmenjavo obvestil o predavanjih in drugih dogajanjih, ki zanimajo tudi drugo stran;
8. pobude, da se sodelovanje v smislu tega protokola razširi tudi na druge fakultete obeh slovenskih univerz, s katerimi ima Teološka fakulteta znanstvene stike;

9. urejanje mesta (statusa) Teološke fakultete v okviru Univerze ob upoštevanju njene specifičnosti in avtonomije.

Omenjene oblike sodelovanja morajo biti usklajene s Statuti posamezne fakultete oziroma potrjene s strani ustreznih fakultetnih oblasti. Obe fakulteti nastopata pri navedenih skupnih programih kot enakovredni soudeleženci in se zato navajata v projektih, poročilih, dopisih ipd.

Protokol sta sprejela Svet Filozofske fakultete dne 21. aprila 1989 in redni svet Teološke fakultete dne 11. maja 1989. Protokol začne veljati z dnem, ko ga podpišeta dekana obeh fakultet.◀

Teološki fakulteti v Beogradu in Zagrebu ter druge jugoslovanske teološke šole

Med jugoslovanskimi teološkimi šolami je prišlo do tesnejših povezav po letu 1960. 1963 so na povabilo ljubljanske Teološke fakultete prvič prišli zastopniki beograjske pravoslavne TF na praznovanje Tomaža Akvinskega v Ljubljano. S tem se je začel običaj, da TF v Ljubljani na svoj glavni praznik vsakokrat vabi predstavnike TF iz Beograda in Zagreba, obe omenjeni ustanovi pa vabita na svoj glavni praznik predstavnike TF v Ljubljani: Beograd na praznik sv. Save (27. januarja), Zagreb na dan fakultete 4. četrtek v februarju okrog praznika sv. Cirila in Metoda. Ta srečanja so zelo dobra priložnost za medsebojno zблиževanje in izmenjavo misli, dala pa so tudi povod za tesnejše strokovno sodelovanje, predvsem na medfakultetnih ekumenskih simpozijih, ki jih od leta 1974 dalje vsako drugo leto izmenoma prirejajo TF v Ljubljani, Beogradu in Zagrebu.

Poleg profesorjev in študentov teh treh fakultet se ekumenskih simpozijev udeležujejo tudi profesorji makedonske pravoslavne TF v Skopju in protestantske TF »Matija Vlačić Ilirik« v Zagrebu, predstavniki vseh drugih teoloških šol v Jugoslaviji in nekateri povabljeni ekumenski delavci. Doslej je bilo osem medfakultetnih ekumenskih simpozijev:

I. od 23. do 26. septembra 1974 v Mariboru; prireditelj mariborski oddelek TF v Ljubljani; tema: Pastoralni problemi kristjanov v Jugoslaviji v zvezi z zakramenti, posebno eharistijo.

II. od 20. do 23. septembra 1976 v Lovranu pri Reki; prireditev TF v Zagrebu; tema: Cerkev v sodobnem svetu.

III. od 12. do 15. oktobra 1978 v Arandjelovcu; prireditelj pravoslavna TF v Beogradu; tema: Cerkev v sodobnem svetu. — Od 22. do 25. novembra 1978 je v Opatiji priredila seminar za ekstenzivno teološko oblikovanje Luteransko-evangeljska TF »Matija Vlačić Ilirik« iz Zagreba; med udeleženci so bili tudi profesorji ljubljanske TF.

IV. od 22. do 26. septembra 1980 v Ljubljani; prireditelj TF v Ljubljani; tema: Duhovno življenje na naših tleh.

V. od 28. septembra do 1. oktobra 1982 v Zagrebu; prireditelj TF v Zagrebu; tema: Jezus Kristus edini Odrešenik sveta — Oznanilo odrešenja danes.

VI. od 27. do 30. septembra 1984 v srbskem samostanu Studenica; prireditelj TF v Beogradu; tema: Čas Svetega Duha — čas Cerkve.

VII. od 22. do 26. septembra 1986 v Stični; prireditelj TF v Ljubljani; tema: Skrivnost Cerkve in službe v Cerkvi.

VIII. od 13. do 16. septembra 1988 v Djakovu; prireditelj TF v Zagrebu; tema: Eharistija v veri in življenju Cerkve.

IX. Simpozij o zakramentu krsta pripravlja Bogoslovski fakultet SPC (1990).

Med TF v Ljubljani in Zagrebu obstaja občasno sodelovanje na teoloških tečajih. Aprila 1973 sta na teološkem tečaju v Ljubljani in Mariboru sodelovala profesorja TF v Zagrebu: Ivan Fuček in Marijan Valković (gl. BV 33 / 1973 /). Rafko Valenčič je l. 1974 predaval o teologiji dela in razvoja v okviru predavanj iz moralne teologije. 22. januarja 1985 je na teološkem tečaju v Zagrebu sodeloval prof. Jože Krašovec s predavanjem: Inkulturacija božje besede v Svetem pismu.

3. decembra 1988 je bil na pobudo prof. Jožeta Krašovca na TF v Zagrebu prvi sestanek jugoslovanskih katoliških biblicistov. Govorili so o morebitni ustanovitvi društva jugoslovanskih biblicistov v mednarodnih bibličnih združenjih, o koordiniranju strokovnega bibličnega delovanja v Jugoslaviji. 28. marca 1989 je bil prav tam drugi sestanek bolj strokovne narave. Prof. Jože Krašovec je imel predavanje o semantiki pojma pravičnosti v Svetem pismu, France Rozman pa poročilo o biblični pastoralni v Sloveniji.

Teološka fakulteta univerze v Regensburgu

4. septembra 1978 je TF v Ljubljani obiskalo 52 študentov in študentk TF v Regensburgu pod vodstvom prof. Rudolfa Grulich. Skupino je spremljalo nekaj profesorjev. Ta prvi obisk je dal povod za tesnejšo povezavo med obema fakultetama. 21. novembra 1977 je v Regensburgu predaval prof. Alojzij Šuštar o svobodi vesti v pluralistični družbi, 15. decembra 1978 pa France Martin Dolinar o sporu med Dunajem in Rimom v času cesarja Jožefa II.

Ko je steklo sodelovanje med univerzama v Ljubljani in v Regensburgu, je prišlo do odločitve, da tudi teološki fakulteti obeh mest pripravita pogodbo o rednem znanstvenem sodelovanju. Ker TF v Ljubljani ni del univerze, je bila potrebna posebna pogodba med univerzo v Regensburgu in med TF v Ljubljani. 12. novembra 1980 jo je v Regensburgu za univerzo v Regensburgu podpisal rektor prof. dr. Dieter Henrich, za TF v Ljubljani prodekan dr. Metod Benedik. Slovesnosti podpisa so se udeležili še prof. Valter Dermota, Stanko Ojnik in France Martin Dolinar. Pogodba določa, da bosta obe fakulteti skupaj izvajali raziskovalne projekte, ki zanimajo obe strani, da se bosta med seboj podpirali z izmenjavo profesorjev in znanstvenih sodelavcev, da bosta pospeševali izmenjavo študentskih skupin. Ustalila se je praksa, da vsako leto dva profesorja iz Regensburga prideta predavat v Ljubljano in dva iz Ljubljane v Regensburg. Poleg tega dva profesorja iz Ljubljane po en teden gostujeta v Regensburgu, da lahko izrabita predvsem odlično knjižnico za svoje raziskovalno delo. Pogodba je bila doslej trikrat potrjena s ponovnim obojestranskim podpisom: 25. novembra 1982 jo je za TF v Ljubljani podpisal dekan dr. Franc Perko, in sicer v Regensburgu, 15. januarja 1985 dekan dr. France Rozman v Ljubljani, 23. novembra 1988 prodekan dr. Jože Krašovec v Regensburgu (za univerzo v Regensburgu rektor dr. Hans Bungert).

Dosedanji predavatelji TF v Regensburgu v Ljubljani in Mariboru:

11. maja 1981 prof. dr. Karl J. Benz: Oblast in vest

20. maja 1981 prof. dr. Gerhard B. Winkler: Reforma pred reformacijo

19. oktobra 1982 prof. dr. Wolfgang Beinert: Marija in vprašanje žene

26. oktobra 1982 prof. dr. Josef Goldbrunner: Vera in globinska psihologija

11. oktobra 1983 prof. dr. Bruno Kleinheyder: Obhajanje evharistije ob praznikih apostolov

12. oktobra 1982 prof. dr. Karl Nausberger: Martin Luter v luči katolicizma

16. maja 1984 prof. dr. Norbert Brox, dve predavanji: 1. Salvianova socialna kritika Cerkve 5. stoletja; 2. Stara cerkveva teologija misijona

23. oktobra 1984 prof. dr. Heinrich Petri: Cerkev kot ustanova — zahteva in problematika katoliškega razumevanja Cerkve

13. marca 1985 prof. dr. Wolfgang Nastainczyk: Pridige za otroke in pridiga z otroki

21. novembra 1985 prof. dr. Karl J. Benz: Eshatologija in politika pri papežu Gregorju VII.

13. maja 1986 prof. dr. Wolfgang Beinert: Odrešenjska služba Cerkve v zakramentih

10. decembra 1986 prof. dr. Michael Eckert: Verska filozofija Friedricha Schleiermacherja

14. oktobra 1987 v Ljubljani, 15. oktobra v Mariboru prof. dr. Norbert Brox: Začetki Cerkve in njihov pomen za današnji čas; doc. dr. Kurt Küppers: Obhajanje evharistije kot znamenje vere

5. oktobra 1988 v Ljubljani, 6. oktobra v Mariboru prof. dr. Armin Scmitt: Staro-zavezna izročila v zrcalu novega časa. Knjiga modrosti kot primer

26. maja 1989 hab. doc. dr. Ulrich Hemel: Katoliški verouk v Evropi — analiza sedanosti in predvidevanja za prihodnost

6. oktobra 1989 doc. dr. Kurt Küppers: Uvajanje in vzgoja otrok v skupnost v šolski dobi

25. oktobra 1989 prof. dr. Adam Seigfried: Spravni značaj zakramenta pokore

Dosedanji predavatelji ljubljanske TF v Regensburgu:

21. novembra 1978 prof. dr. Alojzij Šuštar: Svoboda vesti v pluralistični družbi

15. decembra 1978 dr. France Martin Dolinar: Spor med Dunajem in Rimom v času cesarja Jožefa II.

13. novembra 1980 prof. dr. Valter Dermota: Kateheza v dobi elektronske komunikacije.

13. novembra 1980 dr. France Martin Dolinar: Prizadevanje Tomaža Hrena za cerkveno unijo z Uskoki

16. junija 1981 doc. dr. Jože Krašovec: Zgradba in teologija Ps 73

8. junija 1982 doc. dr. Metod Benedik: Evangeljska pridiga v času katoliške obnove.

16. decembra 1982 doc. dr. Anton Stres: Nравstvenost, intersubjektivnost in družbenost

7. julija 1983 prof. dr. Marijan Smolik: Uvedba slovenskega jezika v liturgiji

16. novembra 1983 prof. dr. Vekoslav Grmič: Teološki vidiki socializma

1. decembra 1983 dr. Ivan Rojnik: Pedagoško razmerje v katehetskimi komunikaciji

28. novembra 1984 prof. dr. Valter Dermota: Impulzi religijske pedagogike za sedanost

5. novembra 1985 dr. France Škrabl: Kateheza odraslih

23. junija 1986 prof. dr. Vekoslav Grmič: Kontekstna teologija

11. julija 1987 prof. dr. Marijan Smolik: Luteranske cerkvene pesmi za evangeljske skupnosti v Sloveniji: delo reformatorja Primoža Trubarja (1508—1586)

8. decembra 1987 prof. dr. Jože Krašovec: Klic po pravičnosti v 1 Mz 18,16—33

19. maja 1988 doc. dr. Janez Juhant: Janez Evan. Krek (1865—1917) in Mahatma Gandhi (1869—1948), dve etični osebnosti na prelomu stoletja

29. maja 1988 prof. dr. Vekoslav Grmič: Teologija osvoboditve kot izziv za evropsko teologijo

23. novembra 1988 prof. dr. Jože Krašovec, slavnostno predavanje na Actus academicus: Odpuščanje in nova zaveza v Jer 31,31—34

5. junija 1989 doc dr. Anton Štrukelj: Teologija krščanskega življenja pri Hansu Ursu von Balthasariju

5. junija 1989 dr. Bogdan Dolenc: »Srce govori srcu«. Geslo na grbu kardinala Newmana kot princip njegovega razumevanja vere.

Študijsko bivanje naših predavateljev v Regensburgu: Stanko Lipovšek in Franc Perko (1982), Ivan Rojnik (1983), Marijan Smolik (1984), France Škrabl (1985), France Rozman in Alojzij S. Snoj (1986), Ciril Sorč (1988), Marijan Peklaj in Vinko Potočnik (1989).

Teološka fakulteta univerze v Gradcu

28. junija 1977 so na povabilo dekana TF v Gradcu prof. dr. Huga Schwendenweina profesorji TF v Ljubljani obiskali svoje kolege v Gradcu. V imenu odsotnega rektorja je goste sprejel na rektoratu Univerze prof. dr. Sutter, predsednik združenja avstrijskih visokih šol za znanstvene vezi z Jugoslavijo. V obnovljeni baročni dvorani bogoslovnega semenišča so priredili krajši komorni koncert. Popoldne so profesorji obeh fakultet skupaj obiskali grad Seggau, kjer jih je sprejel graški škof msgr. Johann Weber.

16. oktobra 1978 je na TF v Ljubljani predaval profesor biblične teologije v Gradcu Klaus Schedl: Jezus in Mohamed. 18. aprila 1983 je na TF v Ljubljani predaval profesor cerkvenega prava na TF v Gradcu Hugo Schwendenwein; predstavil je svojo novo knjigo o novem cerkvenem zakoniku. 18. novembra 1988 je na TF v Ljubljani predaval koroški slovenski rojak, profesor biblične teologije na TF v Gradcu Karel Woschitz: Spoznanje kot skušnjava (iz teologije apostola sv. Janeza). Ob 70-letnem jubileju Univerze v Ljubljani je 19. aprila 1989 na srečanju slovenskih predstavnikov »Tretje slovenske univerze« v Smeltu v Ljubljani prof. Karel Matej Woschitz sodeloval s krajšim predavanjem: Univerza pred preizkušnjo in njeno poslanstvo (Pripombe h kompleksni problematiki).

3. junija 1989 je na pobudo dekana TF v Gradcu prof. dr. Franza Zeilingerja in prodekana prof. dr. Woschitza prišlo do srečanja med profesorji obeh fakultet v Tinjah (Teinach) na Koroškem. Vodja Dušnopastirskega urada Jože Kopeinig je poskrbel za prisrčno in gostoljubno slovensko ozračje. Popoldne so profesorji obeh fakultet pod vodstvom prodekana prof. Woschitza obiskali znamenito razstavo »Rimljani na Koroškem« na Magdalensbergu in malo semenišče na Tanzenbergu (Plešivec). V pogovoru v Tinjah je bila izražena želja po tesnejšem medsebojnem strokovnem sodelovanju, morda po vzorcu pogodbe med TF v Regensburgu in Ljubljani.

4. decembra 1989 pa je prišlo do prvega delovnega srečanja graške in ljubljanske teološke fakultete v Mariboru. Srečanja so se udeležili: dekan prof. Karel M. Woschitz in prodekan prof. Franz Zeilinger iz Gradca ter dekan prof. dr. Rafko Valenčič iz Ljubljane in prodekan — predstojnik mariborskega oddelka prof. Stanko Ojnik. Kot gost pa je srečanju nekaj časa prisostvoval rektor Univerze v Mariboru dr. Alojzij Krizman.

*Teološka fakulteta v Ljubljani —
podpisnica Magnae Chartae Universitatum (1988)*

Leta 1988 je univerza v Bologni v Italiji slavila 900-letnico obstoja (1088—1988). Gre za najstarejšo univerzo v Evropi in sploh v svetu. V Bologni so študirali tudi mnogi mladi ljudje iz naših krajev. Danes ima Univerza 13 fakultet z 36 oddelki in 92 institutov.

Kot Alma Mater Universitatum vsega sveta želi bolonjska univerza tudi danes biti povezovalka ljudi, znanosti in umetnosti v programu združene Evrope 1992. Enoletne priprave na praznovanje so obsegale tako znanstvene simpozije in kongrese najrazličnejše vsebine kot tudi kulturne, gospodarske, športne in druge prireditve. Na proslave je bila posebej vabljen tudi Teološka fakulteta v Ljubljani. Sklepnih slovesnosti v tednu od 13. do 18. septembra 1988 sta se udeležila dekan dr. Rafko Valenčič in prodekan-predstojnik oddelka v Mariboru dr. Stanko Ojnik. Ob tej priložnosti so rektorji univerz in nekaterih samostojnih fakultet iz vsega sveta, navzočih je bilo okrog 700, podpisali listino Magna Charta Universitatum. Listina vsebuje temeljna in splošna načela o delu univerze kot vzgojne in znanstvene ustanove, o njeni avtonomnosti in nalogah zlasti v vedno bolj se združujočem svetu. Med podpisniki so bili rektorji nekaterih jugoslovanskih univerz (ljublanske, zagrebške, beograjske in še 3 drugih) ter dekan Teološke fakultete v Ljubljani dr. Valenčič.

Matej Kobal

Delo slovenskih študentov teologije od konca vojne do danes

Prvo povojno obdobje

Akademsko leto 1945/46 v novih povojnih razmerah se je na Teološki fakulteti začelo brez večine dotedanjih študentov. Le ti so se z nekaterimi predavatelji pred koncem vojne (maja 1945) umaknili v tujino in tam nadaljevali svoj teološki študij. Predavanja so se začela šele 19. novebra v profesorski sobi, saj je druge fakultetne prostore zasedala vojska. Do 24. oktobra je bilo vpisanih samo osem študentov in to število je le počasi raslo. Do 11. novembra se jih je vpisalo 11, do sredine decembra 45 in do konca zimskega semestra 52. Predavalnice so se izpraznile šele ob koncu naslednjega akademskega leta. Jeseni 1947 so zaradi nove razmejitve med Italijo in Jugoslavijo iz Gorice prišli tudi primorski bogoslovci. Tako so se pod streho Teološke fakultete prvič v zgodovini zbrali vsi slovenski študenti teologije. Poleg škofijskih bogoslovcev iz Ljubljane, Maribora in Primorske je tu študiralo še nekaj redovnih bogoslovcev (salezijanski bogoslovci so bivali v Bogoslovnem semenišču). Nekatera predavanja pa so obiskovali tudi evangeličanski teologi in posamezni laiki.

Nove razmere so prinesle teologom nekaj ugodnosti. Kot študenti univerze so imeli urejeno socialno in zdravstveno zavarovanje, popuste pri voznih kartah, možnost odložitve služenja vojaškega roka, njihovi zastopniki so se udeleževali sej fakultetnega sveta (prvi predstavnik študentov na seji fakultetnega sveta je bil Mirko Žerjav). Še več pa je bilo težav. Za mnoge so vpisu na Teološko fakulteto sledila zasliševanja, za nekatere tudi zapor. Študenti si med seboj niso mogli zapati. Zaprti so bili v nekakšen geto, zunaj katerega so bili deležni najrazličnejših napadov. Leta 1951 so se v semenišču nekajkrat pojavili ilegalni lističi (Med nami in Zlomškove drobtinice) s protidržavno vsebino. Rektor semenišča je ta pojav prijavil. Obstoj teh, najbrž podtaknjenih lističev, je za vse v semenišču pomenil vsakodnevna javljanja na OZNI, povezano z zasliševanji. Vse to se je zavleklo pozno v počitnice. Zato so morali bogoslovci večji del le-teh preživeti v Ljubljani. Zaslišanja so bila dobra priložnost za izvajanje pritiska na bogoslovce, ki so jih tudi drugače na vse mogoče načine skušali odvrniti od študija teologije.

Da bi pokazali lojalnost do novih oblasti, so se nekateri včlanili v Ljudsko študentsko mladino (LŠM). V okviru univerze so se udeleževali sej LŠM, prvomajskih parad, pohodov za Trst, udarniških akcij ipd. Edina izvenštudijska dejavnost, s katero so se lahko ukvarjali, je bil šport, ter občasen (zelo rekdo) obisk kakega koncerta.

V letu 1949/50 je ob reformi visokega šolstva fakulteta postala samostojna državna visoka šola zunaj sklopa univerze. Četrtega marca 1952 pa je fakulteta dobila dopis, da z 31. junijem (!) 1952 preneha biti državna ustanova. S tem so se študentom teologije avtomatično ukinile vse ugodnosti, ki so jih prej kot študenti državne visoke šole in še prej fakultete v sklopu univerze imeli. Študenti so izgubili možnost odlaganja služenja vojaškega roka, čemur je sledil vpoklic približno polovice mladih teologov. Le posredovanje dekana fakultete dr. Stanka Cajnkarja je rešilo delovanje fakultete, saj bi nadaljnji vpoklici najbrž povzročili prenehanje fakultetnega dela.

Začetki društva

Ko je postala Teološka fakulteta samostojna cerkvena fakulteta, so bili študenti te fakultete postavljeni v nenavaden položaj. Treba je bilo najti način, kako skrbeti za njihove interese. Kot najboljša rešitev se je kazala vzpostavitev institucije, ki bi prevzela skrb zanje. S strani državnih oblasti je bilo čutiti željo po ustanovitvi društva, ki bi bilo nekaj podmladek Cirilmetodijskega društva. Semeniško in fakultetno vodstvo pa je s škofom Vovkom iskalo drugačnih rešitev. Škof Vovk je dal pobudo za obnovitev že pred vojno obstoječega Cirilskega društva. Ta ideja je bila z veseljem sprejeta. Jeseni 1952 so študenti ustanovili iniciativni odbor, ki se mu je posrečilo sestaviti društvena pravila, sprejemljiva tako za državo kot cerkveno oblast.

Društvo, ki je bilo obnovljeno, je 1881. leta ustanovil prof. Frančišek Lampe kot Cirilsko društvo ljubljanskih bogoslovcev (CDLB). To društvo je imelo nalogo spodbuditi teologe, da *odgovorno posežejo v čas, v katerem živijo*. Skrbelo je za narodnostno—kulturno formacijo svojih članov in predvsem za izpopolnjevanje v leposlovju. Njegovi člani so bili možje kot F. S. Finžgar, A. Medved, M. Opeka, F. Grivec, A. Breznik, J. Šolar in drugi. Vzdrževali so stike s češkimi, poljskimi, maloruskimi in hrvaškimi bogoslovci. Po ustanovitvi univerze 1918 leta je za stike z univerzitetnimi društvi drugih fakultet skrbelo novo Društvo slušateljev Teološke fakultete.

Ustanovitev društva

Ustanovni občni zbor Cirilskega društva slovenskih bogoslovcev je bil 28. novembra 1952 v semeniški Jožefovi dvorani. Društvo naj bi bilo sestavljeno na stanovski podlagi, delovalo pa naj bi po demokratičnih principih. Novoustanovljeno društvo si je za svojo nalogo zadalo: pospeševati kulturno—prosvetno delo med bogoslovci, pri njih spodbujati zanimanje za družbena vprašanja, jih vzgajati k ljubezni do domovine in spoštovanju oblasti ter vzdrževati stike z drugimi podobnimi organizacijami.

Skozi celotno delovanje društva se kot rdeča nit vlečejo očitki, da ga je ustanovila država in da je proticerkveno usmerjeno. Ti, danes smešni očitki so marsikoga odbili od članstva v društvu. Članom nekaterih redovnih skupnosti so predstojniki dolgo prepovedovali včlanjenje v društvo. Šele leta 1960 so k društvu pristopili salezijanci in frančiškani, ki pa so kljub temu, da prej niso bili člani društva,

sodelovali pri raznih društvenih dejavnostih. Pred letom 1960 je društvo, čeprav je bilo društvo študentov teološke fakultete, delovalo predvsem v semenišču. Glavni razlog za to omejitev je gotovo v tem, da je pred tem letom velika večina članov društva živila v tej hiši.

V okviru društva so in še vedno potekajo vse dejavnosti, s katerimi so se in se še ukvarjajo študenti na Teološki fakulteti. Ko je večina društvenikov živila v semenišču, je bilo društvo vitalnejše, kar je povsem razumljivo, saj so se z večanjem posameznih skupnosti, z katerih izhajajo člani društva, tudi nekatere društvene dejavnosti prenesle v te skupnosti.

Ureditev društva

Najvišji društveni organ CDSB je občni zbor, ki se sestaja enkrat letno. Na njem se voli izvršni odbor, ki med letom skrbi za organizacijske, upravne in administracijske posle. Predvsem vsakokratni predsednik izvršnega odbora nosi precejšnjo odgovornost, zato je prav, da se vsem zahvalimo vsaj s tem, da jih omenimo. Predsedniki društva so bili: Marijan Smolik (4 x), Otmar Černilogar, Janez Kolkaj, Franc Matjaž (2 x), Janez Voljč (2 x), Anton Slabe, Ivan Pajk, Feliks Grm, Janez Demšar, Štefan Recek, Anton Perger, Florijan Božnar, Matija Babnik, Janez Gril (2 x), Peter Kvaternik, Franc Fajfar, Alojz Milharčič, Rafael Leskovec, Ciril Alojz Božič, Martin Kastelic, Stanislav Škufca, Janez Celar, Jože Kern, Stane Zore, Primož Krečič, Ciril Ogorevc, Lucijan Potočnik, Primož Bulc, Matej Kobal in Miha Kramli. Med odborniki pa so bili tudi France Oražem, Vinko Prestor, Bojan Ravbar, Rafael Valenčič, Drago Klemenčič, Vinko Vegelj, Metod Pirih, Silvester Čuk, Karel Bederjak, Renato Podbesič, Jurij Bizjak, Lojze Pirnat, Lojze Oberstar, Cvetko Valič, Edi Kovač, Milan Knep in Pavle Jakop.

Delovanje društva

Takoj po ustanovitvi društva so bili ustanovljeni razni krožki, ki so postali središče društvenega delovanja. Že v prvem letu delovanja so ustanovili literarni, socialno-filozofski in športni krožek; prevzeli so leposlovno (Cirilsko) knjižnico, začeli naročati revije in dnevno časopisje, prirejati proslave, obiskovati gledališče, koncerte, kino...

Posamezne dejavnosti društva

Literarni krožek

Literarni krožek je začel delovati že 1953. leta. Bil naj bi osrednji krožek CDSB. Svojo dejavnost je prvič pokazal aprila 1953, ko je izšla prva številka društvenega glasila »Brazda«, »Brazda« je izhajala v letih 1953—1971, od 1966 do 1971. leta je izhajala kot literarna priloga najprej »Razgovorov« in potem »Pogovorov«. Do leta 1966 je izšlo štiriintrideset števil »Brazde«- Te številke so bile tipkopišne in so izhajale v štirih izvodih, bile so opremljene s fotografijami in risbami. Skupaj pri našajo nad 2000 srani predvsem leposlovja, poezije, kronik in obsežno fotodokumentacijo dela in življenja mladih teologov. Kot literarna priloga »Razgovorov« — »Pogovorov« je »Brazda« izhajala do leta 1971. Njena naklada se je dvignila na raven števila študentov. Izšlo je še 10 števil, potem pa je Brazda zamrla.

V letu 1964—65 je v okviru CDSB izhajal »Virtuti et Musis«, ki se je razvil v »Razgovore« (1965—68), ki so se leta 1968 preimenovali v »Pogovore«. Naklada glasila je sorazmerna številu študentov.

V Brazdi so, če naj naštejemo samo najvidnejša imena, objavljali: Štefan Steiner, Vilko Šolinc, Francè Rozman, Marijan Smolik, Tone Bohinc, Franc Bole, Tone Kotar, Jože Topolovec, dr. Alojzij Rant, Stanko Ojnik, Slavko Černigov, Drago Klemenčič, Otmar Černilogar, Marjan Arhar, Angel Batič, Jože Podjavoršek, Silvo Čuk, Rudi Koncilija, Tone Markelj, Janez Voljč, Pavle Krnc, Ivan Pojavnik, Ludvik Rot, Marijan Peklaj, Ivan Pajk, Vili Stegu, Peter Grobelnik, Janez Marolt, Marko Benedik, Ambrož Kodelja in Jože Krašovec

V Razgovorih: Tone Stres, Rudi Koncilija, Jože Zadavec, Bogdan Petric, Milan Kšela, France Urbanija, Jože Bajzek, France Mikuž, Anton Košir, Bogdan Berce in France Cukjati.

V Pogovorih (do 1978): Peter Požauko, Ivan Likar, Jože Zidanšek, Janez Gril, Marjan Peršak, Janez Zupet, Nace Polajnar, Lojze Šinkovec, Stanislav Matičič, Jože Dolenc, Ivan Štuhec, Stane Gradišek, Branko Melink, Dinko Bizjak, Tone Mlinar, Anton Marinko. Viljem Kovač in Milan Knep.

Člani krožka so pripravljali razne igre, literarne večere, proslave in akademije. V okviru krožka je deloval tudi govorniški krožek. Danes krožek ne deluje več, njegovo nalogo pa sta prevzela izvršni odbor društva (za akademije, proslave...) in uredniški odbor »Pogovorov« (za glasilo).

Socialno—filozofski krožek

V času svojega delovanja je med leti 1954—1965 izdal osem števil Zbornika CDSB, ki prinaša nad 1000 strani razprav in seminarskih nalog, ki so jih pisali člani društva. V njem so objavljali Otmar Črnilogar, France Rozman, Marjan Smolik, Tone Bohinc, Vilko Šolinc, dr. Alojzij Rant, Franc Bole, Tone Kotar, Pavle Sporn, Janez Ambrožič, fr. Anton Nadrah, Rudi Koncilija in še nekaj drugih.

Socialno-filozofski krožek je skrbel predvsem za čimboljše poznavanje socialnih okrožnic. Prirejal je razna predavanja, sodeloval je pri proslavah državnih praznikov.

Športni krožek

Njegova dejavnost se z leti ni bistveno spremenila. Skrbi za igrišče na fakultetnem dvorišču, ki je bilo, preden so zazidali alojzeviški vrt, ki je segal do Streliške ulice, veliko večje, in za organizacijo raznih športnih tekmovanj (šah, košarka, nogomet, namizni tenis). V akadem. letu 89/90 je pričel sodelovati tudi na Športnih prvenstvih univerze, kar je eden od sadov sodelovanja z UK ZSMS, ki je v preteklem letu znova zaživel.

Knjižnica

Njeni prostori so v Bogoslovnem semenišču. Ustanovili so jo bogoslovci sami v 19. stoletju. Zdaj jo vodi CDSB ob finančni pomoči semenišča. Med bogoslovci je splošno znana kot leposlovna knjižnica, v njej pa so zbrane tudi številne revije in zgodovinske ter filozofske knjige. Precejšnje število revij (tudi tujih) in priročnikov je na voljo v čitalnici Bogoslovnega semenišča.

Priprava proslav, akademij, razstav, glasbeno-literarnih prireditev

Že v prvem letu delovanja je društvo pripravilo Prešernovo akademijo, na kateri je govoril F. S. Finžgar. Naslednje leto je bil slavnostni govornik Prešernov sorodnik škof A. Vovk. Proslava je postala tradicionalna in je vsako leto v seme-

nišču, kamor je prešla iz okvira CDSB, saj je na fakulteti zaradi neustreznega časa (zimski izpitni rok) neizvedljiva. Poleg vsakoletne Prešernove akademije je društvo pripravilo več posameznih proslav ali akademij (ob državnih praznikih, v čast Tomažu Akvinskemu, Avguštinovo, Plečnikovo komemoracijo, koroški večer, Gregorčičev večer).

Društvo je tudi dalo pobudo za začetek Tomaževih proslav, ki jih zdaj organizira vodstvo fakultete.

Društvo je pripravilo tudi več razstav (Prešernova, Avguštinova, misijonska, katehetska, razne fotorazstave) in druge literarno-glasbene prireditve. Skupaj z Marijino kongregacijo (zdaj Duhovna skupnost slovenskih duhovnikov in bogoslovcev) je pripravljalo miklavževanja in božičnice, na fakulteti pa je pripravilo več večerov duhovne glasbe, koncertov, predstavitev pesniških zbirk.

Pevski zbor

V okviru društva je deloval zbor »Škrjanček«. Ta zbor, ki so ga vodili Mirko Cuderman, Slavko Černigoj, Rafko Valenčič, Tone Glešič in Jože Trošt, je sodeloval na proslavah, ki jih je pripravljalo društvo, za praznike pel pri mašah v stolnici ter pripravil nekaj koncertov doma in v tujini. Danes je imel »Škrjanček« pozabljen, pevski zbor bogoslovcev pa nastopa na različnih proslavah.

Nekaj časa je delovala tudi vokalno-instrumentalna skupina »Klicarji«, ki se je prvič predstavila javnosti avgusta 1968. Skupina je imela več koncertov po slovenskih cerkvah. Bila je med prvimi znanilkami mladinske duhovne glasbe pri nas. Žal je razpadla, ko so njeni člani doštudirali.

Skrb za strokovno formacijo članov

Društvo je že v začetku oktobra leta 1956 pripravilo serijo predavanj za dopolnitev fakultetne vzgoje. Pripravilo je več počitniških tednov (Logarska dolina, Rogaška Slatina, Vipava, Lovran, Šmarje pri Kopru) na katerih so združevali predavanja in razvedrilo. Priredilo je tudi več predavanj in pogovorov, okroglih miz, serijo predstavitev alternativnih gibanj. V okviru društva so delovali razni jezikovni krožki, ki so skrbeli za boljše znanje tujih jezikov. Za boljše strokovno formacijo svojih članov pa društvo skrbi tudi s pobudami, ki jih za izboljšanje študija daje dekanatu fakultete in posameznim profesorjem.

Skriptarna CDSB

Že v prvih povojnih letih so bogoslovci v semenišču tiskali najnujnejša skripta. Z ustanovitvijo CDSB pa je skriptarska dejavnost na fakulteti doživela pravi razmah. Mirno lahko rečemo, da je skriptarna CDSB v vseh letih svojega obstoja (in tudi danes) dobro skrbela za svoje kliente. Natisnjene strani raznih skripta, formularjev in podobnega bi bilo težko prešteti.

Izleti, ekskurzije...

Kmalu po začetku delovanja je društvo začelo tudi s pripravo majniških izletov. Na teh izletih so mladi teologi lahko pod strokovnim vodstvom (najpogosteje jih je v spremstvu nekaterih profesorjev in semeniškega vodstva vodil dr. Miklavčič) v času svojega študija spoznali dobršen del svoje domovine. Izleti so iz društvenih rok prešli v Bogoslovno semenišče, kjer jih še vedno vsako leto organizirajo, le da nanje redovnikov in laikov ne vabijo več. Poleg majniških izletov je druš-

tvo organiziralo tudi več drugih izletov (tudi v tujino). Veliko delo na »izletniškem« področju je opravila »Počitniška zveza«, ki je skrbela za tovrstno dejavnost svojih članov in »Planinski odsek Janko Mlakar«, ki je organiziral več planinskih tur.

Druge dejavnosti društva

Poleg drugega delovanja je društvo v smislu svojih pravil skrbelo in se zavzemalo za socialne in zdravstvene ugodnosti, kakršne imajo študenti drugih fakultet. Prav tako je skrbelo za stike s študenti drugih fakultet (s Filozofsko fakulteto, UK ZSMS), za stike s študenti drugih teoloških fakultet (zagrebško, videmsko, Pravoslavno bogoslovno fakulteto v Beogradu, s Slovensko teološko akademijo iz Salzburga) in tudi za stike s Slovenskim duhovniškim društvom in s Komisijo za odnose z verskimi skupnosti SRS.

Društvo skrbi tudi za druge dejavnosti. Je kolektivni član »Odbora za varstvo človekovih pravic«, po svojih močeh brani svoje člane in slovensko Cerkev pred neupravičenimi očitki, predstavlja svojo dejavnost v slovenskih medijih (sprva Nova pot, Organizacijski vestnik CMD, nato Delo, Tribuna, Dnevnik). Člani društva sodelujejo na krvodajalskih akcijah.

Sklep

V svojem prispevku sem skušal predstaviti povojno dejavnost slovenskih študentov teologije. Kljub temu da sem snov črpal iz različnih virov (Brazda, Virtuti et Musis, Razgovori, Pogovori, Organizacijski vestnik Cirilmetodijskega društva /tu so objavljena poročila prvih občnih zborov CDSB/, arhiv CDSB, pogovori s prvim predsednikom CDSB dr. Marijanom Smolikom in g. Jožkom Benedetičem) sem gotovo spustil precejšen del dejavnosti študentov teologije, najbrž pa sem pri predstavitvi te dejavnosti storil tudi kakšno napako. Za to se vsem iskreno opravičujem.

Med branjem gradiva, ki mi ga je večinoma posredoval dr. Marijan Smolik, sem spoznal, da so študenti naše fakultete opravil ogromno delo, tako v klesanju samih sebe, kakor pri tem, da so mlajšim generacijam olajšali delo. Večina vidnejših ljudi slovenske Cerkve je svoje delo zastavila že v študentskih letih s sodelovanjem v najrazličnejših študentskih dejavnostih. Nekatere od njih (ne vseh!) sem tudi poimensko omenil. Vsem bi se rad zahvalil za njihovo delo, ki tudi sedanjim študentom teologije omogoča boljše »štartne pozicije« za delo v slovenski Cerkvi in družbi.

Janez Oražem

Prostori Teološke fakultete v Ljubljani

Teološka fakulteta, čeprav pravno samostojna in imovinsko sposobna (prim. Statut čl. 80) nima in ni nikoli imela lastnih prostorov: ves čas obstoja gostuje v najetih ali po dobroti dodeljenih prostorih, v Alojzijevišču, Poljanska cesta 4, nekdanjem Malem semenišču ljubljanske škofije.

Ko je bila l. 1919 ustanovljena kot državna fakulteta ljubljanske univerze, je univerzitetna uprava za TF najela od Škofijskega ordinariata v Alojzijevišču nujno potrebne učne prostore. Najemninsko razmerje je trajalo vse do ukinitve državne fakultete konec junija 1952; najemnina se je porabljala v korist novega malega semenišča, to je Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu. Iz škofijskega semenišča, kjer je bilo dotlej »bogoslovno učilišče«, so prvo leto postopoma prestavljali predavanja in tudi opremljali nove predavalnice. Fakultetna predavanja so se v novih prostorih začela 3. decembra 1919. V novoosnovano knjižnico so iz semeniške prenesli tudi nekatere pomembne zbirke in posamezne knjige. V univerzitetni stavbi je dobil skromne poslovne prostore le dekanat, a šele v akademskem letu 1927/28, TF pa nekaj lastne opreme v Alojzijevišču l. 1942/43.

Seveda so bile predavalnice v Alojzijevišču zaradi vedno večjega števila slušateljev in vedno večjega prometa po Poljanski cesti malo primerne. Zato se je fakultetna uprava zelo zavzemala za veliko zasnovo Baragovega semenišča za Bežigradom in je o načrtih predavalnic v tem semenišču že l. 1936 in kasneje ponovno razpravljala, saj bi tam dobila šest predavalnic, sobo za profesorje, pet sob za seminarje in knjižnico. Zidavo je, žal, prekinila vojna, a po vojni pa je ni bilo mogoče nadaljevati, saj je bila nedokončana zgradba podržavljena.

Vojna je zlasti proti koncu močno ovirala redno delo, prostore je deloma zasedla vojaščina, decembra 1943 so predavanja tam celo morala prenehati in so jih nekako ilegalno deloma uredili v semenišču, na fakulteti pa so ogrevali le nekaj predavalnic samo za študij, ker so študentje smeli delati izpite. Po osvoboditvi so se slušatelji le počasi zbirali, predavanja pa so bila kar v knjižnici in profesorski sobi, ker je bila drugod še vojaščina, začela pa so se šele 19. novembra 1945.

Ko je bila z novim zakonom o ureditvi visokega šolstva teološka fakulteta (49/50) izločena iz sestava ljubljanske univerze in bila priznana kot samostojna

fakulteta, se je moral tudi dekanat z vso opremo preseliti v Alojzijevišče. Namestili so ga v II. nadstropju, kjer je sedaj urejeno stanovanje za enega izmed profesorjev (trenutno je tam prof. A. Strle). Vendar je najemnino za vse prostore plačevala še naprej država do ukinitve fakultete kot državne ustanove (31. junija 1952).

Po uvidevnosti mariborskega škofa J. Tomažiča so se po osvoboditvi tudi mariborski bogoslovci vpisovali na teološko fakulteto v Ljubljani in bili gostje ljubljanskega semenišča. Ker pa je število vseh slušateljev teologije počasi naraščalo, se je vedno bolj stopnjevala prostorska stiska tako na fakulteti in še bolj v semenišču. Tedaj je nekaj časa počasi zorela misel na samostojno semenišče mariborskih bogoslovcev v Ljubljani. Žal so bili vsi poskusi dobiti primerno stavbo (npr. Slomškov zavod zraven Alojzijevišča) ali druge prostore zaradi nerazumevanja ljudske oblasti zaman. Zato je mariborski ordinariat v stolnem župnišču v Mariboru dozidal sobe za svoje semenišče. Ko so bili prostori tam srečno končani, so se za akademsko leto 1968/69 tja preselili višji trije letniki mariborskih bogoslovcev in imajo tam tudi poseben oddelek teološke fakultete. V zadnjih letih so prizidali za večje prireditve prostorno (škofijsko) dvorano in uredili sodobno knjižnico (1986).

V Ljubljani je po ukinitvi državne fakultete vse breme vzdrževanja fakultetnih prostorov prevzel ordinariat. V stavbi in prostorih ni bilo mogoče veliko spremeniti ali izboljšati, saj je bilo že redno vzdrževanje dovolj drago. Celotno skrb za vse to je imel dolgoletni prodekan V. Fajdiga. Po njegovem prizadevanju je bila enkrat obnovljena zunanja fasada, največja sprememba v prostorih pa je bila združitev dveh predavalnic v II. nadstropju (z odstranitvijo stene) v dovolj veliko predavalnico za dva najbolj številna letnika in za vse večje prireditve in proslave. Velika pridobitev za knjižnico pomenijo tudi stopnice iz spodnjega prostora v drugo nadstropje, še večjega pomena pa vselitev upravnih prostorov v prejšnjo profesorsko sobo (zbornico), kjer še zdaj deluje uprava, povezana s čitalnico v prizidku. Zbornica se je ponovno selila v razne sobe, nazadnje v prvo stanovanjsko sobo umrlega prof. A. Ušeničnika (kjer je zdaj del škofijske knjižnice in seminar za zgodovinske vede).

Posebno koristna je bila ponovna ureditev kapele za bogoslužje in seminar za cerkveno umetnost. Kapele fakulteta od vsega začetka ni uporabljala za svoje potrebe. Po prisilni izselitvi karmeličank iz samostana v Mostah so tja zasilno spravili njihovo pohištvo in vso opremo cerkve. Ko pa se je posrečilo po prizadevanju prof. M. Miklavčiča in p. Romana Tominca dobiti iz Narodnega muzeja in Narodne galerije nekdanjo zbirko umetnostnih spomenikov Društva za krščansko umetnost, je p. R. Tominec v kapeli razstavil spomenike, kolikor jih niso namestili kot okras po hodnikih in v upravnem prostoru prizidka. Od takrat so v kapeli redno tudi spominske maše za rajne profesorje in uslužbence. Otvoritev seminarja je bila najbrž 30. 5. 1958. Proslave in obiski so popisani v posebni spominski knjigi.

Ko je v šestdesetih letih bolj in bolj naraščalo število bogoslovcev, so tako v semenišču kakor na fakulteti morali misliti na večje in bolj ustrezne prostore. V fakultetnem svetu so se pojavile prve pobude za prizidek na skromnem prostoru, ki je še ostal po zazidavi vrta s stanovanjskimi bloki. Prof. J. Oražem je po nasvetu ing. A. Bitenca pridobil arhitekta J. Kregarja, da je začel snovati prve skice prizidka. Jeseni 1968 je bil že izdelan prvi »programski osnutek«. Kljub vsem pomislekom in nasprotovanju raznih ustanov in uradov je arhitekt vztrajno dopolnjeval svoje načrte — kar devet jih je bilo treba do končnega sprejema od vseh mero-dajnih organov, hranijo se v arhivu fakultete s spremnimi pojasnili. Nikjer pa ni popisano, koliko pismenih vlog in ustnih intervencij je bilo potrebnih najprej za

lokacijo in nato še posebej za gradbeno dovoljenje. Nič manjše pa niso bile finančne ovire, ker bi bilo treba od morebitne nabirke in darov odšteti izredno visok odstotek za davke. Tudi nadškof si ni upal kar tako naprtiti tako velikega bremena škofiji v tistih (31. 5. 1971) Cerkvi malo naklonjenih časih. Gradbeno dovoljenje je bilo izdano šele po izvolitvi prof. M. Miklavčiča za dekana, ko se je z vso odločnostjo za to zavzel pri Komisiji za odnose z verskimi skupnostmi.

Bogoslovci sami so pod vodstvom svojega ravnatelja ves maj 1971 pridno opravljali pripravljalna dela na gradbišču: podrli in odstranili veliko drvarnico in skladišče ter dokupljeno kuhinjo zraven Alojzijevišča, premetali vso vrtno prst s preostalih gredic itd. Zidavo samo je konec maja 1971 prevzelo gradbeno podjetje Grosuplje (GSP Grosuplje). Pod spretnim strokovnim vodstvom delovodja in zvestim spremljanjem arhitekta je delo hitro in dobro napredovalo. Ves potek del je sproti beležil tedanji dekan M. Smolik in je popisan v posebni kroniki v arhivu fakultete. Finančno skrb za gradbena sredstva in odgovornost za vsa dela pa je imel škofijski ekonom Martin Špringer, ki je posrečeno združil zidavo prizidka z obnovo celotne stavbe Alojzijevišča in dvorišča.

Prizidek je bil srečno končan in usposobljen za vselitev jeseni 1972, začetek predavanj v novih prostorih je bil 10. oktobra 1972, blagoslovitev in slovesna otvoritev pa 29. januarja 1973.

Poleg predavalnic, upravnih prostorov, zbornice in čitalnice v prizidku, so se opravile tudi nekatere preureditve prostorov v stari stavbi. V nekdanjih predavalnicah so se uredili prostori za oglašarski tečaj in seminarje, knjižnici pa se je podaljšal prostor s prebojem sten nad kapelo. Manjše spremembe pri uporabi se še vedno dogajajo. Redno vzdrževanje oskrbuje fakulteta, večja popravila in dopolnila pa ima na skrbi upravitelj Alojzijevišča, kamor se po odločitvi nadškofa Pogačnika ves čas šteje kot enota tudi prizidek.

Prizidek s predavalnicami ustreza sedanjim potrebam fakultete, slabše je poskrbljeno za seminarje, največja stiska pa nastaja z obilnim dotokom knjig v knjižnico. Vsaj zanjo bo nujno potrebno poskrbeti bolj ustrezne in sodobne prostore in opremo. Knjižnica postaja bolj in bolj zbirališče tudi drugih interesentov — neteologov, prav tako tudi predavalnice, zlasti dvorana — Aula magna —, ki bolj in bolj postaja prostor vseh vrst pastoralne dejavnosti v škofiji.

Povzeto po: BV 29 (1969) 171—178 (Smolik M., Kronika državne fakultete); Variantni načrti ing. J. Kregarja s spremnimi pojasnili J. Oražma v arhivu TF; Knjižnica »Teološka fakulteta v Ljubljani«, izdana za otvoritev in akademijo 29. januarja 1973 z zapisi »Kronika prizidka« tedanjega dekana M. Smolika; Pogovori 1971, 112—120 (pripravljalna dela bogoslovcev za prizidek TF).

Katedre

Avtorji najprej predstavijo posamezno katedro: njeno mesto znotraj teoloških in drugih sorodnih ved, vsebino in obseg njenih predmetov, razvoj katedre v času od l. 1919 dalje s posebnim poudarkom na koncilskih smernicah; omenjeni so tudi posamezni predavatelji in njihov prispevek k razvoju vede (katedre).

Biografija našteva predavatelje pri posamezni katedri od l. 1919 dalje ter njihovo bibliografijo. Biografski podatki navajajo glavne mejnike, dogodke in dejavnosti v življenju posameznih predavateljev, zlasti njihovo dejavnost na TF. Seznam predavateljev, žal, ni popoln, čeprav gre v večini primerov za predavatelje, ki so občasno predavali stranske (pomožne) predmete. Bibliografski podatki obsegajo najprej (vsa) samostojna dela ali dela v sodelovanju, nato pomembnejše ali značilnejše razprave in članke predavateljev. Tako bo, kakor upamo, najprej vsaj delno poravnani dolgi do preteklih rodov predavateljev in njihovih prizadevanj. Hkrati pa so predstavljeni napori sedanjih predavateljev. Marsikdaj tudi ni bilo jasno, v katero katedro je treba koga uvrstiti. Mnogi so namreč delovali na različnih teoloških področjih. V tem primeru so uvrščeni v katedro, pri kateri je njihovo delo pomembnejše.

KRATICE

BV	Bogoslovni vestnik, Ljubljana (1921-44, 1965—)	KMD	Koledar Mohorjeve družbe
BS	Bogoslovska smotra, Zagreb	KO	Katoliški obzornik, Ljubljana (1897-1906)
BO	Božje okolje, Ljubljana (1976—)	NP	Nova pot, Ljubljana (1949-1970)
CSS	Cerkev v sedanjem svetu, Ljubljana (1967—)	NR	Naši razgledi, Ljubljana
Čas	Čas, Ljubljana (1907—1942)	PSBL	Primorski slovenski biografski leksikon, Gorica (I, 1974—)
DS	Dom in svet, Ljubljana (1888—1944)	RK	Rimski katolik, Gorica (1888-1896)
DsM	Družba sv. Mohorja, Celje — Celovec — Gorica	SBL	Slovenski biografski leksikon, Ljubljana (1925—)
ES	Enciklopedija Slovenije, Ljubljana	VBV	Voditelj v bogoslovnih vedah, Maribor (1898-1916)
GSDD	Glasnik slovenskega duhovniškega društva, Ljubljana	ZbTF	Zbornik Teološke fakultete, Ljubljana (tipkopis, 1950-1960)
KB	Kraljestvo božje, Ljubljana / Trst*	Zn	Znamenje, Celje—Maribor (1971—)

Janez Juhant

Katedra za filozofijo

Obdobje od ustanovitve do leta 1952

Krščansko mišljenje in kultura sta se že v prvih stoletjih povezovala z grškim svetom. Grčija, zibelka filozofije, je judovsko-krščanskemu izročilu dala svojo miselno podlago in ustvarila svojevrstno sintezo filozofije in krščanske teologije. V 13. stoletju je s sv. Tomažem Akvinskim ta povezava dosegla vrhunec v sholastičnem filozofsko-teološkem sistemu, ki je prevladoval v mišljenju Cerkve do 2. vatikanskega cerkvenega zbora. Krščanstvo se je odprlo grškim miselnim tokovom in z njihovo pomočjo hotelo kar najbolj pripraviti človeško pamet za razumevanje verskih resnic. S proglasitvijo Tomaža Akvinskega za svetnika (1323) in za cerkvenega učitelja (1567) je sholastika postajala tudi uradna filozofija Cerkve. Vplivi drugih sistemov v zadnjih stoletjih so spodbudili papeža Leona XIII., da je v okrožnici Aeterni Patris (1879) ponovno zahteval poživitev sholastične filozofije na katoliških bogoslovnih šolah. Po zadnjem koncilu pa so v Cerkvi našli svoje mesto tudi drugi miselni sistemi in celo kulture, kar samo potrjuje, da ostaja filozofija sestavni del mišljenja Cerkve. Kot tako so jo poučevali tudi na bogoslovnih šolah. Razvoj družbenih tokov v zadnjih stoletjih zahteva tudi od krščanskih filozofov iskanje novih miselnih prvin, ki ustrezajo čutenju in mišljenju sodobnega človeka, da bi z njimi lahko današnjim ljudem na njihov način približali verske resnice krščanstva. Obliko-

vanje predavanj filozofije na TF razodeva ta razvoj in zahteve časa, v katerem živimo.

Leta 1919 se je z ustanovitvijo slovenske univerze tudi na Teološki fakulteti nadaljeval študij filozofije, ki je doslej potekal v okviru ljubljanskega bogoslovja. Novi predavatelj filozofije je postal Aleš Ušeničnik, ki je doslej predaval dogmatiko. Iz drugih študijskih skupin so mu pomagali Lambert Ehrlich, Josip Turk in Josip Ujčič.

Program študija filozofije se je z leti spreminjal. Ušeničnik je najprej naslovil svoja predavanja metafizika (6 ur na teden). V akademskih letih 1920/21 in 1921/22 jih je imenoval uvod v filozofijo in razširil program filozofije v obeh semestrih po 6 ur tedensko. Za svoja predavanja je oskrbel tudi skripta z istim naslovom (Spoznavnokritični in Metafizični del). V naslednjih letih je predaval pod naslovom Osnovna in posebna filozofija v dveh letih. Leta 1932/33 pa so predavali A. Ušeničnik kozmologijo, noetiko, ontologijo in psihologijo; L. Ehrlich teodicejo v luči zgodovine verstev; J. Turk, predavatelj cerkvene zgodovine, najprej v okviru svoje, naslednja leta pa v okviru filozofske skupine zgodovino filozofije v obeh semestrih po 2 uri; najprej vsako leto, z letom 1933/34 pa vsaki dve leti do leta 1940/41.

Leta 1933/34 je predaval moralist Josip Ujčič 3 ure tedensko etiko v obeh semestrih; Ujčič, predstojnik moralne katedre, je etiko predaval že prejšnje

akademsko leto v okviru svoje, od tega leta dalje pa v okviru filozofske skupine; v letnem semestru 1937 pa jo je predaval 1 uro Lambert Ehrlich, naslednja leta do 1939/40 pa oba semestra po 3 ure Alojzij Zupan v okviru moralne skupine. Ehrlich je predaval tudi psihologijo in splošno zgodovino verstev. Leta 1938 je odšel A. Ušeničnik v pokoj, predaval pa je še tudi med vojno.

Jeseni leta 1938 je nastopil novoizvoljeni docent Janez Janžekovič. V zimskem semestru je predaval teodicejo I. in specialno kozmologijo, v letnem teodicejo II. in ontologijo, 1939/40 pa še uvod v filozofijo, logiko, psihologijo in noetiko. Od 1940/41 dalje sta predavala filozofske predmete Janžekovič in Anton Trstenjak in sicer prvi metafiziko in teodicejo, drugi zgodovino filozofije in kozmologijo, vsak po 5 ur na teden. Ušeničnik je kakor prej v bogoslovju tudi na TF predaval sociologijo po 1 uro na teden v obeh semestrih, in sicer v okviru pastoralne skupine; leta 1922/23, ko je bil rektor univerze, le v zimskem semestru; od leta 1924/25 dalje pa v okviru filozofske skupine. Od leta 1933 jo je predaval Ivan Ahčin v okviru skupine t. i. pomožnih predmetov in jo leta 1938/39 preimenoval v krščansko sociologijo. Po vojni bi jo moral predavati prof. Jože Lampret kot osnove marksizma in leninizma, vendar je predavanje kot sociologijo prevzel Stanko Cajnkar.

Ušeničnik je imel na sporedu tudi seminar, pretežno branje Summae Theologiae sv. Tomaža, leta 1921/22 Summae contra gentiles in O idejah, leta 1923/24 Nauk sv. Avgušтина o idejah, pa Nauk sv. Avgušтина o našem spoznavanju Boga. Naslednja leta pa spet Summo do upokojitve. Branje Summe nadaljuje tudi novi predavatelj Janez Janžekovič, ki v smislu okrožnice Leona XIII. Aeterni Patris pogloblja študij filozofije sv. Tomaža Akvinskkega.

Med vojno sta filozofijo redno predavala docenta Janžekovič in Trstenjak. Prvi logiko, etiko, noetiko, ontologijo in teodicejo, drugi uvod v filozofijo, osnove prirodne filozofije (kozmologijo) in psihologijo. Po vojni je Trstenjak predaval fiziološko psihologijo in zgodovino filozofije, »Psihologija in religija«, razvojno psihologijo. Od leta 1951 se uporablja ime Katedra za filozofijo.

TF zgolj cerkvena ustanova

Potek predavanj sta oba člana katedre zagotovila tudi v spremenjenih razmerah. Imela sta tudi seminarje in specialna predavanja. Janžekovič seminarje: branje in razlaga filozofskih klasikov, E. Meyerson in njegova doba, branje in razlaga Tomaževe Summe; specialna predavanja: izbrana vprašanja iz ontologije, izbrana vprašanja iz teodiceje, Trstenjak pa specialna predavanja: psihologija dela, osnove psihologije glasbe, psihologija akustičnih zaznav in osnove glasbene psihologije ter seminarje: vaje iz psihologije, psihološki seminar, statistične metode v psihologiji, zaznava in osebnost, Disputationes scholasticae ex cosmologia, kvantitativne metode v psihologiji, psihološki seminar: dojemanje časa in utrujenost.

Leta 1971/72 se je s prenovo študijskega reda spremenil predmetnik in obseg ur tudi za filozofijo.

Janez Janžekovič je potem predaval logiko in etiko po dve uri, kritiko, ontologijo in teodicejo pa po 4 ure (vsako en semester). Anton Trstenjak je prevzel nov predmet: uvod v krščanski svetovni nazor, vsako leto 1 uro dva semestra, in nadaljeval zgodovino filozofije 2 uri, prirodno filozofijo 3 ure in psihologijo 4 ure.

V akademskem letu 1972/73 je prof. Anton Trstenjak nazadnje redno predaval in nato stopil v pokoj. 1974/75 je imel še specialno predavanje: krš-

čanstvo in kultura. To leto je prvič imel (specialno) predavanje Anton Stres: Marksistično pojmovanje religije v povojni Jugoslaviji (1 ura) in nastopil naslednje akademsko leto kot asistent s specialnimi predavanji: uvod v sociologijo religije, izbrana vprašanja etike, tomistično in marksistično pojmovanje resnice.

V študijskem letu 1873/74 je zgodovino filozofije (3 ure v dveh semestrih) predaval Ludvik Bartelj, župnik iz Dol pri Litiji, poznavalec filozofije Franceta Vebra.

Leta 1974/75 je prevzel redna predavanja filozofije Anton Stres in sicer uvod v filozofijo, ontologijo, teodicejo, kozmologijo, etiko in zgodovino filozofije; pomagal mu je France Perko, ki je predaval racionalno psihologijo. Janez Janžekovič še ni mogel v pokoj in je predaval logiko in kritiko ter leta 1978 prenehal redno predavati.

V akademskem letu 1978/79 je začel predavati kot honorarni predavatelj Janez Juhant in sicer uvod v filozofijo, filozofsko antropologijo in kozmologijo, Stres pa dalje ontologijo in teodicejo kot zgoraj.

Naslednje leto je bil Stres odsoten, predaval je Juhant: uvod v filozofijo in kritiko po 2 uri, zgodovino filozofije pa 4 ure v dveh semestrih. Pomagala sta Franc Perko (logiko) in Alojz Šuštar (etiko) (po dve uri).

Od 1980/81 predavata Juhant uvod v filozofijo, filozofsko antropologijo, kozmologijo, logiko, kritiko, zgodovino filozofije I (stari in srednji vek) in krščanski socialni nauk in Stres ontologijo, naravno teologijo, teodicejo in zgodovino filozofije II (Novi vek) in moderni ateizem. Leta 1983 je začel predavati v letnem semestru izmenično logiko in kozmologijo honorarni predavatelj pri katedri za filozofijo Jožef Urbanič.

Specialna predavanja

Anton Stres: povojna jugoslovanska marksistična teorija religije, metafizika in dialektika, materializem v sodobni misli, od idealizma k materializmu, filozofija religije.

Janez Juhant: ideje slovenskih filozofov, problemi krščanske družbe pri nas nekoč in danes, idejni in družbeni premiki na prelomu stoletja, Janez Ev. Krek — Mahatma Gandhi, socialnopolitična zgodovina Slovencev od 1800—1945, Gandhi, krščanstvo, mir in vojna.

Jože Urbanič: uvod v sodobno logiko, osnove filozofije govornice.

Edvard Kovač: subtilna misel Janeza Duns Scota, filozofija religije.

Seminarji

Janez Janžekovič: branje in razlaga Tomaževe Summae.

Anton Stres: branje in razlaga novejših filozofskih tekstov, Leninovi teoretično in praktično stališče do religije, seminar na osnovi francoskega teksta (E. Lévinas, Totalité et infini), klasiki marksizma o religiji, sodobna vprašanja transcendence, Descartesova naravna teologija, svoboda pri Heglu, mladoheglovcih in Marxu, slovenski duhovniki — filozofi v 19. stoletju, branje in razlaga Tomaža Akvinskega, Kierkegaard — mislec religiozne individualnosti, ontološki in deontološki dokaz za Boga.

Janez Juhant: branje Platonovih in Aristotelovih spisov, branje Kantovih spisov, moderna znanost med empirijo in filozofijo, pojmovanje človeka v različnih filozofskih sistemih, sodobna znanost in teologija, izbrana poglavja k problemu »človek« (nemški, angleški in francoski teksti), Kant: Prolegomena k vsaki bodoči metafiziki, L. Feuerbach: Bistvo krščanstva, Kant: Prolegomena, podoba človeka pri nekaterih mislecih, Bertrand Russel: The Pro-

blems of Philosophy, izkustvo — temelj človeške zgodovine.

Predavatelji filozofije so vseskozi skrbeli in skrbijo, da bi imeli slušatelji na razpolago potrebna scripta za večino predmetov in jih po potrebi dograjujejo. Prav tako pišejo razprave in knjige s področja svojega udejstvovanja. Predavanja so potekala redno, tudi ko so bili na študijskem dopustu: Trstenjak 1941/42, Stres 1979/80, Juhant v letnem semestru 1987. Predavatelji so sodelovali ali sodelujejo v institucijah in dejavnostih doma in v tujini. Posebno se je na doma in na mednarodnih simpozijih iz psihologije uveljavil Arton Trstenjak. Trstenjak in Janžekovič sta prispevala k dialogu med Teološko fakulteto in novo družbo po vojni. Janžekovič tudi s svojimi teoretičnimi razpravami o odnosu med ver-

nimi in neverujočimi. Stres deluje kot voditelj komisije Pravičnost in mir pri SPŠK in se družbenopolitično uveljavlja, Juhant pa vodi Svet za neverujoče pri SPŠK.

27. junija 1989 je bil pri TF ustanovljen Filozofski institut. Njegov predstojnik je Anton Stres. Raziskoval bo slovensko filozofsko misel in spremljal nove filozofske tokove, ki so pomembni za teološko izobrazbo.

Že srednjeveška sholastika je filozofijo opredelila kot dekle teologije. Smatrala je, da bo le kot dobro izurjena dekla mogla koristiti svoji gospodari. Lahko tudi v tem smislu razlagamo stavek sodobnega jezikovnega filozofa Ludwiga Wittgensteina, da o čemer ne moremo govoriti, o tem moramo molčati. Treba je izostriti filozofsko govornico, če se hočemo pogovarjati o Bogu.

BARTELJ Ludvik, rojen 7. 8. 1913 v Mirni peči, v osnovno šolo hodil v Mirni peči, v realno gimnazijo v Novem mestu, maturiral 1932; diplomiral na Teološki fakulteti v Ljubljani leta 1937; služil vojaški rok od 1937 do 1938; nastavljen za kaplana na Dolah pri Litiji, 1941 kaplan v Leskovcu pri Krškem, od septembra 1941 kaplan v Kočevju, od 1947 župnijski upravitelj na Dolah pri Litiji, 1946 diplomiral na filozofski fakulteti univerze v Ljubljani iz čiste filozofije in pedagogike; na teološki fakulteti v Ljubljani promoviral 1973 z disertacijo Zadnji temelj realnega izkustvenega sveta je Bog. V akad. letu 1973/74 predaval na teološki fakulteti zgodovino filozofije.

Dela: Zadnji temelj realnega izkustvenega sveta je Bog, Predmetna teorija razširi svoje področje na istinite, realne predmete izkustvenega sveta, Ljubljana 1967, 154; Človek — Svet — Bog, Nekaj poglavij iz globinske psihologije, Ljubljana 1970, 183; Globinski razum in stvarnost II, Ljubljana 1983, 187; Globinski razum in stvarnost II, Ljubljana 1983, 334; Globinski razum in Prastvarnost, Ljubljana 1983, 300; Globinski razum in Prastvarnost II, Ljubljana 1983, 160; Ontologika — Analitika in kritika globinskega razuma, Ljubljana 1987, 199.

KOVAČ Edvard, rojen 7. 11. 1950 v Gornji Radgoni. Gimnazijo obiskoval v Mariboru in Novem mestu, kjer tudi maturiral l. 1970. Po služenju vojaškega roka od l. 1971 do 1977 študiral teologijo na TF v Ljubljani, od 1977 naprej pa filozofijo na Filozofski fakulteti Katoliškega inštituta v Parizu, kjer l. 1979 opravil licenciat, 1981 magisterij in habilitacijo za doktorat, l. 1987 pa doktorat.

Od l. 1981 do 1984 študentski duhovnik v pariški nadškofiji, l. 1984 honorarni predavatelj in od l. 1985 do 1990 redni predavatelj za filozofsko antropologijo in etiko na Filozofski fakulteti Katoliškega inštituta v Toulousu. Od 1987 profesor-gost za filozofijo na TF v Ljubljani, od 1990 naprej asistent za filozofijo in tajnik Filozofskega inštituta TF v Ljubljani.

Dela: Nietzschejeva tragičnost, Ljubljana, Naše Tromostovje, 1981; *La philosophie du corps chez Fr. Nietzsche et Schopenhauer*, Habilitation au doctorat, Paris, Bibliothèque de I. C. P., 1981; *L'intrigue de l'altérité. La philosophie d'Emmanuel Lévinas*, Thèse de doctorat, Paris, Bibliothèque de I. C. P., 1987.

Razprave: »Emmanuel Lévinas in judovska filozofija«, BV 42 (1982), 441—455; »Prophétie et té-

moignane de la Parole», *Supplément au Bulletin de Littérature Ecclésiastique*, 86 (1985), 57—64; »Le personnalisme de Lévinas ou le personnalisme de L'autre homme«, *Bulletin de Littérature Ecclésiastique* 87 (1986), 56—71; »L'angoisse comme sujet de la philosophie«, *Anxiété et Littérature*, Paris, Substantia, 1986; »Coloquie sur la pensée de E. Lévinas«, *Revue de L'Institut Catholique de Paris* 25 (1988) 61—65; »Sledovi neskončnosti v človeku. Etični preobrat v filozofiji Emmanuela Lévinasa«, *Revija* 2000, 46/47 (1989), 7—21; »Od hrepenenja do odgovornosti. O Filozofiji svobode«, *Revija* 2000, 48/49 (1990), 92—100; »Od svetega k svetosti«, *Revija* 2000, 50/51 (1990), 1—6; »Konec filozofije — začetek modrosti?«, *Prelomni časi*, Ljubljana, TD, 1989, 174—184; »Personalizem Emmanuela Mounierja«, *Emmanuel Mounier, Izbrani spisi*, Ljubljana, Društvo 2000, 1990.

JANŽEKOVIC Janez, rojen v vasi Zagojčiči v župniji Sv. Marjete niže Ptuja (danes Gorišnica) 4. marca 1901. Gimnazijo je obiskoval v Mariboru in tam maturiral leta 1921. Od leta 1922 do 1929 je kot bogoslovec mariborske škofije študiral filozofijo in teologijo v Parizu na tamkajšnjem Katoliškem inštitutu. V Parizu je tudi naredil doktorat iz teologije in lektorat iz filozofije. Med tem je bil v Mariboru 22. januarja 1928 posvečen v duhovnika. Po kratki dobi kaplanovanja je leta 1933 začel poučevati filozofijo na Bogoslovnem učilišču v Mariboru (1933), leta 1938 pa je bil izvoljen za docenta na Teološki fakulteti v Ljubljani, kjer je nadomestil Aleša Ušeničnika, ki je takrat stopil v pokoj. Leta 1946 je postal izredni, leta 1967 pa redni profesor. V pokoj je stopil leta 1974, vendar je še predaval do leta 1977. Umril je v Ljubljani 9. marca 1988. Pisal je filozofske razprave, članke in poljudne spise, in sicer predvsem v revije *Čas*, *Bogoslovni vestnik* in *Nova pot*. Področja, ki jih je še posebno temeljito obravnaval in so značilna za njegovo filozofsko prizadevanje, so: spoznavoslovje, odnos med krščanstvom in marksizmom in razmerje med vero in znanostjo.

Dela: Izbrani spisi 1—6, MD, Celje 1976—1985; Smisel življenja, MD, Celje 1966; Filozofski leksikon, MD, Celje 1981. V 6. zvezku Izbranih spisov (Postružka, MD, Celje 1985) je objavljena celotna Janžekovičeva bibliografija, zato so tu omenjena le samostojna in najpomembnejša dela.

JUHANT Janez, rojen 24. 3. 1947 v Ljubljani, doma iz župnije Štanga. Študij filozofije in teologije v Innsbrucku (1968—1978) je končal z magisterijem iz filozofije (1972) in iz teologije (1977) ter doktoratom iz filozofije (1978). Naslov magistrskih nalog je »Razumevanje krščanstva in odnos krščanstvomarksizem pri Branku Bošnjaku« (filozofska) in »Filozofske postavke teologije Georga Hermesa« (teološka), doktorske pa »Vera kot odločenost o resnici, transcendentno filozofski nastavki mišljenja Georga Hermesa«. V duhovnika je bil posvečen 29. junija 1974 v Ljubljani. Med leti 1974—80 je bil kaplan v Stranjah, 1980—87 župnik pri Sv. Katarini, od leta 1987 dalje pa je mašnik pri karmeličankah v Sori. Od 1978 honorarni predavatelj filozofije na TF. Leta 1980 docent za filozofijo. Raziskuje idejne, politične in socialne opredelitve katoličanov pri nas in po svetu v zadnjem stoletju. Prodekan TF 1989. Od leta 1988 je člansodelavec Slovenske Matice.

Dela: Kozmologija (1978); Antropologija (1978/79); Uvod v filozofijo; Zgodovina filozofije I. del (II. del v rokopisu); Kritika (izbrana besedila in komentar); Krščansko socialni nauk (rokopis); Krekovo berilo, MD, Celje 1989.

Razprave in članki: Pomen Hermesove transcendentne misli za razvoj krščanske filozofije, v: BV 38 (1978) 310—332; Ali vemo, kaj je naš svet?, v: BV 39 (1979), 463—473; Ob stoletnici okrožnice Aeterni patris Leona XIII., v: BV 39 (1979) 485—488; Vera, teologija in znanost, v: BV 40, (1980) 62—71; Filozofske postavke za razumevanje razodetja (Praeambula fidei), v: BV 40 (1980) 181—192; Ideje slovenskih filozofov, v: BV 40 (1980) 321—334 (I) in 458—469 (II); Bog filozofov ali teologov, v: BV 41 (1981) 1—17; Cerkev in socialno vprašanje, v: BV 41 (1981) 224—239; Kristjan pred vrednoto in škodljivostjo znanosti, Kristjan za prihodnost (Zbornik predavanj s teološkega tečaja), Ljubljana 1981, 28—43; Filozofija i teološko mišljenje (soavtor), v: Theoria (časopis filozofskog društva Srbije), XXIV, Beograd 1981, 3—73; Znanstvena podoba človeka. Razmišljanja o »Psihologiji ustvarjalnosti«, v: BV 42 (1982) 98—114; Narava in pomen okrožnice »O človeškem delu« Janeza Pavla II., v: BV 42 (1982) 275—286; Blaise Pascal, Misli, Sprema beseda (7—31), MD, Celje 1986(2); Cerkev in politika, Za svet zavzeto krščanstvo (Zbornik predavanj s teološkega tečaja), Ljubljana 1987, 8—21; Krščanstvo in narod, Nova revija 78/79 (1988) 1745—1753; Socialno delo pri Slovencih (30 str. rokopis za revijo zagrebške TF); Vpliv neoscholastike na Slovenskem (rokopis, 20 str.), v: Zbornik SM Cerkev in slovenska kultura od konca 18. do konca 19.

stoletja; Socialna in politična zgodovina slovenskih katoličanov od 1800 do 1950, v: Zbornik Cerkev na Slovenskem (rokopis 50 str.) (v tisku). — V celoti 31 razprav ter še drugi članki in ocene v BV, CSS, BO, CG, Nedelji in drugje.

Prevodi: Del Bibličnega leksikona in 100 tipkanih strani iz B. Häring, Frei in Christus (še neobjavljeno), Franz Bökle, Vera in pravno ravnanje, BV 43 (1983) 457—467.

STRES Anton, rojen v vasi Donačka gora, župnija Rogatec 15. 12. 1942. Cerkveno gimnazijo je od 1957 do 1962 obiskoval v Zagrebu in stopil leta 1960 v Misijonsko družbo (lazaristov). Po treh letih študija na Teološki fakulteti v Ljubljani je 6 let študiral teologijo in filozofijo na Katoliškem inštitutu v Parizu (1965—1972), med tem je bil 22. aprila 1968 posvečen v Ljubljani za duhovnika. Doktorat iz teologije je leta 1974 naredil na Teološki fakulteti v Ljubljani, doktorat iz filozofije pa leta 1984 na filozofski fakulteti Katoliškega inštituta v Parizu. Na Teološki fakulteti in Ljubljani predava filozofijo in sicer od leta 1972 kot asistent, leta 1975 kot honorarni predavatelj; leta 1977 je bil imenovan za docenta, leta 1985 pa za izrednega profesorja. Od leta 1981 do 1988 je bil tudi glavni urednik Bogoslovnega vestnika. Od leta 1989 predstojnik Instituta za filozofijo na TF.

Njegove razprave so izhajale v glavnem v Bogoslovnem vestniku, poljudni članki s področja krščanskega družbenega nauka in aktualnih vprašanj pa v Družini. Ti so nato izšli v dveh zbirkah: Med besedami in dejanji in Med Bogom in cesarjem.

Dela: Jugoslovanski marksizem in religija, Družina, Ljubljana 1979; Nič in smisel, Naše trostovje, Ljubljana 1979; Heglovo in Marxovo pojmovanje svobode, Slovenska matica, Ljubljana 1986; Med besedami in dejanji, Družina, Ljubljana 1985; Med Bogom in cesarjem, Družina, Ljubljana 1989.

Razprave in članki: Religija kot družbena praksa, v: BV 35 (1975) 272—299; Socializem in pravnost, v: BV 38 (1978) 270—294; Izvor in jedro idejnih razlik med marksizmom in krščanstvom, v: BV 39 (1979) 276—303; Pravnost, medosebnostnost, družbenost, v: BV 42 (1982) 428—440; The God of Believers according to Karl Marx, Atheisme and Dialogue XVIII (1983) 282—290; Transcendence v Heideggerjevi ontologiji in Levinasovi etiki, v: BV 46 (1986) 149—166.

TRSTENJAK Anton, rojen 8. 1. 1906 v Gornji Radgoni. Gimnazijo v Mariboru (1918—1926) maturiral z odliko; na univerzi v Innsbrucku dr. phil. 1929, dr. theol. 1933, specializacija iz eksperimentalne psihologije v Milanu, docent za psihologijo na TF v Ljubljani 1940, redni univ. profesor 31.12. 1947, po odcepitvi teološke fakultete dodeljen Predsedstvu vlade, sedaj Izvršni svet (Komisija za verska vprašanja), 30. sept. 1973 upokojen. Predaval kot gost na oddelku za psihologijo filozofske fakultete v Ljubljani 1970, podiplomski študij (magisterij) na sociološkem inštitutu v Zagrebu 1970/71 in na filozofski fakulteti v Ljubljani 1970/77. V jeseni 1945 dobil ponujeno docenturo na univerzi v Milanu, a odklonil. Univerza v Gradcu ponudila redno profesuro 1. 1955 (ministrski dekret z Dunaja 21. septembra), a zopet odklonil. Univerza v Montrealu ga povabila za šolsko leto 1958/59 kot profesorja gosta; takrat je bil dva meseca tudi v ZDA (povabilo univerze v Minnesoti St. Paul) za ciklus predavanj.

Članstvo: Redni član Deutsche Gesellschaft für Psychophysiologie, Abteilung: Deutsche Akademie für Farbenpsychologie (Aachen), 1959; redni član Association Intern. de Psychologie Appliquée (Paris), 1953; redni član International working group on Human Relations, Nijmegen, 1956; dopisni član Centre d'information de la couleur (CIC), Paris, 1960; dopisni član Commission intern. de l'éclairage (CIE), Bruxelles, 1963; redni član združenja psihologov Jugoslavije; od ustanovitve 1955—57 podpredsednik Slovenske sekcije, od 1. 1958—61 njen predsednik; redni član SaZU 1983; častni član društva psihologov Slovenije, 1973; častni član Jugoslovanskega društva za osvetljenje, 1980; častni član Intern. Association for Research in Economic Psychology, Exeter (Anglija), 1982; od 1. 1974 papežev častni prelat; Accademico d'onore: Accademia superiore di studi di scienze naturali e psicobiofisiche — Varese; Cultural Doctorate in S. Philosophie — Tucson, Arizona USA; zlati doktorat univerze v Innsbrucku, 1983; Deputy member of Intern. Parliament for Safety and Peace (USA) 1988; član odbora The Management Professionals Association, Madras, Indija 1984; The Intern. Who's Who of Intellectuals, Intern. Biographical Center Cambridge, England, 1981; Razen številnih odlikovanj in nagrad (državnih in cerkvenih) omenja samo plaketo mesta Ljubljane in častno občanstvo občine Gornja Radgona, nagrada B. Kidriča 1983 in AVNOJa 1988.

Drugo: Ekspert za grafologijo — na sodišču v Ljubljani od 1946 dalje, v NUK-u za določitev avtorstva slovenskih pisateljev, pri UJV (RSNZ), v

Avstriji za določanje starih dokumentov.

Redni član izpraševalec pri komisiji za strokovna in specialistične izpite iz klinične psihologije pri Svetu za zdravstvo SRS od 1979.

Mentor ali koreferent pri doktorskih disertacijah na TF in Filozofski fakulteti; član habilitacijske komisije na FF.

Jugoslavijo je s predavanji zastopal na 25 mednarodnih (evropskih in svetovnih) kongresih in simpozijih (področja: filozofija, psihologija, psihiatrija, antropologija...).

Dela: Metodika verouka. Očrt versko psihološke psihologije, Ljubljana 1941, 266 (prevod v italijansko 1945, 1956); Architectura perennis (soavtorja Fr. Stele in J. Plečnik), Ljubljana 1941, 288; Pastoralna psihologija, Ljubljana 1946, 455 (2. izpop. izdaja 1987); Zlivanje in ločevanje barvnih vtisov, Celje 1948, 144; Psihologija dela, Ljubljana 1951, 206; Psihologija umetniškega ustvarjanja, Ljubljana 1953, 152; Med ljudmi. Pet poglavij iz psihologije medčloveških odnosov. Celje 1954, 176 (prevod v italijansko 1957, v češčino 1968, hrvaščino 1987, 2. izd. 1971, 3. izd. 1980); Pota do človeka. Metode spoznavanja ljudi. Celje 1956, 204 (2. izd. 1980, prevod v hrvaščino 1988); Psicologia e pedagogia nell'insegnamento religioso, Milano (Vita e pensiero) 1956, 380; Človek v ravnotežju ali nauk o značaju za vsakogar, Celje 1957, 184 (2. izpop. izd. 1981, prevod v hrvaščino 1986); Človek v stiski. Prispevki k psihologiji osebnega svetovanja, Celje 1960, 160 (2. izpop. izd. 1981, prevod v hrvaščino 1986); Če bi se enkrat živel ali psihologija življenjske modrosti, Celje 1965, 168 (2. izdaja 1986, prevod v hrvaščino 1968); Hoja za človekom, Celje 1968, 160 (2. izdaja 1984); Oris sodobne psihologije. I. del: Teoretična psihologija, Maribor, Obzorja, 1969, 656 (2. izdaja 1971); 3. razširjena izdaja 1974); Oris sodobne psihologije II. del: Uporabna psihologija. Maribor, Obzorja 1971, 798 (2. izpop. izdaja 1974); Človek samemu sebi, Celje 1971, 146 (2. izdaja 1984, prevod v hrvaščino 1987); Vom Gegenstand zum Sein. In honorem Francisci Weber octogenarii, München, DDR. R. Trofenik 1972, 367; V znamenju človeka, Tinje (Dom prosvete) 1973, 84; Stara in nova podoba družine, Tinje 1974, 132; Človek in sreča, Celje 1974, 138 (2. izdaja 1986, prevod v hrvaščino 1985); Meje spoznavanja, Celje 1974, 196 (urednik in soavtor); Krščanstvo in kultura, Tinje 1975, 220; Da bi bili z njim, Tinje 1975, 144; O sreči, ki je ni, Ljubljana (Tromostovje) 1975, 40; Problemi psihologije, Ljubljana, Slovenska matica 1976, 523; Človek in barve, Ljubljana, Univerzum 1978, 425 (prevod v srbsko 1987); Psihologija dela in organizacije. Okvirni sistemsko funkcionalni vidiki, Ljubljana, Univerzum 1979, 279; Psihologija ustvarjalnosti, Ljubljana, Slovenska matica 1981, 535; Temelji ekonomske psihologije, Ljubljana, Gospodarski vestnik 1982, 285; Teorije zaznav, Ljubljana 1983, 112; Ekološka psihologija. Problemi in perspek-

tive, Ljubljana, Gospodarski vestnik 1984, 324; Človek bitje prihodnosti. Okvirna antropologija, Slovenska matica, Ljubljana 1985, 490; Človek in njegova pisava, Center za pospeševanje gospodinjstva, Ljubljana 1985, 192; Dobro je biti človek, Katehetski center, Ljubljana 1988, 119; Človek končno in neskončno bitje. Oznanjevalna antropologija, Celje, Mohorjeva družba 1988, 619; Biti človek, Cankarjeva založba, Ljubljana 1989, 283; Skozi prizmo besede, Slovenska matica, Ljubljana 1989, 277; Zgodovina filozofije, Teološka fakulteta, Ljubljana (ciklostil) 1970, 348; Uvod v filozofijo, Teološka fakulteta, Ljubljana (ciklostil) 1973, 87.

Razprave in članki: razprave in članki obsegajo 335 enot v raznih svetovnih jezikih, ocene pa 95 enot. — Prim. Peter Likar, Slovenski znanstveniki — Anton Trstenjak, Obzorja, Maribor 1980, 68—78; Zbornik ob 50—letnici SAZU.

URBANIČ Jožef, rojen 11. septembra 1948 v kraju Drvanja, župnija Sv. Benedikt v Slovenskih goricah. Po končani osnovni šoli kot dijak Slomškovega semenišča v Mariboru obiskoval tedanjo Drugo državno gimnazijo. Po maturi vstopil v bogoslovje in leta 1973 imel novo mašo pri Sv. Ani v Slov. goricah. Tri leta prefekt v Slomškovem semenišču. Od septembra 1976 do marca 1981 na papeški univerzi Gregoriana študiral teoretično filozofijo in dosegel licenciat in doktorat. Po vrnitvi v domovino spet prefekt v Slomškovem semenišču. Zadnja tri leta v tem zavodu tudi moderator pripravljalnega letnika Teološke fakultete. Na Teološki fakulteti predava kot višji predavatelj logiko in kozmologijo.

Dela: Die Bedeutung der mathematischen Logik in der Philosophie der Wissenschaft(en) bei E. Agazzi, Rim 1978 (lic. naloga); Von der Sprachphilosophie über die Logik zur Ontologie. Das Problem der Referentialität heute, Rim 1980/81 (doktorska disertacija).

Drugo: Kot prevajalec dokumentov na področju ekumenizma več let redni sodelavec Ekumenskega zbornika. Z nekaj članki se je oglašal v Družini. V Bogoslovnem vestniku je v obliki članka izšel uvod v doktorsko disertacijo ter prevod razprave A. Schmitta o Knjigi modrosti.

UŠENIČNIK Aleš, se je rodil 3. julija 1868 v Poljanah nad Škofjo Loko. Po odlično opravljeni maturi je 1888 vstopil v ljubljansko bogoslovje. Škof Missia ga je poslal v Rim, v Germanik. 28. oktobra 1894 je bil tam

posvečen za duhovnika. Študij je končal z doktoratom iz filozofije in iz teologije. Po kratki kaplanski (vikarski) službi je 1897 postal predavatelj za filozofijo in osnovno bogoslovje, 1900 že redni profesor za dogmatiko, 1907 za sociologijo, 1919 pa na TF spet redni profesor filozofije. Po upokojitvi 1938 je še predaval do leta 1945. Bil je dekan TF leta 1920/21, 1926/27 in 1932/33 in rektor ljubljanske univerze leta 1922/23. Kot predavatelj je nastopal v okviru Leonove družbe, Slovenske krščansko-socialne zveze, po akademskih klubih, v Filozofskem društvu, v SAZU izd. Poleg odličnega predavateljskega delovanja je bil Ušeničnik sooblikovalec slovenskega filozofskega in teološkega izrazoslovja, sodelavec pri ustanovitvi Akademije znanosti in umetnosti (1937) in eden izmed njenih prvih članov (leta 1948 na tiho odstavljen). Bil je tudi dopisni član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu in 1937 član Papeške rimske akademije sv. Tomaža Akvinskega (dodaj edini Slovenec). Opravljal je tudi najrazličnejše škofijske službe. Bil je najbrž idejno, družbenopolitično in osebno eden izmed najvplivnejših profesorjev TF; o tem priča njegova slovstvena, vzgojna in idejna sled med slovenskim narodom. Fran Ramovš mu je kot glavni tajnik SAZU za osemdesetletnico zapisal: »Delo je bilo vsebina Vašega življenja, delo posvečeno dobri misli in poštenemu človeku.«

Ušeničnikovo Bibliografijo prinaša Joško Pirc, Aleš Ušeničnik in znamenja časov, Ljubljana 1986. Proučevali so ga tudi drugi, med njimi npr. J. Janžekovič: Ušeničnikovo mesto v sodobnem sholastičnem spoznavoslovju, Nova pot 11 (1959) 256—286. Razumljiv je njegov pomen za Slovence, saj v

razdobju med 1895 in 1945 ni važnejšega katoliškega častnika, revije ali celo prireditve, kjer Ušeničnik ne bi sodeloval. Veliko delo je opravil kot urednik Katoliškega obzornika (1897—1906) in Časa (1907—1919), kot pisec razprav in člankov po revijah in časopisih in kot pisec sholastično sestavljenih znanstvenih del. J. Pirc našteva 1091 bibliografskih enot njegovih strokovnih spisov in okoli 150 literarnih prvencev. Od 4028 strani Katoliškega obzornika je Ušeničnikovih spisov kar za 1280 strani. Podobno tudi v Času. Tudi to v celoti potrjuje, da je nad 50 let zares močno usmerjal življenje in delo slovenskih katoličanov in ostalih Slovencev.

Dela: Izvestnost človeškega spoznanja, Gorica 1892, 37; Sociologija, Ljubljana 1910, 840; Knjiga o življenju, Ljubljana 1916, 188; Vojska in mir. Misli selskega modrijana, Ljubljana 1917, 95; Um die Jugoslavija. Eine Apologie, Laibach 1918, 68; Uvod v krščansko sociologijo, Ljubljana 1920, 146; Uvod v filozofijo, I: Spoznavnokritični del, Ljubljana 1921, 504; Uvod v filozofijo, II: Metafizičen del, Ljubljana 1924, 627; Ontologija, Ljubljana 1924, 64; Socialno vprašanje. Osnovni nauk v vprašanjih in odgovorih, Ljubljana 1925, 119; Socialna ekonomija. Osnovni nauki v vprašanjih in odgovorih, Ljubljana 1926, 123; Knjiga načel, I—III., Domžale—Grobje 1934, 1935 in 1937, 64, 140 in 383; Govori o socialni okrožnici Pija XI., Maribor 1935, 70; Okrožnica Pija XI. Divini Redemptoris o brezbožnem komunizmu, Domžale—Grobje 1937, prevod in komentar, 100; Dialektični materializem, Domžale—Grobje 1938, 69; Okrožnica Pija XI. Quadagesimo anno o obnovi družabnega reda, Domžale—Grobje 1940, prevod in komentar, 287; Filozofski slovar, Ljubljana 1941, 102; Komunizem. Njegov pravi obraz (Primož Ločnik), Ljubljana 1943, 88. Dela so izšla v izbranih spisih I—X, Ljubljana 1939—1941.

Katedra za biblične vede

Od ustanovitve Teološke fakultete v okviru univerze (1919) se katedra za biblične vede med katedrami Teološke fakultete vedno omenja na drugem mestu. V napovedih predavanj se ves biblični študij imenuje »Biblična skupina«. Čeprav se je pravno delil na Katedro stare zaveze in Katedro nove zaveze (Ratio studiorum Facultatis theologiae catholicae Zagabrienensis et Labacensis, art. 7, Ljubljana 1935), katedri nista imeli svojih predstojnikov in ne njima pridruženih predavateljev, tako da je bil ves biblični študij združen v »biblično skupino«, dokler statut tega tudi pravno ni potrdil (1973). L. 1947 se je celo pojavil predlog, da bi ustanovili »novo stolico za biblično teologijo« in nanjo poklicali Stanka Cajnkarja, podpredsednika Verske komisije pri Predsedstvu vlade. Ta predlog dekana Janeza Fabijana je fakultetni svet soglasno sprejel z utemeljitvijo, »da se je biblična teologija v najnovejši dobi izoblikovala v samostojno teološko disciplinno, ki predpostavlja uvod in eksegezo svetopisemskih knjig in na tem temelju obravnava posebej dogmatične, etične in pravne ideje teh knjig, bodisi po posameznih knjigah ali pa sistematično po kvantitativni in kvalitativni rasti vsebine« (zapisnik seje, dne 1. 9. 1947). Ko je S. Cajnkar predložil dekanatu svoje znanstvene spise, je fakultetni svet osvojil ugodno poročilo, ki sta ga Andrej Snoj in Josip Jeraj podala o njih. Na podlagi tega je fakultetni svet sklenil, da pokliče S.

Cajnkarja na fakulteto. Svoj sklep je poslal univerzitetnemu senatu s prošnjo, da o njem glasuje in ga potrdi. Ministrstvo za prosveto je nato postavilo S. Cajnkarja za izrednega profesorja pri stolici za biblične vede (dekret z dne 15. 12. 1947, št. 23182/1), vendar fakultetni svet ni nikoli ustanovil nove biblične katedre, temveč je bil S. Cajnkar preprosto pridružen obstoječi »biblični skupini« Teološke fakultete, ki se po ločitvi fakultete od univerze (1950—52) začel imenovati »katedra«.

Z ustanovitvijo Teološke fakultete sta bila »z najvišjim odlokom Njegovega Veličastva Kralja Petra I.«, ki ga je rektorat univerze poslal dekanatu fakultete, imenovana za biblični študij dva profesorja: Matija Slavič za študij Stare zaveze in Andrej Snoj za študij Nove zaveze. Sirščino je poučeval v akad. letu 1920/21 Gregorij Žerjav, poznejše pa je poučeval semitske jezike: arabščino, biblično aramejščino in sirščino M. Slavič sam. Poučeval jih je izmenično: eno leto arabščino, drugo pa biblično aramejščino in sirščino skupaj. Predavanj iz teh jezikov ni imel vsako leto, ker so bili pač neobvezni, medtem ko je bila hebrejščina obvezna vse do 1969. Od tedaj je obvezna samo za doktorande dogmatične teologije, ki izberejo biblično disertacijo. V akad. letu 1932/33 je France Jere začel predavati biblično grščino. Tudi ta je spadala med pomožne predmete in ne med biblične. Temu se danes

čudimo, ker postavljamo grški izvirnik za izhodišče novozaveznega študija, takrat pa je bil ves študij Nove zaveze oprt na Vulgato, latinsko pa so slušatelji na splošno dobro znali, saj so po večini prihajali na fakulteto s klasičnih gimnazij. Po vojni pa je bilo vedno manj slušateljev, ki bi znali grško, zato je postala biblična grščina obvezen biblični predmet. Tako je bilo do 1969. Takrat pa je na zahtevo študentov prenehala biti obvezen predmet, češ da se je na Teološki fakulteti itak ne morejo toliko naučiti, da bi jo obvladali in da je v praktičnem dušnem pastirstvu ne bodo potrebovali. Skupaj s hebrejščino je takrat postala neobvezen predmet; obvezna je samo za magistre in doktorande svetopisemskih ved, dogmatične teologije in patristike. Zanje je v letih teološkega študija enkrat celoletno predavanje o teh dveh jezikih, tako da vsak lahko zadosti predpisani dolžnosti.

Med vojno je predaval semitske jezike Ludvik Čepon. Po vojni pa se je pri biblični katedri hitreje menjavala sestava učnih moči. V akad. letu 1945/46 je bil kot honorarni predavatelj za študij Stare zaveze imenovan Maksimilijan Držečnik. Ker pa je bil že 15. 9. 1946 imenovan za škofa, je predaval samo še v akad. letu 1946/47. Po njegovem odhodu v Maribor je bil imenovan za honorarnega predavatelja za študij Stare zaveze Jakob Aleksič (1947). Ta je postal 1952 izredni in 1967 redni profesor stare zaveze. Od 1947 so bili torej na Teološki fakulteti kar štirje profesorji za biblični študij: dva za staro zavezo: M. Slavič in J. Aleksič, in dva za novo: A. Snoj in S. Cajnkar. Tako je ostalo do smrti M. Slaviča (1958). Po smrti A. Snoja (1962) pa sta bila pri Biblični katedri spet samo dva profesorja: J. Aleksič za Staro in S. Cajnkar za Novo zavezo.

L. 1968 je bil imenovan za honorarnega predavatelja bibličnih ved Franc Rozman, ki je v letih 1965—67 končal

biblični študij na Papeškem bibličnem institutu v Rimu, ki ga je ustanovil sv. Pij X. Med končilom so slovenski škofje uvideli, da je za poučevanje Svetega pisma potrebna temeljita usposobljenost, zato so začeli pošiljati kandidate za profesorje bibličnih ved na najvišjo znanstveno ustanovo za proučevanje Svetega pisma, na Papeški biblični institut v Rim. Tam je v letih 1970—1976 končal študij tudi Jože Krašovec in sicer z doktoratom, kar je prvi primer v zgodovini bibličnega študija na Slovenskem in v Jugoslaviji. V letih 1972—76 je tam končal študij še Marijan Peklaj in v letih 1976—83 Jurij Bizjak. Vsi so bili po končanem študiju takoj pridruženi Biblični katedri: J. Krašovec in M. Peklaj l. 1976, J. Bizjak pa l. 1983, tako da je od tega leta Biblična katedra najbolj popolno zasedena in to z ljudmi, ki so dosegli visoko biblično usposobljenost na Papeškem bibličnem institutu v Rimu.

Tudi predmetnik se je dopolnjeval. Srž biblične vede je na fakulteti še danes isti, kot je bil na začetku, vendar se je vsebinsko bogatil in po predmetih rnožil. Če delimo bibliikum v uvod, razlago in biblično teologijo, potem sta bila na začetku uvod in razlaga najbolje zastopana.

Oba profesorja — M. Slavič in A. Snoj — sta predavala uvod, tako splošni (nauk o navdihnjenju, zgodovina kanona in tekstna kritika) kakor posebni (zgodovina nastanka posameznih svetopisemskih knjig). Večji podarek sta dajala posebnemu uvodu. To je videti tudi iz tega, da sta oba pripravila odlična učbenika: M. Slavič skripta *Uvod v Sveto pismo Stare zaveze* (Ljubljana 1940), ki je bil tudi pripravljen za tisk (krtačni odtis je bil že narejen), izdajo pa je preprečila vojna; A. Snoj pa knjigo *Uvod v Sveto pismo nove Zaveze* (1940). Razlaga je bila oprta na najbolj sporočilne knjige Svetega pisma. Slušatelji so izmenično poslušali predavanja iz zgodovinskih knjig

Stare zaveze, pri čemer je bil poudarek na Pentatevhu, in izbrana mesta iz didaktičnih knjig, kjer je bil poudarek na velikih prerokih, ter razlago izbranih psalmov po Vulgati, iz Nove zaveze pa razlago evangelijev in krajših Palovih pisem (Gal, Ef, 1 Tes, 2 Tes) ali izbrana poglavja iz velikih Pavlovih pisem. Razlaga evangelijev je bila harmonična, tako da je bil poudarek na Mateju. Razlage Apostolskih del in Razodetja pa iz napovedi predavanj ni mogoče razbrati. Biblično teologijo je kot vrh biblične znanosti začel predavati S. Cajnkar, ki je bil vseskozi izredni profesor. Predaval je starozavežno in novozavežno biblično teologijo, posebno pa Pavlovo. Sad teh predavanj je tudi knjiga Misli o svetopisemskih knjigah (Maribor 1962). S prihodom J. Aleksiča pa so bile močno poudarjene biblične realije, tako da se je predmetnik razširil pri uvodu in pri vrhu biblične znanosti.

Slušateljem je bilo vedno omogočeno tudi dodatno poglobljanje v biblični študij. V ta namen so bili seminarji, tako starozavezni (npr. raziskovanje hebrejskih starožitnosti, zgodovine grškega teksta Stare zaveze), kakor novozavezni (npr. raziskovanje pristnosti evangelijev, staroslovenskih bibličnih rokopisov itd.). Pogoste so bile tudi vaje v hebrejskih tekstih. Seminarjev zdaj nimamo, razen občasno proseminar, kjer se slušatelji seznaniijo z najbolj osnovnimi oblikami uporabljanja Svetega pisma tako v znanosti kakor v pastoralni, pač pa imamo veliko specialnih predavanj, kjer slušatelji dobijo tudi dovolj napotkov za samostojno raziskovanje Svetega pisma in pisanje pisnih (temporalnih) nalog. Vsako leto navede vsak predavatelj specialno predavanje v enem semestru. Med specialna predavanja uvrščamo tudi občasne celoletne tečaje bibličnih jezikov, tako da se vsak lahko usposobi za nadaljnji študij Svetega pisma ali za doktorat in dogmatične teologije z biblično usmeritvijo.

Profesorji Biblične katedre so se vselej zavedali, da niso samo učitelji, temveč tudi znanstveni delavci. Njihovo znanstveno delovanje se je kazalo predvsem v prevajanju Svetega pisma, saj ga ni mogoče dobro prevesti, če obvladamo samo biblične jezike, temveč je treba poznati tudi biblično miselnost in okolje, v katerem je nastalo. In ker ni mogoče resno delo o Svetem pismu, dokler nimamo dobrega prevoda, so profesorji Svetega pisma takoj ob ustanovitvi fakultete in Biblične katedre mislili na nov prevod Svetega pisma. Odločili so se za prevajanje po izvirniku, kar je bilo za tisti čas, ko je bila Vulgata obvezna oblika Svetega pisma v katoliški Cerkvi, precej smelo dejanje, posebno zato, ker Svetega pisma niso prevajali v znanstvene namene, temveč za javno uporabo vernikov.

Tako je M. Slavič začel sam prevajati Staro zavezo po hebrejskem izvirniku in izdal Pet Mojzesovih knjig in Jozuetovo knjigo (MD) Celje 1939. Z delom je nadaljeval med vojno in pozneje, vendar ni zmožal prevesti vse Stare zaveze sam do časa, ko se je prvič po vojni ponudila možnost, da izide Sveto pismo. Takrat je J. Aleksič prevedel manjkajoče dele in sicer Male preroke po Vulgati. Izdal ga je mariborski škofijski ordinariat (1958) za stoletnico Wolfovega prevoda.

Novo zavezo pa sta prevajala po grškem izvirniku Franc Jere in Gregorij Pečjak, mesta pa, kjer se grški izvirnik razlikuje od Vulgate, pa po Vulgati. Njun prevod je A. Snoj strokovno pregledal po izvirniku, ga spravil v sklad z dognanji biblične znanosti in mu napisal uvode v posamezne knjige in opombe. Te so posebno bogate v evangelijih, manj pa v drugih novozaveznih knjigah. Tako je 1925 izšel prvi slovenski katoliški prevod vse Nove zaveze po grškem izvirniku. To je Sveto pismo Novega zakona I. del, ki ga je izdala Bogoslovna akademija v Ljubljani. L.

1929 je izšel še II. del, 1939 pa žepna izdaja in 1948 popravljena in izboljšana izdaja v založbi Družbe sv. Mohorja v Celju, in končno še kot četrti zvezek mariborske izdaje (1961), pri katerem je sodeloval tudi S. Cajncar.

Tudi po koncilu so profesorji biblične katedre dali pobudo za nov prevod Svetega pisma po izvirniku. L. 1981 sta J. Krašovec in F. Rozman, neodvisno drug od drugega to predlagala

nadškofu in metropolitu Alojziju Suštarju, ki je predlog z veseljem sprejel. Prevod Nove zaveze je že končan in je izšel za 400 letnico Dalmatinove Biblije (1984); prevod Stare zaveze pa tudi dobro napreduje.

Profesorji biblične katedre se udeležujejo tudi mednarodnih bibličnih zborovanj in kongresov in tako prenašajo nova biblična spoznanja in dognanja na slovenska tla.

ALEKSIČ Jakob, rojen 30. 5. 1897 v Obrežu—Središče ob Dravi. 1920—1924 je študiral teologijo na Lavantinskem bogoslovnem učilišču v Mariboru. Potem se je izpopolnjeval v bibličnih študijah na Teološki fakulteti v Ljubljani; promoviran je bil 1928. 1930/31 je bil na specializaciji na Vzhodnem inštitutu v Rimu, 1936/37 na francoski biblični šoli v Jeruzalemu (Ecole Biblique et Archéologique). 1927—1941 je predaval Novo zavezo na Lavantinskem bogoslovnem učilišču v Mariboru. 28. 3. 1947 je bil z odlokom ministrstva za prosveto LRS postavljen za predavatelja Svetega pisma na Teološki fakulteti v Ljubljani. 1947—1952 je bil na tej fakulteti honorarni predavatelj za biblični študij Stare zaveze, 1952 izredni profesor, 1967 redni profesor, od 1971 profesor v pokoju, vendar je predaval vse do smrti. Po dolgotrajni bolezni je umrl 2. 10. 1980 v Ljubljani.

Dela: Nauk sv. Pavla o devištvu s posebnim ozirom na duhovniški celibat, Ljubljana 1925 (doktorska disertacija v rokopisu); Kratka slovnica hebrejskega jezika, Ljubljana 1951, 1962 (ciklostilna izdaja); Kristus in njegovo kraljestvo I—III, Ljubljana 1961 (ciklostilna izdaja); Uvod v razlago Stare zaveze, Ljubljana 1964 (tretja ciklostilna izdaja); Biblična arheologija, Ljubljana 1965 (druga ciklostilna izdaja); Luč Sv. pisma. Uvodni prispevki k razumevanju Svetega pisma stare zaveze, Ljubljana 1965 (ciklostilna izdaja); Splošni uvod v Sveto pismo Stare zaveze, Ljubljana 1967 (druga ciklostilna izdaja); Kratek uvod v razumevanje psalmov, Ljubljana—Maribor 1968/69; Stanovska država, Tiskarna sv. Cirila, Maribor 1933; Erich von Däniken in Sveto pismo, Naše tromostovje, Ljubljana 1971; za izdajo četrtega prevoda celotnega Svetega pisma v Maribo-

ru (1958—61) je pripravil prevod vseh malih preokrov in opombe, pregledal in izpopolnil vse uvode k posameznim knjigam. Sam je napisal naslednje uvode: Svetopisemska prazgodovina v: Sveto pismo Stare zaveze I, 5—13; Uvod v modrostne knjige, v: Sveto pismo Stare zaveze II, 223—235; Splošni uvod v preroške knjige, v: Sveto pismo Stare zaveze III, 7—40. Pripravil je izbor besedil iz Stare in Nove zaveze in jih izdal skupaj z uvodi pod naslovom Malo sveto pismo, Ljubljana 1967.

Razprave in članki: Okrožnica Humani generis in svetopisemski študij, v: ZbTF 1 (1951), 69—88 (tipkopis); Štirje evangelijski simboli, v: ZbTF 2 (1952), 74—96 (tipkopis); Novi latinski prevod psalmov, v: ZbTF 3 (1953), 54—81 (tipkopis); Prehistorična arheologija in sv. pismo, v: ZbTF 4 (1954), 100—135 (tipkopis); Judejska puščava je spregovorila, v: ZbTF 5 (1955), 99—148 (tipkopis); Biblična metafizika stvarjenja in sv. Tomaž Akvinski, v: ZbTF 6—7 (1956/57), 40—63 (tipkopis); Mrtvomorski rokopisi — sv. pismo in krščanstvo, v: ZbTF 8 (1958), 72—123 (tipkopis); Sv. pismo včeraj in danes, v: ZbTF (1962), 163—184; Sveto pismo kot verska in zgodovinska knjiga, v: BV 25 (1965), 4—11; Judovstvo v luči ekumenizma, v: BV 25 (1965), 231—253; Božja beseda in faktor časa, v: BV 26 (1966), 79—88; Enotnost obeh zvez, v: BV 27 (1967), 3—20; Leto vere v luči Svetega pisma, v: BV 27 (1967), 170—178; Red božje navzočnosti v sv. pismu, v: BV 28 (1968), 60—79; Slovenski narod v svetopisemski luči, v: BV 29 (1969), 203—215; Progresivni značaj božje besede, v: BV 30 (1970), 135—146; Biblično in zgodovno pojmovanje spoznanja, v: BV 35 (1975), 408—414; Sveto pismo — zapis o dialogu med Bogom in človekom, v: BV 38 (1978), 242—254; Krščanstvo in socializem, v: Lipica 51 (1923/24), 15—19; Boljševizem v boju proti Bogu, v: Čas 25 (1930/31), 100—114.

Drugo: V letih 1963—1973 je objavil preko 100 člankov s svetopisemsko tematiko v Družini, pozneje pa nekaj člankov v Božjem okolju. Sodeloval je pri ekumenski izdaji Svetega pisma, ki jo je založila Britanska in inozemska biblična družba (1974). Za to izdajo je vsa starozavezna besedila iz prejšnje izdaje na novo pregledal in jih po vsebini bolj smiselno uredil. Sporazumno s pastorm Miseljem je po francoski Jeruzalemski Bibliji priredil kratke opombe.

BIZJAK Jurij, rojen 22. 2. 1947 na Colu nad Ajdovščino. Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, gimnazijo v Vipavi (1966). Na Teološki fakulteti v Ljubljani je diplomiral 1972. Študij je nadaljeval na Pontificium institutum biblicum, kjer je magistriral 1981. Doktorat pa je opravil na Pontificia Universitas Urbaniana 1983. Od 1983 do 1987 asistent na Teološki fakulteti v Ljubljani. Višji predavatelj svetopisemskih ved na isti fakulteti od 1987. Sodelavec prevajalcev za jubilejno izdajo Nove zaveze in prevajalec enega dela uvodov in opomb. Prevajalec enega dela Stare zaveze za prevod, ki je v pripravi.

Dela: Proverbi discussi. La traduzione nuova di alcuni proverbi con i riferimenti di Ugarit e di Ebla (disertacija, Roma 1983 (ni izšla v tisk); Job (prevod s kratkimi uvodi v posamezne govore), Ognjišče, Koper 1989; Prevod uvodov in opomb 1 Kor, 2 Kor, Ef, Flp, Kol, Flm za jubilejno izdajo Nove zaveze, Ljubljana 1984.

Razprave in članki: 21 krajših člankov in razprav; Jobovo pričevanje, v: BV 44 (1984) 249—260; Sedej in Sveto pismo, v: »Sedejev simpozij v Rimu« (Celje 1988) 159—169; Knjiga vseh knjig, CSS 18 (1984) 2.

Drugo: Sveta dežela (prevod spremnega besedila k slikam); Edizioni Plurigraf, Narni—Terni 1983; Kristjan in Sveto pismo, redakcijski pregled prevoda, Koper 1984.

CAJNKAR Stanko, rojen 25. 4. 1900 v Savcih v župniji sv. Tomaž pri Ormožu. Gimnazijo je obiskal v Mariboru in Ptuj (1913—1921), teologijo na bogoslovnem učilišču Mariboru (1921—1925), nato na Katoliškem inštitutu v Parizu (1926—1928). Doktorat iz teologije je opravil na Teološki fakulteti v Ljubljani (1938). Bil je profesor bogoslovja na Visoki bogoslovni šoli v Mariboru (1929—1933), profesor verouka na gimnaziji na Ptuj (1933—1941) in v Črnomlju (1944—1945), izredni profesor na Teološki

fakulteti (1947—1977). Umrl je 17. 1. 1977 v Ljubljani, pokopan pa je pri Sv. Tomažu.

Dela — biblična: Luč sveti v temi, MD, Celje 1937; Očenaš. Razlaga Gospodove molitve za naš čas, MD, Celje 1940; Misli o svetopisemskih knjigah (Osnutek biblične teologije), Škofijski ordinarijat v Mariboru 1962; Jezusov evangelij (vse uvode in opombe pod črto), MD, Celje 1972; Apostolska dela (uvodne misli in Opombe na koncu knjige) MD, Celje 1973; Esej o cerkvenem govorništvo, Ljubljana 1958.

Dela — beletristična: Potopljeni svet (drama v štirih dejanjih), Nova založba, Ljubljana 1938; V planinah. Zgodba, MD, Celje 1940; Noetova barba. Roman. Nova založba, Ljubljana 1945; Za svobodo. Drama v štirih dejanjih, MD, Celje 1946; Po vrnitvi. Slovenske večernice, MD, Celje 1947; Od spomladi do zime 1941. Slovenske večernice, MD, Celje 1950; Križnarjevi. Kronika preproste slovenske družine, MD, Celje 1952; Zvestoba. Drama v treh dejanjih. Ljubljana 1954; Sloven iz Petovije. Povest iz 9. stoletja, MD, Celje 1955.

Razprave in članki: Osmero blagov, Čas 34 (1939/40) 313—328; Meditacije ob govoru na gori, NP 3 (1951) 9—12, 148—160; 4 (1952) 236—246; 9 (1957) 111—126; Meditacija o Svetem pismu. Knjiž. glas. MD 2 (1957) 1—4; Pojasnilo k vprašanju svetopisemske prazgodovine. Sveto pismo Stare zaveze I, Škofijski ordinarijat v Mariboru 1959, 5—13; Uvod v teologijo Nove zaveze, NP 12 (1960) 342—365; Sveti Pavel (Kratek uvod v njegovo teologijo), NP 11 (1959) 357—372; Kratek oris Pavlove teologije, Sveto pismo Nove zaveze, Škofijski ordinarijat v Mariboru 1961, 435—453; Opombe k listu Rimljanom, Sveto pismo Nove zaveze, Škofijski ordinarijat v Mariboru 1961, 457—497.

Drugo: Napisal je še vrsto člankov organizacijske in družboslovne narave, posebno s področja odnosov med Cerkvijo in državo, objavljenih v Novi poti, Glasniku SDD, KolMD, Knjiž. glas MD, SlovIK, Naših razgledih, Novi Mladiki, Znamenju, Zborniku Teološke fakultete ter 600 strani poročil in razlag sklepov II. vatikanskega koncila v Novi poti.

DRŽEČNIK Maksimilijan, mariborski škof. Rojen 5. oktobra 1903 v Ribnici na Pohorju. Klasično gimnazijo obiskoval v Mariboru in tu končal dva letnika teologije. Študij je nadaljeval na Gregorijani v Rimu in ga sklenil z doktoratom iz filozofije in teologije. V duhovnika posvečen v Rimu l. 1932. Kaplan v Ribnici na Pohorju in v Celju (1933—1936), prefekt v dijaškem semenišču v Mariboru, docent za moralko na Visoki bogoslovni šoli v Mariboru, nato za Sveto pismo Stare zaveze (1936) ter podpravnatelj Bogoslovnega

semenišča. Med vojno izgnan na Hrvatsko (Visoko v Hrvaškem Zagorju), kjer je preživel vojna leta. Po vojni ravnatelj mariborskih bogoslovcev v Ljubljani (1945) ter docent za Staro zavezo na TF v Ljubljani (1947). L. 1946 imenovan za mariborskega pomožnega škofa, 1949 administrator, 1960 ordinarij mariborske škofije. Edini slovenski koncilski oče, ki se je udeležil vseh koncilskih zasedanj, kjer se je posebej zavzel za aplikacije socioloških raziskovanj v pastoralne namene. V času škofovanja obnovil malo (Slomškovo) semenišče, dosegel ustanovitev oddelka TF v Mariboru, si prizadeval za ekumenski dialog (nekaj časa predsednik ekumenskega sveta pri ŠKJ), gostitelj I. medfakultetnega ekumenskega simpozija v Mariboru l. 1974), ustanovil in podpiral pastoralno-sociološki svet in ustrezno študijsko izobraževanje duhovnikov, si prizadeval za beatifikacijo škofa A. M. Slomška... Umrli je v Ljubljani 13. maja 1978, pokopan pa v Mariboru.

Dela: *Scrutamini scripturas*, v: Vzajemnost 1939, 169—173; Metoda bibličnega študija Stare zaveze (izgubljeno); Mojzesovo obličje po povratku s Sinaja (1946, rokopis).

JERE Frančišek, rojen 2. oktobra 1881 na Pancih, Dobrunje pri Ljubljani. Klasično gimnazijo z maturo opravil v Ljubljani l. 1902. Teologijo študiral v Ljubljani 1902—1906, filozofsko fakulteto (klasične jezike) na Dunaju 1907—1910 in 1912 tam doktoriral. Profesor na Škofijski klasični gimnaziji v Šentvidu 1910—1941, nato v Ljubljani 1941—1945, honorarni predavatelj za klasične jezike na Teološki fakulteti v Ljubljani 1933, honorarni knjižničar od 1946. L. 1954 prenehal službo. Umrli l. 1958 v Ljubljani.*

Dela: sodeloval pri Doklerjevem Grško—slovenskem slovarju; Latinske vadnice za I—III. razred gimnazije; prevod Svetega pisma NZ; prevodi grških cerkvenih očetov.

KRAŠOVEC Jože, rojen 20. 4. 1944 v Sodni vasi pri Podčetrtku. 1963—1967 je študiral teologijo na Teološki fakulteti v Ljubljani, 1967—1970 na oddelku iste fakultete v Mariboru. 1970 je dosegel diplomu in licenciat iz teologije. 1970—1973 je študiral na Bi-

bličnem inštitutu v Rimu in dosegel licenciat bibličnih ved. 1973/74 je nadaljeval študij na francoski biblični in arheološki šoli v Jeruzalemu in dosegel diplomu. 1974—1976 je ponovno študiral na Bibličnem inštitutu v Rimu in 17. 3. 1976 dosegel doktorat iz bibličnih ved. 1979/80 in 1981/82 je študiral na Hebrejski univerzi v Jeruzalemu in je bil tam 29. 6. 1983 promoviran za doktorja filozofije. 1985/86 je opravil raziskovalno delo v Parizu in je 4. 10. 1986 dosegel doktorat iz teologije na Katoliškem inštitutu in doktorat iz zgodovine religij — religijske antropologije na Sorboni. Od leta 1976 dalje predava eksegezo Stare zaveze in biblično teologijo na Teološki fakulteti v Ljubljani in na oddelku v Mariboru: od 1976 do 1979 kot honorarni predavatelj, od 1979 do 1988 kot docent, od 1988 dalje kot izredni profesor. Od 1980 aktiven član glavnega mednarodnega združenja International Organization for the Study of the Old Testament (IOSOT), od 1986 The American Biographical Institute Research Association in International Biographical Centre (Cambridge, Anglija).

Dela: Die polare Ausdrucksweise im Psalm 139, v: Biblische Zeitschrift 18 (1974), 224—248 (licenciatska naloga na Bibličnem inštitutu v Rimu); Der Merismus im Biblisch-Hebräischen und Nordwestsemitischen, Biblical Institute Press, Rome 1977 (doktorska disertacija na Bibličnem inštitutu v Rimu); Antithetic Structure in Biblical Hebrew Poetry, E. J. Brill, Leiden 1984 (doktorska disertacija na Hebrejski univerzi v Jeruzalemu); Seznam svetopisemskih imen, v: Anton Grabner-Haider in Jože Krašovec s sodelavci, Biblični leksikon, Mohorjeva družba, Celje 1984, 15—109; Lâ justice (sdq) de Dieu dans la Bible hébraïque et l'interprétation juive et chrétienne, Universitätsverlag/Vandenhoeck & Ruprecht, Freiburg Schweiz/Göttingen 1988 (doktorska disertacija na Sorboni in Katoliškem inštitutu v Parizu); Nekoliko prirejena slovenska izdaja: Božja pravičnost v Svetem pismu in izročilu, Mohorjeva družba, Celje (pripravljeno za tisk); Psalmi. Besedilo in razlaga, prevod besedila J. Krašovec, komentar H. Gross in H. Reuelt, MD, Celje 1989, 552; Religiozno izkustvo svetopisemskih pisateljev, v: Janko Bohak — Jože Krašovec, Zakaj (ni)sem kristjan, Mohorjeva družba, Celje 1979, 187—243; Uvod v Sveto pismo (70 str.) pripravljeno za izdajo celotnega novega prevoda Svetega pisma.

Razprave in članki: Božja in človeška svetost v Izaijevem preroškem svetu, v: BV 33 (1973), 48—59; Sintaktična in teološka formulacija v Iz 43, 1—4a, v: BV 33 (1973), 288—295; »Wenn ihr es

seht, wird euer Herz frohlocken« — Geschichte Jerusalems nach biblisch-archäologischen Zeugnissen, v: Das Heilige Land 106/3 (1974), 36—42; Stilistika antiteze in izkustvo ničnosti pri Pridigarju, v: BV 36 (1976), 482—491; Definicija in izvor retorično-stilistične figure antiteze, v: BV 37 (1977), 11—24; Poetično-molitveni značaj hebrejskih psalmov, v: CSS 11 (1977), 4—6; Antitetični stil v knjigi psalmov, v: BV 37 (1977), 423—448; Osvobajajoče iskanje v Stari zavezi, v: Vera in svoboda, Teologija za laike 2, Ljubljana 1978, 69—85; Aktualizacija Svetega pisma, v: BV 38 (1978), 109—120; Antitetični stil v knjigi psalmov (II. del), v: BV 38 (1978), 430—451; Semantika bibličnih in sodobnih jezikov, v: Znamenje 8/2 (1978), 116—123; Odršenjska zgodovina med izkustvom in razglabljanjem, v: BV 38 (1978), 127—142; Heilsgeschichte zwischen Erfahrung und Reflexion, v: Münchener Theologische Zeitschrift 31 (1980), 110—121; Profesor dr. Jakob Aleksič (In memoriam), v: BV 40 (1980), 492—496, 498—499; Kaj je naposled s hudobnim duhom?, v: Kristjani za prihodnost, Teologija za laike 5, Ljubljana 1981, 120—137; S Svetim pismom v tretje tisočletje, v: Kristjani za prihodnost, Teologija za laike 5, Ljubljana, 207—226; Judovska in krščanska razlaga Ps 45 (44), v: BV 42 (1982), 397—406; Božja in človeška pravičnost v hebrejski bibliji, v: BV 43 (1983), 33—57; Merism — Polar Expression in Biblical Hebrew, v: Biblica 64 (1983), 231—239; Kako nam je Bog blizu, v: Vse premorem v njem, Teologija za laike 7, Ljubljana 1983, 234—251; Božja pravičnost v Izaijevi knjigi, v: BV 43 (1983), 391—435; Polarno izražanje v psalmu 139, v: BV 44 (1984), 117—135; Božja pravičnost med mitom, filozofijo in razodetjem, v: BV 44 (1984), 217—236; Je prevod Svetega pisma interpretacija?, v: Naši razgledi 34, št. 3/794 (1985) — 8. febr., str. 71; Božje povračilo na splošno in v Jobovi knjigi, v: BV 45 (1985), 3—22; Kronologija novega prevoda Nove zaveze in načrt za Staro zavezo, v: BV 45 (1985), 95—101; Božje povračilo v Izaijevi knjigi, v: BV 45 (1985), 349—369; Božje povračilo v Ezekijelovi knjigi, v: BV 46 (1986), 39—52; Inkulturacija božje riječi u Svetom pismu, v: Bogoslovska smotra 55 (1985), 297—305; Inkulturacija božje besede v Svetem pismu, v: BV 46 (1986), 119—126; Antitetična zgradba Deborine pesmi (Sod 5), v: BV 47 (1987), 3—17; Božja in človeška pravičnost, v: Za svet zavzeto krščanstvo, Teologija za laike 11, Ljubljana 1987, 69—90; Problem božje pravičnosti v Pridigarjevi knjigi, v: BV 47 (1987), 115—126; Kazen in obljuba v Jeremijevi knjigi, v: BV 48 (1988), 59—70; Kazen in rešitev v biblični prazgodovini, v: BV 48 (1988), 209—226; Božja dobrota za tisoč, kazni za tri ali štiri rodove, v: BV 48 (1988), 357—384; Blagoslov — prekletstvo in obnova v 3 Mz 26 in 5 Mz 28 + 30, 1—10, v: BV 49 (1989), 3—23; Der Ruf nach Gerechtigkeit in Gen 18, 16—33, v: Die Väter Israels. Beiträge zur The-

ologie der Patriarchenüberlieferungen im Alten Testament, hrgs. M. Görg, Verlag Katholisches Bibelwerk, Stuttgart 1989, 169—182; Vergebung und neuer Bund nach Jer 31, 31—34, v tisku za Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft, Berlin-New York 1990; Unifying Themes in Ex 7,8—11,10, v tisku za zbornik v Leuven 1990.

Drugo: prevodi: 1980—1984 soprodsednik Koordinacijskega odbora za nov prevod Svetega pisma, 1984 — predsednik Koordinacijskega odbora za nov prevod Stare zaveze. Prevedel Knjigo psalmov in Žalostinke. Prevod Psalmi, MD, Celje 1989. Mentorstvo prevoda knjig: Henri Cazelles s sodelavci, Uvod v Sveto pismo Stare zaveze, Mohorjeva družba, Celje 1979; Augustin George in Pierre Grelot s sodelavci, Uvod v Sveto pismo Nove zaveze, Mohorjeva družba, Celja 1982; Anton Grabner-Haider in Jože Krašovec s sodelavci, Biblični leksikon, Mohorjeva družba, Celje 1984; napisal spremno besedo za vse tri knjige.

Predavanja v tujini: Od l. 1974 vodi vsakoletna študijska potovanja teologov in izobražencev v Sveto deželo. Zastopa Jugoslavijo na kongresih International Organization for the Study of the Old Testament od 1980. Predaval v Louvainu, na Dunaju, v Regensburgu, v Zagrebu in drugod.

PEKLAJ Marijan, rojen 15. avgusta 1943 na Brezovici pri Ljubljani. Po končani gimnaziji je študiral na Teološki fakulteti v Ljubljani (1962—1968). Na Papeškem bibličnem inštitutu v Rimu je študiral od 1972 do 1976 in sklenil z magisterijem iz Svetega pisma (1976). Leta 1976 je postal asistent, 1978 pa honorarni predavatelj pri katedri za Sveto pismo na Teološki fakulteti v Ljubljani. Strokovno se je izpopolnjeval v Jeruzalemu (Izrael) v akademskem letu 1982—1983. Doktorsko disertacijo z naslovom »Sveto pismo, izročilo in Cerkev v predgovorih Jurija Dalmatina v Bibliji 1584« je branil 1982 na TF v Ljubljani in bil promoviran za doktorja teologije 1984. Leta 1988 je postal habilitiran docent in sedaj kot predavatelj za biblični študij Stare zaveze predava uvod v Staro zavezo in biblično arheologijo.

Dela: Sveto pismo, izročilo in Cerkev v predgovorih Jurija Dalmatina v Bibliji 1584. Inavguralna disertacija (razmnožena), Ljubljana 1984, XXVI + 386; Razodetje Boga v novi zavezi (skripta), Ljubljana 1985, 58; Biblična arheologija z geografijo (skripta), Ljubljana 1986, 70.

Razprave in članki: Ustvarjen po božji podobi (Gen 1, 26—27), v: BV 37 (1977) 456—477; Zgodovinska resničnost Svetega pisma, v: BV 39 (1979) 180—191; Dalmatinova Biblija in izročilo, v: BV 44

(1984) 279—291; Strah božji — človekov strah, v: Strah in ljubezen, Tretji dan, Ljubljana 1985, 205—220; »Vi vsi ste pa bratje« (Mt 23,8), v: BV 47 (1987) 213—219.

Drugo: poljudni članki: 30 v BO, CSS, Družini, Ognjišču ter 6 ocen v BV, CSS in Zn.

ROZMAN Francè, rojen 24. 3. 1931 v Sp. Dupljah, Duplje nad Kranjem. Gimnazijo končal v Kranju (1951), teologijo v Ljubljani (1952—1958) z doktoratom (1962) in biblični študij na Papeškem bibličnem institutu v Rimu (1965—1967) z licenciatom. Honorarni predavatelj za uvodni študij Svetega pisma (1968), izredni profesor Nove zaveze (1977), redni profesor (1989). Član Srednjeevropskega bibličnega združenja AMB s sedežem v Klosterneuburgu (1972).

Dela: Sveto pismo v spisih Janeza Ludovika Schönlebna, disertacija, ciklostil, Ljubljana 1962; Glejte — Človek, dva cikla razmišljanj o Jezusovem trpljenju, Kranj 1964; Jezusova blagovest, prevod evangelijev po grškem izvirniku, Ljubljana 1979; Marko, novozavezna berila v letu B, Nadškofijski ordinariat v Ljubljani 1987; Sveto pismo — moj vsakdan, Knjižice, Ljubljana—Rakovnik 1988; Sveto pismo Nove zaveze, uvodi in opombe žepne izdaje, Nadškofijski ordinariat v Ljubljani 1989. Kot študijski pripomoček slušateljem sestavljal skripta: Splošni uvod v Sveto pismo Stare in Nove zaveze, Ljubljana 1970, 203; Posebni uvod v Novo zavezo, Ljubljana 1971, 355; Posebni uvod v Sveto pismo Stare zaveze, Ljubljana 1972, 294; Razlaga sinoptičnih evangelijev, Ljubljana 1975, 417; Razlaga Pavlovih pisem, Ljubljana 1979, 190.

Razprave in članki: Predmet in obseg teologije Nove zaveze, BV 26 (1966) 109—120; Poslanstvo sv. Jožefa v odrešenjski zgodovini, BV 26 (1966) 265—279; Zgodovina začetkov v luči najnovejših odkritij, BV 29 (1969) 52—63; Znamenje na nebu, BV 31 (1971) 188—215; Kritična vrednost svetopisemskega besedila v luči mrtvomorskih rokopisnih najdb, BV 32 (1972) 103—137; Z Markom v liturgično leto B, BV 35 (1975) 389—407; Hudi duh skuša Jezusa, BV 36 (1976) 62—81; Ti si Peter, BV 36 (1976) 365—383; Kritična zanesljivost novozaveznega besedila v slovenski ekumenski izdaji Svetega pisma, BV 37 (1977) 77—94; Zveličavne resnice Jezusove mladosti, BV 37 (1977) 494—525; Življenjska moč evangelija, BV 38 (1978) 255—269; Človek in njegov smoter v Pavlovi teologiji, BV 39 (1979) 304—320; Teološki poudarki Lukovega evangelija, BV 40 (1980) 72—88; Jezusov eshatološki govor, BV 40 (1980) 335—354; Svetopisemska resnica in znanost, BV 42 (1982) 332—352; Sodni postopek proti Jezusu pred judovsko oblastjo, BV

44 (1984) 261—278; Evharistija v izvirnem okolju, BV 46 (1986) 3—24; Kako je Trubar prevajal Sveto pismo nove zaveze, BV 46 (1986) 227—240; Odnos med spoloma v Svetem pismu, BV 46 (1986) 339—352; Krekov prispevek k širjenju Svetega pisma na Slovenskem, BV 48 (1988) 45—52; Marija v Svetem pismu, BV 48 (1988) 251—259.

Drugo: Objavil 70 recenzij v BV, BS, CSS, Znamenju..., 42 poljudnih člankov ter še 236 drugih prispevkov. Prevedel vezno besedilo in naslove za Kratko Sveto pismo s slikami, Nadškofijski ordinariat v Ljubljani 1968; evangelije in Jakobovo pismo po grškem izvirniku ter opombe Jn, 1 Tes, 2 Tes in Jak iz TOB za jubilejno izdajo Nove zaveze, Ljubljana 1984; Jeremijevo pismo, Baruha in Devtero Daniela po LXX za novi prevod Stare zaveze; Zgodovina božjega ljudstva, novozavezna slikanica, zvezki 25—30, Družina 1987.

SLAVIČ Matija, rojen 27. januarja 1877 v Bučečevcih pri Ljutomeru. Po maturi na klasični gimnaziji v Mariboru je študiral teologijo na mariborskem bogoslovnem učilišču (1897—1901). Študij je nadaljeval na Dunaju, kjer je bil 1905 promoviran za doktorja teologije z disertacijo *Das Ephesier- und Kolosserbriefes Lehre über die Person Christi und sein Erlösungswerk*. Leta 1911 je postal nadomestni, 1913 provizorni in 1916 pravi profesor za biblične vede Stare zaveze na Bogoslovnem učilišču v Mariboru. Tu je predaval do 1920, ko je bil poklican za izrednega profesorja na Teološko fakulteto v Ljubljani. Naslednje leto (1921) je bil imenovan za izrednega profesorja. Za biblično stroko se je specializiral že v času svojega študija na Dunaju, nato pa še 1922 v Rimu na Papeškem bibličnem institutu. V stroki se je izpopolnjeval tudi na svojih potovanjih po Egiptu in Palestini v letih 1913 in 1927.

Kot profesor Teološke fakultete Univerze v Ljubljani je služboval od 1920 do 1952, ko je bil upokojen. Vmes je bil v letih 1930—1931 in 1937—1938 dekan Teološke fakultete, v letih 1932—1934 in 1939—1940 pa rektor Univerze v Ljubljani.

Po upokojitvi je še šest let predaval na Teološki fakulteti. Umrli je 25. oktobra 1958 v Ljubljani.

Njegovo življenjsko delo je bilo prevajanje Stare zaveze iz hebrejščine. Na narodnem in političnem področju pa ima za sluge za priključitev Prekmurja k slovenskemu ozemlju v Jugoslaviji. O Prekmurju,

ljudeh in kulturi je napisal knjigo in več razprav. V zvezi s tem je pomembna njegova vloga eksperta na mirovni konferenci v Parizu 1919.

Dela: Des Ephesier- und Kolosserbriefes Lehre über die Person Christi und sein Erlösungswerk. Gebrüder Preisschrift, Mayer, Wien 1911, 80; *Archeologiae biblicae summarium*, Tytopographia s. Cyrilli, Marburgi 1912, 47; Uvod v Sveto pismo Stare zaveze, Ljudska knjigarna, Ljubljana 1945, 290 (knjiga ni nikoli izšla; ohranjen je le vezan izvod lomljenih krtačnih odtisov); Uvod v knjigo psalmov, Ljubljana 1951, 150.

Prevod: Pet Mojzesovih knjig in Jozueva knjiga, Družba sv. Mohorja, Celje 1939, XVI + 650 (sicer je prevedel vse hebrejske dele Stare zaveze razen malih prerokov. Ta prevod so uporabili pri izdaji celotnega Svetega pisma 1959—1961. Kot tipkopis sta izšla v Zborniku Teološke fakultete III, Ljubljana 1953 njegov prevod Visoke pesmi in v Zborniku Teološke fakultete V, Ljubljana 1955 njegov prevod Knjige pregovorov, 30—65).

Poljudni spisi: V deželi faraonov, Tiskarna sv. Cirila, Maribor 1914, 1923, 1925, 1927, 101 str.; *Sonn- und Festtageevangelien*, Maribor 1916; *Nedeljski in prazniški evangelijski z razlago in opomini*, Knezoškofijski lav. ordinariat, Maribor 1917, 155 + (4); *Na Sinaj*, Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana 1929, 155—234 (skupaj s povestjo Zagorski zvonovi /Reimmichl/).

Razprave in članki: 41. in 42. psalm, v: VBV 17 (1914) 43—51; K novi izdaji slovenskega sv. Pisma, v: VBV 18 (1916) 85—104; Ali več ko 4000 let pred Kristusom?, v: VBV 19 (1916) 85—108; Postanek pentatevha, v: BV 1 (1921) 201—233; Non auferetur sceptrum de Juda (Gen 49,10), v: BV 3 (1923) 201—209; Čigav je dekalog?, v: Čas 22 (1927/28) 73—85; »Zaveza« in »Mojzes«, v: BV 16 (1936) 181—195.

Drugo: 59 ocen v VBV, BV in Času.

SNOJ Andrej, rojen 2. 12. 1886 v Št. Vidu nad Ljubljano. Gimnazijo končal v Kranju (1906), Visoko bogoslovno šolo v Ljubljani (1906—1910), teološko fakulteto na univerzi na Dunaju (1910—1913) s doktoratom iz teologije (1913). Docent na Teološki fakul-

teti Univerze v Ljubljani (1920), izredni profesor na novozavezni študij (1923), redni profesor za isti študij (1937). Umril je 29. 12. 1962 v Ljubljani.

Dela: Križem po Palestini, MD, Celje 1938; Uvod v Sveto pismo Nove zaveze, Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana 1940; Jezus Kristus, Ljudska tiskarna, Ljubljana 1943.

Prevodi: Z F. Jeretom in G. Pečjakom prevedel po grškem izvirniku Novo zavezo in prevodu dodal razlago, to je Sveto pismo Novega zakona I. del, Ljubljana 1925 in Sveto pismo Novega zakona II. del, Ljubljana 1929. Oskrbel je 2. natis Nove zaveze kot žepno izdajo v založbi Škofijskega ordinariata v Ljubljani 1939 in 3. izboljšano izdajo Sveto pismo Nove zaveze, DsM Celje 1948 ter 4. izdajo v založbi Lavantinskega škofijskega ordinariata v Mariboru 1961. Prevedel encikliko Pija XII. »Divino afflante Spiritu«, Ljubljanski škofijski list 1944, 17—35.

Razprave in članki: Ali je monarhični episkopat apostolska ustanova?, Voditelj 15 (1912) 1—13; Sv. Ignacij Antiohijski o primatu, Voditelj 17 (1914) 343—355; Hierarhija v apostolski dobi, BV 1 (1921) 72—88; Harizme in postanek hierarhije, BV 1 (1921) 264—279; Početek episkopata, BV 2 (1922) 46—56; Staroslovanski prevod evangelijskih. Njegov pomen za kritiko in eksegezo svetopisemskega teksta, BV 2 (1922) 105:115; Veteroslavicae versionis evangeliorum pro critica et exegesi sacri textus momentum, Biblica 3 (1922) 180—187; Staroslovanski Matejev evangelij, Razprave Bogoslovne akademije 2 (1922) 36; Novi slovanski prevod Svetega pisma Nove zaveze, BV 4 (1924) 193—212; Krek razlagavec svetega pisma, Čas 20 (1925/26) 179—186; K novi izdaji Vulgate, BV 7 (1927) 81—92; Duh in slog evangelijskih, BV 12 (1932) 225—235; Grška predloga staroslovanskih evangelijskih, BV 14 (1934) 190—196; Staroslovanski rokopisi v Sinajskem samostanu sv. Katarine, BV 16 (1936) 161—180; Jezusov krst sredi zime, BV 36 (1936) 312—313; Pet ječmenovih hlebov in dve ribi v Jezusovih rokah, Zbornik zimske pomoči (1944) 430—435; Nova okrožnica o Svetem pismu, BV 24 (1944) 291—301; Novozavezna znanost v luči najnovejših bibličnih rokopisnih odkritij, Zbornik Teološke fakultete, Ljubljana 1962, 213—240.

Drugo: Recenzije, pregledi in poljudno-znanstveni spisi, v: BV, Oznanilu, Slovincu, Kraljestvu božjem, Bogoljubu in drugod.

Katedra za osnovno teologijo

Zgodovinski pregled

Katedra z osnovno teologijo je bila ustanovljena 1. julija 1963, ko so združili stolico za krščansko in primerjalno veroslovje s stolico za osnovno in vzhodno bogoslovje.

Po dosegljivih seznamih predavanj je Franc Grivec začel predavati osnovno bogoslovje (o Cerkvi) v letnem semestru 1920. V zimskem semestru 1922/23 pa je začel Lambert Ehrlich predavati veroslovje. Omenjena profesorja sta imela več pomožnih predmetov in seminarjev na teme v zvezi z glavnima predmetoma. Medtem ko je F. Grivec ostal zvest istemu naslovu in temi (nauk o Cerkvi), je L. Ehrlich svojo temo osvetljeval iz različnih vidikov in temu primerno najavljal glavno predavanje.

Tako je Ehrlich leta 1925/26 predaval apologetiko (s posebnim ozirom na primitivna verstva), 1927/28 verstva (krščanstvo v primeri z drugimi verstvi), naslednje leto pa je to temo še razširil s traktatom o »božjem poslanstvu Kristušovem«. V akad. letu 1934/35 pa je preimenoval glavni predmet v apologetiko.

Do 1940/41 sta omenjena predmeta spadala v filozofsko-dogmatično skupino. Tega leta pa se ta skupina razdeli, osnovno bogoslovje (o Cerkvi) in apologetika pa sta uvrščena v dogmatsko skupino.

Po umoru L. Ehrlicha (26. maja 1942) prevzame njegovo mesto Vilko Fajdiga. Ta je svoj predmet poimenoval v

krščanstvo in primerjalno veroslovje in ga 1970/71 razdelil v dve podskupini: teoretična in praktična (pastoralna) apologetika. Od 1971/72 predava V. Fajdiga samo še pastoralno apologetiko in veroslovje, medtem ko teoretično apologetiko prevzame Franc Rode, ki je že od 1968/69 predaval krščansko in primerjalno veroslovje v Mariboru. V. Fajdiga je nehal predavati 1980, F. Rode pa prevzame še veroslovje in pastoralno apologetiko. Slednji da novo vsebino in jo 1981/82 preimenuje v praktično apologetiko.

Po odhodu F. Rodeta v Rim (1981) nadaljuje njegovo delo Drago Ocvirk. 1984 je ukinjena praktična apologetika, ker je odslej sestavni del osnovnega bogoslovja.

Druga veja današnje katedre za osnovno bogoslovje, ki jo je vodil F. Grivec, je vsekozi ohranila ime osnovno bogoslovje (o Cerkvi). Grivca je 1963 nasledil Franc Perko.

1971/72 je prišlo do ponovne pre-razdelitve vsebin in imen. Krščansko in primerjalno veroslovje je po vsebinskih in spremembah postalo osnovno bogoslovje, dotedanje osnovno bogoslovje o Cerkvi pa je postalo nauk o Cerkvi. Ko je bil F. Perko jeseni 1986 imenovan za beograjskega nadškofa, je v zimskem semestru 1987 prevzel njegovo delo Bogdan Dolenc.

Poleg osnovnega bogoslovja in nauka o Cerkvi je pri tej katedri še uvajalni predmet z naslovom uvod v Kristusovo skrivnost in bogoslužje. Po navo-

dilih 2. vat. koncila so uvedli 1970/71 v prvi letnik predmet uvod v Kristusovo skrivnost in zgodovino odrešenja. Služateljem pomaga razumeti cerkveni nauk, njegovo ureditev in apostolske cilje. Po Statutu iz 1980 je dobil sedanjí naslov. Predava ga France Oražem.

Predmet osnovnega bogoslovja

Vodilo osnovnega bogoslovja je Petrovo naročilo kristjanom: »Le kdo vam bo škodil, če boste vneti za dobro. Čeprav bi trpeli za krivico, blagor vam. Nikar se ne ustrašite njihovih groženj! Ne dajte se zbegati! Le Gospoda Kristusa slavite v svojih srcih. Vsak trenutek bodite vsakomur pripravljeni odgovoriti, če vas vpraša za razlog vašega upanja. Vendar pa odgovarjajte krotko in spoštljivo, iz dobre vesti« (1 Pt 3,13—16a).

Naloga osnovnega bogoslovja je torej, da predstavi razloge krščanskega upanja. Pri tem se mora po eni strani trdno opreti na Jezusa Kristusa, križanega in vstalega, ki je vir krščanskega upanja, po drugi strani pa mora upoštevati človeka, kateremu odgovarja. Glede človeka ne smemo zanemariti ne odnosa in pristopa do ljudi, ki naj bosta krotka in spoštljiva, kakor tudi ne razumljivosti in razumskosti, torej »odgovornosti« povedanega. Vse to pa je uresničljivo, prepričljivo in verovno samo v čisto določenih okoliščinah, mimo ali zunaj katerih je naša beseda nepomembna in nesmiselna, ker nerazumljiva in zato tudi nerazumna. Vnetost za dobro po Jezusu Kristusu se namreč preverja in vidi le sredi življenjske vihre (tudi krivic, preganjanja, zanikanja...), ne pa v abstrakcijah, notranjosti ali drugem svetu.

Povejmo še natančneje: osnovno bogoslovje obravnava torej govor o Bogu v okviru krščanstva v njegovi konkretni uresničitvi, tj. Cerkvi, ki seveda živi in deluje v določenih družbenih, kulturnih in zgodovinskih okoliščinah.

Čeprav ni mogoče ločiti govora o Bogu od govorca (Cerkev), kajti ni enega brez drugega, vendarle obravnavamo to problematiko z dveh vidikov: po eni strani obravnavamo ta govor, po drugi pa govorca (Cerkev). Tako se osnovno bogoslovje deli na dva dela: prvi se (za zdaj še) imenuje osnovno bogoslovje, drugi pa nauk o Cerkvi (ekleziologija).

1. Osnovno bogoslovje

Danes se katoličani in protestanti vse bolj strinjajo glede naloge osnovnega bogoslovja (v ožjem pomenu). Oboji menijo, da mora razložiti, kako je mogoče govoriti o Bogu in zakaj je to potrebno. Zato mora po eni strani podati izhodiščne osnove za dogmatiko in sistematično urejeno eklesiološko enciklopedijo, po drugi strani pa nadaljevati klasično apologetiko, ki je osvetljevala svoja izhodišča in svoja metodološka pravila. V tem smislu je osnovno bogoslovje tisto, kar je temeljnega v teologiji.

Osnovno bogoslovje je analogno modernim vedam, ki določajo svoje področje v skladu z določeno dejavnostjo, če izpolnjuje tri pogoje: 1. če določi dostop k svojemu »predmetu« na podlagi posebne in temeljne značilnosti človeške dejavnosti, to značilnost pa omogoča prav njen »predmet«, 2. če se ji posreči osamiti, identificirati in imenovati dano in izkušeno stvarnost, na katero meri, v vsej njeni posebnosti, 3. če razloži pogoje za razumevanje besednega podajanja (komunikacije) te stvarnosti. To pomeni, da osnovno bogoslovje obravnava prakso, iz katere izhaja, izkušnje, ki jih ta praksa omogoča, in možnosti, da te izkušnje poda ter teoretično izrazi.

Hkrati pa je njegova tradicionalna naloga, da izrečno in argumentirano zagovarja teološko dejavnost v določenem družbenozgodovinskem kontekstu. Teološka obravnava temeljev, še zlasti zgodovine vere, doseže na-

mreč svoj namen, kolikor da smisel tej zgodovini za naš čas in nakaže možne aplikacije. Tako je osnovno bogoslovje veda o praksi ali aplicirana veda, seveda pod pogojem, da zgodovinska hermenevtika in sistematična obdelava vzdržujeta tesne odnose s prakso.

Zgodovinsko gledano je osnovno bogoslovje mlada teološka disciplina, ki se je osamosvojila v prejšnjem stoletju. Nastala je kot katoliški odgovor na razsvetlensko zanikanje razodetja. Vendar pa je bil manevrski prostor nove discipline teoretično in institucionalno zelo omejen. Pojem razodetja namreč, ki ima osrednjo vlogo, so si zamišljali kot podajanje resničnih trditvev. Dokazovali so, da je razodetje kot posredovanje neznanih resnic možno in celo potrebno (*demonstratio religiosa*), da je do tega razodetja res prišlo (*demonstratio christiana*) in da je edino Cerkev njegova ohranjevalka in razlagalka (*demonstratio catholica*).

Po koncilu se je začelo bolj plodno obdobje tudi za osnovno bogoslovje, saj je smelo začeti s pridom uporabljati spoznanja različnih ved, predvsem tistih o človeku. Hkrati je prisluhnilo izzivom, s katerimi se sooča sodobno človeštvo. S tem ko je sestopilo s svoje abstraktne samozadostnosti in pravovernosti, vkljenjeni v preživelo racionalnost, se je dialoško pridružilo ljudem v teoretičnem in praktičnem iskanju poti, ki vodijo s tega sveta, kakršen že je, v svet, kjer bo človek (in človeštvo) malo manj bivanjsko in duhovno ogrožen.

Pri nas je prvi začutil potrebo o povezavi med teorijo in prakso v osnovnem bogoslovju Vilko Fajdiga. Poleg teoretične apologetike je začel poučevati tudi praktično ali pastoralno. Tedaj je bila to novost ne le pri nas, marveč v katoliški Cerkvi. Toda avtorju ni uspelo, da bi dal svoji intuiciji zadostno teoretično in metodološko težo, ker takrat še ni mogel (smel?) opustiti neosholastičnega načina razmišljanja.

Ta premik je storil Franc Rode, ki je v osnovno bogoslovje vpeljal zgodovinsko razsežnost razodetja. V zadnjem času pa se poleg zgodovinskosti vse bolj upošteva tudi komunikacijska dejavnost kot nosilka (omogočevalka), ustvarjalka vsega človeškega in seveda tudi krščanskega.

2. *Nauk o Cerkvi (ekleziologija)*

Po prvem vatikanskem koncilu (1869/70) se je nauk o Cerkvi razvijal v dveh smereh, ki sta bili navzoči že na koncilu. Večina teologov je še vedno vztrajala na obrambnih stališčih in se osredotočala na papežovo vrhovno oblast, njegovo nezmotljivost in hierarhično ureditev Cerkve. Druga, manjša skupina teologov se je trudila, da bi uravnoteženo predstavila Cerkev kot hkrati vidno in nevidno, skrivnostno stvarnost. Nekako do konca prve svetovne vojne prevladuje v teoloških priročnikih ideja Cerkve, ki sloni na oblasti in naglaša njeno zunanjo, pravno razsežnost.

Šele med obema vojnama se apologetske teme umaknejo v ozadje in prepustijo mesto obravnavanju notranje resničnosti in dinamizma Cerkve, zlasti povezavi s Kristusom, ki po njej nadaljuje svoje odrešenjsko poslanstvo. Leta 1922 zapiše Romano Guardini: »Priče smo religioznemu dogajanju nepredvidljivih razsežnosti: Cerkev se prebujala v dušah.«

V naslednjih letih preplavi katoliško misel pojem Cerkve kot Kristusovega skrivnostnega telesa, ki postane tipičen za obdobje med obema vojnama. Vodilna misel številnih gibanj v teh letih je duhovna poglobitev. Zanimanje za notranje življenje Cerkve oživi pod vplivom bibličnega gibanja, ki z bogatimi podobami opisuje povezanost med njenimi vidnimi in nevidnimi prvinami (npr. Cerkev kot božji tempelj, božje kraljestvo, božje ljudstvo). Vračanje k spisom cerkvenih očetov

budi zavest, da je Cerkev božje ljudstvo, ki iz krsta in evharistije raste v Kristusovo telo. Liturgično gibanje ozdravlja krščansko duhovnost individualizma, krepí zavest občestva in usmerja k življenju iz božje besede in iz združenja s Kristusom. Iz želje, da bi se čim večjemu številu ljudi omogočila vključitev v življenje Cerkve, oživi misijonsko gibanje. Ekumensko gibanje začne ustvarjati ozračje dialoga in nagiba kristjane, da iščejo skupne, zlasti nevidne prvine v različnih krščanskih Cerkvah. Gibanje Katoliške akcije naglasi zakramenta krsta in birme, ki slehernega kristjana vcepita v Kristusovo skrivnostno telo in mu nalagata dolžnost apostolata. Pod vsemi temi vplivi gradijo teologi nauk o Cerkvi predvsem na ideji Cerkve kot Kristusovega skrivnostnega telesa, pri nas to še posebej velja za Franca Grivca.

Krona tega prizadevanja je okrožnica Pija XII. *Mystici corporis* (O Kristusovem skrivnostnem telesu, 1943), ki pomeni tudi prelom v juridično-hierarhičnim umevanjem Cerkve. Tudi laikom je priznan delež v njej. Kristus — glava in Cerkev — njegovo skrivnostno telo sta ena skrivnostna oseba, »polnost Kristusova«, nekaj enotnega in nedeljivega. Pomanjkljivost okrožnice pa je, da enači skrivnostno telo z rimsko-katoliško Cerkvijo in ne obravnava eklesiologije drugih krščanskih Cerkva.

Okrožnica je spodbudila teologe k raziskovanju nevidnih prvin Cerkve. Po drugi svetovni vojni mnogi obravnavajo navzočnost in delovanje Svetega Duha v njej. Njeno notranjo edinost vidijo utemeljeno v edinosti Svete Trojice. Ne govorijo več toliko o kvantitativni in geografski vesoljnosti (katolištvu) kot o kvalitativni, ki je v tem, da je zmožna sprejeti vse narode z njihovimi posebnostmi in je odprta za vse pristne vrednote drugih verstev in kultur. V ospredje teoloških razprav vse bolj postavljajo odrešenijsko poslanstvo ško-

fov, duhovnikov in laikov. Cerkev kot celoto pojmujejo kot božje ljudstvo, kot temeljni zakrament (O. Semmelroth, H. Schillebeeckx) in kot občestvo (koinonijo) (J. Hamer). Skratka, teologi obravnavajo nauk o Cerkvi bolj z vidika njene notranje vsebine (dogmatično) kot pa z vidika njenih zunanjih, vidnih prvin, kot sta hierarhija in pravo (apologetično).

Kar je I. vatikanski koncil moral pusti nedokončano — bil je pretrgan zaradi političnih razmer v Italiji — je bilo treba nadaljevati na koncilu, ki ga je leta 1962 sklical papež Janez XXIII. To pa je ravno nauk o Cerkvi, o njeni notranji naravi, prenovitvi, o edinosti kristjanov in o dialogu z današnjim svetom. Drugi vatikanski koncil je bil v resnici »koncil Cerkve o Cerkvi« (K. Rahner), o Cerkvi »navznoter in navzven« (kard. J. L. Suenens).

Dogmatična konstitucija o Cerkvi (*Lumen Gentium*), sprejeta 21. novembra 1964, je sad omenjenega razvoja teologije med konciloma pa tudi sad dela koncilskih očetov in teoloških strokovnjakov. Podaja temeljna načela, ki nam povedo, kako Cerkev na podlagi božjega razodetja umeva sama sebe, svoje najgloblje bistvo, kakršno izvira iz večne skrivnosti troedinega Boga, ki v svoji svobodni ljubezni hoče umne stvari napraviti deležne svojega veličastva in svoje sreče. Ta konstitucija je središčni in temeljno dokument tega koncila in podlaga za vse drugo, o čemer je koncil razpravljal in odločal.

Ključni pojem koncilske eklesiologije je Cerkev kot občestvo (koinonia, communio): kot »vesoljni zakrament odrešenja« služi globokemu notranjemu zedinjenju ljudi z Bogom in hkrati edinosti človeštva. Je hkrati in neločljivo vidna in nevidna, božja in človeška. V svoji zgodovinski razsežnosti se razodeva kot božje ljudstvo, ki potuje proti svojemu končnemu, eshatološkemu cilju.

V obravnavanju hierarhične zgradbe Cerkve se koncil posveti zlasti škofovski službi in s tem dopolni prejšnji koncil. Novo je načelo zbornosti (kolegialnosti), po katerem ima zbor škofov s papežem in pod njim isto oblast kakor papež. Škofovsko posvečenje je jasno opredeljeno kot zakrament in sicer najvišja stopnja zakramenta svetega reda. Nadalje so ovrednotene krajevne Cerkve (škofije), ki ustvarjajo različnost znotraj katoliške edinosti. Prvičkrat v zgodovini koncil posveti celo poglavje laikom in opiše njihovo vlogo v Cerkvi in svetu. Naglasi tudi, da je poslanstvo Cerkve, da vse, ki so vanje včlenjeni, vodi k svetosti. Redovniki imajo prav zato v njej lastno in nenaдомestljivo poslanstvo. Bistvo hierarhičnih služb ni vladanje in gospodovanje, ampak služenje. S koncilom se katoliška Cerkve tudi uradno pridruži ekumenskemu gibanju in si zastavi za enega glavnih ciljev pospeševati obnovo edinosti med vsemi kristjani.

Pokoncilski nauk o Cerkvi obravnava pozitivne in negativne premike v prenovi. Soodgovornost v krajevni in vesoljni Cerkvi, zlasti vloga laikov, je dobila poglobljeno utemeljitev in se vedno bolj uveljavlja. Cerkev nastopa iz ozkega kroga in namesto obrambe svojih stališč vzpostavlja dialog s sve-

tom, z drugače mislečimi in drugače verujočimi. Vidno mesto v obravnavanju njenega sedanjega trenutka ima tudi prenova cerkvenih struktur v duhu zbornosti (ustanovitev sinode škofov in raznih svetov na ravni vesoljne in krajevne Cerkve).

Odpirajo se nova vprašanja, ki jih narekujejo bodisi razvoj sveta bodisi odnosi znotraj Cerkve. Sem spada sekularizacija, ki prehaja v sekularizem, to je v popolno zanikanje Boga in vsega religioznega. Mlade Cerkve tretjega sveta se ukvarjajo z inkulturacijo krščanstva v njihovo miselnost in razmere. Znotraj cerkvenega življenja stopajo v ospredje vprašanja kot so: odnos med cerkvenim učiteljstvom in teologi, med vesoljno in krajevno Cerkvijo, vloga laikov in žene v Cerkvi. V odnosu Cerkve — svet je vedno aktualnejše vprašanje, kako učinkovito vzpostaviti dialog in premagovati kričeča nasprotja v svetu.

Razmere pri nas narekujejo, da se teologija loteva specifičnih tem, predvsem vprašanj dialoga in sožitja z drugače mislečimi. Med vidnejšimi zastopniki slovenske teološke misli je Franc Perko, ki je v številnih člankih in predavanjih obravnaval široko paleto ekumenskih in eklezioloških tem. Poleg njega so bolj pod dogmatičnim vidikom pisali o teh vprašanjih Anton Strle, Vekoslav Grmič in Anton Štrukelj.

DOLENC Bogdan se je rodil 25. 8. 1953 na Četeni ravnih, župnija Javorje nad Škofjo Loko. Po maturi na gimnaziji Poljane v Ljubljani (1972) je študiral teologijo in diplomiral na TF v Ljubljani leta 1979. Naslednji dve leti se je specializiral iz dogmatične teologije in opravil magisterij (1981). Študij dogmatike je nadaljeval na Papeški univerzi Urbaniani v Rimu in leta 1985 dosegel doktorat iz teologije. Kaplanoval je v župnijah Grosuplje (1979—81) ter Novo mesto — Kapitelj (1985—87). Od leta 1987 dalje je honorarni predavatelj nauka o Cerkvi,

teologije nekatoških Cerkva ter teoloških osnov dialoga. Od leta 1989 je glavni urednik Bogoslovnega vestnika.

Dela: Kristjanov odnos do sveta po nauku kardinala J. H. Newmana, Ljubljana 1981 (magistrsko delo, tipkopis); »World« an the Christian attitude to it according to the sermons of John Henry Cardinal Newman, Roma 1985 (disertacija, tipkopis); Teologija laikata 2. vatikanskega cerkvenega zbora, v: BV 47 (1987) 231—240; Nauk kardinala J. H. Newmana o verskem položaju narodov, ki Kristusa še ne poznajo, v: CSS 22(1988) 83—86. Objavil je tudi nekaj prevodov v BV.

EHRLICH Lambert se je rodil 18. septembra 1878 v Žabnicah v Kanalski dolini in je bil umorjen 26. maja 1942 zjutraj na Streliški ulici v Ljubljani. Njegov oče je bil Ivan, posestnik, gostilničar in lesni trgovec, mati pa Magdalena Mikosch. osnovno šolo je obiskoval v Žabnicah, gimnazijo v Celovcu (1889—97), bogoslovje v Innsbrucku (1898—1902) in v Rimu. V duhovnika je bil posvečen 20. julija 1903. Isto leto je bil promoviran v Innsbrucku za doktorja teologije. Služboval je kot kaplan v Beljaku (1903), stolni kaplan v Celovcu (1903—07), škofov tajnik (1907—10), profesor v celovškem bogoslovju (1910—19). Kot izvedenec za razmere na Koroškem je bil 1919 imenovan v jugoslovansko delegacijo na mirovni konferenci v Parizu. Tam je objavil obsežno poročilo *La Carinthie* (1919). Potem je v Parizu in Oxfordu nadaljeval etnološke in verstveno primerjalne študije zlasti v zvezi s prvotnimi kulturami (1921—21). O tem je napisal knjigo *Origin of Australian Beliefs* (1922). Isti predmet je obravnaval v razpravi *Tribal Initiation and Secret Societies in Australia*, objavljeno v *Compte rendu de la III. Semaine d'Ethnologie religieuse*, 1922. Leta 1922 je postal prof. primerjalnega veroslovja na teološki fakulteti v Ljubljani, kar je ostal do umora.

Ehrlich je deloval v raznih organizacijah. Več let je bil odbornik celovške Družbe sv. Mohorja. Bil je vodilni duh katoliškega prosvetnega dela med koroškim ljudstvom. 1904 je dal pobudo za ustanavljanje delavskih in izobraževalnih društev. Sam je 1905 ustanovil Slovensko delavsko društvo v Podljubelju. Ustanovil je tudi duhovniško združenje Sodaliteta presvetega Srca Jezusovega in pozneje razne organizacije za podpiranje misijonov. 1913 je v Celovcu izdal knjižico *Aus dem Wilajet Kärnten*, kjer prikazuje, kako se slovenski narod bori za naravno pravo svojega obstoja. 1931 je v Gorici izšel njegov višarski molitvenik *Na sveti poti* (nepodpisan). Zlasti se je zanimal za dijaštvo. Bil je cerkveni zastopnik pri Slovenski dijaški zvezi, pri akademski zvezi, pri akademskem klubu Straža ter pri marijanski kongregaciji za akademike. Večkrat je predaval na dijaških tečajih na Svetih Višarjah.

Dela: V nemščini je 1920 napisal v založbi Slovenske krščanske socialistične zveze na Koroškem knjižico o višarski Mariji, 1912 Dr. Aigner

und Lourdes (1912); objavil je tudi dve knjigi: obširno delo *Katoliška Cerkev, kraljestvo božje na zemlji I—III*, Celovec 1919, 1927, 1928; Irska, Celovec 1942.

Razprave: Ein angeblicher Kompromiss der katholischen Kirche mit dem Neomalthusianismus, v: Th. pr. Quartalschrift 1917; v slovenščini je začel objavljati krajše sestavke v *Koledarjih Mohorjeve družbe* (1909, 1910, 1922, 1925). V Dobrem pastirju je izšlo nekaj njegovih cerkvenih govorov (1913, 1917). Voditelj v bogoslovnih vedah je objavil njegovo razpravo *Kantova kritika naših dokazov za bivanje božje* (1910), V SMI je napisal: *Državni šolski načrti v Jugoslaviji in šolska zakonodaja po drugih državah* (1923). Največ pa je objavil v Času: *Veliki pomor XX. stoletja (neomalthuzianizem)* (1914); *Starost človeškega rodu v luči prazgodovine* (1922); *Prazgodovinski grobovi* (1923); *Ruski boljšeizem* (1923—24); *Čudež* (1930—31); *Razvojna teorija* (1938—39, 1939—40). V Bogoslovnem vestniku: *Predmet in metoda primerjalnega veroslovja* (1922); *Bogovi* (1924, 1925); *Notranje razmerje v anglikanski cerkvi* (1927); *Spiritizem* (1928); *Okultizem v grških orakljih in misterijih* (1928); *Samanizem* (1929); *Magija primitivnih narodov* (1934); *Osební značaj Kristusov* (1935). Vmes je pisal ocene strokovnih bogoslovnih knjig.

Skripta: *Theologia fundamentalis* ali *apologetica* (45 + 32 + 18); *De inspiratione* (5); *Veroslovje — De religione in genere* (70 + 147); *Kozmologija ali metafizika sveta* (31 + 39); *Prazgodovinske in protohistorične kulturne dobe* (39).

FAJDIGA Vilko se je rodil 22. junija 1903 v Radovljici na Gorenjskem. Mašniško posvečenje je prejel 26. junija 1926. Na Katoliškem inštitutu v Parizu je študiral apologetiko in tam l. 1929 doktoriral z disertacijo *Le probleme moral et sa solution d'après le Bouddha et d'après Jesus-Christ*. Na Institut d'Ethnologie à l'Université de Paris je diplomiral 30. oktobra 1928. Leta 1943 je začel kot docent predavati apologetiko na teološki fakulteti v Ljubljani, kjer je postal izredni profesor 1952, redni pa 1967. Svojo profesorsko kariero na teološki fakulteti je zaključil v akademskem letu 1980/81. Ob njegovi osemdesetletnici se mu je teološka fakulteta oddolžila 22. junija 1983 s posebno zahvalo in priznanjem za njegovo znanstveno, pedagoško in upravno delo v tej ustanovi. Umrli je v Ljubljani 5. maja 1984.

Profesor Fajdiga je bil vsestransko angažiran in je opravljal različne dolžnosti v ljubljanski (nad)škofiji in vsej slovenski Cerkvi, od 1966 je bil tudi svetovalec rim-

skega Tajništva za neverne. Bil je glavni urednik več listov: Naša zvezda (8a., 9., 10., 11. letnik), Oznanilo (ves čas) in Cerkev v sedanjem svetu (prvi trije letniki).

Dela: Začeti je treba, Ljubljana 1937, 54; Božji otroci, Ljubljana 1940, 128; Pisma o trpljenju, Ljubljana 1940, 100; Moralni čudeži in njihova kriteriološka vrednost, Ljubljana 1942, 99; V žaru stoletnice, Ljubljana 1958 (ciklostil) 107; Marija v življenju Cerkve, Ljubljana 1965 (ciklostil), 184; Teoretična apologetika. Krščansko primerjalno bogoslovje. O znanstvenih temeljih krščanskega verovanja, Ljubljana 1966 (ponatis) 244; De appetibilitate revelationis christianae je izšla v drugi predelani izdaji z naslovom Pot vere, Ljubljana 1964, 302; O zgodovinski podobi najstarejše religije, Ljubljana 1963, 100; Misiologija (druge izpopolnjena izdaja), Ljubljana 1966, 114.

Razprave, članki: Fatimska prikazovanja, BV 23 (1943) 172—206; Brahmanizem in krščanstvo, BV 24 (1944) 146—176; Nov in važen dokument, BV 26 (1946) 35—43; Iz Boga — za ljudi — po Cerkvi, BV 26 (1946) 180—189; Problemi teologije verstev, BV 28 (1948) 43—59; Lamaizem in katolicizem, Čas 28 (1948) 303—311; Problemi akomodacije, ZbTF I., 104—134; Ideja najvišjega bitja v zgodovini verstev, ZbTF III., 17—54; Še o predmetu apologetike, ZbTF IV., 72—89; O veri in verstvih, ZbTF VIII., 124—138.

Drugo: Poljudni članki, ocene in prikazi (60 enot). Veliko njegovih razprav, člankov in ocen je zaradi težkih poveljnih časov ostalo v rokopisu.

GRIVEC Franc, rojen 9. oktobra 1878 v Velikem Lipovcu v župniji Ajdovec na Dolenjskem kot sin kmečkih staršev. Že kot gimnazijec v Ljubljani (1890—98) in nato kot bogoslovec se je živo zanimal za slovanske jezike in književnost. Po duhovniškem posvečenju (1902) je nadaljeval teološke študije v Innsbrucku (1902—1905) in jih sklenil z doktorsko tezo o zgodovinskih poskusih zedinjenja v katoliško Cerkvijo med vzhodnimi Slovani. Po vrnitvi v domovino je krajši čas kaplanoval v Dobu pri Domžalah. Eno leto (1906—07) je bil študijski prefekt, zatem pa do 1919 docent in profesor filozofije in fundamentalne teologije v ljubljanskem bogoslovnem semenišču. Po prvi svetovni vojni so ga poklicali za rednega profesorja vzhodnega bogoslovja na Univerzo v Zagrebu. Leta 1920 se je vrnil v Ljubljano in tu prevzel katedro za traktat o Cerkv. Predaval je tudi vzhodno teologijo. Sodeloval je pri oblikovanju Teološke fakultete, ko je leta 1921 začela izdajati znanstveno teološko revijo Bogoslovni vestnik. Češki prijatelji so

ga že leta 1903 povabili na zborovanje teologov in izobražencev v Velehrad. Glavni namen njihovega delovanja je bilo zblizanje med pravoslavno in katoliško Cerkvijo. Do leta 1947 se je Grivec kot predavatelj in organizator udeleževal vseh znanstvenih kongresov na Velehradu. Sam se je ogrel in druge navduševal za cirilmetodijsko misel, ki je gledala v svetih bratih Cirilu in Metodu apostola vesoljne cerkvene edinosti in zastopnika ene, vesoljne Cerkve iz obdobja pred razkolom. V zvestobi njuni dediščini naj Slovani kot most povezujejo krščanski Vzhod in Zahod in s tem izpolnijo svojo posebno nalogo v organizmu Cerkve.

Leta 1924 je napisal prvi slovenski ekleziološki priročnik Cerkev. To je tudi prvi katoliški učbenik, ki obsežneje upošteva pravoslavno pojmovanje Cerkve. Ker je prva izdaja knjige pošla, je l. 1936 napisal knjigo Kristus v Cerkv, namenjeno širšemu krogu bralcev. Drugo, popolnoma predelano izdajo knjige Cerkev pa je izdal 1943. Istega leta je izšla okrožnica papeža Pija XII. *Mystici Corporis*, ki jo je Grivec prevedel in opremil s komentarjem.

Leta 1927 je objavil prvo delo o svetem Cirilu in Metodu. Izsledki njegovih raziskav te problematike pred 2. svetovno vojno so zbrani v latinskem prevodu Žitja Konstantina in Metodija (1941).

V letih pred 2. svetovno vojno je z mnogimi razpravami in kritičnimi ocenami živahno posegal v teološke diskusije. Vse bolj je postavljajal v ospredje cirilmetodijsko problematiko: življenje, delo in nauk svetih bratov, bizantinološka in slavistična vprašanja. Dokazal je tesno zvezo naših najstarejših književnih spomenikov in naše zgodovine z delovanjem Cirila in Metoda. Filozofska fakulteta v Ljubljani je l. 1951 izdala njegov popravljeni in z opombami opremljeni slovenski prevod Žitja Konstantina in Metodija. Razprave o njunem življenju in delu je strnil v nemški knjigi Konstantin und Metod, Lehrer der Slaven (1960). Malo pred njegovo smrtjo l. 1963 je Mohorjeva družba v Celju izdala njegovo delo Slovanska blagovestnika sv. Ciril in Metod 863—1963. Franc Grivec je umrl 26. junija 1963 v Ljubljani.

Vodilna misel njegovega teološkega snovanja je bila: Kristus živi in deluje v Cerkv kot svojem skrivnostnem telesu, katerega glava je. Grivec je bil navdušen de-

lavec za edinost kristjanov, teolog, slavist, zgodovinar in organizator. Na temelju skupne teološke dediščine, ki jo je odkrival v staroslovanskih virih, je skušal preraščati nasprotja med vzhodnim in zahodnim namokom o Cerkvi.

Dela: Cerkev, Ljubljana 1924¹, 1943²; Kristus v Cerkv, Ljubljana 1936; Krščanstvo in Cerkev, Ljubljana 1941; Okrožnica papeža Pija XII., Skrivnostno telo Jezusa Kristusa, pojasnil F. Grivec, Ljubljana 1944; Cerkevno prvenstvo in edinstvo po bizantinskem pojmovanju, Teološka fakultete, Ljubljana 1921 (v slovenščini in latinščini); Slovanska apostola sv. Ciril in Metod, Ljubljana 1927; Žitja Konstantina in Metodija, Celje 1936; Slovenski knez Kocelj, Ljubljana 1938; Konstantin und Method, Lehrer der Slaven, Wiesbaden 1960; Slovanska blagovestnika sv. Ciril in Metod 863—1963, MD, Celje 1963.

Razprave in članki: Dopolnila k drugi izdaji knjige Cerkev, v: Zbornik TF III (1953) 124—146; Vzhodno cerkveno vprašanje, v: VBV 12(1909) 221—260; F. Dostojevskij in V. Solovjev, v: BV 11(1931) 97—142; Vladimir S. Solovjev in njegovo delo, v: Zbornik TF IX (1959) 1—86; Pravovernost sv. Cirila in Metoda, v: BV 1 (1921) 1—43; Vitae Constantini et Methodii, v: Acta Academiae Velehradensis 17 (1941) 1—127; 161—277 (lat. prevod).

Grivčevu obsežno bibliografijo je delno priobčil M. Pantelić v okviru razprave Život posvećen čirilmetodskoj problematici, v: Slovo XIII, Časopis staroslavenskog instituta Zagreb 1963, 184—193. Najpopolnejši seznam pa je uredil Lojze Kovačič DJ v svoji doktorski disertaciji z naslovom Prispevek dr. Franca Grivca k razvoju ekleziologije v prvi polovici 20. stoletja, Ljubljana 1983, 13—36 (tipkopis). Bibliografijo je razvrstil v pet skupin: a) ekleziološki spisi (93 enot), b) ekumenski spisi (123), c) ciril-metodijska vprašanja (256), d) književnost slovanskih narodov (96), e) rokopisi ekleziološkega značaja (11).

OCVIRK Drago se je rodil v družini šestih otrok 26. decembra 1951 v Celju. Tam je obiskoval osnovno šolo, maturiral je v Zagrebu in se 1972 vpisal na teološko fakulteto v Ljubljani, kjer je končal tri letnike, narkar je odšel v Pariz in nadaljeval študij teologije. Magisterij je dosegel l. 1980, leta 1984 pa je doktoriral iz teologije na L'Institut catholique de Paris z disertacijo *La foi et le credo. Essai théologique sur l'appartenance chrétienne*. Med študijem teologije je študiral še biblično grščino in hebrejščino ter diplomiral na ELOA (inštitut za poučevanje starih vzhodnih jezikov).

Po opravljenem magisteriju 1980 je postal asistent za krščansko antropologijo na L'Institut catholique de Paris, naslednje leto (1981) pa še asistent za osnovno bogoslovje, nekrščanska verstva in misiologijo na ljubljanski teološki fakulteti. Tako je izmenično predaval zimski semester doma, poletnega pa v Parizu, vse dokler ni bil 1987 imenovan za docenta v Ljubljani.

Poleg številnih predavanj za izobraženec po vsej Sloveniji je še glavni urednik Misijskih obzorij ter zbirke Teološki priročniki pri Mohorjevi družbi.

Dela: *La foi et le credo. Essai Théologique sur l'appartenance chrétienne*, Paris, Cerf, Cogitatio fidei 131, 1985, 173.

Razprave in članki: *La révélation et le savoir. A partir et en marge de la Constitution Dei Verbum*, v: *Lumen vitae*, Bruxelles, ed. française, vol. XXXVI. 1981/2, 149—185; Razodetje in vedenje, BV 41 (1981) 192—223; Racionalnost, simbolni red in krščanstvo, BV 41 (1981), 461—492; Vera v zgodovini in družbi. Prikaz politične teologije J. B. Metz, BV 42 (1982) 64—81; Nova pota in premiki v teologiji po drugem vatikanskem koncilu, v: 20 let po koncilu, Ljubljana 1984, 74—94; Misijska dejavnost in misel danes, BV 44 (1984) 365—378; Praktična apologetika Vilka Fajdiga, BV 44 (1984) 425—429; Dialog Cerkve s kulturo, BV 45 (1985) 229—243; Teologija osvoboditve v Latinski Ameriki, v: Mohorjev Koledar, Celje 1985, 48—52; Od svetega k Bogu, v: Vrednote, Ljubljana 1986, 7—24; Sveto in religije, BV 46 (1986) 25—38; Krščanstvo med Bogom in svetim, BV 46 (1986) 127—140; Kristus med krščanskimi in nekrščanskimi izročili, v: Katoliški misijoni, Buenos Aires 1986; Nevera vernih in vera nevernih, v: Kateheza v slovenski sekularizirani družbi, Maribor 1987, 1—20 (predel in dopolnjen članek je izšel tudi v hrvaškem prevodu: Nevjera vjernika i vera nevjernika, v: Kateheza, Zagreb 1987/4, 98—100); Spreminjanje družbe in religiozni položaj človeka, v: CSS 21 (1987) 98—100; Kristjani v javnosti, BV 47 (1987) 105—113; Uloga redovnika u povijesti i danas, Bilten viših redovničkih predstojnika Jugoslavije, december 1987; Blagodejna »odvečnost« krščanstva, v: 21. Študijski dnevi, Draga 86, Trst 1987, 107—124; Globinske spremembe v teologiji in njihov pomen za oznanjevanje, v: CSS 22 (1988) 79—83; Najprej človek, v: BV 48 (1988) 409—426; Kristjan pred jutrišnjim dnevom, v: Prelomni časi, Ljubljana 1989, 185—213; Univerzalnost človekovih pravic in univerzalnost vere, v: BV 49 (1989) 187—203; Vera v komunikaciji, v: CSS 23 (1989) 162—166.

Objavljenih je tudi več ocen v BV in poljudnih člankov v Družini, Božji besedi (Toronto) in Misijskih obzorjih, ki jih ureja.

PERKO Franc je bil rojen na Krki 19. 11. 1929 kot sin kmečkih staršev. V Ljubljani je leta 1949 končal klasično gimnazijo in se nato vpisal na teološko fakulteto. Duhovniško posvečenje je prejel 29. junija 1953, a zaradi služenja vojaškega roka in 3 letnega zapora je končal teološko fakulteto šele leta 1961. Podiplomski študij je nadaljeval pri prof. Francu Grivcu na ljubljanski teološki fakulteti in ga dovršil prav ob smrti prof. mentorja junija 1963 z disertacijo »Filozofija in teologija sv. Cirila in Metoda«. Že februarja 1964 je bil poklican na teološko fakulteto v Ljubljani kot honorarni predavatelj nauka o Cerkvi in vzhodnega bogoslovja. V letih 1965 do 1968 se je izpopolnjeval na Vzhodnem institutu v Rimu, kjer je napravil licenciat iz vzhodnega bogoslovja. Docent je postal leta 1971 in 1976 izredni profesor katedre za osnovno bogoslovje in katedre za dialog. Pet let je bil dekan Teološke fakultete v Ljubljani. Leta 1986 je bil imenovan za beograjskega nadškofa in metropolita. Ob koncu novembra 1989 je bil upokojen kot profesor teološke fakultete. Od leta 1986 je član Mednarodne teološke komisije pri Kongregaciji za nauk vere v Rimu in dolgoletni član Sveta za nauk vere pri JŠK, katerega sedaj vodi kot predsednik.

Dela: Teologija sv. Cirila in Metoda, inauguralna disertacija, Ljubljana 1963; Nauk o Cerkvi (razmnožen), Ljubljana 1971; Eden je Gospod, Ljubljana 1973; Verstva v Jugoslaviji, Celje 1978; Principi ekumenizma (skripta) 1974.

Razprave in članki: Božje kraljestvo v dogmatski konstituciji »Luč narodov«, v: »Božje kraljestvo« 1966; Kakšne spremembe zahteva II. vat. koncil v katehizaciji nauka o Cerkvi, v: BV 26 (1966) 169—179; O odgovornosti v Cerkvi v luči dogmatske konstitucije »Lumen gentium«, v: BV 29 (1969) 267—284; Cerkev — institucija in odrešenijsko dogajanje, v: BV 30 (1970) 96—110; Krščanski vzhod, obj. v zborniku »V edinosti« 1972; Zgodovina Cerkve v šolskih učbenikih, v: BV 41 (1981) 287—309; Mit napredka, v zborniku »Ali bomo preživeli?«, Celje 1982.

Drugo: F. Perko je sodeloval s svojimi prispevki v raznih slovenskih deloma tudi tujih listih, revijah in zbornikih zlasti s področja nauka o Cerkvi, ekumenizma in s področja odnosov med Cerkvijo in družbo. Vseh njegovih člankov je preko 200, poleg tega pa še več poročil in ocen (45). Sodeloval je tudi pri novih izdajah Jugoslovanskega leksikona s prispevki o Cerkvi v Jugoslaviji.

RODE France je rojen 23. septembra 1934 v Ljubljani. Leta 1952 maturiral v Buenos Airesu. Od 1954 do 1957 študij filozofije na Visoki teološki šoli v Escobarju (Provinca Buenos Aires, Argentina), v letu 1956/57 študij teologije na Gregorianski univerzi v Rimu, od 1957 do 1960 nadaljevanje študija teologije na Katoliškem inštitutu v Parizu; leta 1960 licenciat iz teologije. Od leta 1960 do 1963 specializacija iz osnovnega bogoslovja na Katoliškem inštitutu. Leta 1963 disertacija z naslovom »Le miracle dans la controverse moderniste«.

Leta 1969 postal honorarni predavatelj za misijologijo in zgodovino nekrščanskih verstev na Teološki fakulteti v Ljubljani, pozneje je prevzel še predavanja osnovnega bogoslovja in modernega ateizma. Docent leta 1971, izredni profesor leta 1976. Jeseni leta 1981 odšel v Rim na Tajništvo za neverujoče. Dne 27. julija 1984 dal odpoved na Teološki fakulteti v Ljubljani.

Član Slovenske teološke akademije v Rimu (1981); od 1973 do 1981 konzultor Tajništva za neverujoče v Rimu. Od 1982 do 1987 podtajnik Tajništva za neverujoče, od 1987 tajnik Papeškega sveta za dialog z neverujočimi; od 1987 konzultor Papeškega sveta za Migracije in turizem in Papeškega sveta za interreligiozni dialog; od 1987 član »capella pontificia«.

Dela: Le miracle dans la controverse moderniste, Paris, Beauchesne, 1965, 287; Uvod v moderni ateizem, Tinje, Dom prosvete, 1977, 199; Teologija zgodovine, Ljubljana, Naše tromostovje, 1977; Živa verstva, Celje, Mohorjeva družba, 1977, 157; Elementi misijologije (skripta), Ljubljana, 1978, 50; Osnovno bogoslovje (skripta), Ljubljana 1979, 269; Obredi uvajanja (skripta za seminar), Ljubljana 1980, 27; Ožarjeno bivanje, Ljubljana, Družina 1982, 206; Kriterij krščanstva v pluralistični družbi, Tinje, Dom prosvete 1977; La morale chrétienne demain (v sodelovanju s kard. Poupardom), Paris—Tournai 1985, 265; La foi et l'athéisme dans le monde, Paris—Tournai 1988, 179.

Razprave in članki: Evangélisation et culture chez les Slaves méridionaux, v: Evangélisation et athéisme, Rim, Studia Urbaniana, 1977; Resnično krščanstvo pri nas danes in jutri (prepovedan tik pred izidom). Kasneje objavljen v nemškem prevodu v Frankfurter Allgemeine Zeitung in v angleškem v Keston College Review ter v mnogih slovenskih časopisih v tujini, v: Duha ne ugašajte, Teologija za laike 3, Ljubljana 1979, str. 247—267; Les racines de l'athéisme contemporain, v: L'Eglise devant le défi de l'athéisme contemporain, Paris—Tournai, Desclée 1982, 84—98

(italijanski in portugalski prevod); Correlation entre la science et la non-croyance en pays marxiste, v: Science et foi, Paris—Tournai, Desclée 1982, 138—142; Sécularisation et sécularisme, v: Dictionnaire des Religions (Sous la direction de Paul Poupard), Paris, Presses Universitaires de France, 1984, str. 1536—1537 (španski in italijanski prevod); Der Dialog mit den Nichtglaubenden. Seine Möglichkeit und seine Grenzen, v: Anfragen an den Marxismus und das Christentum, Katholische Akademie Freiburg, BRD, 1985, 42—52; L'Eglise catholique et l'Etat en Yougoslavie 1945—1985, v: Portare Cristo all'uomo, Rim, Studia Urbaniana 1985, 65—83; Vzroki sodobnega ateizma, Znamenje 1974, 413—423; Ateistične razlage o nastanku religije, Znamenje 1975, 26—35; Skrivnost smrti, Znamenje 1976, 115—122; Iskustvo sakralnega in vera, BV 1975, 59; Različni načini verovanja, CSS 10 (1976) 41—46; Neutešljivo hrepenenje, Znamenje 1976, 387—395; Ekumenska usmerjenost sodobnega oznanjevalca, BV 1976, 314—323; Religiozno iskustvo v življenju in naravi, v: Bog v človeški zavesti in življenju, Ljubljana 1977, 20—33; Religiozno iskustvo in pojem Boga, v: Bog v človeški zavesti in življenju, Ljubljana 1977, 34—48; Ali bo krščanstvo izumrlo?, BV 1978, 187—198; Pojmovanje razodetja od 1. do 2. vatikanskega koncila, BV 1980, 209; Cerkev in država v prvih stoletjih, BV 1981, 240—263; Socialisme et reli-

gion en Yougoslavie, v: Athéisme et Dialogue, Città del Vaticano 1983, No 3, 229—232; Il compito della Chiesa di fronte all'ateismo pratico, v: Via, verità e vita, Rivista di pastorale catechistica, Rim, nov.—dic. 1984, 16—23; I rapporti tra Chiesa e Stato in Jugoslavia dal dopoguerra ad oggi, CSEO, Bologna, No 185—190, 1985, 56—65; Il Simposio di Budapest su Società e valori etici, v: Aggiornamenti sociali, Milano 1987, No 1, 19—31; Mille anni di Cristianesimo in Russia (predavanje v Genovi, decembra 1988, neobjavljeno); Crise ou renaissance de l'humanisme, Problèmes de la paix et du socialisme, Prague 1989; Christianisme et bonheur (predavanje v Zagrebu, maja 1989, objavljeno v Athéisme et Dialogue 1989, No 3; Science et foi: une question à suivre, v: Athéisme et Dialogue, 1989, No 3, 51—55; El diálogo filosófico entre teístas y ateos (predavanje v Quitu, Ekvador, julija 1989, objavljeno v zborniku); Domaines de collaboration entre l'Est et l'Ouest de l'Europe (predavanje v Strasbourgu, oktobra 1989, objavljeno v Athéisme et Dialogue); La crise de l'idéologie léniniste (predavanje za predstavnike rimske kurije, maja 1989).

Drugi članki, ocene, prikazi: približno 50 (v BV, Božjem okolju, Družini, Biltenu, Athéisme et Dialogue, Osservatore Romano, La Revue des deux mondes, itd.). Razna predavanja v Italiji, Franciji, Madžarski, Južni Ameriki in drugje.

Katedra za zgodovino krščanske literature in nauka

Katedra obsega naslednje predmete: patrologijo, zgodovino teologijo in dogem, izbrane patristične tekste, latinščino (I in II).

»Apostolsko izročilo v Cerkvi ob podpori Svetega Duha napreduje. Raste namreč umevanje izročenih stvari in besed« (B 8). Zgodovina teologije in dogem proučuje organsko rast umevanja apostolskega izročila v Cerkvi v teku stoletij. Obravnava stari, srednji in novi vek. Posebej se zaustavi ob vesoljnih cerkvenih zborih, ki so kakor vezni členi omenjene rasti. Patrologija je del zgodovine teologije: posveča se študiju cerkvenih očetov, ki so postavili temelje za ves nadaljnji razvoj krščanske nauka. Pri tem se seveda ukvarja tudi z orisom življenja očetov in njihovih del.

V 19. stol. je zanimanje za cerkvene očete privedlo do metodičnega proučevanja krščanske misli v antiki. Njihova dela so izdajali v izvirnem jeziku in v latinskem prevodu. Patrologija je postala učni predmet na teoloških fakultetah. Patristično »gibanje« se je nadaljevalo v 20. stol. Še prej so izdajali spise cerkvenih očetov, a so jih tudi začeli na veliko prevajati v narodne jezike. Najbolj pomembno pa je bilo odkrivanje »duha« očetov. To je obogatilo teologijo in je med drugim pripravljalo pot 2. vat. koncilu. Proučevanje razvoja krščanske misli se je sistematično raztegnilo na srednji in na novi vek. Po 2. vat. koncilu je zgodovina teologije po-

stala reden predmet na teoloških fakultetah.

»Glavni cilj tega koncila ni ta, da bi razpravljali o nekaterih poglavitnih poglavjih cerkvenega nauka in bi tako obširneje ponovili to, kar so učili očetje in starejši in novejši teologi. Pač pa iz prenovljene pritrditve vsemu nauku Cerkve v njegovi celoti... krščanski, katoliški in apostolski duh vsega sveta pričakuje korak naprej v doktrinalnem prodiranju« (Janez XXIII.).

2. vat. koncil je napravil »korak naprej« in je naredil to, kar sta v svoji dobi opravili patristika in sholastika: inkulturacijo evangelija. Koncilski dokumenti vsebujejo nov odsek razvoja krščanske nauka in s tem tudi novo univerzalno sintezo med vero in razumom. Le-ta je temelj tako imenovane »druge evangelizacije« za tretje tisočletje krščanstva.

Janez Pavel II. v konstituciji *Sapientia christiana* (1979) daje teološkim šolam kot glavno nalogo, naj razvijejo novo univerzalno sintezo med krščansko vero in človeško kulturo. To je nelahka naloga, saj predpostavlja temeljito poznanje dvatisočletnega razvoja krščanske nauka, poleg tega pa zahteva tudi upoštevanje in integracijo dragocenih prvin kulture in civilizacije novega veka. Zavedati se namreč moramo, da ne živimo več v antiki ali v srednjem veku.

»Za novo evangelizacijo niso dovolj spomeniki že v preteklosti opravljene

evangelizacije. Za novo evangelizacijo je potrebna nova inkulturacija, ne spomeniki preteklosti, pač pa današnja kultura, kultura današnjih institucij, kultura današnje znanosti, ki je zelo različna od srednjeveške znanosti. Nova inkulturacija bo gotovo različna od one srednjeveške, različna kot so različne npr. prvine in morda še težavnejša. A kolikor težavnejša bo, toliko večji bo izziv« (Janez Pavel II.). Z novo inkulturacijo bo izvršen »aggiornamento« patristike in sholastike, ki bosta zasijali v novi luči. Uresničevanje 2. vat. koncila zahteva, naj teologija stopa po poti lepega, a težavnega »aggiornamento«.

Katedra za zgodovino krščanske literature in nauka je na teološki fakulteti v l. 1921—24 spadala v filozofsko-dogmatsko skupino, v l. 1924—41 v skupino cerkvena zgodovina, v l. 1941—51 v pravno-zgodovinsko skupino, v l. 1951—71 je bila vključena v zgodovinsko katedro, v l. 1971—77 je bila priključena dogmatski katedri.

Od l. 1977 dalje je samostojna katedra. Od začetka teološke fakultete pa do danes so njene predmete predavali: Josip Srebrnič, Franc Ksaver Lukman, Maksimilijan Miklavčič, Anton Strle in Ivan Pojavnik.

ČRNILOGAR Otmar, rojen 15. 11. 1931 v Šebreljah na Tolminskem. Študij na teološki fakulteti v Ljubljani (1951 do 1957), klasične filologije na filozofski fakulteti v Ljubljani od 1959 do 1964. Na teološki fakulteti v Ljubljani predava latinski jezik in sicer v letu 1971—72 ter od 1978/79 dalje. Sedaj je višji predavatelj za latinski jezik. Član Društva za antične in humanistične študije Slovenije.

Bibliografija: Kot prevajalec je sodeloval pri prevajanju beril za slovenski Bogoslužni molitvenik (iz latinskega jezika) in pri prevajanju svetopisemskih tekstov za jubilejni prevod Nove zaveze: 1 Kor, 2 Kor, 1 Tim, 2 Tim, Tit, Hebr, 1 Pt, 2 Pt, 1.2.3. Jn. Sedaj pa za nov prevod Stare zaveze prevaja Sirahovo in Modrostno knjigo. *Priročnik: Lingua latina* (1985) za študente teologije.

FRIC Franc, rojen 3. aprila 1907 v Ribnici na Dolenjskem. Srednjo šolo in teologijo študiral v Ljubljani; posvečen l. 1931. Na filozofski fakulteti v Ljubljani študiral klasične jezike (dipl. 1940), nato poučeval na Škofijski klasični gimnaziji v Šentvidu. Župnik v Trnovem v Ljubljani (1951), nato v Dupljah pri Kranju, kjer je umrl 1985. Od 1961 do 1971 honorarni predavatelj latinščine na Teološki fakulteti v Ljubljani.

GLINŠEK Franc, rojen v Sv. Križu ob Krki l. 1903. Klasično gimnazijo je študiral v Št. Vidu nad Ljubljano in bogoslovje v Ljubljani. Zatem je študiral romanistiko v Ljubljani ter svoj študij dopolnil v Parizu in Rimu. Od l. 1936 je bil suplent in profesor na škofijski klasični gimnaziji v Št. Vidu do ukinitve l. 1945. Nato je stopil v dušnopastirsko delo. Njegovo glavno opravilo je bilo v stolnici, kjer je deloval celih dvajset let. Na teološki fakulteti je poučeval latinščino od 1954 do 1961 ter žive jezike (francoščino, italijanščino).

ILC Josip, rojen 19. julija 1900 v Goriči vasi pri Ribnici. Gimnazijske študije je opravil v Ljubljani, kjer je študiral tudi klasično filologijo. Doktoriral je leta 1924 z disertacijo *Motivi v Tibulovih elegijah*. Vse življenje je bil srednješolski profesor klasičnih jezikov. Honorarni predavatelj za latinščino na TF je postal leta 1972. Umrl je leta 1982 v Ljubljani.

LUKMAN Franc Ksaver, rojen pri sv. Juriju ob Taboru v Savinjski dolini l. 1880. Po gimnaziji v Mariboru je šel v Collegium Germanicum-Hungaricum v Rim, kjer je na Grego-

rijanski univerzi študiral filozofijo in teologijo (1899—1906). Kot je bila tedaj navada je, iz obeh strok dosegel doktorski naslov. V duhovnika je bil posvečen l. 1905. Kot kaplan je služboval v Slovenski Bistrici (1906—1908), obenem pa je bil vpisan kot slušatelj klasične filologije na univerzi v Gradcu. Za nostrifikacijo teološkega doktorata je l. 1908 predložil teološki fakulteti v Gradcu disertacijo »Die Heilsbedeutung Christi nach den griechischen Apologeten des II. Jahrhunderts«. Od 1908 do 1919 je bil profesor moralne teologije na bogoslovnem učilišču v Mariboru. Leta 1919 je v Jugoslaviji postal referent za verske zadeve pri Narodni vladi za Slovenijo v Ljubljani. Že naslednje leto ga je teološka fakulteta mlade univerze pritegnila za profesorja dogmatike in dogemske zgodovine, po imenovanju J. Srebrniča za škofa pa tudi za patrologijo. Vse to je ostal do upokojitve l. 1952, vendar je predaval še naprej do zadnje zime pred smrtjo. Dogmatične traktate kristologijo, soteriologijo in mariologijo ter nauk o zakramentih je predaval ob latinskem učbeniku F. Diekampa, šele v zadnjih letih je pripravil tudi slovenska skripta. Oris zgodovine Cerkve v prvih treh stoletjih je pripravil za natis, ki pa ni izšel. Študenti so ga uporabljali kot skripta, ki so bila dvakrat razmnožena (1951 in 1958).

Prof. Lukman je v mariborski dobi urejal prvo slovensko teološko znanstveno revijo Voditelj v bogoslovnih vedah (1909—1916). Bogoslovna akademija v Ljubljani je začela izdajati Bogoslovni vestnik, ki ga je Lukman urejal od začetka, to je od l. 1921 pa do l. 1944, ko je začasno prenehal izhajati. V Ljubljani je l. 1923 postal predsednik znanstvenega društva Leonova družba in bil do l. 1931 sourednik njenega glasila Čas. Od l. 1925 do 1945 je bil tudi urednik Slovenskega biografskega leksikona, v katerem je objavil nad 100 življenjepisov. Slovenska akademija znanosti in umetnosti je leksikon sprejela pod svoje okrilje in imenovala prof. Lukmana za svojega dopisnega člana l. 1940. Prejel je tudi razna cerkvena odlikovanja. Petkrat je bil dekan teološke fakultete, v l. 1926/27 pa rektor ljubljanske univerze.

Lukman je bil široko razgledan po teološki literaturi svojega časa. Bil je strokovnjak za starokrščansko slovstvo in za zgodovino teologije v antični dobi. O tem pri-

čajo njegove razprave, ki hkrati razodevajo umirjenega in doslednega misleca. Največ pozornosti in truda je posvetil patrističnemu slovstvu. Bil je tenkočuten prevajalec cerkvenih očetov, ker je temeljito poznal njihovo teološko misel pa tudi klasično filologijo. Lukman je cerkvene očete vztrajno prevajal v slovenščino in si s sodelavci v okviru Bogoslovne akademije prizadeval za natis prevodov. Prevodom je napisal uvod, v katerem je predstavil avtorja, njegov spis in pomen. Pri družbi sv. Mohorja v Celju je 1934 izdal knjigo Martyres Christi, ki pri naša izbor poročil o mučencih. Pripravil je tudi drugo, pomnoženo izdajo, ki je izšla po njegovi smrti pri isti družbi 1983. Osnoval je zbirko Cerkvenih očetov izbrana dela. Začela je izhajati pri Mohorjevi v Celju 1938. Med vojno je izšlo nekaj zvezkov v Ljubljani. Veliko prevodov pa je ostalo v rokopisu. Iz te zapuščine je bilo izdano Gregorija Velikega Pastoralno vodilo (Celje 1984). Prav tako po njegovi smrti je zagledala dan njegova študija Gregorij Veliki in njegova doba (Celje 1980). Lukman je prevajal tudi cerkvene himne iz Rimskega brevirja. Prevod je bil na razpolago kot razmnožena skripta (1954), po njegovi smrti pa natisnjen v Celovcu 1958. V tej zvezi je omembe vredno njegovo glasbeno delo, saj je uglasbil vrsto cerkvenih pesmi. — Prim. Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1929, 571; Slovenski biografski leksikon I, 685; Letopis Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani I, 169; Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti IX, 79—81; Nova pot II (1959) 54—59.

POJAVNIK Ivan, rojen 7. I. 1943 v Šempetru pri Gorici, kjer je obiskoval osemletko. Po maturi na novogoriški gimnaziji je 1962 vstopil v boslovje v Ljubljani. Na teološki fakulteti v Ljubljani je študiral v akad. letu 1962/3 in 1964/5, nato pa v Rimu na Gregorijani 1965—1971. Dosegel je licenciat iz filozofije in teologije. V filozofski licenciatski nalogi je obravnaval J. Maréchal, Le point de la métaphysique, v teološki pa sv. Gregorja iz Nise. V duhovnika je bil posvečen l. 1970 v Rimu, nato je eno leto služboval kot kaplan v Postojni. Prof. A. Strle ga je l. 1971 pritegnil k delu pri katedri za zgodovino krščanske literature in nauka. Medtem je študiral vzhodne cerkvene očete in se

osredotočil na sv. Gregorja iz Nise. O njem je tudi napisal disertacijo. L. 1974 je postal asistent, l. 1978 pa docent.

Dela: Človek na meji dveh vesolij. Nekateri vidiki iz teološke antropologije sv. Gregorja iz Nise, Ljubljana 1975, 255; Patrologija. Vzhodni cerkveni očetje, 1979, 302 (skripta); Oris mariološkega nauka Janeza Pavla II. 1982, 50 (skripta); Vesoljni cerkveni zbori, 1984, 71 (skripta).

* *Rokopisi:* Dela v rokopisu v smeri razvijanja nove globalne sinteze med vero in razumom 2. vat. koncila: Il Concilio Ecumenico Vaticano II e nuovi orizzonti mariologici (Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor in nova mariološka obzorja, 253); L'unità del sapere e l'ordine verticale e quello equatoriale del mondo (Enota védenja in vertikalni ter ekvatorialni red sveta, 41); Il Concilio Ecumenico Vaticano II e la nuova tappa dello sviluppo della dottrina cristiana (Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor in novi odsek razvoja krščanskega nauka, 402); Il mistero della Chiesa di Cristo e il globo umano secondo il Concilio Ecumenico Vaticano II (Skrivnost Kristusove Cerkve in človeška obla po nauku drugega vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora, 142); La Madonna e la civiltà dell'Amore nell'insegnamento di Giovanni Paolo II. Il Concilio Ecumenico Vaticano II. Lineamenti della nuova visione globale del mondo (Marija in civilizacija Ljubezni po nauku Janeza Pavla II. Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor. Očrt nove globalne vizije sveta, 355); Persona e atto (Oseba in dejanje, 70); Il Concilio Ecumenico Vaticano II. Lineamenti della nuova visione globale dell'uomo (Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor. Očrt nove globalne vizije človeka, 419); La terra degli uomini e le lingue (Zemlja ljudi in jeziki, 68); Stat crux, dum volvitur orbis. Il mistero della Divina Provvidenza e la sofferenza nel globo dell'umanità (Križ stoji, dokler se obla vrti. Skrivnost božje Previdnosti in trpljenji v obli človeštva, 40); Il Concilio Ecumenico Vaticano II. Lineamenti della nuova visione globale del mondo nell'insegnamento di Giovanni Paolo II (Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor. Očrt nove globalne vizije sveta po nauku Janeza Pavla II., 404).

Razprave in članki: 4 razprave iz Origenove teologije: Nebeško kraljestvo, v: BV 37 (1977) 24—37; Eksemplarizem, v: BV 37 (1977) 133—147; Relacionalnost stvarstva in človeka, v: BV 38 (1978) 21—35; Izpopolnjevanje in konec sveta, v: BV 38 (1978) 162—186. Tri razprave o Spoznatnosti Boga pri sv. Gregorju iz Nise, v: BV 38 (1978) 452—471; BV 40 (1980) 108—122; BV 41 (1981) 61—78. Vesoljni cerkveni zbor v Carigradu I. 381 in pomen nicejsko-carigradske veroizpovedi, v: BV 41 (1981) 354—361. Pomen kalcedonskega in 3. carigradskega koncila, v: BV 43 (1983) 229—248. Uvod v knjigi F. K. Lukman, Kristusovi pričevalci, Celje 1983, str. 9—43. Članki, ocene, prikazi: 11. Sodeloval pri prevodu L. G. de Montforta, Popolna podaritev samega sebe Kristusu po Mariji, Pleterje 1980; pri izdaji F. K. Lukmana, Gregorij Veliki, Celje 1980; priredil novo izdajo F. K. Lukmana, Kristusovi pričevalci, Celje 1983; prevedel himno Akathistos, Ljubljana 1988.

SREBRNIČ Josip, rojen v Solkanu pri Gorici l. 1876. Študiral je zemljepis in zgodovino na dunajski univerzi, kjer je po diplomii obranil tudi disertacijo. Leta 1902 je vstopil v bogoslovje in kot gojenec Germanika v Rimu (1902—1907) dosegel na Gregorijani doktorat iz filozofije in teologije. L. 1910 je postal profesor cerkvene zgodovine v Centralnem semenišču v Gorici, po prvi svetovni vojni pa je sodeloval pri izdelavi statuta za slovensko Univerzo v Ljubljani in postal l. 1920 na teološki fakulteti redni profesor za starokrščansko književnost in cerkveno zgodovino. V akademskem letu 1922/23 je bil dekan fakultete. Sredi septembra leta 1923 je bil imenovan za škofa na Krku. Srebrničeve razprave iz zgodovinskega področja so bile izvirne in odmevne. Bil je bister presojevalec zgodovinskih virov. Bralcu je znal stvarno približati dobo, o kateri je pisal. Umril le leta 1966 kot škof na Krku. Prim. SBL III, 429—431.

Katedra za dogmatiko

1. Kaj je dogmatična teologija? — »Teologija je prava znanost v pristnem pomenu besede; znanost, ki to, kar je Bog v teku tisočletij človeškemu rodu razodel, kritično preiskuje, znanstveno tolmači in sistematično ureja. Pri tem spoštuje vsako drugo znanost, ker je vsako resnično človeško znanje odsvit božje vednosti. Zato upošteva trdne izsledke drugih, posebno naravoslovnih ved, saj ne more resnica nasprotovati resnici, pač pa se razne stroke človeškega znanja med seboj dopolnjujejo.«¹ To velja tudi za dogmatično teologijo, ki jo večkrat označujejo kot »kraljico teologije«, ker ima neposredno za svoj predmet »odrešenijsko samorazodevanje troedinega Boga v Jezusu Kristusu in Cerkvi kot Kristusovem skrivnostnem telesu.«²

Kjer gre za razodetje, tam gre tudi za vero, ki sprejme razodetje. Tako je jasno, da dogmatična teologija predpostavlja vero. Kljub temu je znanost v polnem pomenu. Kajti »znanost je raziskovanje predmeta z metodo, kakršno zahteva predmet, ne pa s splošno, za vse predmete veljavno metodo, ki more svoj predmet razbiti. Teologija je znanost prav po tem, da ne uporablja metode splošne zgodovine ali splošne psihologije, ampak tisto, ki je določena z naravo njenega predmeta kot razodetja. Takšna narava ni zasebna določitev, ki bi bila z njo subjektivnost raziskovanja priklenjena na predmet, ki pa bi se je bilo treba znebiti, kakor hitro bi šlo za znanost. Teolog namreč samo tedaj in s tem ravna znanstveno,

da vzame naravo razodetja kot nekaj najbolj odločilnega prav v metodo.« Tako R. Guardini.³

2. Stanje pred koncilom — Dogmatična teologija v Ljubljani je bila na visoki ravni že prej, preden le 1. 1919 bogoslovno učilišče postalo teološka fakulteta nanovo ustanovljene slovenske univerze. Predaval jo je A. Ušeničnik, ki pa je po nastopu fakultete prevzel filozofijo. Dogmatiko sta prevzela J. Fabijan in Fr. Ks. Lukman. — Lukman je bil tudi mednarodno poznan strokovnjak za patristiko in dogmsko zgodovino in je kristologijo ter nauk o zakramentih stalno zakoreninjal v nauku cerkvenih očetov. S tem je storil mnogo tistega, kar je svežega in zdravo prenavljajočega v Franciji prinesla pristna »Nouvelle théologie« s svojim vračanjem k virom (»ressourcement«): k teologiji velikih cerkvenih očetov, ki je bila v jedru globoka razlaga sv. pisma (tesno povezanega z liturgijo) in naravnana na veliko, univerzalno nalogo Cerkve kot Kristusovega zakramenta v odrešenje sveta.⁴ — J. Fabijan, ki je predaval vso ostalo dogmatiko, je bil v mladih in zrelih letih kot kulturno široko razgledan in spekulativno močan strokovnjak zelo dejaven tudi zunaj fakultete, zlasti kot urednik »Časa«. Predaval je sicer nekoliko zapleteno, a imel je odlična skripta; in vedno znova je obračal pozornost tudi na najnovejša vprašanja in tokove v teologiji in na drugih področjih, povezanih z dogmatiko in z apostolsko nalogo Cerkve (o kateri je Fr. Grivec predaval tako, da je

odlično odpiral perspektive poznejšega koncila). Vedno znova je navajal velikega J. H. Newmana, o katerem je znano, kako prežet je bil — zlasti tudi na podlagi poznanja krščanske starodavnosti — z mislimi, ki jih je »uzakonil« 2. vatikanski koncil. V seminarju je J. Fabijan obravnaval med drugim vprašanje o »kerigmatični teologiji«; sprejel je iz nje predvsem izrazitejšo kristocentričnost, ki naj bi bolj zares prežemala zlasti dogmatično teologijo, in se s tem nekako pridružil »novi teologiji«, od katere je tako rekoč že vnaprej sprejel njeno pojmovanje razmerja med naravo in milostjo (H. de Lubac namreč tedaj še ni bil izdal svoje nekaj časa tako zelo napadane knjige »Surnaturel«).⁵

3. Prizadevanja po 2. vatikanskem koncilu — Tako sta naslednika in ob enem z njima še drugi prejela od Lukmana in Fabijana (in še drugih) jasno in modro orientacijo, trdna in hkrati šibka stališča, odprta za pristen razvoj v prihodnosti. »Živa ideja se spreminja, da bi ostala ista« (Newman). Velikemu toku 2. vatikanskega koncila se je bilo mogoče pridružiti z vso iskrenostjo, ne da bi bilo treba razlikovati med besedili in »duhom« koncila, in brez vdajanja »progresivizmu« ali »tradicionalizmu«. Koncilske smernice glede »prenovitve cerkvenega študija« postavljajo v središče »Kristusovo skrivnost«, ki je bistveno skrivnost človekovega odrešenja. »Za tem je treba bogoslovce naučiti, kako so skrivnosti odrešenja vedno navzoče... Uče naj se tudi iskati rešitev težkih vprašanj človeštva v luči razodetja, njegove večne resnice obračati na spremenljive človeške razmere ter jih posredovati sodobnim ljudem na način, ki je zanje primeren« (DV 16,3). Vzporedno z drugimi katedrami teološke fakultete in v sodelovanju z njimi si je tudi katedra za dogmatično teologijo prizadevala in si še naprej prizadeva za prenovo, kakršno je hotel sprožiti v Cerkvi sredi sedanjega sveta

2. vatikanski koncil. Naj bo posebej omenjeno eno, čeprav v nekem oziru postransko, ki pa vendarle razodeva na svoj način duha in voljo ljudi, ki imajo radi »dogmatično« teologijo, a se čisto nič ne vdajajo »dogmatizmu«.

Kljub pičlim sredstvom in različnim oviram je katedra skušala usposablјati svoje slušatelje tudi za solidno znanstveno delo in se ni zanašala le na »mednarodna« učilišča, čeprav se ni niti za trenutek zapirala miselnim tokom »od zunaj«, saj je bila že od svojih prednikov naučena misliti »s svojo glavo«, a ne »svoje glavo«. Tako je bilo na dogmatični katedri po l. 1962 do zdaj izdelanih 13 doktorskih disertacij.

Pri njih je značilen razpon snovi in vprašanj, ki se jih disertacije lotevajo. Največ je (kar je razumljivo in po svoje tudi razveseljivo) takih, ki se lotevajo domače, slovenske snovi: Dve se nanašata na Primoža Trubarja (Oražem in Rajhman) in ena na Dalmatina (Peklaj), torej na 16. stoletje. — Tri obdelujejo b.sl.M. Slomška (Kramberger) in b.sl. Fr. Baraga (Pirš) ter pisatelja I. Cankarja (Koncilija), torej se nanašajo na velike naše može 19. in delno 20. stoletja. Tri disertacije se »soočajo« s tremi velikimi zastopniki svetovne teologije (izmed katerih je eden protestant), in ti so: J. Moltmann (Sorč), H. U. von Balthasar (Štrukelj), K. Rahner (Bosankič). — In še ena skupina (ki pa ni manj pomembna, ker je navedena šele ob koncu): »Odmev verskih resnic in kontroverz v slovenski cerkveni pesmi od začetka do konca 18. stol.« (Smolik), »Oznanjevalno-liturgična vrednost cerkvene ljudske pesmarice iz l. 1961« (Nadrah). Ena obravnava »teološko antropologijo sv. Gregorja iz Nise« (Pojavnik), ena pa »izkustvo Boga in človeka« pri preroku Jeremiju (Luič).

4. Perspektive za naprej — Če naj bodo vsaj nekoliko nakazane perspektive za prihodnost, je koristno navesti to, kar piše kardinal J. Daniélou:

»Vera vsebuje z ene strani prvino stalnosti, to se pravi: tisto, kar je bilo rečeno v Jezusu Kristusu, je bilo rečeno enkrat za vselej in tukaj ni mogoče ničesar pre-drugačiti. Še več — nekaj, kar je v nekem smislu še bolj paradoksalno —: v Jezusu Kristusu, ki je Beseda Boga samega, je Bog povedal vse, kar je imel povedati... Vera ni neka realnost, ki bi jo imeli pravico spreminjati po svojem preudarku. In imamo neodpravljlivo dolžnost protestirati zoper vsako predruženje tega, na čemer smo s polno pravico utemeljili svoje življenje. — Z druge strani pa to nikakor ne pomeni, da je krščansko stališče fiksizem, imobilizem (nepremakljivost). Čeprav danosti vere glede njihove vsebine ni dovoljeno spreminjati, jih je vendarle mogoče vedno globlje umevati... Vera ne omejuje raziskovanja. Vera marveč razprostranja raziskovanje, ko mu dodaje novo področje; vera razširja dimenzije stvarnosti. — Kaj je potemtakem teologija? Teologija obstaja v nikdar dokončanem raziskovanju tiste enkrat za vselej dane realnosti, ki se imenuje Jezus Kristus. On nam je bil namreč dan enkrat za vselej. Vendar pa se nam nikdar ne bo posrečilo, da bi izčrpali njegovo polnost, kajti ta polnost presega celotno vesoljstvo. Jezus Kristus sam je vesoljstvo, ki je večje kakor pa vesoljstvo. Nikdar ne bomo dospeli do meja Jezusa

Kristusa. Jezus Kristus nam odkriva novo razsežnost bivanja. Kakor se znano — nikoli ne bo posrečilo izčrpati vsebine materialnega vesoljstva, tako tudi mi ne bomo nikdar izčrpali tiste neskončnosti, ki je Jezus Kristus.«⁶

¹ Dr. J. Ukmar ob priliki podelitve častnega doktorata, v: BV 30 (1970) 49—51, tu 49.

² K. Rahner, v: Kleines Theologisches Wörterbuch, Herder, Freiburg i.Br. 12 1980, 85.

³ R. Guardini, *Menschliche Wirklichkeit des Herrn*, Würzburg 1958, 17. Prim. zdaj *Instructio de ecclesiali theologi vocatione*, ki jo je izdala kongregacija za nauk vere z dne 24. 5. 1990, v: *Os. Rom.*, 27. 6. 1990, 4—5.

⁴ Govorili so o »ressourcement biblique, pastiristike, liturgique«: O tem prim. H. Rondet, *Nouvelle Théologie*, v: *Sacramentum Mundi III* (1969) 816—820.

⁵ H. de Lubacova knjiga »Surnaturel« je izšla v Parizu 1947 in je »ravno s pomočjo cerkvenih očetov dala dokončno smrtni sunek 'dvonadotropniškemu mišljenju' neosholastičnega nauka o milosti... ter premagala tako poguben dualizem med naravo in milostjo med zgodovino in razodetjem, med izkustvom in vero v katoliškem mišljenju«. Tako M. Löser, Hans Urs von Balthasar. Ein Porträt, v: *In der Fülle des Glaubens*. Hans Urs von Balthasar-Lesebuch, Herder, Basel—Fr.—Wien 1980, 13—60, tu 14. — Paziti je treba, da »dualizem« ni isto kakor »dualnost«. Mad naravo in milostjo obstaja razlika, a ne ločitev! J. Fabijan je že l. 1943 sprejel disertacijo, ki glede nauka sv. Tomaža o »naravnem hrepenenju po gledanju Boga« zagovarja v jedru isto kakor H. de Lubac.

⁶ J. Daniélou, *Vera*, ki ne vara, Katehetski center, Knjižnice, Ljubljana 1990, 83—85.

FABIJAN Janez, rojen 9. novembra 1889 v gorenjski župniji Besnica pri Kranju. Gimnazijo je študiral v Ljubljani, bogoslovje pa v Rimu in Innsbrucku. Dosegel je doktorat iz filozofije in teologije. V mašnika je bil posvečen v Innsbrucku 16. julija 1916. Leta 1921 je bil nastavljen kot docent za spekulativno dogmatiko na teološki fakulteti novoustanovljene univerze v Ljubljani. Leta 1927 je postal izredni in leta 1937 redni profesor na isti fakulteti. Sodeloval je pri Bogoslovnem vestniku in od leta 1930 urejal

osrednjo katoliško revijo Čas. Z njegovim imenom je bilo povezano delovanje teološke fakultete od začetka. J. Fabijan je bil odličen predavatelj dogmatike, pisec globokih razprav, ocenjevalec in usmerjevalec modroslovnih in teoloških pogledov na svet in življenje, pa tudi voditelj visokošolske mladine in dušni pastir.

Dela — skripta: De Deo creatore; De Deo Creatore et Elevante, Traktat o Bogu, De Deo uno et trino; De novissimis; Eshatologija; De gratia; De fide; Uvod v bogoslovje.

Razprave in članki: Relativna izvestnost in verski dvom, v: BV 1 (1921) 113—132; Znanstvene osnove katoliške dogme, v: Čas 15 (1921) 7—20; Verske skrivnosti, v: Čas 16 (1922) 19—30; O umskem dokazovanju dogme o izvirnem grehu, v: BV 3 (1923) 50—66; Dogma in problem možnosti zveličanja vseh ljudi, v: BV 4 (1924) 238—261; Marija—srednica vseh milosti, v: BV 5 (1925) 1—12, 119—143, 193—216; Ali sega moč Matere božje tako daleč, da grešniku še po smrti lahko pomaga?, v: BV 6 (1926) 217—220; Srednica vseh milosti, v: BV 6 (1926) 301—316; Eshatologija Marka Evgenija, efeškega metropolita, v: BV 7 (1927) 14—34; Dogma in življenje, čas 24 (1929/30) 243—253; Nauk sv. Avguščina o veri, v: BV 12 (1932) 1—27, 235—268; Stola sanctitatis. (Sv. Irenej, Adv. haer. 23.5). O simboliki oblačila za nadnaravne darove, v: BV 23 (1943) 159—171; Nauk sv. Tomaža Akvinskega o milosti (Summa theologiae 2-1, 109—114), v: BV 24 (1944) 176—265, O predmetu vere, Zbornik teološke fakultete (tipkan), 1 (1951) 27—39; Sv. Tomaž Akvinski in J. H. Newman, Zbornik teološke fakultete, 8 (1958) 12—26; Problem o možnosti zveličanja vseh ljudi, Zbornik teološke fakultete, 9 (1959) 186—195; Action Francaise, Čas 21 (1926/27) 217—226; 282—289; Enciklika »Mortalium animos«, v: BV 8 (1928) 157—161, 281—297; Krščanstvo in ideja humanitete, Čas 24 (1929/30) 304—313; Sv. oče Pij XI. za mir in razorožitev, Čas 26 (1931/32) 241—253; Do poslednje točke, Čas 28 (1933/34) 285—292; Razvoj osebnosti v Cerkvi, Čas 29 (1934/35) 17—23; Katoliška akcija in politika, Čas 30 (1935/36) 29—30, 205—208; 31 (1936/37) 21—33; Cerkve in duhovna svoboda, Čas 32 (1937/38) 205—207; Prva okrožnica Pija XII., Čas 34 (1939/40) 9—110; Svoboda Cerkve in svoboda v Cerkvi, Bohinjski teden (Zbornik predavanj akademskega kulturnosocialnega tedna SKAD Zarja v l. 1939), Ljubljana 1940, 4758; Božična poslanica Pija XII., Čas 35 (1940/41) 289—296. Celoten Fabianov opus obsega: 18 teoloških razprav ter 85 razprav in člankov, ki obravnavajo družbena, kulturna, svetovnonazorska in druga vprašanja.

Prevodi: J. H. Newman, Apologija pro vita sua, Ljubljana 1965 (tipkano).

GRMIČ Vekoslav, rojen 4. junija 1923 v Dragotincih — Videm ob Ščavnici. Teologijo študiral v Teološki fakulteti v Ljubljani in diplomiral na isti fakulteti leta 1951. Doktoriral iz teologije na Teološki fakulteti v Ljubljani leta 1961 z disertacijo »Teološka vsebina strahu v eksistencializmu«. Leta 1962 postal honorarni predavatelj za sistematično dogmatiko na Teološki fakulteti v Ljubljani. V zimskem semestru 1965/66 bil na študijskem dopustu v Rimu. Leta

1965 postal na Teološki fakulteti v Ljubljani docent za sistematično dogmatiko, leta 1967 izredni in leta 1972 redni profesor. Od leta 1968 predava na oddelku ljubljanske teološke fakultete v Mariboru. Od leta 1987 glavni in odgovorni urednik revije Znamenje. Je tudi član uredniškega odbora Časopisa za kritiko znanosti. Je član Slovenskega filozofskega društva in član Sveta univerze v Mariboru. Sodeluje pri Enciklopediji Slovenije in ponovno predava na univerzah in različnih ustanovah o vprašanih teologije in religijske filozofije doma in v tujini, predvsem v ZRN in Avstriji.

Dela: Teološka vsebina strahu v eksistencializmu, Ljubljana 1961; Med vero in nevero, Celje, MD, 1969; Krščanska osebnost, Ljubljana (Tromostovje) 1970 (brošura); Fr. Rode, Smrt Boga — smrt človeka, Ljubljana (Tromostovje) 1971 (brošura); M. Držečnik, Duhovnikovi sodelavci, Maribor 1971 (brošura); Mali teološki slovar, Celje, MD, 1973; J. Rajhman, Teologija v službi človeka, Tinje 1975; Iskanje in tveganje, 1. in 2. del (Zbirka razprav), Ljubljana (SSD) 1975, Iskanje in tveganje, 3. in 4. del (Zbirka razprav); Ljubljana (SDD) 1975; J. Rajhman, Vprašanja našega časa v luči teologije, Tinje 1978; Resnica iz ljubezni (Kritična razmišljanja), Ljubljana (SDD) 1979; Življenje iz upanja (Razprave in razmišljanja), Ljubljana (SDD) 1981; Humanizem problem našega časa, Trst (Tržaški tisk) 1983; V duhu dialoga — za človeka gre, Ljubljana (Državna založba) 1986; J. Šter — M. Jogan, Družba in socialistična morala, Ljubljana (Državna založba) 1987 (učbenik); Christentum und Sozialismus, Celovec/Klagenfurt (SZI) 1988.

Razprave, članki in drugo: Ostali članki, ocene, prikazi itn. — objavljeni v slovenščini: 514 enot, v srbohrvaščini 22 enot, v nemščini 18 enot, v italijanščini 2 enoti, drugo 2 enoti. Navajamo nekaj naslovov: Teologija dialoga Cerkve s svetom, v: BV, 25 (1965) 195—230; Teološki vidiki dela, v: BV, 27 (1967) 89—108; Oblike modernega ateizma, v: BV, 27 (1967) 179—210; Teologija zemeljskih resničnosti, v: Znamenje, 5 (1975) 398—405; Teološke osnove ekumenskega dialoga danes, v: BV, 36 (1976) 301—313; Nevera vernih, v: Znamenje, 6 (1976) 194—199; Vera vernih, v: Znamenje, 6 (1976) 299—305; Prednost in težave sodobne evangelizacije, v: V edinosti 1977, 76—90; Človekove pravice in krščanstvo, v: Znamenje, 11 (1981) 93—101; Revolucionarnost evangelija, v: Znamenje, 11 (1981) 479—485; Kristjani in samoupravljanje, v: Znamenje, 12 (1982) 101—109; »Aggiornamento« 2. vatikanskega cerkvenega zbora, v: Znamenje, 12 (1982) 301—309; Kristus, središče in cilj zgodovine in vesoljstva, v: BV, 43 (1983) 281—292; Možnosti krščansko-marksističnega dialoga o vprašanih

etike, v: *Anthropos* 1983, 105—116; Cerkev v odnosu do marksizma v našem času, v: *Znamenje*, 13 (1983) 7—15; Možnosti krščansko-marksističnega dialoga o vprašanjih etike danes, v: *Znamenje*, 13 (1983) 257—268; Tehnična kultura in versko izkustvo, v: *Teorija in praksa*, 21 (1984) 764—774; Teološka misel po 2. vatikanskem cerkvenem zboru, v: *Znamenje*, 14 (1984) 97—105; Izziv teologije osvoboditve, v: *Znamenje*, 14 (1984) 483—490; Dialoška narava teologije, v: *BV*, 45 (1985) 3, 244—255; Korenine Trubarjeve teološke misli, v: 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi, obdobja 6, Ljubljana 1986, 129—138; Odrešenje in osvobajanje, v: *Znamenje*, 16 (1986) 110—117; Mistične razsežnosti teologije osvoboditve, v: *Znamenje*, 16 (1986) 481—487; Naravoslovna znanost in morala, v: *Dialogi*, 23 (1987) 115—119; Duhovna ekologija, v: *Znamenje*, 17 (1987) 6, 489—496; Grundzüge einer Theologie des Sozialismus, v: *Arbeitsgemeinschaft Christentum und Sozialismus*, Wien 1982, 67—83; Grundzüge einer Theologie des Sozialismus — Zum Dialog zwischen Christen und Marxisten, v: *Neue Wege*, 77 (1983) 79—89; Kontextuelle Theologie und ihre Bedeutung II, v: *Kritisches Christentum*, 105 (1987) 23—27.

LAH Avguštin, rojen 1. 8. 1949 v župniji sv. Lenart pri Veliki Nedelji. Gimnazijo obiskoval v Mariboru. Teologijo študiral v Ljubljani in Mariboru 1968—1975. Vmes odslužil vojaško obveznost. Po 5 letih kaplanovalja specializiral dogmatično teologijo v Rimu na Gregorijani in dokončal z disertacijo Teološko vrednotenje marksističnega odgovora o smislu življenja pri Milanu Machovcu 1986. Od 1987 naprej asistent za dogmatično teologijo na oddelku Teološke fakultete v Mariboru.

Dela: Valutazione teologica della nozione marxista di Milan Machovec sul senso della vita e della morte, Rim 1987.

Razprave in članki: Gesù per gli atei. Il valore della cristologia atea di Milan Machovec, Rim 1982 (mag. naloga); Osnovne Poteze Jezusa pri Milanu Machovcu, *Znamenje* 5 (1987) 470—471; Sodobni teologi o Mariji, *BV* 38 (1988) 289—292.

NADRAH p. Anton Franc, rojen 10. aprila 1937 na Mleščevem, župnija Stična, kot prvi otrok kmečke družine z desetimi otroki pokojni materi Ani, rojeni Kavšek, in očetu Francu. Osnovno šolo in gimnazijo obiskoval v Stični, kjer je 20. junija 1957 maturiral.

Od 1957 do 1965 obiskoval teološko fakulteto v Ljubljani. Doktorat iz dogmatične teologije je opravil na Teološki fakulteti v Ljubljani pod vodstvom profesorja dr. Antona Strleta. Naslov doktorske disertacije: Oznanjevalno-liturgična vrednost Cerkvene ljudske pesmarice iz leta 1961. Kot delni natis je disertacija izšla v tisku v Ljubljani 1969. V jeseni 1969 odšel za eno leto nadaljevat študij v Rim, kjer je obiskoval zlasti specialna predavanja znanih profesorjev na Gregorijani in S. Anselmu. L. 1970 honorari predavatelj dogmatike na teološki fakulteti v Ljubljani. Kot izredni profesor za dogmatično teologijo se je zaradi predstojniške službe v Cistercijski opatiji v Stični ob koncu študijskega leta 1983/84 odpovedal službi predavatelja na Teološki fakulteti v Ljubljani.

Dela: Cerkvene ljudske pesmi v liturgiji, Oznanjevalno-liturgična vrednost Cerkvene ljudske pesmarice iz leta 1961, inavguralna disertacija, delni natis, Cistercijski samostan v Stični, Ljubljana 1969; *Odrešenik Jezus Kristus*, Družina, Ljubljana—Stična 1984.

Razprave in članki: Pomen laikov v pogledu na verski čut celotne Cerkve, v: *BV* 29 (1969) 304—320; Nekatera današnja vprašanja iz nauka o sv. evharistiji, v: *BV* 31 (1971) 38—49; Pomen karizem v teologiji in življenju Cerkve, v: *BV* 32 (1972) 55—97; Evharistija kot zakrament bratstva, v: *BV* 35 (1975) 69—91; Evharistija kot vir veselja in sreče, v: *BV* 35 (1975) 209—228; Evharistija in življenje, v: *BV* 36 (1976) 153—162; Redovništvo kot karizma v službi Cerkve, v: *BV* 36 (1976) 344—354; Krst otrok v življenju Cerkve, v: *BV* 37 (1977) 155—166; Marijino deviško spočetje Jezusa, resnica ali mit?, v: *BV* 38 (1978) 406—429; Evharistija kot vir in vrhunec misijonarske dejavnosti Cerkve, v: *BV* 39 (1979) 399—410; Redovniška skupnost v luči vere, v: *BV* 40 (1980) 123—136; Razvoj bistvene birmanskega obreda, v: *BV* 40 (1980) 355—367; Apostolski vidovi redovničkov života danes, Zbornik radova šestog redovničkov tjedna, Zagreb 1980, 25—33; Osrednji pomen Kristusovega vstajenja za našo vero, v: *BV* 42 (1982) 319—330; Kako spoznati zgodovinskega Jezusa, v: *BV* 42 (1982) 407—427; Marija v nauku sv. Bernarda, v: *BV* 48 (1988) 119—133.

Drugo: Za študente Teološke fakultete napisal 5 skript, za slušatelje teološkega tečaja pa 1 skripta. Objavljal v različnih revijah preko 50 člankov, okrog 20 ocen različnih knjig. Kot zadnje večje delo knjigo o duhovnih poklicih za božjim klicem (Katehetski center, Ljubljana 1989).

PLEMENITAŠ Franc, rojen 19. 3. 1922 v Rogiški Slatini. Gimnazijo obiskoval v Mariboru, teologijo študiral v Rimu in bil 5. 4. 1947 tam posvečen v duhovnika. Leta 1949 je doktoriral na Urbaniani iz teologije in istega leta dosegel magisterij iz filozofije v Milanu. Od leta 1968 honorarni predavatelj, od 1973 docent za dogmatično teologijo Teološke fakultete v Ljubljani na oddelku v Mariboru. Kot duhovnik je služboval na več mestih na avstrijskem Koroškem do leta 1959, ko se je vrnil v domovino. Doma je deloval pri Sv. Magdaleni v Mariboru, Sv. Miklavžu ob Dravi, v Rušah, pri Sv. Ožbaltu ob Dravi in Kapli, v Kamnici pri Mariboru in nazadnje pri Št. Janžu na Dravskem polju in tam umrl 24. 11. 1989 zadet od srčne kapi.

Dela: Controversia sunomiana de conceptu agennesiae, (tesi ad lauream), Roma 1949.

Razprave in članki: Kristus Bog in človek, v: BV 31 (1971) 54—67, Skupno in splošno duhovništvo, v: BV 32 (1972) 15—26; Kriza molitve, Zn 5 (1975) 419—426; Prenova in teologija, Zn 6 (1976) 491—500; Sodobno izkustvo Boga, Zn 7 (1977) 129—137; Bog in Odrešenik, Zn 7 (1977) 280—289; Izkustvo svetega v Svetem pismu, Zn 7 (1977) 502—510; Vera in strah, Zn 8 (1978) 148—154; Upanje vernih, Zn 8 (1978) 204—212; Alienacija, emancipacija in vera, Zn 8 (1978) 393—401; Bog Nove zaveze, Zn 9 (1979) 22—29; Dopolnitev naravnega človeka v Bogu, Zn 9 (1979) 196—204; Krščanstvo in vera v prihodnost, Zn 10 (1980) 26—36; Moltmannovo razumevanje križa in osvoboditve, Zn 10 (1980) 320—341; Milost kot osvoboditev in svoboda, Zn 11 (1981) 318—327; Odrešenje in osvobojenje človeka, v: BV 43 (1983) 249—262.

SORČ Ciril, rojen 8. maja 1948 v Štomažu na Vipavskem. Teologijo študiral na TF v Ljubljani od 1967 do 1973. Magisterij iz teologije opravil na isti fakulteti leta 1976; leta 1980 pa je prav tam doktoriral z disertacijo sočlenje z Moltmannovo teologijo upanja. Od leta 1985 je honorarni predavatelj dogmatike na TF v Ljubljani. Leta 1987 dosegel naslov habilitiranega docenta. V akad. letu 1988/89 na enoletnem študijskem izpolnjevanju v Rimu. Docent 1989.

Soočjenje z Moltmannovo teologijo upanja, Družina, Vipava 1980, 268; Prihodnost sveta in človeka. Eshatologija, Družina, Ljubljana 1987, 207.

Razprave in članki: Teilhard de Chardin — odstranjevalec pregraje med vero in znanostjo, v: BV 30 (1970) 265—283; Teilhard de Chardin

o »večni ženskosti«, v: BV 33 (1973) 130—138; Moltmannov pogled na človeka, v: BV 37 (1977) 200—207; Kaj je z vero pri zakramentih?, v: CSS 15 (1981) 36—38; Revolucionarne prvine krščanskega upanja, v: Poslednja revolucija (Zbornik predavanj s teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence 1981/82), Ljubljana 1982, 97—119; Ustvarjeni za veselje, v: BV 42 (1982) 200—214; Teološki pogled na igro, v: BV 42 (1982) 301—318; Bogoslužje — prostor različnih služb, v: CSS (1983) 12—14; Krščanstvo — vera veselja, v: CSS 18 (1984) 71—73; Sprava - božje in človeško delo, v: CSS 19 (1985) 73—75; Ekološki problem v luči teologije, v: BV 46 (1986) 325—338; Marija v koncilskih in pokoncilskih dokumentih cerkvenega učiteljstva, v: BV 48 (1988) 267—287.

Drugo: Šest ocen v BV, 8 v BO in drugih revijah.

STRLE Anton, rojen 21. januarja 1915 v Osredku pri Sv. Vidu nad Cerknico. Gimnazijo z maturo je končal v Škofovih zavodih v Ljubljani (1936), nato je nadaljeval študij teologije na Teološki fakulteti v Ljubljani (1936—1942), v duhovnika posvečen l. 1941. Doktorat iz teologije je dosegel na TF v Ljubljani z disertacijo Naravno hrepenenje po nadnaravnem smotru po nauku sv. Tomaža Akvinskega (1944). Kot duhovnik je najprej opravljal razne vzgojne službe (prefekt v Marijanišču 1940—1942, semeniški duhovnik 1942—1943, ponovno prefekt v Marijanišču 1943—1944, profesor verouka v Novem mestu 1944—1945), nato je bil kaplan pri sv. Petru ter stolni vikar v Ljubljani. Od 1947 do 1952 v zaporu. Župnijski upravitelj v Planini pri Rakeku (1952—1958). Od 1957 honorarni predavatelj za dogmatiko na TF v Ljubljani, kjer je 1958 postal docent, 1967 izredni in 1972 redni profesor. Leta 1985 je stopil v pokoj. Ves čas pomaga v pastoralnem delu (javorje nad Ljubljano, Dravlje in Preska, od 1966 pri sv. Trojici v Ljubljani). Prosinodalni in sinodalni eksaminator, škofijski cenzor, nekaj časa član dokritalne komisije pri Jugoslovanski škofovski konferenci, od 1974—1979 član Mednarodne teološke komisije, svetovalec za versko terminologijo pri Slovarju Slovenskega knjižnega jezika (SAZU). Kot mentor je vodil 10 disertacij in preko 100 magistrskih in diplomskih nalog.

Dela: Naravno hrepenenje po nadnaravnem smotru po nauku sv. Tomaža Akvinskega, Ljubljana 1944, 56; Zakramenti I, Ljubljana 1962, 269

+ 4 (ponatis 1968, prenovljena izdaja 1970, 272); Kristologija in soteriologija I—II, Ljubljana 1962, 280 + 3; 249 (ponatis I in II 1967; predelana in dopolnjena izdaja: I 1971, 327 + 2; II 1972, 235 + 3); Zakramenti II, Ljubljana 1963, 273 + 4 (ponatis 1968, prenovljena izdaja 1971, 292 + 5); Mariologija, Ljubljana 1964, 353 + 7 (ponatis 1968, prenovljena izdaja 1970, 161 + 2; Zakramenti III, Ljubljana 1965, 271 + 6; Zakrament sv. zakona, Ljubljana 1965, 16; Osnovne resnice o Kristusu in Mariji, Ljubljana 1966, 104 + 6; Pot k Bogu, Ljubljana 1966, 32; Uvod v metodiko znanstvenega dela, Ljubljana 1966, 102 + 6 (izpopolnjena izdaja 1971, 91); Kristusova milost, Ljubljana 1968, 267 + 41 + 12; Delovanje Svetega Duha po zakramentih, Ljubljana 1968, 48 + 3; Nauk o odrešenju po Jezusu Kristusu, Maribor 1968, 137 + 7; O skrivnosti Boga. De Deo uni-trino, Ljubljana 1971, 395 + 9 + 11; Teološka antropologija, Ljubljana 1971, 350 + 47 + 12; O veri, upanju in ljubezni, Ljubljana 1972, 289 + 6; Patrologija. Zahodni očetje, Ljubljana 1973, 81 + 3; Odpustki, Ljubljana—Rakovnik 1974, 79; Skrivnost Boga, Ljubljana 1977, 307; Vera Cerkve. Dokumenti cerkvenega učiteljstva, Celje 1977, 531 + 8; Teološka antropologija II. Kristusova milost, Ljubljana 1977, 247 + 4; Eshatologija. Smrt in večno življenje, Ljubljana 1978, 193 + 5 + 3; Teološka antropologija I, Ljubljana 1984, 215 + 4 + 13; V tretje tisočletje z Marijo, Maribor 1988, 120; Vem, komu sem veroval. Vera in razodetje, Ljubljana 1988, 226; Krščanska eksistenca, Ljubljana 1988, 140 + 3 + 13; Živo upanje, Izbrani spisi 2, Ljubljana 1990, 381—497. Lojze Grozde, mladeč Kristusa Kralja, Ljubljana 1944, 123.

Razprave in članki: razprave in pregledi obsegajo 140 enot, članki, ocene, predstavitve in uvodi pa 205 enot.

Drugo: Prevodi okrožnic/dokumentov Mediator Dei et hominum (1947), Haurietis aquas in gaudio (1958), Ecclesiam suam (1965), Mysterium fidei (1965), 2. vatikanski cerkveni zbor (C, CS, E, VS, VC — sam ali s sodelav.), Eucharisticum mysterium (1967), Duhovniški celibat (1969), O evangelizaciji današnjega sveta (1976 v sodelov.) in dr. — Prim. 381—497.

ŠTRUKELJ Anton, rojen 4. januarja 1952 v Dobu pri Domžalah. Gimnazijo dokončal na Srednji verski šoli v Vipavi (1966—1970). L. 1970 vstopil v ljubljansko bogoslovno semenišče in bil 29. 6. 1976 posvečen v duhovnika. L. 1978 diplomiral na Teološki fakulteti v Ljubljani. Isto leto prav tam napravil licenciat iz teologije. 13. 12. 1980 doktoriral na Teološki fakulteti v Ljubljani. Na

Papeškem vzhodnem inštitutu v Rimu je l. 1984 napravil licenciat iz vzhodne teologije. V akademskem letu 1984/85 začel predavati dogmatiko na Teološki fakulteti v Ljubljani kot honorarni predavatelj. Od 1987 dalje je docent za dogmatično teologijo in ekumenizem. Dejavno se udeležuje mednarodnih teoloških in marioloških ter ekumenskih simpozijev. Od l. 1984 dalje tajnik Slovenskega ekumenskega sveta in član Sveta za ekumenizem pri BKJ. Poleg navedenih knjig in znanstvenih razprav je napisal še 67 člankov in 4 recenzije. Prevedel je 7 knjig in 18 člankov. Ureja Izbrane spise prof. dr. Antona Strleta in ekumenske publikacije. Je tudi v uredniškem odboru BV.

Dela: Življenje iz polnosti vere. Teologija krščanskih stanov pri Hansu Ursu von Balthasarju, Ljubljana 1981, 384; ponatis Ljubljana 1986; Neizrekljivi dar, Maribor 1986, 84.

Razprave in članki: Teologija proslilne molitve pri Karlu Rahnerju. Diplomaska naloga na TF v Ljubljani 1976, rok. 37 + II; Kontemplacija in akcija pri Hansu Ursu von Balthasarju. Licenciatsko delo na TF v Ljubljani 1978, rok. 95 + VI; Kontemplacija in akcija pri Hansu Ursu von Balthasarju, v: BV 39 (1979) 61—79; Oznanjevanje odrešenja s pogledom v prihodnost, v: Isus Krist jediti Spasitelj svijeta. Zbornik radova Petog ekumenskog medjufakultetskog simpozija održanog v Zagrebu od 28. 9.—1. 10. 1982, KS Zagreb 1983, 155—159 (ponatis v: BV 44 (1984) 166—170); Johann Ludwig Schönleben — ein Förderer der marianischen Verehrung (1618—1681). Predavanja na IX. mednarodnem mariološkem in XVI. mednarodnem marijanskem kongresu na Malti od 8.—18. 9. 1983. Objavljeno v: De cultu Mariano saeculis XVII—XVIII. Acta congressus mariologici-mariani internationalis in republica melitensi anno 1983 celebrati, vol. IV, Romae 1987, 403—423; La beauté spirituelle des icones, Pontificium Institutum Orientale Roma 1984, rok. 9; La comprensione ecumenica nell' ecclesiologia ortodossa del teologo serbo Justin Popović. Teza za licenciat v vzhodni teologiji, Pontificium Institutum Orientale Roma 1984, rok. 76 str.; Odrešenje — vzpostavitev občestva ljudi z Bogom in med seboj, predavanje na pastoralnem tečaju, 1985, rok. 20, razmnožila Pastoralna služba Maribor; Skrivnost božje bližine, v: Vrednote. Zbornik predavanj 10, Ljubljana 1986, 158—169; Institucija in avtoriteta v Cerkvi, v: BV 47 (1987) 43—56; »Šmarnice« — une devotion mariale du mois de mai typiquement slovene. Predavanje na X. svetovnem mariološkem kongresu v Kevelaerju od 10. do 18. 9. 1987. Izide v napovedanem zborniku. Prevod: Šmarnice — značilna slovenska majniška pobožnost, v: BV 48 (1988) 147—153; Marija in edinstvo kristjanov, v: BV 48 (1988) 241—250;

Katedra za moralno teologijo

Ob ustanovitvi Teološke fakultete je moralna teologija spadala v moralno-pravno-pastoralno skupino. Predaval jo je Josip Ujčić 8 ur tedensko po klasični razdelitvi: *De principiis* in *De praeceptis*.

V akademskem letu 1920/21 so bila predavanja (1 uro na teden) *De dignitate morali corporis humani*, ki so se ponavljala na dve ali tri leta. Isto leto so bila v okviru moralne teologije uvedena tudi predavanja iz sociologije; predaval je Aleš Ušeničnik. Po treh letih je bila pridružena filozofiji. V letu 1923/24 so bila poleg rednih predavanj *De praeceptis Ecclesiae* (3 ure) tudi izbrana vprašanja iz moralne filozofije za doktorande in etična vsebina prvega evangelija za slušatelje vseh fakultet (2 uri). V letu 1925/26 pride do razdelitve: *De principiis* v tretjem letniku (3 ure), *De officiis hominis christiani* v četrtem in petem letniku (4 ure). Seminar: *Casus practici* (2 uri) za višje letnike.

V zimskem semestru 1932/33 je J. Ujčić v sklopu moralne teologije predaval tudi etiko (3 ure). Že naslednje leto pa je bila pritegnjena k filozofiji, predavatelj pa je ostal isti.

Ker je J. Ujčić v začetku leta 1937 odšel za nadškofa v Beograd, je v akad. letu 1937/38 začel predavati moralno teologijo kot honorari predavatelj Ignacij Lenček. Poleg rednih predavanj (napovedal je posebno moralno bogoslovje — človekove dolžnosti do Boga, do sebe in do bližnjega) je v spe-

cialnih predavanjih in seminarjih večkrat obravnaval socialne kreposti. Hkrati z Lenčkom je bil imenovan za honorarnega predavatelja tudi Alojzij Zupan, predaval je etiko, ki je bila spet pridružena moralni teologiji.

V akademskem letu 1940/41 je bilo iz moralne pravne in pastoralne skupine izločeno pravo in bilo pridruženo zgodovinski skupini. Tako je ostala moralno pastoralna skupina.

Maja 1945 je I. Lenček odšel v tujino. Za rednega profesorja moralne teologije je bil 7. septembra 1946 imenovan Josip Jeraj, prej profesor iste stroke na Visoki bogoslovni šoli v Mariboru. Predaval je izmenično osnovno in posebno moralno bogoslovje v 4. in 5. letniku (4 ure tedensko). Specialna vprašanja kažejo, da se je veliko pečal z etično filozofskimi vprašanji. Tako je npr. v zimskem semestru 1947/48 imel predavanje *Nauk antične, sholastične in moderne moralne filozofije o etični normi*. Specialna predavanja 1950/51 pa razodevajo že sodobnejše gledanje na moralno teologijo: *Evangeljska moralna*. Vsa leta je imel redno tudi seminar iz moralne teologije (kazuistiko). Slušateljem je za pomoč pri študiju pripravil skripta iz moralne teologije po Noldinu.

V akademskem letu 1950/51 je bila moralna teologija pridružena katedri za pravo.

J. Jeraj je predaval moralno teologijo tudi po upokojitvi (1952) do 1962/63. Ker je zdravstveno zelo opešal, je v le-

tu 1963/64 moralno teologijo supliral J. Janžekovič, v letu 1964/65 pa V. Fajdi-ga. Jeraj je umrl 19. januarja 1964.

24. septembra 1965 je bil za hono-rarnega predavatelja moralne teologi-je imenovan Štefan Steiner in jo je v je-seni istega leta začel predavati, leta 1968 tudi na oddelku v Mariboru. Pre-daval je 4 ure tedensko ciklično v 4. in 5. letniku.

V tem času so se pri študiju moral-ne teologije začeli močnejše odkrivati novi vidiki. Do zdaj je bila moralna te-ologija preveč filozofska etika in pre-malo teologija. Njen predmet je bil preveč specifikacija in klasifikacija po-sameznih grehov, premalo pa krščan-sko življenje v svoji vzvišenosti in lepo-ti. To poslanstvo moralne teologije kratko, a jasno opredeli odlok 2. vat. koncila o duhovniški vzgoji. »Posebna skrb se naj posveti spopolnjevanju moralne teologije, ki naj svojo znan-stveno razlago bolj zajema iz nauka Svetega pisma in tako pojasnjuje vzvi-šenost poklicanosti vernikov v Kristusu in njihovo dolžnost, da v ljubezni obrodijo sad za življenje sveta« (DV 16). Moralna teologija želi biti v stal-nem stiku s človekom in njegovim kon-kretnim položajem in mu pomagati, da hodi za Kristusom v osebni veri in ljubezni.

Vse te nove težnje v moralni teologi-ji je Š. Steiner bistro in modro presa-jal v naš duhovni prostor. To že s svoji-mi skripti Človekov poklic v Kristusu (osnovno moralno bogoslovje, Ljublja-na 1970) in Človekovo življenje v lju-bezni Kristusovi (Ljubljana 1971). Skrip-ta po zasnovi, razdelitvi, novih pogle-dih in rešitvah sodobnih moralnih vprašanj ne razodevajo le strokovnjaka s posluhom in razumevanjem za so-dobne moralne stiske, premike in vzo-re, temveč tudi modrega, praktičnega svetovalca za oznanjevanje moralne teologije. Še bolj pronicavega in široko odprtega razlagalca zapletenih moral-nih vprašanj se je izkazal v mnogih

drugih razpravah zlasti ob okrožnici *Humanae vitae*, hkrati pa jasnega in praktičnega vodnika spovednikom in dušnim pastirjem ter razgledanega in-formatorja o premikih in prizadevanjih v moralni teologiji. S tem je seznanjal svoje slušatelje tudi v vsakoletnimi specialnimi predavanji.

Ko je bil z novim statutom leta 1973 preurejen študij na fakulteti po smer-nicah 2. vat. koncila, so bila tudi kate-dre bolj smiselno urejene, nastala je samostojna katedra za moralno teolo-gijo. Za predstojnika katedre je bil izvo-ljen Š. Steiner. Glavna predmeta sta: osnovna moralna teologija in posebna moralna teologija, stranska pa krščan-ski socialni nauk in kazuistika. Vse je predaval Š. Steiner: glavna predmeta ciklično v 4. in 5. letniku po 4 ure na te-den, kazuistiko v 6. letniku dva seme-stra po 1 uro na teden, krščanski so-cialni nauk v drugem letniku po 2 uri na teden en semester.

Z novim statutom leta 1980, ki ureja teološki študij po navodilih apostolske konstitucije »*Sapientia christiana*«, je bila katedri za moralno teologijo pri-družena duhovna teologija kot glavni predmet (3 ure na teden I semester) in zgodovina krščanske duhovnosti kot stranski predmet (2 uri na teden I se-mester). Tako sta bila pridružena tej katedri oba profesorja duhovne teolo-gije — v Ljubljani France Oražem, v Mariboru Jože Rajhman. Po smrti (5. 7. 1981) prof. Steinerja je bil za predstoj-nika katedre za moralno teologijo izvo-ljen France Oražem.

Vsa predavanja iz moralne teologi-je v Ljubljani in Mariboru je v letu 1981/82 prevzel asistent Matija Bab-nik, krščanski socialni nauk pa Janez Juhant. V zimskem semestru 1982/83 je v Ljubljani predaval moralno teolo-gijo Rafko Valenčič, v poletnem M. Babnik v Ljubljani in Mariboru (tu za oba semestra 8 ur tedensko). V aka-demskem letu 1983/84 je vso moralno v Ljubljani supliral R. Valenčič, v Mari-

boru pa novoizvoljeni honorarni predavatelj Vinko Škafar. Naslednje leto je V. Škafar tudi v Ljubljani prevzel vsa predavanja iz moralne teologije razen kazuistike, ki jo je imel R. Valenčič. V akademskem letu 1988/89 sta prevzela predavanja moralne teologije novoizvoljena asistenta, ki sta uspešno končala v Rimu študij te stroke: v Ljubljani Anton Mlinar, v Mariboru Ivan Štuhec. Hkrati je bil za asistenta pri moralni katedri izvoljen Karel Bederšnjak, ki naj bi predaval moralno teolo-

gijo predvsem na Teološko-pastoralnem tečaju. Od leta 1987/88 predava za J. Rajhmanom v Mariboru duhovno teologijo in zgodovino krščanske duhovnosti asistent Alojz Pirnat.

Novi premiki v poučevanju duhovne teologije imajo pri nas močan odmev. Postala je bolj teološka in konkretnjša v vrednotenju človekovega vsakdanjega življenja. Posveča se ne samo duhovnosti redovnikov in duhovnikov, temveč tudi laikov.

BABNIK Matija, rojen 13. februarja 1945 v Ljubljani. Klasično gimnazijo z maturo je končal v Ljubljani l. 1964. Eno leto je študiral na fakulteti za gradbeništvo in geodezijo. Leta 1966 se je vpisal na TF in študij končal 1972. Po kaplanski službi v Kočevju in tajniški službi na nadškofijskem ordinariatu v Ljubljani je odšel v Rim, kjer je na Akademiji Alfonziani (Lateranska Univerza) študiral moralno teologijo in opravil magisterij. Hkrati je študiral krščansko arheologijo. Po vrnitvi v domovino je bil imenovan za asistenta pri katedri za moralno teologijo (1980). Predaval je do konca akad. leta 1982-83.

Razprave in članki: Socialni nauk Cerkve v encikliki Janeza Pavla II. Redemptor hominis, v: CSS 14 (1980) 12-14; krajši zapisi v revijah in časopisu.

BEDERNJAK Karel, rojen 28. 5. 1942 v Črenšovcih v Prekmurju. Po končani škofijski gimnaziji v Pazinu se je vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani. Za duhovnika je bil posvečen 29. 6. 1967 v Mariboru. Že naslednje leto je naredil magisterij s specializacijo iz moralne teologije pri prof. Steinerju z razpravo Moralni zakon situacije v koncilskih odlokih. Doktoriral je z disertacijo Anton Jurij Luby, razsvetljenski moralist, l. 1972 v Zagrebu pri prof. Kuničiču. Po doktoratu se je specializiral v moralni teologiji na Alfonsiani v Rimu in študij končal z magisterijem.

Zdaj predava moralno teologijo na oddelku v Mariboru in na katehetskem tečaju. Hkrati je župnik pri Sv. Juriju ob Pesnici, sodeluje pa tudi na škofijskem sodišču kot sodnik.

Dela: Poleg doktorske disertacije, ki je bila le delno objavljena, je napisal priročnik iz moralne teologije za laike z naslovom S Kristusom v osvobojeno življenje, Maribor 1988.

Razprave in članki: Izkušstvo v moralni teologiji, v: BV 43 (1983); Samoodtujitev kot filozofski in moralnoteološki pojem, v: BV 44 (1984); Sprava v antropološki perspektivi, v: BV 45 (1985); Situacija kot objektivni in subjektivni moment moralnosti, v: BV 45 (1985); Pravičnost kot osebna vrednota, v: BV 49 (1989); Sprava kot temeljna razsežnost krščanske biti, Zbornik predavanj na katehetskem tečaju na Mirenskem Gradu, 1984; Pokora je potrebna tudi danes, v: CSS 1985; Zmoredno več, kot smemo, v: CSS 1985. Ostali manjši sestavki so bili objavljeni v CSS in v Družini.

JERAJ Josip, rojen 16. 2. 1892 v Rečici ob Savinji. Od 1911—1915 študiral teologijo v Mariboru; 1915—1917 nadaljeval teološki študij na teološki fakulteti v Gradcu in promoviral z disertacijo Ist das Deuteronomium zur Zeit des Königs Josias und der Priesterkodex in nachexilischer Zeit verfasst? 1919—1941 profesor moralne teologije na Visoki bogoslovni šoli v Mariboru; 1946—1964 redni profesor moralne teologije na Teološki fakulteti v Ljubljani. Umrli 19. 1. 1964 v Ljubljani.

Dela: Vzor-človek ali osebnost kot ideal, Maribor 1922, 78; Ob skrivnih virih, Maribor 1924, 103; Narodni prerod, Maribor 1925, 84; Državljanska vzgoja. Vzgojitelj mladine, Maribor 1926, 88; Socialno vprašanje, Maribor 1928, 212; Duševna podoba mladosti, Ljubljana 1930, 235; Sociologija, Maribor 1932, 188; Naša vas. Oris vede o vasi, Ljubljana 1933, 207; Cerkevna zgodovina. Oris z domorodnega vidika, Maribor 1935, 288; Vzori slovenskih fantov, Ljubljana 1937, 68; Slovenci in Jugoslavija, Maribor 1940, 75; Korporacijski red in družbena reforma Jugoslavije, Maribor 1941, 80.

Razprave in članki: Mednarodno pravo in moderna pravna veda, v: Čas 12 (1918) 167—173; Morala in politika, v: Čas 12 (1918) 269—277; Prehod človeštva in slovenstva, v: Čas 18 (1923—24) 165—275; Maks Scheler in sholastična filozofija, v: Spomenica ob 70-letnici lavantinskega bogoslovnega učilišča v Mariboru, Maribor 1929, 40—64; Psihologija kmečkega otroka, v: Čas 28 (1933—34) 18—27; Verski in pravni razvoj kmečkega otroka, v: Čas 28 (1933—34) 87—91; Aristotelov nauk o etični normi, v: ZbTF IV (1954) 48—55; Platon, Poslednji dnevi Sokrata, v: ZbTF VI—VII (1956—57) 220—230; Novejše metodične spremembe v obravnavanju moralne teologije, v: Zbornik razprav Teološke fakultete, Ljubljana 1962, 241—250.

Drugo: Razen tega je priobčeval članke v Vzajemnosti, Slovenskem učitelju, Socialni misli, Našem domu, Mladosti, Slovenskem gospodarju, Nedelji in še kje.

LENČEK Ignacij, rojen 18. 7. 1907 v Ljubljani. 1926—1932 študiral teologijo na Gregorijani v Rimu. 1928 doktorat iz filozofije in 1932 doktorat iz teologije; 1936 postal honorarni in 1938 docent moralne teologije na Teološki fakulteti v Ljubljani; 1945 odšel v inozemstvo in potem predaval teologijo v Pragli, Briksnu, Adrogué (Argentina). Umrli je 10. 4. 1974 v Gradcu.

Razprave in članki: Knaus-Oginova teorija in нравna načela, v: BV 17 (1937) 23—41; Dobiček kot brezdelni dohodek, v: BV 17 (1937) 217—250; Cerkevni odloki proti sterilizaciji, v: BV 20 (1940) 157—163; Rasa in morala, v: BV 20 (1940) 269—283; »Moderna evtanazija«, v: BV 21 (1941), 90—96; Nравna obveznost нравnih zakonov, v: BV 22 (1942) 138—154.

Drugo: Objavil je še celo vrsto člankov v Naši zvezdi, Vzajemnosti, zlasti pa v inozemskih: Duhovno življenje, Družabna pravda, Katoliški misijoni itd.

MLINAR Anton, rojen 25. decembra 1952 v Novi vasi pri Žireh. Gimnazijo obiskoval v letih 1967—1971 v Vipavi, kjer maturira 1971. Istega leta se vpiše na Teološko fakulteto v Ljubljani in vstopi v ljubljansko semenišče. V duhovnika posvečen 29. junija 1977; eno leto je nedeljski kaplan v Mirni peči. Diplomira l. 1978. V letih 1978—1981 kaplanuje v Kamniku, nato eno leto (1981—82) v Ljubljani pri Sv. Petru. L. 1982 odide na študij v Rim, kjer se specializira v moralni teologiji. L. 1985 dokonča magistriraj. 1988 doktorira pri prof. Bernhardu Häringu z nalogo »Die Heilkraft des Menschlichen«. Po vrnitvi domov je takoj imenovan za kaplana v Novem mestu — Kapitelj, nato za asistenta pri katedri za moralno teologijo (1988) in višjega predavatelja (1989).

Dela: Die Heilkraft des Menschlichen, Ein Beitrag zum Verständnis des kranken Menschen in der medizinischen Anthropologie und dem anthropologischen Denken Viktor von Weizsäckers, Rim 1988, 461.

Razprave in članki: Človek kot subjekt in vrednota, v: CSS 19 (1985) 162—164; Pastoralna podeželja, Avstrijski pastoralni tečaj 1979, CSS 1980, 31; Pastoralna otrok, Avstrijski pastoralni tečaj 1981, CSS 1988, 62—63; Nekaj misli o spoznanju v vesti, CSS 1988, 124—126; Medicinska etika in deontologija Janeza Milčinskega, v: CSS 19 (1985) 191—193; Paul Spoken in njegov prispevek k medicinski etiki, v: CSS 19 (1985) 195—196.

ORAŽEM France, rojen 5. 8. 1930 v Globeli, župnija Sodražica. 1951—1958 študiral teologijo v Ljubljani (vmes od marca 1953 do septembra 1954 služil vojaški rok); 1965 (februarja) promoviral na Teološki fakulteti v Ljubljani z disertacijo Dogmatični nazori Primoža Trubarja in njegova odvisnost od početnikov reformacije; 1967—1969 študiral v Rimu duhovno teologijo na Pontificio Istituto di Spiritualità del Teresianum z diplomom Magister in re spirituali; 1969 je bil imenovan za honorarnega predavatelja duhovne teologije na Teološki fakulteti v Ljubljani; 1973 docent, 1984 izredni in 1987 redni profesor; 1983 je bil imenovan za ravnatelja bogoslovnega semenišča v Ljubljani. Urednik Božjega okolja (1976), Zbirke Božje okolje, Teološke knjižnice.

Dela: Krščanska duhovnost. Uvod v teologijo duhovnosti, Ljubljana 1980; Svet bogoslužnih znamenj, Ljubljana 1985; Leto Kristusove skriv-

nosti. Zgodovina in duhovnost bogoslužnega leta, Ljubljana 1989.

Razprave in članki: Evharistija v luči sv. Trojice, v: BV 32 (1972) 158—165; Kontemplativno in aktivno življenje, v: BV 32 (1972) 167—174; Duhovništvo vernikov, v: BV 32 (1972) 228—240; Nekaj misli o karakterju svetega reda, v: BV 34 (1974) 99—110; Psihologija in duhovno življenje, v: BV 35 (1975) 16—25; Temna noč Janeza od Križa, v: BV (1975) 246—256; Ob stoletnici rojstva dr. Janeza Zoreta, v: BV 36 (1976) 46—52; Znamenja časov spoznavamo v luči vere, v: 36 (1976) 200—210; Novi poudarki molitvenega bogoslužja, v: BV 37 (1977) 266—274; Delovanje Svetega Duha v zgodovini odrešenja, v: BV 42 (1982) 9—26; Notranji grad Terezije Avilske, v: BV 42 (1982) 456—471; Slomšek in evharistija, v: Zbornik simpozija ob 120—letnici smrti Antona M. Slomška, Ljubljana 1983, 56—64; Delovanje Svetega Duha v bogoslužju, v: BV 44 (1984) 137—145; Delovanje Svetega Duha v zakramentih, v: BV 47 (1987) 89—103; Razlikovanje duhova u savremenim zbivanja, v: Vreme Duha Svetoga — vreme Crkve, Beograd 1986, 48—53; Trubarjeve pesmi pod kerigmatično duhovnim vidikom, v: BV 46 (1986) 247—257.

Drugo: Objavil je še nad 150 poljudnoznanstvenih člankov, poročil in ocen v BV, CSS, BO in CG.

PIRNAT Lojze, rojen 28. 9. 1947 v Celju. Študij teologije v Ljubljani in Mariboru od 1966 do 1973, postdiplomski študij duhovne teologije na Gregorijani v Rimu, kjer je doktoriral 1984. Asistent na TF od 1987, višji predavatelj od 1989.

Dela: Lotta di classe e amore cristiano nei scritti di Giulio Girardi. Un approccio dal punto di vista spirituale, Roma 1978 (licenciatska naloga); Per una spiritualità dell'amore per i nemici. Un tentativo di tematizzazione attraverso alcune teologie recenti, Roma 1983 (disertacija).

Razprave in članki: Ljubezen do sovražnikov ali razredni boj?, v: Strah in ljubezen, Zbornik 9, Ljubljana 1985, 99—108; Mesto ženske v Cerkvi in teologiji, v: Za svet zavzeto krščanstvo, Zbornik 11, Ljubljana 1987, 91—100; Gnidovec — ravnatelj vzgojnega zavoda, v: Gnidovčev simpozij v Rimu, Celje 1989, 83—88.

STEINER Štefan, rojen 22. decembra 1926 v Beltincih. L. 1947 maturiral na gimnaziji v Murski Soboti; istega leta se kot gojenec mariborskega semenišča vpiše na Teološko fakulteto v Ljubljani, kjer diplomira l. 1953. L. 1953 posvečen v duhovnika mariborske škofije. V letih 1954—1956 kaplan v

Slovenskih Konjicah; 1956—1958 pri Sv. Rešnjem Telesu v Mariboru. V letih 1958—1965 je v Rimu na specializaciji katehetike, pastoralke in moralke. 1965 postane honorarni predavatelj moralne teologije in župnijski upravitelj na Gomilskem; l. 1968 docent, 1972 izredni profesor za moralno teologijo in nekaj časa izseljeniški duhovnik v Berlinu. L. 1978 je prvič in l. 1980 drugič izvoljen za dekana Teološke fakultete. Po enoletni hudi bolezni umre 5. julija 1981.

Dela: Il problema catechistico in Slovenia dopo il 1945, Estratto della tesi per il conseguimento della Laurea, Roma 1967, 96; Človekov poklic v Kristusu (skripta), Ljubljana 1966—68, 256 (izpopolnjena izdaja 1974, ponatis 1975); Človekovo življenje v Kristusu (skripta), Ljubljana 1967—1969, 243; Oznanjevalna teologija (skripta), Maribor 1969, 45; Homiletika (skripta), Maribor 1971; Ko se poročata ljubezen in seks, Celovec 1974, 144; Uvod v moralno teologijo, Celje 1977, 149; Rodovitna in odgovorna ljubezen, Ljubljana 1978; Krščanski socialni nauk, Ljubljana 1981.

Razprave in članki: Liturgija — neusahljiv vir za oznanjevanje božje besede, v: BV 25 (1965) 61—67; Pojem dušnega pastirstva v dokumentih 2. vatikanskega cerkvenega zbora, v: BV 26 (1966) 204—216; Reconciliatio amicitiae, v: BV 27 (1967) 223—232; Poslušalci in pridiganje, v: BV 27 (1967) 261—286; Uvod v okrožnici »Humanae vitae«, Posredovanje človeškega življenja, Ljubljana 1968, 3—18; Moralni in pastoralni nauk episkopatov k okrožnici »Humanae vitae«, v: BV 29 (1969) 64—84; Spovednik in problem kontracepcije po izidu »Humanae vitae«, v: CSS 2 (1969) 73—80; Pokoncilski kairios moralne teologije, v: BV 29 (1969) 321—332; To troje, CSS 1969, 225—226; Krščanstvo na zatožni klopi spolne inkvizicije, v: BV 30 (1970) 243—255; Oznanjevanje božje besede — nujno sredstvo odrešenja, CSS 1970, 35—39; Gradnja in prenova Cerkve v luči teologije, v: CCS 4 (1970) 135—139; Ali sme dr. J. Kuničič kritizirati francoske škofove?, v: BV 31 (1971) 92—117; Ne na umanjevanje nego za uzveličanje snage i životnosti Papine enciklike »Humanae vitae«, Služba božja 1971, 329—353; Krščanska zakonska ljubezen, V dvoje, Ljubljana 1972, 53—74; Krščansko urejanje rojstev, V dvoje, Ljubljana 1972, 141—160; Ali sme dr. J. Kuničič kritizirati francoske škofove? (2. del), v: BV 32 (1972) 310—329; Metoda dr. Jordana Kuničiča, Služba božja 1972, 244—259; Neznanstvenost rodi krivice, Služba božja 1973, 42—61; Kongregacija za verski nauk je rešila »jugoslovanski primer«, v: CSS 7 (1973) 86—88; Skupinska zakramentalna odveza pri nas ni potrebna?, v: BV 33 (1973) 149—164; Epilog dr. Jordana Kuničiča, Bogo-

slovska smotra 1973, 291—305; Življenje s Kristusom, shema za celotno šolsko moralno teologijo, v: BV 33 (1973) 315—339; Patološka gledanja in drže v npravnem življenju katoličanov, v: CSS 8 (1985) 45—49; Narava pastoralne teologije, v: BV 36 (1976) 1—14; Umetna osemenitev in oploditev s stališča katoliškega moralnega nauka, v: BV 39 (1979) 24—30; Osnovna ideja Okrožnice Janeza Pavla II. »Redemptor hominis«, v: BV 39 (1979) 255—275.

Drugo: Poleg tega je napisal še 44 razprav in člankov, 44 drugih prispevkov, sodeloval je v pripravi veroučnih učbenikov in prevodih. Po smrti je izšla zbirka njegove religiozne lirike (Pesmi, Ljubljana 1986).

ŠTUHEC Ivan — Janez, rojen 17. 11. 1953 v Celju. Po končani osnovni šoli v župniji Mala Nedelja (Bučkovci) in Ljutomeru obiskoval Gimnazijo v Ljutomeru in maturiral 1973. Eno leto bil vpisan na ljubljanski Pravni fakulteti. Od jeseni 1974 do pomladi 1976 na služenju obveznega vojaškega roka. Med tem prepis na ljubljansko Teološko fakulteto in vstop v bogoslovje kot škofijski bogoslovec mariborske škofije. Leta 1981 diplomiral na isti fakulteti pri prof. dr. Štefan Steiner z nalogo »Vpliv okrožnice »Rerum novarum« na osrednje katoliške revije: Rimski katolik (1889—1896), Katoliški obzornik (1897—1906) in Čas (1907)«, ter bil 29. 6. 1981 posvečen v duhovnika. Eno leto kaplan v Slovenski Bistrici in v akad. letu 1982—83 poslan na podiplomski študij v Rim. Po dogovoru z ordinarijem dr. Francem Krambergerjem vpisan na papeško univerzo Gregoriano, kjer je dosegel v letu 1984—85 licenciat iz moralne teologije pri prof. Klausu Demmerju »Die Lehre vom »Gerechten Krieg« und das zweite vatikanische Konzil«. Izbral argument za doktorsko tezo iz pokoncilске moralno-teološke debate pod vodstvom prof. Sergia Bastianela z naslovom »Verantwortliche und freie sittliche Entscheidung des Gläubigen« (Eine moraltheologische Untersuchung bei einigen deutschsprachigen Autoren) in jo zagovarjal 11. 06. 1988.

Poljudno znanstvene in druge spise objavlja v slovenskih krščanskih revijah in časopisih.

Dela: Verantwortliche und freie sittliche Entscheidung des Gläubigen. Eine moraltheologische Untersuchung über die sittliche Entscheidung bei einigen deutschsprachigen Auto-

ren. Dissertatio ad Lauream, Rom 1988; Die Lehre vom »Gerechten Krieg« und das zweite vatikanische Konzil. Arbeit zur Erlangung des moraltheologischen Lizentiats bei Moderator Prof. Klaus Demmer, Rom 1984.

Razprave in članki: Vpliv »Rerum novarum« na slovensko katoliško socialno misel, v: Revija 2000, 21—22 (1982) 52—60; Poljski mislec upanja, v: Revija 2000, 31—32 (1986) 112—114; Od gore Tabor do Getsemani, v: Zbornik Draga 1985; Od pogreba stare do krsta nove kulture, v: Zbornik »Prelomni časi«, Ljubljana 1989; Kritično-analitična predstavitev »Sociologije« dr. J. Jeraja v luči novejših spoznanj socialnega nauka Cerkve, za Zbornik ob 130 letnici visokega šolstva v Mariboru (v tisku); Laiki — nosilci družbenega življenja. Predavanje na teološkem tečaju 1990 v Ljubljani in Mariboru (v tisku).

ŠUŠTAR Alojzij, ljubljanski nadškof in metropolit, veliki kancler TF. Rojen 14. novembra 1920, Grmada pri Trebnjem. Gimnazijske študije je dokončal v Škofovih zavodih (1940), teološke v Ljubljani (eno leto) in na Gregorijani v Rimu, kjer je dosegel magistririj iz filozofije in doktorat iz teologije (1949). V duhovnika je posvečen l. 1946. V Švici je bil najprej kaplan v St. Moritzu, profesor verouka in filozofije v Schwyzu, profesor moralne teologije ter rektor semenišča in Visoke bogoslovne šole v Churu, škofov vikar. Poleg pastoralnega in pedagoškega dela je bil pet let (1971-1976) tajnik Sveta evropskih škofovskih konferenc (CCEE). L. 1977 se je vrnil v domovino in bil 23. 2. 1980 imenovan za ljubljanskega nadškofa in metropolita. Je podpredsednik ŠKJ in CCEE. Na Teološki fakulteti v Ljubljani je od 1977 do 1980 predaval pri katedri za moralno teologijo kot predavatelj-gost.

Dela: Gewissensfreiheit, Einsiedeln 1967, 80 (prevodi: v italijanščino 1969, hrvaščino 1982); China und Vietnam: Herausforderung unseres Gewissens, Einsiedeln 1967, 89; Gewissensbildung, Einsiedeln 1968 (prevod: v hrvaščino 1983); Prenova v Cerkvi. Delo za prenovo ob zgledu škofijskih sinod, MD, Ljubljana 1980, 183; Zakrament sprave (s Š. Steinerjem), Ljubljana 1979, 105; Pismo slovenski mladini, Ljubljana 1985, 81; Kako prav živeti, Ljubljana 1988, 40; Na razpotjih časa (izbor člankov), Ljubljana 1986, 296; razprave in članki v številnih domačih in tujih zbornikih, revijah in časopisih.

TRUHLAR Karel Vladimír, rojen 12. septembra 1912 v Gorici. Živel je v Divači, na Jesenicah, nato v Ljubljani, kjer konča klasično gimnazijo in začne teološke študije. Študij filozofije in teologije nadaljuje na Gregorijani v Rimu, tam opravi magistririj iz filozofije in doktorat iz teologije. Po vrnitvi v domovino nekaj časa spiritual v Bogoslovnem semenišču, l. 1945 zapusti domovino. Stopi v Družbo Jezusovo (1946), nato dolgoletni profesor duhovne teologije na Gregorijani in ustanovitelj Instituta za duhovno teologijo na isti univerzi. Leta 1974 se kot upokojeni profesor vrne v domovino z željo, da bi prispeval k duhovni rasti slovenskega naroda. V tem času profesor — gost pri katedri za moralno teologijo. L. 1976 ponovno zapusti domovino in 7. januarja 1977 umre v vasi Lenchmos v severni Italiji. Pokopan je v Ljubljani 11. januarja 1977.

Dela: Der Vergöttlichungsprozess bei Vladimir Solowjew, PUG, Romae 1941, 51; De experientia mystica, PUG, Romae 1951, XVI + 252; Antinomiae vitae spiritualis, PUG, Romae 1958, VI + 281; Structura theologica vitae spiritualis, PUG, Romae 1958, VIII + 219; Problemata theologica de vita spirituali laicorum et religiosorum, PUG, Romae 1960, 157; Labor christianus. Initiatio in theologiam spiritualem systematicam de labore, Herder, Romae 1961, 173; Christuserfahrung, Herder, Rom 1964, 161; Fuite du monde et conscience chretienne d'aujourd'hui, Herder, Rome 1965; Teilhard und Solowjew. Dichtung und religiöse Erfahrung, Freiburg im Br. 1966, 115; L'ora dei laici, Borla, Torino 1966, 132 + IV; Pokoncilski katoliški etos, MD, Celje 1967; Cristo, nostra esperienza, Queriniana, Brescia 1968, 155; Katolicizem v poglobitvenem procesu, MD, Celje 1970, 206 + II; Concetti fondamentali della teologia spirituale, Queriniana, Brescia 1971, 153; Lessico di spiritualità, Queriniana, Brescia 1973, VIII + 757; Leksikon duhovnosti, MD, Celje 1974. Op.: Našteta so le glavna dela, mnoga pa so izhajala v ponatisih in prevodih oziroma priredbah.

UJČIČ Josip, rojen 10. 2. 1880 v Starem Pazinu (Istra). Teologijo je študiral v Gorici (1898—1902); nadaljeval študij na Dunaju kot gojenec Avgušteineja (1903—1906); 1908 promoviral z disertacijo *Historia glagolicae specialis cum respectu ad decreta pontificia* (1908); predaval moralno v Gorici (1907—1912); ravnatelj v Avgušteineju (1912—1919); supliral moralno teologijo na teološki fakulteti dunajske univerze (1913—1915); honorarni predavatelj moralne teologije na teološki fakulteti v Ljubljani, 1921 izredni in 1927 redni profesor na teološki fakulteti v Ljubljani. Leta 1936 je bil imenovan za nadškofa v Beogradu. Umrli 24. 3. 1964 v Beogradu.

Razprave in članki: Bajus Mihael o odpustnem grehu, v: BV 1 (1921) 280—283; Družina, v: BV 6 (1926) 230—234; Država in katoličan, v: BV 8 (1928) 150—157; Civilni zakon in obveznost v vesti, v: BV 8 (1928) 165—169; Sv. Frančišek Saleški: odnos do Ivane Frančiške Chantal, v: BV 5 (1925) 64—69; Gledališče, v: BV 5 (1925) 235—249; Nauk o odpustnem grehu, v: BV 1 (1921) 58—72; 133—155; 280—293; Biblični teksti o odpustnem grehu, v: BV 2 (1922) 1:20; 116—130; 259—275; Higiena, v: BV 3 (1923) 278—284; Janez Krizostom o zmernosti, v: BV 9 (1929) 255—274; Kazenski zakonik kraljevine Jugoslavije, v: BV 10 (1930) 174—187; Materinstvo, v: BV 4 (1924) 264—270; Mistika, v: BV 2 (1922) 68—75; Moda in luksus, v: BV 5 (1925) 153—166; Morala »moška« in »ženska«, v: BV 7 (1927) 220—228; Parlamentarizem in katoličan, v: BV 8 (1928) 288—294; Religioznost apostola Pavla, v: BV 11 (1931) 61—70; Popolnost v svetu in samostanu, v: BV 4 (1924) 65—78; O človeškem telesu, v: BV 6 (1926) 325—336; Vdove v Cerkvi, v: BV 7 (1927) 40—50; 123—228; Problem greha in krivde pri starih filozofih, v: Čas 14 (1920) 58—70; Mezdna pogodba, v: Čas 23 (1929) 30—34; Pripravi je 10. izdajo učbenika E. Müller, *Theologia moralis I*, 1923 (skupaj z J. Seiplom), za II. del je zbral le gradivo.

Katedra za cerkveno pravo

Na Teološki fakulteti v Ljubljani je katedro za cerkveno pravo prvi zasedel Gregorij Rožman. Cerkevno pravo je predaval 6 ur tedensko in sicer po Zakoniku cerkvenega prava, ki je stopil v veljavo leta 1919. Z uvedbo zbornika cerkvenega prava je bilo predavanje zelo olajšano, kajti Cerkev je zahtevala, da so predavanja v glavnem usmerjena na razlago Zakonika cerkvenega prava. Ustanovljena je bila posebna kardinalska komisija za avtentično razlago kanonov, ki je sproti razreševala sporna vprašanja. V akad. letu 1924/25 se uvede cerkveno sodno postopanje po 2 uri na teden.

Leta 1930 prevzame katedro Alojzij Odar, ki poleg razlage zakonika uvede nov predmet: nauk in vaje o interpretaciji. Predavati začne tudi državno cerkveno pravo in uvede seminar: ničnostne zakonske pravde. V akad. letu 1939/40 se uvede predmet Cerkev in država, tako da naraste število tedenskih ur na osem. Profesor Odar posega na vsa področja cerkvenega in družbenega življenja, njegova posebna zasluga pa je slovenski prevod Zakonika cerkvenega prava, ki je v glavnem njegovo delo. Dovoljenje za prevod je izdala interpretacijska komisija z dne 15. julia 1943 pod številko I., se pravi, da smo Slovenci dobili prevod pred vsemi drugimi narodi.

Po vojni je predaval cerkveno pravo Vinko Močnik. Njegova odlika je bila odlično poznavanje vseh odgovorov in

interpretacijske komisije in pa nenadkriljiva pronicavost v kazuistiki, po čemer je zaslovel po vsem nemško govorečem svetu.

Po njegovi upokojitvi sta predavanja iz cerkvenega prava kratko suplirala Anton Tstenjak in Jože Pogačnik. Nato je predavanja prevzel Vigilij Alt OFM Cap., ki je predaval pravo v latinščini, vendar zaradi bolezni le krajši čas.

Leta 1967 začne predavati Stanko Ojnik. To je pokoncilsko obdobje, ko se pripravljajo velike reforme cerkvenega prava, ki dozori v nov Zakonik cerkvenega prava, ki ga izda papež Janez Pavel II. leta 1983. Istega leta smo Slovenci že začeli s prevajanjem. Imenovana je bila prevajalska in redakcijska komisija pod predsedstvom Stanke Ojnika. Pri redakciji je na prošnjo metropolita Alojzija Šuštarja sodelovala tudi Slovenska akademija znanosti in umetnosti, v katero sta bila imenovana prof. Alojzij Finžgar in prof. Ciril Kržišnik.

Papež Janez XXIII. je že leta 1959 hkrati napovedal vesoljni cerkveni zbor in prenovo cerkvenega zakonika. Prve cerkvene zakone so ozdajali koncili, zgodovina Cerkve nam spričuje tesno povezanost med koncili in zakonodajo. Z novim zakonikom smo dobili sistematično urejeno in lepo zaokroženo preudarno zakonodajo, ki je preoblikovana po zahtevah 2. vat. cerkvenega zbora. Dne 4. marca 1977 je dejal Pavel

VI.: »Ne gre zgolj za izboljšanje prejšnjega zakonika s tem, da se vnese boljše razvrščena snov, da se doda, kar je potrebno, in opusti, kar je odveč. Pač pa mora zakonik postati življenjski princip pokoncilске Cerkve.«

Proti spiritualističnim in zgolj pastoralnim prizadevanjem pokoncilске evforije je cerkveno pravo, zvesto izročilu, ostalo načelno pri pravni naravi zakonov. Zakonik ne more biti samo zbirka pastoralnih in pobožnih navodil, ampak je sestav obveznih določil. Na drugi strani pa je bilo potrebno cerkvenemu pravu tuje tendence, ki so izključno poudarjale, da je Cerkev pravno popolna družba, »societas perfecta«, omejiti tako, da bodo jasno prišli do veljave teološki temelji cerkvenega prava. Cerkveno pravo se razlikuje od civilnega. Upoštevati mora notranje področje, naravne in nadnaravne kreposti kot so ljubezen, zmernost, človečnost. Pravičnost mora biti sad dobrohotnosti. »Aequitas canonica« ni zgolj naravna pravičnost, je nekaj več; biti mora prepojena z evangelijskim duhom, da ne postane »summum ius — summa iniuria«, dosledna pravica — skrajna krivica.

Razdelitev snovi je sicer formalno vprašanje, vendar pa osnove, na kateri je zgrajena, kažejo določeno usmeritev, ki je za pravni red zelo pomembna. Stari zakonik je obsegal pet knjig. Poleg splošnih navodil še knjige o osebah, stvareh, postopkih in kazni. Razdelitev je bila povzeta po starem rimskem individualističnem pravu: *personae — res — actiones*. Čeprav nova razdelitev ni povsem pretrgala s staro, je tretja knjiga, ki je govorila o stvareh (od Evharistije pa do denarja), zdaj razdeljena v tri knjige, in sicer pod vidikom cerkvenega poslanstva: služba božje besede, služba posvečenja in cerkveno premoženje. Tako smo dobili sedem knjig v naslednjem zaporedju: splošne določbe, božje ljudstvo, služba božje besede, služba posvečenja,

cerkveno premoženje, sankcije v Cerkvi, postopkovno pravo.

Cerkev je v iskanju svoje podobe zopet odkrila sebe kot potujoče božje ljudstvo in zbornost kot skrivnostni *communio*.

Osrednjega pomena je tudi pravna opredelitev pravic in dolžnosti vernikov. Cerkev ne bi mogla biti verodostojna v boju za človekove pravice, če tega ne bi uredila v lastnem domu. Kristjanove pravice temeljijo v človekovem dostojanstvu in božjem otroštvu in ne samo v volji zakonodajalca. Izboljšan je postopek za varstvo osebnih pravic, pa tudi postopek, ki naj poravnava krivice, ki jih je zagrešila uprava. Kazensko pravo je urejeno tako, da čimbolj upošteva dostojanstvo človekove osebe.

Stari zakonik je izhajal iz filozofsko pravnih osnov pravno popolne družbe, Cerkev je bila prikazana kot neenaka družba.

Takoj na začetku knjige o božjem ljudstvu novo pravo poudarja enakost vseh vernikov, ki je utemeljena v krstu in birmi. Cerkev ni več enostransko opredeljena po hierarhičnih strukturah. V prvem delu druge knjige so našteje pravice in dolžnosti vseh vernikov, laikov in klerikov. Gre za prvi sistematični poskus pravno urediti pravice vernikov ne glede na to, kakšno službo v Cerkvi opravljajo. Zakoni o osnovnih pravicah so bili prvotno pripravljene za cerkveno ustavo, kjer bi imeli še večjo težo, ker pa ustave še nimamo, so jih uvrstili v zakonik.

Načelo subsidiarnosti je upoštevano tudi v razmerju med vesoljno Cerkvijo in škofovskimi konferencami, med splošnimi zakoni in območno zakonodajo; slednja ima številne kompetence. Na vseh cerkvenih področjih: regijah, delnih Cerkvah, župnijah je najprej govora o skupnosti vernikov. Povsod je najprej opisan del božjega ljudstva, ki so mu cerkvene službe sa-

mô v pomoč za ohranitev edinosti s Cerkvijo in Kristusom.

Vodstveno službo moramo gledati v celotnem kontekstu, koncil ne govori o vodstveni, učiteljski in posvečevalni oblasti »potestas«, ampak se uporablja izraz »munus«. Zakramenti se ne obravnavajo samo kot sredstva posvečenja, ampak so vgrajeni v bogoslužna dejanja, pri katerem je udeleženo vse božje ljudstvo. V sinodalne in posvetovalne ustanove je lahko izvoljen vsak, čeprav so v glavnem samo na posvetovalni ravni, vendar je treba reči, da cerkveni predstojnik, ki bi ravnal proti soglasnemu sklepu svoje skupnosti, hodi po nevarni poti lastne izključitve.

Pomemben poudarek je na delnih Cerkvah, ki niso samo upravne enote. V njih je pričujoča celotna Cerkve z vsem svojim bistvom, dokler so v edinosti z vesoljno Cerkvijo. Škofje imajo vso redno oblast. Zelo je to vidno pri spregledih. Prej so imeli škofje samo to, kar

jim je Rim dovolil, sedaj pa vse, kar ni pridržano. Iz sistema pooblastil smo prešli v sistem rezervacij, ki so za skupnost vesoljne Cerkve nujno potrebne. Namen novega prava je uvesti koncilске odloke v življenjsko prakso Cerkve in zopet vzpostaviti pravni red in varstvo. Res pa je, da pravo ne more uresničiti vseh možnosti, ki jih dopušča določena teologija. Upoštevati pa moramo tudi to, da je koncil načel veliko vprašanj, ne da bi jih dokončno razrešil.

Po teh vodilnih smernicah se raziskujejo in predavajo cerkveno pravni instituti na katedri za cerkveno pravo nas Teološki fakulteti v Ljubljani. Omeniti pa moramo tudi ustavno pravo SFRJ, predmet ki obravnava pravno in družbeno ureditev v okolju, v katerem bodo slušatelji delovali.

Viden delež pri katedri imata tudi asistenta Alojzij Snoj od leta 1987 in Borut Košir od leta 1988.

ALT p. Vigilij (Ivan), rojen 16. 5. 1915, Pobrežje, sv. Vid pri Ptuj. Noviciat 25. 7. 1934, Škofja Loka; slovesne zaobljube 21. 11. 1939, Škofja Loka; mašniško posvečenje 7. 7. 1949, Ljubljana. Doktor filozofije 1944, Rim, Gregoriana in kanonskega prava 1947, Rim, Gregoriana; profesor iuris regularis Romae, Collegium S. Laurentii a Brundisio de Urbe, 30. 10. 1949 — 29. 9. 1958. Vrnitev v domovino 4. 12. 1959, Škofja Loka; samostanski vikar 14. 3. 1960, Škofja Loka. Župnik pri sv. Jožefu na Studenicah pri Mariboru 1960; prosinodalni sodnik na škof. sodišču v Mariboru (1960); prvi Custos Provinciae Illyriae, 11. 7. 1961; honorarni predavatelj cerkvenega prava na Ljubljanski teološki fakulteti (1964—1967); gvardijan v Škofji Loku (1964); promotor iustitiae ljubljanske škofije, 17. 12. 1964. Umrli 15. 8. 1976 v Ljubljani.

Dela: De potestate magistri spiritus ad normam can. 588, Romae 1949 (doktorska teza iz kanonskega prava); Enchiridion de statibus perfectionis, Rim 1949; De la connaissance de Dieu dans la Philosophie de Francois Veber, La the-

orie des Objects, Blois 1952 (doktorska teza iz filozofije); Methodologia seu modus ius canonicum discendi, scribendi, docendi, Romae 1954.

Razprave in članki: Zasebna lastnina v nauku sv. Tomaža Akvinskega, v: BV 15 (1965) 313—321; Commentationum iuris franciscani excolendi: Ius Seraphicum (urednik od 1955—1958).

KOŠIR Borut, rojen 21. aprila 1954 na Jesenicah. Osnovno šolo obiskoval v Trziču, gimnazijo v Ljubljani na Poljanah, kjer je l. 1973 maturiral. Teološke študije je opravil na TF v Ljubljani in l. 1980 diplomiral z (naloga: Zgodovina škofijskega sodstva). V duhovnika je posvečen 29. 6. 1979. Nato je bil dve leti kaplan v Novem mestu in dve leti v Ljubljani pri sv. Petru. Študij cerkvenega in civilnega prava v Rimu (1984—1988) na Lateranski univerzi: magisterij je opravil l. 1987 (naloga: Il Concordato tra la Santa Sede e il Regno di Jugoslavia del 1935), doktorat pa 28. junija 1988 (disertacija: La struttura arcidiaconale nella Archidiocesi di Ljub-

ljana). Jeseni 1988 imenovan za asistenta za kanonsko pravo na TF v Ljubljani, kjer je sedaj višji predavatelj. Opravlja še druge službe: kaplan, medškofijski asistent za študente, sodnik pri Nadškofijskem cerkvenem sodišču v Ljubljani, član Komisije Pravičnost in mir ter Pravnega sveta pri SPŠK.

Dela: Zgodovina škofijskega sodstva, Ljubljana 1979 (diplomska naloga); Il Concordato tra la Santa Sede e il Regno di Jugoslavia del 1935, Rim 1986 (magisterialna naloga); La struttura arcidiaconale nella Archidiocesi di Ljubljana, Rim 1988 (doktorska teza); Sveta hierarhija v novem Zakoniku cerkvenega prava, Ljubljana 1989 (skripta za študente); 125; Učiteljska služba Cerkve in Stvarno pravo Cerkve, Ljubljana 1988 (skripta za študente), 230.

Razprave in članki: Služba škofovih vikarjev kot osnova za pravno obdelavo službe arhidiaconov v Ljubljanski nadškofiji, v: BV 49 (1989) 61—68; Kulturna in verska podoba Ljubljanske nadškofije v Gnidovčevem času, v: Gnidovčev simpozij v Rimu, Celje 1989, 7—18; Delo z mladino — karizma ali dolžnost, v: CCS 17 (1983) 33; Pravica za spovedovanje v Zakoniku cerkvenega prava, v: CSS 20 (1986) 192; Novosti, ki jih v zakonsko pravo prinaša kan. 1098, v: CSS 22 (1988) 157; Mašni darovi, v: CSS 22 (1988) 186; Kolikokrat smejo verniki k obhajilu isti dan, v: CSS 23 (1989) 30—31; Verniki in sredstva družbenega obveščanja v ZCP, v: CSS 23 (1989) 60—61; Pavlinski privilegij, v: CSS 23 (1989) 91—92.

MOČNIK Vinko, rojen 10. januarja 1889 pri sv. Antonu v Slov. goricah. Bogoslovje je študiral v Mariboru, kjer je bil ordiniran 30. junija 1919. Kaplan v Loki pri Zidanem mostu od 1919 do 1922. Promoviran za doktorja teologije v Zagrebu (1923), doktorat iz kanoničnega prava na Lateranu (1927). Profesor v mariborskem bogoslovju od 1922 do 1941. Med vojno pregnan v Beograd, kjer je opravljal službo oficila cerkvenega sodišča. Redni profesor v Ljubljani 7. 9. 1945. Umrl 24. 12. 1969 v Ljubljani.

Dela: Prvi pojmi (skripta), Ljubljana 1950; Zakonsko pravo (skripta), Ljubljana 1955 (1968); Kazensko pravo (skripta), Ljubljana 1969.

Razprave in članki: V Theologisch-praktische Quartalschrift (Linz): Päpstlicher Segen — können Weihbischöfe delegiert Werden? 1931, 803—809; Wann und wie die gerichtliche Berufung angemeldet, beziehungsweise eingeführt werden kann? 1932, 361—365; Weihbischof und Messkanon, 1932, 811—815; Das Klagerecht des

Promotor iustitiae bei vis et metus, 1934, 145—149; v Zborniku teološke fakultete I—II (Ljubljana): Župnik in župna maša, 1951, 58—68; Pooblastitev za poroko, 1951, 159—165; O zadržku zakonitega sorodstva, 1952, 186—192. Sicer pa je objavil: 19 razprav in 7 poročil v Theologisch-praktische Quartalschrift, Linz (od 1931 do 1940); 13 razprav v Zborniku Teološke fakultete v Ljubljani in več razprav v BV od 1922 do 1967; pisal je tudi v Apollinaris 1959 (III—IV) (3 razprave); v Novo pot (1951 do 1957); pravno filozofsko razpravo v spomenici ob 70 letnici lavantinskega bogoslovnega učilišča, Maribor 1929.

ODAR Alojzij, rojen 19. junija 1902 v Jereki v Bohinju. Ljudsko šolo je obiskoval v Bohinjski Bistrici (1908—1913) in Gorici (1913—1914), gimnazijo v Šentvidu nad Ljubljano (1914—1922), teologijo v Ljubljani, kjer je ordiniran l. 1926 ter promoviran za doktorja teologije l. 1928. Nato je služboval kot kurat v ženski kaznilnici v Begunjah (1918—1929); študije cerkvenega prava je nadaljeval v Rimu (1929—1930); l. 1931 je postal docent cerkvenega prava na Teološki fakulteti v Ljubljani. V maju 1945 je odšel v izgnanstvo najprej v Italijo, nato v Argentino, kjer je umrl 20. 5. 1953 v Buenos Airesu.

Dela: Cerkevno pravo — Kleriki (1942); Cerkevna oblast in njene funkcije (1943); Zakonsko pravo (1937); Temelji organizacij (1937). Prevod Zakonika cerkvenega prava (1943).

Razprave in članki: V Bogoslovnem vestniku je objavil tele razprave: Cerkevni in jugoslovanski kazenski zakonik (1930); Kazen za sokrivce v cerkvenem pravu (1931); Dušni pastirji ekspoziti zlasti v ljubljanski škofiji (1931); Značaj zakona v italijanskem konkordatu (1932); Vprašanje o cerkvenih davkih (1933); O časti in dobrem imenu v kanonskem pravu (1933); Versko-politična zakonodaja v kraljevini Jugoslaviji (1934); Sodbe Rimske rote v zakonskih pravgah (1934); Pravni značaj katoliške akcije (1935); Škof in redovništvo (1936); Katoličani in različne vere (1938); Postopek za ničnostne zakonske pravde pri škofijskih sodiščih (1938); Stolnina posebej v ljubljanski škofiji (1938); Cerkevne določbe o tisku (1939).

Prim.: SBL II, Ljubljana 1933—1952.

OJNIK Stanko, rojen 30. novembra 1932 pri Sv. Marjeti niže Ptuja. Teološko fakulteto je obiskoval v Ljubljani. Posvečen 29. junija 1956 v Mariboru. Kaplan v Trbovljah (1956—1960). Škofijski tajnik (1960—1967).

Doktorat iz teologije v Ljubljani 1962, doktorat iz cerkvenega prava na Lateranu 1967, diploma pravne fakultete v Zagrebu 1972. Honorarni predavatelj na TF v Ljubljani 1967, docent 1969, izredni profesor 1972. Škofov vikar za sodne zadeve v Mariboru 1970; predsednik Sveta za pravna vprašanja pri SPŠK.

Dela: Izvor in razvoj religije v luči zgodovine, Ljubljana 1961; La position juridique de l'Eglise en republique Slovenie, Rim 1967; Ustavno pravo katoliške Cerkve (skripta), Ljubljana 1976, 1989; Zakon ustanova in zakrament, Ljubljana 1977; Uvod v cerkveno pravo (skripta), Ljubljana 1977; Novosti v Zakoniku cerkvenega prava, Maribor 1983; Ustanove posvečenega življenja, Ljubljana 1985; Cerkevna učiteljska služba in premoženje, Ljubljana 1985; Zakonsko pravo, I. del, Maribor 1986; Postopkovno pravo, Ljubljana 1986; Ustavno pravo katoliške Cerkve, I. del, Ljubljana 1989.

Razprave in članki: Spregled o splošnih cerkvenih zakonov, BV 27 (1967) 255—260; Pravni predpisi o bogoslužnem sodelovanju z nekato-liškimi kristjani, BV 28 (1968) 106—116; Vodstvo krajevne Cerkve, BV 29 (1969) 95—104, 346—359; Namen zakonske zveze, BV 33 (1973) 40—47; Človekove pravice v krščanski luči, Znamenje 1973, 490—494; Kristjanove osnovne pravice, Znamenje 1974, 143—148; Verska svoboda v mednarodnem pravu, BV 1973, 280—287; Cerkevna sodna praksa, BV 34 (1974) 309; Apostolsko pismo o mešanih zakonih, BV 34 (1974) 11—114; Delo za obnovo cerkvenega prava, BV 34 (1974) 142—155; Ustavne pravine katoliške Cerkve, BV 36 (1976) 506—520; Pravni položaj, laikov, BV 37 (1977) 50—66; Naravno pravo kot osnova družbenega življenja, BV 39 (1979) 341—356; Veljavnost zakona in nezrelost, BV 39 (1979) 447—462; Pravni položaj Cerkve v Sloveniji, BV 40 (1980) 89—107; Premiki v zakonskem pravu, BV 42 (1982) 159—169; Cerkev in država, BV 42 (1982) 183—199; Kako živeti zakon z drugače mislečim, Zbornik predavanj, Ljubljana 1983, 125—141; Temeljna predstavitev novega Zakonika, BV 43 (1983) 149—158; Novi zakonik — nadaljevanje ali konec koncila? Zbornik predavanj, Ljubljana 1984, 127—136; Cerkveno-pravno in politično ozadje Metodovega poslanstva, Slavistična revija, Maribor 1986, 77—83; Kirchenrechtlicher und politischer Hintergrund für die Sendung des Methodius, Recht im Dienste des Menschen, Graz (Strya) 1987, 184—191.

Drugo: Prevod Zakonika cerkvenega prava (s sodelavci), Ljubljana 1983.

POGAČNIK Jožef, ljubljanski nadškof in metropolit, veliki kancler TF. Rojen 28. septembra 1902 v Kovorju pri Trziču. Klasično gimnazijo z maturo je končal v Ljubljani l. 1922. V Innsbrucku je študiral filozofijo in teologijo, promoviral l. 1929. V duhovnika posvečen l. 1927. Kaplan v Kranju (1929-1932), Trnovem v Ljubljani (1932-1935), ravnatelj Marijanišča in katehet na učiteljskišču (1935-1945), kanonik stolnega kapitlja (1945), v zaporu (1946-1950), generalni vikar (1959), pomožni škof (1963), kap. vikar in nato ljubljanski nadškof (1964) in prvi slovenski metropolit (1968). Udeležil se je dveh koncilskih zasedanj. V akad. letu 1962/63 je predaval cerkveno pravo. Častni doktor TF v Ljubljani (1980). Umril 25. marca 1980.

Bibliografija: Vodilo Marijinih kongregacij, Ljubljana 1943, 172; molitveniki, liturgični priročniki, katekizmi, razprave s področja moralke, liturgike...

ROŽMAN Gregorij, ljubljanski škof, rojen 9. marca 1883 v Dolinčičah, župnija Šmihel pri Pliberku na Avstrijskem Koroškem. Sin Franca in Terezije, r. Glinik. Maturiral z odličnim uspehom 1904. Posvečen v duhovnika 21. 7. 1907 v Celovcu, 27. 6. 1912 doktoriral na Dunaju, kjer je bil gojenec Avguštinca. Profesor moralne teologije in cerkvenega prava na teološkem inštitutu v Celovcu. 1919 povabljen v Ljubljano za profesorja cerkvenega prava na novoustanovljeni univerzi. Na Teološki fakulteti začel predavati takoj po novem letu 1920. Imenovan za škofa pomočnika cum iure successionis 17. 3. 1929 in posvečen v škofa 14. 7. 1929 v Ljubljani, slednjič 29. ljubljanski škof od 1. avgusta 1930. 5. maja 1945 si je z mnogimi drugimi duhovniki svoje škofije izbral izgnanstvo v Avstriji, 1948 odšel v Švico in še istega leta naprej v Združene države Amerike. 30. avgusta 1946 ga je vojaško sodišče v Ljubljani obsodilo (v odsotnosti) na odvzem prostosti s prisilnim delom za dobo 18 let, na izgubo političnih in državljskih pravic za dobo 10 let po prestani kazni in na zaplenbo celotne imovine. Vrhovno sodišče JA je sodbo potrdilo in ga obsodilo še na izgubo državljanstva, izguba političnih in državljskih pravic pa se zniža na pet let. Umril je v Clevelandu (ZDA) 16. 11. 1959 in pokopan v Lemontu kot ljubljanski škof.

Do imenovanja za škofa koadjutorja oziroma nastopa ordinarija ljubljanske škofije (1920 predavatelj, od 1924—29 izredni profesor cerkvenega prava) se je udeleževal s profesuro in s to zvezanim znanstvenim in publicističnim delom. Objavljal je večinoma v BV (glej Kazalo štiriindvajsetih letnikov BV 1921—1944, Ljubljana 1953, str. 7, 14—15), bil duhovni vodja telovadne organizacije Orel, po njenem razpustu pa se je ves posvetil drugim cerkvenim organizacijam, posebno nastajajoči Katoliški akciji. V izgnanstvu je skrbno še naprej opravljal dušno pastirstvo razseljenih Slovencev po vsem svetu, jih obiskoval, pisal pastirska pisma in jih opogumljal.

Prim.: Letopis celovške in ljubljanske škofije, Slovenski biografski leksikon II, v Ljubljani (1933:1952), J. Kolarič, Škof Rožman I—III, Celovec 1967—1977.

SNOJ Alojz, rojen 25. 5. 1946 v Zagorju ob Savi, študiral teologijo od 1965 do 1972 v Ljubljani, posvečen 29. 9. 1971. Specializacija iz obojnega prava na Institutum utrius-

que iuris na Papeški lateranski univerzi v Rimu. Magisterij iz kanonskega (1981) in rimskega prava (1982). Doktoriral z disertacijo *La condizione giuridica della Chiesa cattolica in Slovenia* dal 1945 in poi, Rim 1986. Asistent pri katedri za cerkveno pravo od 1987—89, od 1989 višji predavatelj pri isti katedri. Član Komisije Pravičnost in mir pri SPŠK od njene ustanovitve, član Pravnega sveta pri SPŠK, branilec vezi pri Nadškofijskem cerkvenem sodišču od 1986. Pastoralna služba: 1971—72 duhovni pomočnik v Radovljici; 1972—74 kaplan v Trzinu; 1974—79 nadškofijski rajnik v Ljubljani; 1986—88 duhovni pomočnik v Šmartnem pod Šmarno goro; od 1988 dalje župnik v župniji Ljubljana-Moste.

Dela: *La condizione giuridica della Chiesa cattolica in Slovenia* dal 1945 in poi, disertacija, Rim 1986.

Razprave in članki: Naloge laikov v novem ZCP, v: BV 47 (1987) 251—254; Ustava SFRJ in človekove pravice, v: BV 49 (1989) 247—250; v Družini objavljen Pogovor ob Predlogih Predsedstva SFRJ za ustavne spremembe (1987, št. 11). V pripravi skript za študente cerkvenega prava: uvod v cerkveno pravo.

Katedra za oznanjevalno teologijo

Katedra za oznanjevalno teologijo (KOT) je bila na Teološki fakulteti v Ljubljani ustanovljena 25. decembra 1969 s sprejemom Statuta TF. Po tem Statutu spadajo h Katedri za oznanjevalno teologijo naslednje stroke: katehetika in homiletika, ki sta glavna predmeta, psihologija (od leta 1987 pri katedri za pastoralno teologijo), pedagogika, retorika in stilistika ter praktična katehetika. Od leta 1988 je predstojnik katedre Alojzij Slavko Snoj.

I. Katehetično območje

1. Pred Statutom (1969) so stroke oznanjevalne teologije spadale pod tako imenovano moralno-pastoralno skupino predmetov. Teh skupin je bilo več in so se od 1919 do 1969 menjale vsaj šestkrat. Obsegale so filozofsko, dogmatsko, biblično, moralno-pravno-pastoralno in zgodovinsko skupino. Vzrok za menjave je bila od države priznana Uredba Pravoslavne teološke fakultete v Beogradu, ki naj bi služila za osnovo uredbe vseh teoloških fakultet v Jugoslaviji, tudi katoliških. Tako so se morale katoliške teološke fakultete prilagajati pravoslavni, kar pa ni šlo brez težav. Prav spreminjanje skupine predmetov to dokazuje.

2. Razvoj oznanjevalnih strok. Že Škofijsko bogoslovno učilišče v Ljubljani, ki je do 1919 šolalo duhovnike ljubljanske škofije in je 1919 prešlo v Teološko fakulteto Univerze v Ljubljani, je v svojem učnem načrtu imelo katehetiko, homiletiko in pedagogiko. Bi-

li so to »stranski« predmeti, ki so jih predavali predmetni učitelji.

Zaradi ustanovitve Katehetskega tečaja na Teološki fakulteti v Ljubljani 1964 in zaradi možnosti ustanovitve katehetskega inštituta na isti fakulteti se je pokazala potreba, da bi dotedanja predmeta katehetiko in pedagogiko spremenili v stolico. To se je po dolgotrajnih razmišljanjih zgodilo 28. junija 1968. Pedagogika je po dve uri tedensko v 3. letniku, katehetika pa po dve uri tedensko v 4. letniku.

Ker je Anton Trstenjak 25. septembra 1967 odpovedal predavanja iz psihologije na stolici za filozofijo in ker je za sodobno antropološko usmerjeno oznanjevanje nujno potrebna psihologija, je bila v sklopu katehetike, pedagogike in praktičnih vaj uvedena splošna psihologija in psihologija razvojne dobe. Od leta 1987 spada h katedri za pastoralno teologijo.

Namesto katekizemskih vaj v Bogoslovnem semenišču v Ljubljani so bile 1968 uvedene na TF praktične vaje iz katehetike v 5. letniku, ki obsegajo dve uri vaj tedensko in določeno število hospitacij pri izkušenih katehetih.

Na prošnjo slušateljev — mnogi so srednjo šolo končali na Hrvaškem — je bil leta 1969 uveden poseben predmet retorike in stilistike, predvsem v prid homiletike.

3. Predavanja in predavatelji

a) Katehetika

Predavatelj katehetike v Škofijskem

bogoslovnem učilišču (Institutum dioecoesanum studiorum theologicorum) v Ljubljani je bil v zadnjem letu njegovega obstoja 1918/19 France Ušeničnik. V prvem letu novo ustanovljene TF v sklopu Univerze v Ljubljani je bil 1919 imenovan za predmetnega učitelja katehetike Josip Demšar. To službo je opravljal vse do 25. maja 1965, ko je predavanja prevzel Valter Dermota.

Ker je za vse teološke fakultete v Jugoslaviji veljal statut pravoslavne teološke fakultete v Beogradu in je v tem statutu bila stolica za filozofijo povezana s pedagogiko in metodiko, je bil za predavatelja pedagogike in metodike verouka izbran Anton Trstenjak, ki katehetike in pedagogike nikdar ni predaval, napisal pa je habilitacijsko delo Metodika verouka, ki so ga bodoči profesorji verouka na srednjih šolah uporabljali za strokovni izpit na katehetskem področju neposredno pred 2. svetovno vojno. Katehetiko pa je še naprej predaval Josip Demšar (1877—1980).

Valter Dermota je začel predavati katehetiko v akademskem letu 1964/65 najprej na katehetskem tečaju pri katehistinjah in nato še na TF. Poleg predavanj so slušatelji dobili na voljo strokovno literaturo: J. A. Jungmann, Katehetika (1966), V. Dermota, Katehetske metode (1966), V. Czonka, Zgodovina katehetike (1970), V. Dermota, Katehetika (1978), V. Dermota, Oznajevalna in zakramentalna katehetika (1984).

Leta 1984 je začel predavati katehetiko Alojzi Slavko Snoj, ki je pripravil novo strokovno snov: Uvod v katehetiko (1985) in Kateheza v cerkvenem občestvu (1987).

b) Pedagogika

France Ušeničnik je na Škofijskem bogoslovnem učilišču poleg katehetike predaval še pedagogiko. Na novo ustanovljeni TF pa je prevzel stolico za pastoralno bogoslovje in prepustil pedagogiko svojemu nasledniku Josi-

pu Demšarju, ki je na Filozofski fakulteti v Ljubljani doktoriral iz tega predmeta pri Karlu Ozvaldu, vendar pa pedagogike ni predaval.

Leta 1968 začne pedagogiko predavati Valter Dermota, ki je pripravil Pedagogiko (1973), Verska vzgojna sredstva (1983) in Poglavlja iz teorije krščanske vzgoje (1984). Od leta 1985 predava pedagogiko France Škrabl.

c) Psihologija

Poleg predavanj je Valter Dermota pripravil naslednje priročnike: Rast k samostojnosti (1970), Uvod v dinamično psihologijo (po Georges Cruichonu — 1977), Duševno življenje otroka in mladostnika (1982), Uvod v psihologijo (1983) in Diferencialna psihologija (1986). Od leta 1986 predava psihologijo Vinko Potočnik.

4. Praktične vaje iz katehetike

Vaje slušatelji opravljajo od leta 1968 pod različnimi voditelji: Dermota, Snoj, Slapšak, Škrabl. Obsegajo teoretična didaktična in metodična načela za verouk in katehezo, obiskovanje hospitacij ter pripravo in izvedbo praktičnih katehez. Od leta 1985 je voditelj teh vaj Alojzij Slavko Snoj.

5. Seminarji, specialna predavanja

Poleg praktičnih vaj katedra vedno pripravlja tudi seminarje in specialna predavanja, ki neposredno ali posredno zadevajo katehetiko in versko vzgojo. Sem sodijo npr. teme o vzgoji duhovnih poklicev, avdiovizualnih sredstvih, filmski vzgoji itd.

II. Homiletično območje

1. Kratek oris razvoja predavanj — Homiletika (z nekdanjim poimenovanjem cerkveno govorništvo) je bila ob ustanovitvi fakultete po tradiciji v sklopu pastoralne teologije kot del pastoralne didaktike skupaj s katehetiko (prim. npr. prvi fakultetni učbenik,

Fr. Ušeničnik, Pastoralno bogoslovje, Ljubljana 1919, 175—306). Predavali pa so jo ves čas od ustanovitve TF posebni predavatelji. Ta formalna povezanost s pastoralno je ostala do prvega pokoncilskega Statuta TF (1969), ki ga je fakultetni svet pripravil v duhu koncilskega odloka o duhovniški vzgoji oziroma dokumenta »Normae quaedam« (1968) Kongregacije za katoliško vzgojo. S Statutom je bila ustanovljena posebna Cathedra theologiae praedicationis, zdaj imenovana Cathedra theologiae kerygmatica. Na to spremembo je glede homiletike posebno vplivala liturgična prenova, ki je zlasti homiliji v ožjem pomenu dala poseben poudarek, tako z novo ureditvijo branja božje besede pri bogoslužju v novih leksionarijih v domačem jeziku, zlasti pa s Predhodnimi navodili, ki so bila še poglobljena v novi izdaji leta 1981 (prim. slovensko izdajo v knjižici Božja beseda pri bogoslužju, Ljubljana 1983). V soglasju s temi smernicami se je cerkvenemu govorništvu, tradicionalni homiletiki, dodal poseben traktat kot nov uvodni predmet v teologiji božje besede (De verbo Dei) z naslovom oznanjevalna teologija. Pobudo in prva skripta je pripravil Štefan Steiner kot predavatelji homiletike na mari-borskem oddelku (1969 in ponatisi).

S Statutom iz leta 1969 in kasnejšimi redakcijami (1973, 1980, potrditev je prišla 1987) so se ustalila predavanja, kakor se zdaj imenujejo, namreč: retorika kot poseben predmet in stilistika — v 1. in 2. letniku, in šele v višjih letnikih homiletika z uvodnim traktatom o božji besedi — oznanjevalna teologija. Tako je dobilo oznanjevanje na TF, posebno pri bogoslužju, avtentično osnovo in nove smernice.

2. Predavanja in predavatelji

Oznanjevalna teologija in homiletika

Mihael Opeka (1871—1938), doktor fil. in teol., stolni kanonik in tam dolgo-

letni glavni pridigar je bil honorarni predavatelj od leta 1919 do 1937. Imel je po dve uri predavanj v 2. letniku z naslovom cerkveno govorništvo, v 5. letniku pa po eno uro praktičnih vaj, vzornih nastopov, ki jih je ocenjeval sam in tudi vsi slušatelji. Bil je odličen govornik, pravi retor, vzornik cerkvenega govorništva mu je bil P. Segneri, ki ga je tudi slušateljem priporočal v posnemanje in pri prvem vzornem nastopu zahteval sestavo govora po njegovih govorih. Za življenjske podatke, delo in bibliografijo glej SBL II, 226—227, kasneje je izšlo še nekaj knjig njegovih govorov.

Alojzij Košmerlj (1899—1974), stolni vikar, nato župnik pri Sv. Petru v Ljubljani do 1945, umrl v Argentini, je nadaljeval teorijo in prakso kanonika Opeka v letih 1938/39—1944/45. Življenjski podatki: prim. Okrožnica Nadškof. ordinariata št. 8/1974, 52. Homiletična bibliografija: nekaj pridig v Praedicate od 6 (1934) do 13 (1941).

Stanko Cajnkar (1900—1976), izredni profesor za biblično teologijo, je predaval predmet pod različnimi naslovi (retoriko kot pravila govorništva, homiletiko kot pravila cerkvenega govorništva). Od 1952/53 do 1962/63 je imel le minimalno število ur v 1. ali 2. letniku. Življenjski podatki in bibliografija pri biblični katedri, izrazito homiletičen pa je Esej o cerkvenem govorništvu, Ljubljana (Nova pot) 1958.

Janez Oražem, docent in kasneje izredni profesor pastoralne teologije, liturgike in asketike, je namesto Cajnkara prevzel 1964/65 uvod v cerkveno govorništvo (po eno uro v 1. letniku), z letom 1968/69 pa homiletiko, ki je bila uvedena z novim statutom kot posebna disciplina v 4. letniku (po dve uri). Predaval je do 1982/83, ko je bilo sklenjeno, da se ta predavanja prestavi v 6. letnik. Izrazito homiletična bibliografija obsega več objavljenih pridig v Praedicate od 9 (1937) do 12 (1940), pripravljane pridigarskih načrtov, ure-

janje in izdelovanje pridigarских osnutkov v razmnoženinah v letih od 1945 do 1955 (anonimno); prim. poročilo v CSS 9(1971)116—117, nekaj predavanj na raznih tečajih npr. 1967 na tečaju TF z naslovom *Mysterium paschale* in kerigmata, za predavanja pa delna skripta.

Na mariborskem oddelku je predavanja homiletike vzporedno predaval Štefan Steiner.

Od leta 1986/87 so predavanja oznanjevalne teologije in homiletike v

5. oziroma 6. letniku. V Ljubljani predava Alojzij Slavko Snoj, na mariborskem oddelku pa Ivan Rojnik. Slednji prav tam ciklično predava katehetiko in pedagogiko, vodi pa tudi praktične vaje iz katehetike.

b. Retorika in stilistika

Od leta 1969/70 predava retoriko in stilistiko Mirko Mahnič v 1. in 2. letniku (po eno uro tedensko).

DEMŠAR Josip, rojen 12. marca 1877 v Škofji Loki. Po končani ljudski šoli v Škofji Loki (1883—1887) je obiskoval klasično gimnazijo v Ljubljani (1887—1895) in po maturi študiral v ljubljanskem bogoslovju (1895—1899). Od 1899 do 1903 je kaplanoval v Kočevju in od 1903 do 1905 opravljal službo prefekta v dijaškem konviktu Alojzijevejšu v Ljubljani. Hkrati je bil vpisan na teološki fakulteti dunajske univerze, kjer je doktoriral 1905. leta. Nato je bil profesor verouka, nemščine in latinščine ter vzgojitelj na škofijski gimnaziji v Št. Vidu nad Ljubljano (1905—1914) ter profesor verouka na Državnem učiteljsišu v Ljubljani (1914—1932). Medtem je na filozofski fakulteti v Ljubljani študiral psihologijo in pedagogiko. Študij je končal l. 1926 z doktoratom iz filozofije. Iz političnih vzrokov je bil leta 1932 upokojen in je leta 1933 postal ravnatelj Uršulinskega učiteljsiša v Ljubljani, kjer je deloval do leta 1945. Tu je poučeval pedagogiko in metodiko. Pouk verouka na učiteljsišu in praktični nastopi v verouku bodočih učiteljev so Demšarja usposobili za predavatelja pedagogike in metodike verouka na Teološki fakulteti v Ljubljani, kjer je kot honorarni predavatelj deloval od leta 1933 do 1963. Teološka fakulteta v Ljubljani pa mu je leta 1970 podelila naslov častnega doktorja. Poleg znanstvenega dela je bil zgled pravega kateheta — pričevalca. To se je kazalo v njegovem poučevanju verouka in pridiganju, polnem globoke krščanske ljubezni do Boga in do bližnjega. Umrli je 30. maja 1980 v 104. letu starosti.

Bibliografija: Štiriletna dušnopastirska praksa v Kočevju je Demšarja postavila v stik s katehetsko problematiko (od učenja katekizma na pamet k psihološko-didaktično oblikovanim učnim enotam) in dveletno vzgojno delovanje v Alojzijevejšu z mladinskimi gibanji na začetku 20. stoletja. Študij na Dunaju mu je omogočil poznavanje katehetskih pobud, bodisi dunajske kakor Münchenske katehetske metode. Svoje katehetsko in vzgojno znanje je izpopolnjeval na katehetskih kongresih, 1907 in 1909 v Münchenu, 1912 na Dunaju (izredno pomemben za slovensko katehezo), 1925 v Berlinu, 1927 v Hamburgu, 1929 v Halleju. Za slušatelje Teološke fakultete je napisal skripta *Katehetika in pedagogika* (1956). V Slovenskem učitelju in Bogoslovnem vestniku pa je napisal nekaj člankov o katehetskih vprašanjih. Ob znanstvenem obravnavanju katehetskih vprašanj na Državnem učiteljsišu in Uršulinskem učiteljsišu v Ljubljani ter na Teološki fakulteti, je ostal v tesni povezavi s praktično katehezo tako, da je pisal tudi v liste Angelček in Vrtec.

DERMOTA Valter Bruno, rojen 25. 9. 1915 v Gornji Radgoni in doraščal pri sv. Juriju ob Ščavnici, kjer je obiskoval osnovno šolo ter 1927 vstopil v realno gimnazijo v Murski Soboti. Po mali maturi nadaljeval gimnazijo v Ljubljani in po šestem razredu vstopil v noviciat salezijancev na Radni, naredil prve redovne zaobljube in nadaljeval gimnazijske študije. 1935 so ga poslali v Rim, kjer je na Gregorijanski univerzi študiral filozofijo in po licenci-magisteriju (1938) prišel za vzgojiteljskega pripravnika v salezijanski

zavod v Veržej. Po enem letu je nadaljeval vzgojiteljsko prakso na Radni. Leta 1940 se je vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani in po izbruhu vojne 1941 odšel na PAS (Papeški salezijanski Ateneji) v Turinu, kjer je do 1944 študiral teologijo in nato na isti univerzi pedagogiko in katehetiko. V Fogli-zu-Turin je na tamkajšnji redovni gimnaziji poučeval filozofijo in pedagogiko. Leta 1948 je po želji predstojnikov šel v Španijo, kjer je na redovni šoli v San Fernando-Madrid poučeval filozofijo in pedagogiko. Leta 1950 je prišel na gimnazijo v La Coruni, kjer se je posvetil predvsem vzgoji gimnazijcev in poučeval filozofijo. L. 1953 pa za duhovnega vodjo na Srednji tehnični šoli v Bilbao, kjer je poučeval verouk. 1957 je odšel v Unterwaltersdorf in se vpisal na dunajsko univerzo, kjer je 1963 naredil doktorat na temo *Der Begriff der Hochschulreife*. Istega leta se je vrnil v Ljubljano, kjer je od l. 1964 predaval katehetiko na Teološki fakulteti, nato pedagogiko in psihologijo razvojne dobe. Sodeloval je pri ustanovitvi Pastoralno katehetskega tečaja na TF, bil član Katehetskega sveta pri Škofovski konferenci Jugoslavije, član Medškofijskega katehetskega sveta Slovenije, Katehetskega sveta ljubljanske nadškofije, organizator Mirenske katehetske šole, predavatelj na katehetskih prireditvah doma in v tujini ter član mednarodnih katehetskih združenj in združenj za mladino.

Dela: De materialismo apud Karl Marx (1937); Le concezioni caratteriologiche di Rodolfo Al-lers (1947); *Der Begriff der Hochschulreife*, Wien 1962; De theoria critica cognitionis, Ontologia, Ethica (skripti 1947); Pedagogia (1947); Allgemeine Pädagogik, Salesianische Pädagogik, Entwicklungspsychologie (1961); Strukturwandel der Jugend nach dem zweiten Weltkrieg (1961); Dermota—Jungmann, Katehetika (1966); Katehetske metode (1966); Katehetika (1978); Oznajnevalna in zakramentalna katehetika (1984); Vzgojna sredstva (1970); Pedagogika (1973); Poglavja iz teorije krščanske vzgoje (1983); Verska vzgojna sredstva (1983); Rast k samostojnosti (1970); Duševno življenje otroka in mladostnika (1982); Uvod v psihologijo (1983); Diferencialna psihologija (1986); Rast ob materi (1977); Vzgojiteljem o vzgoji itd. Prevodi: Direktorij katehetske pastorale francoskih škofij (1964); Sploški katehetski pravilnik (1972); več učbenikov Fritzja Oserja.

Razprave in članki: nad šestdeset razprav in člankov v domačih in tujih strokovnih revijah.

KOŠMERLJ Alojzij, rojen 25. julija 1899 v Sodražici. Gimnazijo je končal v Ljubljani in po maturi vstopil v ljubljansko bogoslovje. Duhovnik je postal l. 1922. Kaplanoval je tri leta v Šentrupertu, prav toliko časa na Trebelnem, nato je bil imenovan za stolnega vikarja in kaplana. Po odhodu M. Opeka je postal stolni pridigar. Kot župnik pri Sv. Petru v Ljubljani je predaval tudi homiletiko na Teološki fakulteti od 1938—1945. Po odhodu v emigracijo je od 1948 do 1950 predaval liturgiko, ascetiko in homiletiko v Argentini. Medtem je opravljal še druge službe. Slovel je kot izvrsten govornik. V homiletični reviji *Praedicate* je od 1934 do 1941 objavil nekaj pridig. Umril je 22. julija 1974 v Argentini. (Prim. Okrožnica Nadškofijskega ordinariata v Ljubljani, 8 /1974/ 52.)

MAHNIČ Mirko, rojen 23. septembra 1919 v Bohinjski Bistrici. Obiskoval je klasično gimnazijo in Filozofsko fakulteto v Ljubljani; dobro leto profesor na gimnaziji, zatem pri filmu, nato nad 30 let v gledališču (Drama, Ljubljana); od 1950 do 1970 tudi hon. predavatelj na Akademiji za igralsko umetnost, od 1970 dalje predavatelj na Teološki fakulteti v Ljubljani. V pokoju od l. 1980.

Dela: esejistika — Upanje, Spet upanje, Klici, Slovo; strokovno — Živa slovenščina; vzgojno — O našem govorjenju, Vedenje do sebe...; Kako pa govoriš; leposlovno — Turnik (MK), Devet mesecev (MD), Križev pot (rokopis), Cestninarjev rod I. del (rokopis); dramatika (izvirna dela) — glej Repertoar slovenskih gledališč 1967 (in dodatki); radijske igre in priredbe — nad 50 izvirnih radijskih iger, nad 50 priredb literarnih del za radijske igre.

Razprave in članki: strokovno gledališke — Dokumenti sloven. gledališkega muzeja (od 1964 dalje), Gledališki list Drame Lj (od 1948 do 1980), nekaj tudi v Gled. listih MGL, Maribor, Trst, Jesenice. Članki v Delu, Primorskem dnevniku, Družini, CSS, Jeziku in slovstvu...; študije o Prešernu, Kreku, Gregorčiču, Slomšku, Mahničju (objavljeno deloma); predavanja v glavnem o jeziku, govorjenju, umetnosti in kulturi v Sloveniji, v Trstu, Gorici, Celovcu, Rimu, Luxemburgu. Predavanja na radiu in na TV (serija o govorjenju).

Drugo: gledališke režije — v Drami Ljubljana, MGL, Trstu, Mariboru (glej Repertoar slovenskih gledališč 1967 z dodatki); delo pri slovenskem filmu — redakcija žurnala (Obzornik), režija dveh dokumentarcev, sodelovanje pri scenaristiki (dramaturg pri Triglav filmu), lektor pri mnogih celovečernih filmih.

OPEKA Mihael, rojen 26. septembra 1871 na Vrhniki. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani (1882—90). Vstopil je v ljubljansko bogoslovje, študij je nadaljeval na Gregorijani v Rimu (1891—98) ter ga končal z doktoratom iz filozofije in teologije. Kot duhovnik (1897) je kaplanoval v Moravčah (1898—99). Nato je bil prefekt v Alojzijevišču in istočasno pomožni učitelj verouka na ljubljanski realki (1899—1903). 1904 je postal profesor, poučeval je tudi italijanščino. Leta 1915 je bil imenovan za deželnega šolskega nadzornika. 1919 je bil upokojen in 1920 je postal stolni kanonik in honorarni predavatelj homiletike na Teološki fakulteti do 1937. Od 1920 do 1932 je bil stolni pridigar v Ljubljani. Kot literat se Opeka zavzema za enotnost med različnimi smermi v slovenskem kulturnem prostoru. Zato se odteguje Mahničevemu radikalizmu in tudi moderni ter ostaja na strani klasicistične šole, kar je razvidno iz nekaterih njegovih literarnih ocen. Kot govornik se zgleduje po klasičnih vzorih zadnjih stoletij, zlasti po Pavlu Segneriju. Umrli je 26. februarja 1938.

Bibliografija: Opeka je že v dijaških letih objavljaval pesmi v Domačih vajah v Alojzijevišču, Ljubljanskem zvonu, Domu in svetu ter Koledarju Mohorjeve družbe. Objave so pod različnimi psevdonimi. Pomembnejše retorične distihe in poznejše pesmi je objavil v zbirki Rimski verzi (1916), ima pa še nekaj drugih proznih prispevkov in prevodov. Od 1900 do 1912 je bil lep slovni urednik Doma in sveta. Za Katoliški obzorNIK je napisal več razprav. Spomine na študij v Rimu je zbral v knjigi Iz mojih rimskih let (1935). V Voditelju v bogoslovnih vedah je objavil razpravo o filozofičnem grehu (1900), kot stolni pridigar je v 25 zvezkih izdal okrog 400 govorov, ki jih je imel v ljubljanski stolnici od 1921 do 1933. — Prim. SBL VI, 227.

ROJNIK Ivan, rojen 18. arila 1947 v Celju. V Mariboru je obiskoval državno gimnazijo. Na Teološko fakulteto v Ljubljani se je vpisal 1966, kjer je končal dva semestra. Po odloženem vojaškem roku je nadaljeval študij v Rimu na papeški univerzi Propaganda Fide, kjer je dosegel licenciat iz filozofije in bakalaureat iz teologije. Na Salezijanski univerzi v Rimu pa je dosegel doktorat iz pedagoških ved v katehetski smeri. Naslov disertacije: *L'analisi della »Relazione pedagogica« nella catechesi giovanile secondo Jean Le Du*. Honorarni predavatelj za kate-

hetiko in homiletiko na mariborskem oddelku od 1978, 1988 docent. Vsa leta predava na teološko-pastoralnem tečaju s katehetsko specializacijo.

Dela: *L'analisi della »Relazione pedagogica« nella catechesi giovanile secondo Jean Le Du*; Poglavlja osnovne katehetike. Skript za predavanja iz katehetike, Maribor 1985, 77.

Razprave in članki: Osnovne teme kateheze, v: Znamenje 15 (1985) 223—232; Nekaj podatkov o razvoju in načrtovanju holandske kateheze, Ljubljana 1977, 234—256; Je verska vzgoja še lahko učinkovita, v: Živeti za smrt, Ljubljana 1980, 187—199; Komunikacija in manipulacija, v: Znamenje 13 (1983) 41—48; Identiteta in usposabljanje italijanskih katehistov, v: Znamenje 14 (1984) 144—153; Dialoško-ekumenska razsežnost oznanjevanja, v: BV 45 (1985) 256—269; Medosebni odnosi kot osnova medsebojnega spoznavanja, komuniciranja in rasti v zakonu (La relazioni interpersonali come basi della comunicazione e sviluppo nel matrimonio). Il compito di abilitazione. 1986, 30.

SNOJ Alojzij Slavko, rojen 19. 8. 1942 v Ljubljani. Teološki študij, ki ga je začel v Ljubljani, je nadaljeval v Turinu in ga končal z diplomom in magisterijem iz teologije na Salezijanski papeški univerzi v Rimu 1970, ko je tudi postal duhovnik. Katehetsko izpopolnjevanje je nadaljeval leta 1975 na Inštitutu za katehetiko in homiletiko v Münchnu ter v Centru za avdiovizualna raziskovanja in komunikacijo v Lyonu. Oboje je diplomiral leta 1977. Po vzgojiteljski, katehetski in župnijski službi je leta 1982 promoviral na Teološki fakulteti v Ljubljani z disertacijo *Kateheza kot celostni vzgojno izobraževalni proces*. Od 1982 do 1984 je bil misijonar v Zairu. Obenem je predaval na Salezijanskem filozofskem inštitutu v Lubumbashijhu. Že pred odhodom v Afriko in takoj po vrnitvi je bil asistent (1973) pri katedri za oznanjevalno teologijo in nato honorarni predavatelj (1985). Leta 1986 se je habilitiral s študijo o dejavnostih kateheze v Trubarjevih delih. Od leta 1987 je docent. Predava katehetiko in homiletiko (1984), vodi praktične vaje iz katehetike (1985). Je predstojnik Teološko-pastoralnega tečaja (1987) in predstojnik Katedre za oznanjevalno teologijo (1988), predsednik Medškofijskega katehetskega sveta (1987) in član ter sodelavec na raznih domačih in mednarodnih znanstvenih zborovanjih.

Dela: Kateheza kot celostni vzgojno izobraževalni proces, (KC), Ljubljana 1982; Uvod v katehetiko, (KC), Ljubljana 1985; Osnovni dejavniki kateheze v cerkvenem izročilu in v katehizmih Primoža Trubarja, Ljubljana 1986 (habilitacijska naloga); Kateheza v cerkvenem občestvu, (KC), Ljubljana 1987; Govorništvo, (Poslovna skupnost), Ljubljana 1988; Prerogeni v Duhu — duhovne vaje, Ljubljana (Salezijanski inšpektorat) 1989.

Prevodi — priredbe: Kirche, Gemeinschaft offen für alle getragen von Christus, Ekipno izdelan katehetski model, Olten (Walter) 1979; G. Greshake, Biti duhovnik (Salezijanski inšpektorat), Ljubljana 1986, priredba; A. Rosenberg, Odkrivajmo simbole, MD, Celje 1987. Prevod in spremna beseda; K. Rahner, Problemi mladih, (KC), Ljubljana 1987, priredba; Zbornik s simpozija o problemih mladih, (KC); Ljubljana 1988; Verujem, (KC), Ljubljana 1989. Priredba belgijskega »katehizma za odrasle«; Osnutek načrta za katehezo, (MKS), Ljubljana 1989.

Razprave in članki: Neki faktori koji danas utječu na religiozno doživljavanje i izražavanje, v: Kateheza 7 (1985) 57—63; Naši katehetski viri in učbeniki do razsvetljenstva, v: BV 45 (1985) 43—62; Naši katehetski viri in učbeniki od razsvetljenstva do srede dvajsetega stoletja, v: BV 45 (1985) 389—410; Naši katehetski viri in učbeniki od petdesetih do sedemdesetih let, v: BV 46 (1986) 53—66; Osnovni dejavniki kateheze v katehizmih Primoža Trubarja, v: BV 46 (1986) 259—269; Kateheza o izbiri in opravljanju poklica, v: Katehetski tečaj 1985, Maribor, Mirenski Grad—Maribor 1985, 2—49; Predavanja na seminarju profesorjev verouka slovenskih srednjih šol v Trstu, (MKS), Ljubljana 1985; Težave in možnosti kateheze v naši sekularizirani družbi, v: CSS 21 (1987) 106—108; Potreba in pomen načrta za katehezo, v: Kateheza na Slovenskem danes in jutri, (MKS), Ljubljana 1988, 89—105; Pedagogika prihodnosti je pedagogika razuma, srca in duha, v: BV 48 (1988) 167—173; Oznanjevanje (pridiga in kateheza) o Mariji danes, v: BV 48 (1988) 303—313.

Drugo: Poleg tega je v Sejalcu (1978—1981) objavil 36 pridig, drugod pa še 13 člankov, 7 recenzij ter nad 30 prikazov in publicističnih zapisov. Sodeloval je pri sestavljanju nekaterih katehetskih priročnikov, predava pri Poslovni skupnosti na seminarjih za prosto in javno nastopanje, je odgovorni urednik salezijanskih publikacij in izdaj MKS ter član uredniškega sveta CSS.

ŠKRABL France, rojen 8. 6. 1940 v Žičah pri Slovenskih Konjicah. Gimnazijo je obiskoval v Zadru, teologijo je študiral na Teoloških fakultetah v Ljubljani in Gradcu, kjer je leta 1968 diplomiral. Na Pedagoški fakulteti Papeške salezijanske univerze v Rimu je študiral katehetiko in leta 1982 doktoriral z disertacijo *Pastorale e catechesi di fronte alla non credenza moderna*. Od leta 1983 do 1987 je bil asistent pri Katedri za označevalno teologijo na Teološki fakulteti v Ljubljani, kjer je sedaj višji predavatelj za pedagogiko. Je voditelj salezijanskega Katehetskega centra v Ljubljani in urednik teološke, katehetske, družinske in mladinske zbirke ter serije Knjižic. Je član L'Equipe européenne de Catéchèse, Europäisches Forum für Religionsunterricht, Medškofijskega katehetskega sveta in Komisije MPS za verski tisk.

Dela: La comunità familiare come »oggetto« o/e »soggetto« dell'educazione alla fede. Esercitazione di Licenza. Razmnoženo, Roma 1976, 113; *Pastorale e catechesi di fronte alla non credenza moderna*. Una ricerca sulla letteratura teologico-cattolica della Germania (RFT) durante il periodo post-conciliare. Tesi di Laurea. Razmnoženo 1981, 353; Katehetski leksikon (v pripravi).

Razprave in članki: II. vatikanski koncil in moderna nevera, v: BV 43 (1983) 468—476; Mladina, sekularizem in kateheza, v: BV 44 (1984) 380—392. Prevod v hrvaščini: Mladež, sekularizam i kateheza, v: Kateheza 4/3 (1984) 40—48; Teološka, antropološka in metodološka načela v načrtu za katehezo v sekularizirani družbi, v: Kateheza na Slovenskem danes in jutri, razmnoženo, Ljubljana 1988, 116—139. Prevod v hrvaščino: Teološka, antropološka in metodološka načela u planiranju kateheze u sekulariziranom društvu, v: Kateheza 8/4 (1988) 38,52; Vzgojno-verska in katehetska skužba kršćanske družine kot domaće Crkve, v: CSS 14 (1980) 60—62; Odgojno-vjerska i katehetska služba kršćanske obitelji kao domaće Crkve. Mirenski grad 1980, v: Kateheza 11/2 (1980) 35—38; Veroučni načrt od 5. do 8. letnika, v: CSS 17 (1983) 182—184; Uvajanje otrok v zakrament sprave, v: CSS 18 (1984) 21—23; Vzgoja za razumevanje drugače mislečih, v: CSS 18 (1984) 43—44.

Drugo: S sodelavci pripravil katekizme od 5. do 8. letnika. Prav tako je pripravil več prevodov pastoralnih in katehetskih priročnikov.

Katedra za liturgiko

Samostojna katedra za liturgiko je bila na Teološki fakulteti v Ljubljani ustanovljena šele leta 1969.

V začetku delovanja fakultete jo je v okviru pastoralne teologije predaval Franc Ušeničnik (1866—1952), ki sodi med prvo sedmerico rednih profesorjev, imenovan za stolicu pastoralnega bogoslovja že 1919 leta. V uvodu v knjigo *Pastoralno bogoslovje*, ki je 1919 izšla kot (najbrž) prvi učbenik nove univerze, je že zapisal, da bi bilo bolj pravilno, če bi imeli posebno stolicu za liturgiko in bi od moralnih vprašanj glede zakramentov ločili »strogo liturgične reči«. Šele jeseni 1932 je v napovedih predavanj liturgika navedena kot poseben predmet, vendar je oboje poučeval Ušeničnik sam. Leta 1932 je izšel pastoralni učbenik v novi izdaji brez liturgike, ki jo je obdelal posebej in je knjiga *Katoliška liturgika* izšla leta 1933. Po tej knjigi je sam predaval do upokojitve 1937, nato pa do poletja 1939 kot honorarni predavatelj. Knjigo je stalno izpopolnjeval in že kot upokojenec pripravil novo izdajo, ki jo je oddal v Ljudsko tiskarno še med vojno. Kot *Katoliška liturgika*, druga, predelana in pomnožena izdaja, je izšla v založbi škofijskega ordinariata v Ljubljani šele 1945 (tiskarna Ljudske pravice) (kakor se je tedaj začela imenovati nekdanja Katoliška, potem Jugoslovanska in Ljudska tiskarna).

O tej knjigi je zapisal Janez Oražem: »Njegova 'Liturgika' je naša prva znanstveno obdelana in posebej izdana si-

stematična liturgika, ki bo lahko še dolgo podlaga liturgičnemu študiju, vsaki nadaljnji znanstveni izdaji in morebitnim knjigam za ljudsko rabo (prim. tipkani Zbornik teološke fakultete 2/1952, 59). Dolgo je bila v rabi tudi zato, ker v povojnih letih ni bilo mogoče objaviti nove knjige, priznati pa je treba, da je ustrezala tudi zahtevam, ki jih je glede poučevanja liturgike 1963 postavil koncil, ko je v konstituciji o svetem bogoslužju naročil, da je treba razlagati bogoslužje »z bogoslovnega, zgodovinskega, duhovnega, pastoralnega in pravnega vidika« (B 16). Liturgika na ljubljanski teološki fakulteti že v Ušeničnikovi dobi ni bila samo pouk o ceremonijah — obredih, kot je bila na marsikateri bogoslovni šoli.

Ušeničnikov naslednik na stolici za pastoralno bogoslovje vključno z liturgiko je postal semeniški spiritual Ciril Potočnik (1894—1950), ki je začel poučevati liturgiko leta 1939 in je do smrti uporabljal kot učbenik Ušeničnikovo knjigo, najprej prvo, nato pa drugo izdajo.

Tudi Potočnikov naslednik Janez Oražem (1910—) v povojnih letnih ni mogel misliti na nov učbenik. Uporabljal je celo Potočnikov izvod Ušeničnikove *Liturgike*, v katerem sta oba uporabnika vpisovala nove podatke, pravila, dognanja na uvezane prazne liste. Ker je bil J. Oražem imenovan za honorarnega predavatelja šele 1951, je po Potočnikovi smrti eno leto supliral liturgiko kanonist Vinko Močnik. Pasto-

ralnoliturgična vprašanja je J. Oražem predaval še v sklopu pastoralnega bogoslovja po Ušeničnikovem učbeniku in ob moralnih normah, razloženih v Noldinovi latinski knjigi *Summa theologiae moralis* (Vol. III, *De sacramentis*). V skladu s smernicami koncila pa je bila posebna Pastoralna liturgika uvedena kot predmet na naši fakulteti leta 1969.

Marijan Smolik (1928—) je prevzel predavanja liturgike kot honorarni predavatelj od J. Oražma jeseni 1965. Pri tem je najprej uporabljal še Ušeničnikovo knjigo, ker so jo lahko imeli v rokah tudi slušatelji, vendar je sistem predavanj naslonil na takrat prenovljeno izdajo francoske liturgike *Eglise en prière* (Paris 1965³), ki je bila v fakultetni knjižnici na voljo v izvirniku in v nemškem prevodu. Ker je bila pastoralna liturgika že poseben predmet, je liturgiki ostala samo zgodovinska snov, seveda z vključitvijo pokoncilskih prenovljivih oblik, kakor so z leti nastajale. Samostojna skripta pa je objavil 1977 (1983²). Pastoralno liturgiko je predaval na podlagi prenovljenih liturgičnih knjig od 1969 do 1985 in sicer do 1976/77 v 5. letniku v obeh semestrih, od 1978 pa v 6. letniku in to le v zimskem semestru.

Pastoralno liturgiko je v jeseni 1985 začel kot asistent predavati Ignacij Potočnik, ki je 1987 postal honorarni predavatelj in je predmet predaval leta 1988/89.

V akad. letu 1969/70 je bil v fakultetni predmetnik uveden tudi uvodni tečaj in v njegovem okviru je spomladi 1970 začel predavati Uvod v bogoslužje, ki ga je nato 1975 prevzel France Oražem (1930—) in zanj pripravil tudi posebna skripta.

Ko je 1968 začel v Mariboru delovati mariborski oddelek teološke fakultete, je tam prevzel predavanja iz liturgike in pastoralne liturgike prof. Karel Jaš (1901—). Pri svojih predavanjih se je popolnoma naslonil na učbenik *Eglise en prière*, ki ga je za osebno rabo tudi prevedel v slovenščino.

Pastoralno liturgiko je od K. Jaša 1980 prevzel Stanko Lipovšek (1943—), ki je po Jaševi upokojitvi začel v jeseni 1987 predavati tudi liturgiko.

Pri katedri za liturgiko je bila 1988 imenovana za asistentko mag. Julka Nežič (1947), ki vodi mariborski del pastoralno—teološkega tečaja.

Vsi navedeni predavatelji so razen rednih predavanj občasno imeli tudi seminarje in specialna predavanja.

Cerkvena glasba je poseben pomožni predmet na fakulteti že od začetka univerze, čeprav je bil njen pouk nekaj let kar v semenišču, medtem ko so bila druga predavanja v fakultetnih prostorih na Alojzijevejšču. Dolga desetletja je bil pouk glasbe samo v prvem in drugem letniku, od 1977 dalje v 2., 3., 4. in 5. letniku, od 1983 dalje pa je v 2., 3. in 6. letniku. Prvi jo je poučeval Stanko Premrl (1880—1965), v štud. letu 1939/40 pa jo je prevzel njegov naslednik na stolnem koru prof. Venčeslav Snoj (1908—1967). Za njima je prišel Mirko Cuderman (1930—), nato 1970 prof. Jože Trošt (1940—), ki opravlja to službo še zdaj.

V Mariboru je cerkveno glasbo začel 1977 poučevati prof. Gregor Zafošnik (1902—), za njim pa prof. Marijan Potočnik (1949—), ki je predmet prevzel v jeseni 1986.

Opomba: Za zgodovino predmeta prim. M. Smolik, *Liturgika in pastoralka pri Slovencih*, BV 40(1980), 3—25.

CUDERMAN Mirko, rojen 18. julija 1930 v Predvoru pri Kranju. Gimnazijske študije z maturo je končal v Kranju (1949), Teološko fakulteto pa v Ljubljani (1950–1955); v duhovnika posvečen l. 1954. Po enoletni kaplanski službi v Trnovem (Ljubljana) je odšel na Dunaj, kjer je študiral muzikologijo (1956–1960) in študij končal z disertacijo o Cecilijanizmu na Dunaju. Po vrnitvi je bil pomočnik regensa chori v ljubljanski stolnici (1961–1969) in regens chori (1969–1970). Od l. 1965 do 1970 je predaval cerkevno glasbo na Teološki fakulteti v Ljubljani. Od 1970 v službi pri Družini, od 1980 kot upravnik. L. 1968 je ustanovil mešani zbor Consortium Musicum, ki ga ves čas tudi vodi. Z njim je dosegel najvišja domača in mednarodna priznanja. Dirigent Komornega zbora RTV (1983) in profesor zborovodstva na Akademiji za glasbo (1986).

LIPOVŠEK Stanislav, rojen 10. 7. 1943 v Vojniku pri Celju. Študiral teologijo v Ljubljani (1962–1969), 29. 6. 1968 posvečen v duhovnika. Po 4 letih kaplanske službe študij na Liturgičnem inštitutu v Rimu, 1976 promoviran za doktorja liturgike. Od 1976 župnik v župniji Device Marije v Brezju/Maribor, 1 leto spiritual v Bogoslovnem sementišču v Mariboru, nato od 1982 stolni župnik in kanonik v Mariboru. Od 1978 asistent in od 1980 višji predavatelj za liturgiko na oddelku Teološke fakultete v Mariboru. Od leta 1982 član Duhovniškega in Škofijskega pastoralnega sveta, Škofijskega in Medškofijskega liturgičnega sveta, Škofijske komisije za cerkevno umetnost in strokovnega združenja Arbeitsgemeinschaft katholischer Liturgikdozenten (AKL) in Assoziatione professori di liturgia (APL).

Dela: Liturgiegeschichtliche Erörterung der Fürbitten bei der Mess-feier (disertacija), Roma 1976.

Razprave in članki: 15 člankov in poljudnostvenih razprav; zapiski predavanj iz liturgike za privatno uporabo slušateljev.

NEŽIČ Julka, rojena 6. 2. 1947 v Beltincih. Osnovna šola v Beltincih, gimnazija z maturo v Murski Soboti. Teološka fakulteta v Ljubljani (zadnja tri leta oddelek v Mariboru) — leta 1972 diploma. Dve leti dela na

Pastoralni službi v Mariboru, nato nadaljevanje študija na liturgičnem inštitutu in teološki fakulteti v Trierju (ZRN). Tam leta 1977 diploma iz liturgike in licenciat iz teologije. Od leta 1977 dalje zaposlena na Pastoralni službi kot strokovna sodelavka, od leta 1980 predavanja na Katehetskem tečaju za laike, od leta 1988/89 pa voditeljica Teološko pastoralnega tečaja (s katehetsko specializacijo) na oddelku v Mariboru in asistentka za liturgiko na Teološki fakulteti v Ljubljani, oddelek Maribor. Leta 1989 tudi tajnica Pastoralnega inštituta. Sodeluje v vodstvu skupnosti slovenskih katehistinj in katehistov. Član Medškofijskega liturgičnega in katehetskega sveta.

Dela: Jezus nas vabi na praznovanje (Delovna pola za otroke, ki se pripravljajo na prvo obhajilo in spoved ter priročnik za kateheta), Maribor 1977; Advent in božič pri nas doma, Maribor 1980; Veliki teden pri nas doma, Maribor 1981; Uvajanje otrok v bogoslužje (katehetsko-liturgični priročnik za katehete), Ljubljana 1981; Zoriva v ljubezni, Maribor 1982; Smernice za otroke, Maribor 1983; Luč v življenje (molitvenik za starejše), Ljubljana 1984; Novi življenjski slog (prevod), Ljubljana 1984; S cvetjem in zelenjem slavimo Boga (priročnik za krašenje bogoslužnih prostorov), Celje 1988; Brez prilik jim ni govoril (zgledi za pridige in katehezo), Ljubljana 1989; Blagoslovi (skupaj z drugimi), Ljubljana 1989.

Razprave in članki: Več člankov v Družini, Družinski prilogi, CSS — predvsem: verska oziroma liturgična vzgoja otrok ter razni modeli za bogoslužja.

POTOČNIK Ciril, rojen 3. julija 1894 v Žirovskem vrhu pri Trati nad Škofjo Loko, umrl 22. februarja 1950 v Ljubljani. Bogoslovje je študiral v Ljubljani in bil posvečen za duhovnika 1917, na Dunaju se je isto jesen vpisal na teološko fakulteto univerze kot študent v Avguštinu. Doktorat iz teologije je dosegel 1921 z disertacijo: Die anerkannten Religionsgesellschaften in Österreich (napisana 1918; ni bival na Dunaju, ampak je bil v tem času kaplan na Trati in spiritual v škofovih zavodih v Št. Vidu nad Ljubljano). Na teološki fakulteti je 1937 postal docent, 1939 izredni in 1946 redni profesor pastoralnega bogoslovja z vključeno liturgiko in duhovnim bogoslovjem (ascetiko).

Bibliografija: Dobri pastir I, II, III (Ljubljana 1929, 1930, 1932), Sveti red (Ljubljana 1935); Ascetika (Ljubljana 1942). Razprave in članki v BV

1928, 1929, 1936, 1937, 1938, 1941; od 1925—1935 sourednik Bogoljuba. — Prim. SBL II, 460 z bibliografijo; Zbornik teološke fakultete 1/1951, 166.

POTOČNIK Ignacij, rojen 31. julija 1949 v Ljubljani. Tu je končal srednjo šolo na gimnaziji Poljane I. 1968. L. 1968 se je vpisal na TF v Ljubljani in diplomiral 1976; v duhovnika je posvečen 1974. Študij liturgike je nadaljeval v Rimu (Anselmianum), kjer je 1980 magistriral in 1983 doktoriral. Po vrnitvi iz Rima je imenovan za župnika na Bledu. L. 1985 je imenovan za asistenta in 1988 za višjega predavatelja pri katedri za liturgiko.

Razprave in članki: Objavljal je predvsem v BO in CG.

POTOČNIK Marjan, rojen 6. 12. 1949 v Ljutomeru. Po končani TF v Ljubljani—Mariboru se je vpisal na Institut za cerkveno glasbo v Zagrebu. Takoj po opravljenem študiju v Zagrebu (1979) je sprejel službo stolnega organista in zborovodje v Mariboru. V istem času je sprejel tudi službo voditelja novoustanovljenega Orglarskega tečaja v Mariboru. V akad. letu 1980/81 se je vpisal na Visoko šolo za glasbo v Gradcu ter tam obiskoval Repertoar kurz za orgle pri prof. Ottu Brucknerju. Omenjeni študij je trajal tri leta. Od akad. leta 1987/88 predava liturgično glasbo na mariborskem oddelku TF.

PREMRL Stanko, rojen 28. septembra 1880 v Št. Vidu pri Vipavi, umrl 14. marca 1965 v Ljubljani. Na Dunaju je 1904—1908 študiral glasbo na konservatoriju in na univerzi ter tam diplomiral. Na teološki fakulteti je poučeval cerkveno glasbo od 1919 do 1939. Urejal je revijo Cerkveni glasbenik do 1945, pisal in skladal cerkvene in svetne kompozicije. — Prim. SBL II, 490—491 s seznamom del.

SMOLIK Marijan, rojen 3. septembra 1928 v Dobu pri Domžalah, teologijo študiral v Ljubljani 1951—1957, posvečen za duhovnika 1955, doktoriral iz teologije na ljubljanski teološki fakulteti 1963 z disertacijo:

Odmevi verskih resnic in kontroverz v slovenski cerkveni pesmi od začetkov do konca 18. stoletja (ciklostil). Študiral liturgiko na Institut catholique v Parizu (1963—1965), kjer je dosegel magisterij 1965 z razpravo: *Le rite de la dédicace de l'église selon le Pontificat de Ljubljana* (rokopis). Kot honorarni predavatelj za liturgiko je začel predavati v jeseni 1965, nadaljeval kot docent (1966), izredni (1971) in redni profesor (1976). Vzporedno s tem predaval tudi na katehetskem (teološko-pastoralnem) tečaju in na tečaju za organiste (orglarski šoli) pri teološki fakulteti.

Udeležuje se sestankov nemških liturgikov v okviru Arbeitsgemeinschaft der deutschsprachigen Liturgikdozenten, od 1965 je član združenja za cerkveno glasbo *Universa laus*, od 1969 mednarodne delovne skupnosti za himnologijo *Internationale Arbeitsgemeinschaft für Hymnologie (IAH)*, v Skupnosti tajnikov evropskih liturgičnih komisij in od 1986 član biroja kot zastopnik vzhodnoevropskih liturgičnih komisij. V letih po koncilu član Medškofijskega liturgičnega sveta in njegov predsednik. Sourednik slov. dela revije *Služba božja*, Makarska (1965—1986).

Vsa leta prevajal koncilске in pokoncilске dokumente, nove liturgične knjige, pisal uvode in komentarje, sporočila v Okrožnicah ljubljanske škofije in Pastoralni prilogi, toda vse to je objavljeno anonimno. Od leta 1983 tajnik Mohorjeve družbe v Celju.

Dela: Odmev verskih resnic in kontroverz v slovenski cerkveni pesmi od začetkov do konca 18. stoletja. Ljubljana 1963, XVII + 312 (ciklostil); *Le rite de la dédicace de l'église selon le Pontifical de Ljubljana*, Paris 1965, V + 80 (tipkopis); Pripombe k liturgični konstituciji, Nadškofijski ordinariat, Ljubljana 1984, 48; Pripombe k instrukciji (navodilu) za pravilno izvajanje konstitucije o svetem bogoslužju, slovenski medškofijski liturgični svet, Ljubljana 1965, 40; Semeniška knjižnica, Ljubljana 1975 (Kulturni in naravni spomeniki Slovenije št. 54), 30; Bogoslužje Cerkve, Knjižice, Ljubljana—Rakovnik 1976, 56 (Knjižice 62); Liturgika (skripta), Ljubljana 1977, VI + 140 (ciklostil); Nova izdaja Ljubljana 1983, VII + 169 (ciklostil); Liturgika, Cerkveni glasbenik, Ljubljana 1987, 20 (Knjižnica CG); Bogoslužje v življenju kristjana, Ljubljana 1986, 48 (ciklostil); Priročnik za bogoslužje v Marijinem letu (skupaj z Rafkom Lešnikom), škofijski ordinariat Maribor 1987, 76.

Razprave in članki: v domačih in tujih teoloških, zgodovinskih in literarnih revijah objavil 43 daljših razprav z različno vsebino ter okrog 350 člankov, zapisov, biografij in ocen.

SNOJ Venčeslav, rojen 24. septembra 1908 v Zagorju ob Savi, umrl 27. septembra 1967 v Ljubljani. Bogoslovje je študiral v Ljubljani in bil 1931 posvečen za duhovnika. Glasbo je študiral na ljubljanskem konservatoriju, diplomiral 1937 in nato učil glasbo na škofijski gimnaziji v Št. Vidu nad Ljubljano. Na teološki fakulteti je poučeval cerkveno glasbo od jeseni 1939 do 1966. Umrl je 1967 v Ljubljani. — Prim. Okrožnica nadškofijskega ordinariata v Ljubljani 1967, 89—90.

TROŠT Jože, rojen 12. maja 1940 na Colu nad Ajdovščino. Gimnazijo obiskoval v Vipavi in Ajdovščino (1959), teološke študije na TF v Ljubljani (1960—1967). Kaplan v Postojni (1966—1967). Glasbene študije je nadaljeval na Pontificio Istituto di Musica Sacra v Rimu (1967—1970) in tam dosegel magisterij iz cerkvene glasbe. Po vrnitvi v domovino postal regens chori v ljubljanski stolnici, honorarni predavatelj za cerkveno glasbo na TF (1970) ter voditelj Orglarskega tečaja pri TF (1971). Medtem na AG v Ljubljani študiral kompozicijo in dirigiranje.

Dela — skladbe: 13 maš za različne sestave: za a cappella mešane in moške zборе, za mešane in moške zборе z orglami in zборе z orkestrom; 3 maše za mladinski zbor z orglami; Vzkliki po povzdigovanju. Za mešani zbor (1973); Spevi pri krščanskem pogrebu. Moški zbor (1973); Sedem Aleluja verzov. Mešani zbor (1973); Pesmi zahvale. Mešani zbor (1974); Pesmi za sodelovanje pri zakramentih. Mešani zbor (1977); Zgodbe iz Svetega pisma nove zaveze. Za triglasno mlad. zbor z instrumentalno spremljavo (1980); Cerkevno leto. Devet skladb za mešani a cappella zbor (1981); Deset darovanjskih pesmi za mladinski zbor (1985); Mladinske pesmi. 20 pesmi za mlad. zборе z orglami, delno z orkestrom (Izšle pri Knjižnici Cerkevne glasbenika 1984); Sedem evharističnih pesmi za mešani zbor (1986); Pet evharističnih psalmov za mešani zbor (1986); 20 pesmi za mladinske zборе (1988); Trije pasijoni za moški zbor (1985).

Zbori z orkestrom: Križanje. Za mlad. zbor in orkester (1985); Bojazen in upanje (izšlo v CG leta 1987 z orgelsko spremljavo); Leto otroka. Za mešani, moški zbor s solistom in ork. (1979); Predprižni pesem. Za mešani zbor in trobila (1988);

Krška Aleluja. Mešani zbor in godba na pihala (1988); Dve božičnici za mlad. zbor in orkester (1981, 1982); skladbe za moške zборе z različnimi instrumentalnimi sestavi za Tomaževe akademije Teološke fakultete v Ljubljani; v letih 1973—1989. Skladbe v raznih številkah Cerkvenega glasbenika od 1976 naprej.

Necerkvena dela: Mešani zbori: Tri pesmi na besedila Srečka Kosovega in Otona Župančiča (1976); Krizanteme (1978); Lucija (1982); Kljubuj usodi, Na bregu, Daritev bodi ti življenje celo (1986); Gosti mraki (1987); Moški zbori: Na Slajko (1981), Listina (1981); Pravim ti, brat (1986); Moj sončni Loški potok (1987); razne harmonizacije narodnih in kolednice.

Orgelska dela: Suita za orgle (1976); Preludij in fuga (1978); Skladba za orgle (1980); Preludiji k pesmim iz CLP (50) (1980); Žalna fantazija (1982); Suita za orgle (1985); Tri marginalije za orgle (1989).

Skladbe za instrumentalne sestave: Passacaglia za orkester (1977); Sonatina za violino in klavir (orgle); Intrada za simfonični orkester (1986); Koncert za oboo in orkester (1987).

Učbenik: Zborovodstvo (1988). — Članki izhajali v CG v raznih letnikih od 1976 naprej.

UŠENIČNIK Franc, rojen 2. oktobra 1866 v Predmostu pri Poljanah nad Škofjo Loko, umrl 16. aprila 1952 v Ljubljani. Filozofijo in teologijo študiral v Rimu kot gojenec Germanika na Gregorijani (1887—1894), doktor filozofije 1890 in teologije 1894, posvečen za duhovnika 1893. Liturgiko je učil kot spirital v ljubljanskem semenišču 1897—1905, od 1909—1919 pa kot profesor pastoralnega bogoslovja na škofijskem bogoslovnem učilišču v Ljubljani. Od avgusta 1919 do 1937 je bil redni profesor pastoralne teologije na teološki fakulteti, po upokojitvi aprila 1937 je honorarno predaval do konca študijskega leta, liturgiko pa je kot honorarni predavatelj supriral še do 1939.

Bibliografija: Pastoralno bogoslovje I, II (Ljubljana 1919, 1920), 2. predelana izdaja 1932, 3. izdaja 1940; Vzgojeslovna načela, Ljubljana 1918; Katoliška liturgika, Ljubljana 1933, 1945².

Razprave, članki in ocene v Katoliškem obzorniku 1896, 1903, 1904, Voditelju v bogoslovnih vedah 1911, Času 1914, 1915, 1916, 1922, BV 1921, 1923, 1924, 1926, 1930, 1936, Življenju svetnikov; ustanovil, urejal in pisal je v revijah Venec cerkvenih bratovščin (1896—1902). — Prim. SBL IV, 312—314 z bibliografijo.

ZAFOŠNIK Gregor, rojen 30. avgusta 1902 v Spodnji Novi vasi pri Slovenski Bistrici. Gimnazijo obiskoval v Mariboru in tam maturiral (1922), teologijo najprej v Mariboru (1922—1926) in nato na TF v Ljubljani (1936—1938), glasbo na Dunaju (1931—1936), kjer je diplomiral iz orgel, dirigiranja in gregorijanskega koral. Učitelj glasbe v dijaškem semenišču v Mariboru, hkrati profesor verouka ter pomožni organist v stolnici. Med vojno pregnan najprej v Rajhenburg, nato na Hrvaško, končno v Beogradu veroučitelj in profesor glasbe. Po vrnitvi v domovino poučuje verouk, opravlja službo kaplana in pridigarja v stolnici v Mariboru ter slušbuje na ordinariatu. Leta 1949 imenovan za stolnega organista. Ves čas poučuje organistovske pripravnike, sodeluje na tečajih, pri škofijskem glasbenem svetu. Leta 1968 postane honorarni

predavatelj za cerkveno glasbo na oddelku TF v Mariboru. To službo opravlja do uopokojitve (1986).

Dela: Občestvene pesmi za ljudsko petje (s 36 skladbami); Pojmo Gospodu, zbirka pesmi za ljudsko petje (z 290 skladbami); Slavimo Gospoda, zbirka pesmi za mešani zbor (z 58 skladbami); adventne in božične pesmi (s 40 skladbami za moški zbor); Postne pesmi (z 22 skladbami za moški zbor); Velikoknočne pesmi (z 23 skladbami za moški zbor); Bogoslužne pesmi za mašno bogoslužje (z 90 skladbami za moški zbor); 4 maše za ljudsko petje; 8 maš za mešani zbor; 1 mašo za moški zbor; 1 koralno mašo za rajne; okrog 100 spremenljivih mašnih spevov za nedelje in praznike; okrog 100 berilnih spevov in spevov med evangeliji za mešani in deloma za moški zbor za vse nedelje in praznike; dvoglasne berilne speve za sestre redovnice za notranjo rabo (48); kratka šola za harmonij in orgelski pedal.

Katedra za pastoralno teologijo

Klasična razdelitev pastoralne teologije temelji na Kristusovem naročilu: »Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence. Krščajte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih spolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal« (Mr 28,19—20). Pastoralna teologija je obsegala trojno nalogo Cerkve: učiteljsko (homiletika in katehetika), posvečevalno (liturgika — zakramenti) in voditeljsko (hodegetika — vodstvo posameznika in krščanskega občestva). Takšno razdelitev in hkrati enovitost pastoralne teologije najbolje ponazarja priročnik *Pastoralno bogoslovje* avtorja Franca Ušeničnika (Ljubljana 1919). Toda že v drugi in tretji izdaji (1932, 1940) je avtor opustil celotno učiteljsko nalogo in del liturgične (zgodovinsko liturgiko); slednjo je pozneje izdal v dveh posebnih izdajah. Področje pastoralne liturgije je zaradi razvoja pastoralno—teološke vede in zaradi novih pastoralnih vprašanj postajalo tako obsežno, da je sčasoma preseglo moči in razpoložljivi čas enega predavatelja. Tudi uveljavitev tako imenovanih antropoloških ved, ki so našle svoje mesto v okviru pastoralne liturgike, je zahtevala pritegnitev specialistov za posamezna področja. Tako je že v času med vojnama uveden pouk pastoralne medicine.

V času po drugi svetovni vojni ni bilo mogoče misliti niti na nove učne moči niti na prenovo študija, čeprav je Pastoralna psihologija avtorja Antona Trstenjaka že znanilec novih pogledov

in pristopov za celotno pastoralno območje. Knjiga je izšla leta 1946 oziroma 1947. Z Janezom Oražmom (1952), ki je že v svoji knjigi *Naša župnija* (1939) pokazal na eklezialne in liturgične prvine oblikovanja kristjana in krščanskega občestva, so prišle do veljave tudi druge usmeritve sodobne pastoralne teologije, ki jih je kot predavatelj smiselno vključeval v klasične pastoralne predmete (pastoralna psihologija, pastoralna sociologija, drugi sodobni problemi).

Posebno spodbudo za študij in prenovu pastoralne teologije je dal 2. vatikanski cerkveni zbor, ki poleg spoznanja in umevanja božjega sporočila zahteva spoznanje človeka, človeške družbe in v njej obstoječih silnic. Celotna vzgoja novih duhovnikov in njihovo življenje naj bo usmerjeno v spolnjevanje poklicnosti znotraj krščanskega občestva in sveta. Posebno mesto imajo pri tem antropološke vede (pedagogika, psihologija, sociologija). Na predlog mariborskega škofa Maksimilijana Držečnika so posebej omenjena sociološka raziskovanja (prim. Odlok o pastirski službi škofov v Cerkvi, 16—17; prim. še Odlok o službi in življenju duhovnikov, 19; Odlok o duhovniški vzgoji, 15. 20).

Na temelju koncilskih smernic ter listine o prenovi teološkega študija (*Normae quaedam*, 1968) so Statuti TF v Ljubljani (1969, 1973, 1980) celotno pastoralno stvarino razdelili v tri katedre: oznanjevalno, liturgično in pasto-

ralno v ožjem pomenu. Slednja obsega: fundamentalno pastoralno teologijo, ki obravnava teološke (biblično-ekleziološke) osnove pastore dela; individualno pastoralno teologijo, ki obravnava osebnostni pristop k posamezniku, zlasti v zakramentu sprave; komunitarno pastoralno teologijo, ki se ukvarja z oblikovanjem in vodstvom cerkvenega občestva bodisi glede na mikro bodisi glede na makrostrukturo; do veljave so prišle tudi pastoralne pomožne — antropološke — vede: psihologija, sociologija, medicina, komunikologija in temu ustrezna specialna predavanja in seminarji. Najstarejšo tradicijo je imela pastoralna medicina, ki je nepretrgano na sporedu že od leta 1935 (A. Breclj, F. Debevec, M. Šef). Vprašanja iz pastoralne psihologije in sociologije je ustrezno vključeval v svoja predavanja že J. Oražem, dokler ni pastoralna sociologija dosegla polno uveljavitev kot pastoralna pomožna veda (1977, J. Krošl, R. Valenčič), čeprav so bila specialna predavanja te vede na vrsti že prej (1973, R. Lešnik, J. Krošl). S prihodom posebej za to usposobljenih predavateljev (V. Potočnik, J. Gril) je dan tej vedi še večji poudarek. Podobno velja za pastoralno psihologijo, ki je šele v zadnjem času (1983) dobila polno samostojnost in ustrezno predavateljsko moč (V. Potočnik), čeprav je posamezna vprašanja občasno že prej obravnaval v specialnih predavanjih A. Trstenjak, avtor »oznanjevalne antropologije« (Človek končno in neskončno bitje, MD, Celje 1988).

Komunikologija je že leta 1969 dobila neformalno mesto v okviru specialnih predavanj (V. Musek); medtem pa je prešla v stalni repertoar, ki prihaja na vrsto vsakih nekaj let, predava pa jo za to usposobljen predavatelj (D. Klemenčič).

Dosledno upoštevanje načel apostolske konstitucije Sapientia Christiana (1979), ki ureja študij na cerkvenih

univerzah in fakultetah, ter prenovljenega Statuta in Pravilnika TF v Ljubljani (1980) je narekovalo drugačno ureditev in usmeritev VI. letnika teološkega študija, ki ga omenjeni dokumenti imenujejo »pastoralno leto« (annus pastoralis). Gre za dosledno izvajanje pravila, da je s petletnim filozofsko-teološkim študijem dokončan osnovni teološki študij, ki ga študent zaključi s diplomom teološke fakultete. Šesti, pastoralni letnik pa se zahteva za vse kandidate za duhovništvo kot obvezni letnik pastoralne priprave. Kandidati za magisterij pa — dosledno tej razdelitvi — lahko že v VI. letniku vpišejo prvi letnik magistrskega kurza. Prenova VI. letnika je doslej doživela dve stopnji: prvo z uvedbo seminarja »uvajanje v pastoralno delo«, drugo pa z uvedbo posebnega programa, ki naj kandidatom omogoči neko obliko pastoralne specializacije v posameznih področjih.

Seminar »uvajanje v pastoralno delo« (1977) je skupaj z uvedbo pastoralne prakse za teološke letnike (III.—V.) v mesecu septembru želel načrtno premostiti razkorak med teorijo in prakso. Seminar sam so sprejele v oskrbo katedre pastoralne študijske usmeritve (oznanjevalna, liturgična in pastoralna), delno sta se v to vključili tudi moralka in cerkveno pravo. Seminarski način dela je od vsega začetka sprejel nekatere sodobne oblike dela in študijskega raziskovanja: obisk posameznih pastoralnih ustanov (župnij, ekip, tečajev, arhivov oziroma pisarne) in pogovor z njihovimi voditelji, obisk pastoralnih in drugih delavcev na fakulteti in poglobitev posameznih vprašanj okroglega mize, priprave slušateljev na posamezne praznike in pogovor (revizija) po končanih praznikih na temelju izkustev, zapisov in nalog ipd. Načeloma so pri programu sodelovali tudi slušatelji s svojimi predlogi. Žal doslej še ni bilo mogoče doseči sodelovanja v smislu skupinskega raziskovanja, ki bi slušatelje v večji meri pri-

pravilo tudi za nadaljnje skupinsko pastoralno delo. Stik s posameznimi pastoralnimi delavci ali strokovnjaki različnih usmeritev ter pastoralnimi in drugimi ustanovami pomaga ustvarjati prehod s fakultetnega študija v pastoralno prakso, v katero je tudi usmerjena večina slušateljev fakultete.

Paralelno s seminarjem poteka v VI. letniku tudi tako imenovana pastoralna praksa (ob koncu tedna, za praznike), za katero skrbijo ordinariji in redovni predstojniki oziroma vodstva semenišč. Fakulteta je s tem ne le seznanjena, temveč tudi sama daje strokovno pomoč bodisi v obliki osebnih posvetovanj s študenti bodisi z ovrednotenjem same prakse ali s poglobitvijo posameznih vprašanj.

Uvedba posebnega pastoralnega programa (B—program, 1988/89) daje pastoralnemu letniku še bolj izoblikovana fiziognomijo. Poleg obveznega programa za vse študente (cca 10—12 ur), katerega ogrodje so komunitarja pastoralna teologija, pastoralna liturgika ter pastoralne pomožne vede (psihologija, sociologija, medicina), imajo študentje na voljo in izbiro bodisi B—program (specialna pastoralna vprašanja), C—program (splošna pastoralna vprašanja, delno po izbiri) ali neki drug specialistični (magistrski) program, ki ga vpisujejo kandidati za magisterij oziroma doktorandi. B—program je uveden leta 1988/89 in ima zato malo izkušenj, vendar je zasnova dovolj jasna: kandidatom naj omogoči soočenje z žgočimi pastoralnimi vprašanji našega časa in prostora (v letu

1988/89 je to bila pastoracija zakona in družine, v letu 1989/90 pa pastoracija mladine), ki se bodo nekaj časa vrstila kot novost v programu, pozneje pa ponavljala in poglobljala. Novost B—programa je tudi v tem, da so z njegovo vsebino seznanjeni pastoralni delavci, strnjena program na en dan v tednu pa jim omogoča obisk in novo možnost tako imenovanega permanentnega izobraževanja. Prav tako je B—program glede na svojo zasnovo, vsebino, obseg in prilagojen način dela možen kot prvo leto magistrskega študija, ki ga že vpisujejo nekateri kandidati. Upati je, da bo šele nekajletna praksa pokazala, kaj je treba dopolniti ali spremeniti.

Ob podatkih o razvoju in delu pastoralne katedre ter pastoralne študijske usmeritve pa ne smemo pozabiti dejstva, da pastoralne momente upoštevajo tudi druge katedre oziroma njihovi predavatelji, kar je ena izmed pomembnih usmeritev sodobne teologije.

Sedanji predavatelji so - hočeš nočeš — tesno povezani s pastoralno prakso in živo čutijo potrebe Cerkve na Slovenskem in vesoljne Cerkve. V tej smeri se tudi uveljavljajo bodisi s konkretnim delom bodisi z aplikacijo pastoralnih smernic v svojih predavanjih. Takšna usmeritev ima seveda dvojno podobo: pozitivno, kolikor na ta način študentom vzgajajo čut za človeka, njegova vprašanja in ustrezne rešitve, negativno, kolikor zaradi tega trpi njihovo raziskovalno in znanstveno delo. Vendar je taka usmeritev njihov odgovor na potrebe in znamenja časa.

BRECELJ Anton, rojen 9. junija 1875 v Zapužah pri Ajdovščini. Po gimnaziji in maturi v Ljubljani (1895), nadaljuje študij medicine v Gradcu (1901). Kot zdravnik najprej slušbuje v Gorici, l. 1920 se preseli v Ljubljano. Že v gimnazijskih letih se zanima za verska in socialna gibanja; prebira Mahniča, Kreka in druge; predava in piše o verskih, družbenih in kulturnih vprašanjih. Leta 1921 začne predavati pastoralno medicino na TF, kjer ostane do 1943. Umrli je 1943.

Dela: Jetiki boj, Gorica 1918; Čuda in tajne življenja, Prevalje 1926; Ob viru življenja, MD, Celje 1938; Zdrav kolikor hočeš, Gorica 1938. — Prim. PSBL III, Gorica 1976, 127—130.

DEBEVEC Franc, rojen 4. oktobra 1898 na Igu pri Ljubljani. Klasično gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, študiral medicino v Zagrebu in Dunaju, hkrati tudi filozofsko fakulteto. Kot zdravnik je služboval v Topolšiči, na Golniku, nato vodja oddelka za pljučne bolezni v splošni državni bolnici v Ljubljani. Kot specialist za pljučne bolezni je posvetil temu vprašanju tudi svoje pisateljske sposobnosti. Leta 1943 je začel predavati pastoralno medicino za TF in to delo vestno opravljal trideset let (do 1973). Umrli je 19. januarja 1978.

Dela: Jetika, Ljubljana 1937; Splošna in diferencialna diagnoza začetne jetike zlasti pljučne, Ljubljana 1940; Pastoralna medicina (skripta), Ljubljana 1963.

Razprave in članki: Strokovne članke je objavljial v ZV, BV in dr.

GRIL Janez, rojen 22. 4. 1947 v Bušincu pri Dolenjskih Toplicah. 1967 je maturiral na Srednji verski šoli v Vipavi, leta 1969 vstopil v ljubljansko Bogoslovno semenišče in bil 29. 6. 1973 posvečen v duhovnika. Leta 1974 diplomiral na Teološki fakulteti v Ljubljani. 1976 se je vpisal v Rimu na Papeško univerzo Gregoriano, na fakulteto za družbene vede. Leta 1979 je tam napravil licenciat (naslov: Religione — un affare privato?), 1983 pa doktorat. Naslov disertacije: Ruolo dei gruppi religiosi di famiglie nella Chiesa slovena. V akademskem letu 1983/84 je postal asistent na Teološki fakulteti, kjer predava pastoralno sociologijo. Od leta 1987/88 je višji predavatelj. Od leta 1983—89 je opravljal službo medškofijske-

ga asistenta za študente. Dejavno se udeležuje mednarodnih kongresov sociologije religije. Sodeloval je pri ustanovitvi Pastoralnega inštituta pri Teološki fakulteti leta 1989, v katerem je namestnik predstojnika.

Dela: Ruolo dei gruppi religiosi di famiglie nella Chiesa slovena, Roma 1983.

Razprave in članki: Pokoncilska gibanja in njihova usoda, v: 20 let po koncilu, Zbornik 8, Ljubljana 1984, 103—115; Vzgoja za vrednote danes, v: Vrednote, Zbornik 10, Ljubljana 1986, 8—97; Vzgoja za mir v nemirnih časih, v: Za svet zavzeto krščanstvo, Ljubljana 1987, 111—126.

KLEMENČIČ Drago, rojen 11. januarja 1938 v Štomažu na Vipavskem. Gimnazija v Ajdovščini, matura 1956. Teološka fakulteta v Ljubljani: mašniško posvečenje 1962, diploma 1965. 1962 župnijski upravitelj v Stržišču in Rutu. 1964 študijski prefekt v ljubljanskem bogoslovju in član uredništva Družine. 1965 odgovorni urednik Družine. 1969 podiplomski študij v Rimu: doktorat iz teologije na Papeški Lateranski univerzi (1971) in diploma iz časnikarstva na Višjem inštitutu za znanost in tehniko javnega mnenja pri mednarodni univerzi »Pro Deo« (1971). Obe leti tudi sodeloval pri slovenskih programih vatikanskega radia. 1971 glavni urednik Družine, vmes (1983-1989) hkrati tudi odgovorni urednik.

Predaval na raznih mednarodnih srečanjih: Draga (1969), Benetke - mednarodna konferenca o človekovih pravicah (1987) Monza (1988), Fatima (1990) in drugod.

Od 1972 predavatelj-gost na Teološki fakulteti v Ljubljani pri katedri za pastoralno teologijo za predmet sredstva družbenega obveščanja.

Leta 1980 je bil član vatikanske delegacije na 21. generalni konferenci UNESCO v Beogradu. V letih 1986 do 1989 je bil član mešanega pripravljalnega odbora za evropsko ekumensko zborovanje o pravičnosti in miru v Baslu. Maja 1989 je med zborovanjem vodil komisijo za manjšinska mnenja.

Poldrugo desetletje sodeluje v mednarodnih združenjih katoliškega tiska. Je podpredsednik FIAPE (Zveza združenj cerkvenega tiska) in član Sveta UCIP (Mednarodna zveza katoliškega tiska), podpredsednik Društva katoliških novinarjev v Jugoslaviji in koordinator delovne skupine za radio in televizijo pri Komisiji za sredstva družbenega obveščanja v Cerkvi na Sloven-

skem, član Komisije Pravičnost in mir pri Slovenski pokrajinski škofovski konferenci in član Sveta za sredstva družbenega obveščanja pri isti škofovski konferenci.

Bibliografija: Cristocentrismo nella teologia di Mahnič (magistrska naloga - tipkopis, Rim 1971), La teologia delle realta terrestri nella vita e nell'opera di vescovo Antoni Mahnič (inavgurálna disertacija - tipkopis, Rim 1971), Položaj Cerkve na Slovenskem (zbornik Draga 1969). Prevod pastoralnega navodila Občestvo in napredek s komentarjem ter sinoptičnim in analitičnim kazalom (Ljubljana 1977). Sredstva družbenega obveščanja med sporočilom in manipulacijo, v: Bomo preživeli (Ljubljana 1982). Kakšno Cerkev hočemo, v: Zbornik teoloških tečajev (Ljubljana 1988). Strokovni članki v CSS, BO, Kol MD, CG, nad 500 komentarjev v Družini in nad 1000 zapisov, kritik, reportaž. Sedej v nekaterih časnikih in revijah, v: Sedejev simpozij v Rimu (1988). Missia in Mahnič, v: Missiev simpozij v Rimu (1989). Kratak pregled Mahničevega življenja in dela, v: Mahničev simpozij v Rimu (1990).

Prevodi: Živko Kustić, Tonček in njegova pisma (1982 in 1984). Mir v pravičnosti in ohranitev stvarstva - sklepi dokument ekumenskega zborovanja v Baslu (1989).

KROŠL Jože, rojen 21. julija 1894 v Brežicah. Bogoslovje je študiral v Mariboru. V duhovnika je posvečen 1916. Kaplan v Celju, istočasno študiral Sveto pismo na graški univerzi, študij je nadaljeval v Ljubljani, vendar ga zaradi zunanjih okoliščin ni nikoli dokončal. Leta 1923 nastavljen za podravnatelja malega semenišča v Mariboru, nekaj časa (1924—1927) predaval primerjalno bogoslovje na VBŠ v Mariboru, nato odšel v pastoralno delo v Gornji Grad. Leta 1928 odšel v civilno službo k upravi Dravske banovine v Ljubljano in si prizadeval za izobrazbo kmečke mladine. V tem času potuje po Evropi: v Prago, Gradec in Berlin. Po vojni (1946) zopet prevzame pastoralno delo kot župnik pri sv. Barbari v Halozah. Pastoralne potrebe in nova veda — pastoralna sociologija so narekovali ustanovitev pastoralno sociološkega sveta v mariborski škofiji (1957), ki je bil med prvimi tovrstnimi ustanovami na svetu, pridružen in priznan tudi od drugih mednarodnih teles (FERES, CISR), s katerimi ohranja osebne stike. S predavanji je sodeloval na kongresih za sociologijo religije (Königstein 1962, Rim 1963, 1965, Opatija 1970). V domači škofiji Krošl organizira tečaje za pastoralno socio-

logijo, piše in pridobiva duhovnike za to delo. Na njegovo pobudo je mariborski škof M. Držičnik na koncilu spregovoril o pomembnosti pastoralne sociologije v sodobni pastoraciji, kar je odmevalo tudi v koncilskih odlokih (prim. Š 17). Na TF v Ljubljani, oddelek v Mariboru je predaval pastoralno sociologijo od l. 1968, kar je tedaj bila rednost na teoloških šolah. TF mu je ob njegovi 80—letnici podelila častni doktorat (1974). Umrl je 1. novembra 1978.

Dela: Kmečka izobrazba, Maribor 1939; Uvod v pastoralno sociologijo, Celje 1973.

Razprave in članki: Sociološka preučevanja v pastoralne namene v luči 2. vatikanskega cerkvenega koncila, v: BV 39 (1969) 359—376; L'Eglise catholique, Situation actuelle en Yougoslavie, v: Bilan du Monde 1963.

LEŠNIK Rafko, rojen 29. septembra 1925 v Begunjah na Gorenjskem. Srednjo šolo je obiskoval v Kranju, Beljaku in Ljubljani (1936—1947), Teološko fakulteto v Ljubljani (1947—1952); v duhovnika posvečen 1951. Kaplan na Vrhniki (1952—57), župnijski upravitelj v Mokronogu (1957—65), župnik v Trebnjem (1865—69), kanonik stolnega kapitlja v Ljubljani (1969). Magistrski študij iz patrologije v Ljubljani; študij pastoralne sociologije u Louvainu v Belgiji (1967). Udeležil se je kongresov za sociologijo religije (Rim, Opatija), evropskih srečanj o sinodah (Švica, Avstrija), duhovniških svetih (Salzburg, Rim). Referent za pastoralno sociologijo v ljubljanski nadškofiji (1964) ter član škofijskih in medškofijskih ustanov. Na TF je kot predavatelj-gost predaval izbrana vprašanja iz pastoralne sociologije (1972) in je zunanji sodelavec za program pastoralnega letnika.

Dela: Bog govori svojemu ljudstvu I-2 (A, B leto), Ljubljana 1985—1987; Osnovni sociološki pojmi (skripta), Ljubljana 1974; urednik letopisov (1978, 1985) ter naslovnikov slovenskih škofij. Objavljal je v BV, CSS, Zn ter v drugih revijah in zbornikih.

ORAŽEM Janez, rojen 18. oktobra 1910 na Runarskem na Blokah. 1916—1922 ljudska šola v Novi vasi na Blokah; 1922—1930 klasična gimnazija (kot gojenec Marijanišča) v Ljubljani s maturo; 1942 državni proforski izpit za gimnazijskega kateheta; 1942 dok-

torat teologije v Ljubljani iz dogmatično—apologetske skupine. 1935—1939 kaplan v Šmihelu pri Novem mestu in nekaj časa nominalno pri Sv. Jakobu v Ljubljani; 1939—1946 honorarni in kasneje profesor verouka na III. (kasneje IV.) realni gimnaziji za Bežigradom; 1948—1954 stolni vikar in pridigar v Ljubljani; 1952—1959 prorektor Bogoslovnega semenišča; 1954—1971 tudi v. d. ekonoma; 1959—1976 rektor (do razrešitve na lastno prošnjo). Leta 1947 poklican in izvoljen za honorarnega predavatelja homiletike, vendar od državne oblasti odklonjen; 1950 poklican in izvoljen od fak. sveta za hon. predavatelja pastoralke, liturgike in asketike, vendar od ministrstva za prosveto in kulturo imenovan šele 1951; za docenta istih predmetov imenovan (samo od dekana St. Cajnkarija) 1952; oktobra 1972 izvoljen za izrednega profesorja. Upokojen l. 1975, vendar še naprej predaval pastoralko (deloma) in homiletiko do štud. leta 1982/83. Predavanja: liturgika do 1964/65, asketika (duhovna teologija) do 1968/69, pastoralka do 1967/77 (deloma), vzporedno pa cerkveno govornišvo (homiletika) od 1963/64 do 1982/83. — Vsa leta sodeloval v »komisiji za predmetnik« in vplival na osamosvojitve liturgike (v soglasju s koncilskimi priporočili) in duhovne teologije od pastoralke ter na pomnožitev predavateljskih ur katehetike in ustanovitve katedre za oznanjevalno teologijo.

Dela: Naša župnija, Božji vrelci, Cistercijski samostan Stična, Ljubljana 1939; Cerkev v Apostolskih delih. Inavguralna disertacija, Ljubljana 1942 (samozaložba, okrajšan natis), 71; Zapiski predavanj pastoralne teologije (več variant in razmnožitev); Komunitarna pastoralna teologija 1969/70, str. 42, 1973/74 str. 74, (1976) ponatis; Homiletika (razmnoženo po zapisih 1985/86).

Razprave in članki: Dr. Franc Ušeničnik — učitelj dušnega pastirstva. Kratek prikaz in ocena njegovega življenjskega dela. Zbornik Teološke fakultete II, 1952, 54—59; Sveta znamenja. Razlaga svetih znamenj in stvari, objavljeno v vseh številkah Oznanila IV (1948/49) (pripravljeno za natis v knjigi); V znamenju liturgičnih reform. Predavanje duhovnikom, objavljeno v zborniku »Iz Celja na Brezje«, Ljubljana 1955 (CMD) 27—38; Odnos med liturgičnim in bibličnim gibanjem. Predavanje na tečaju TF 1961 (tipkopis); Dosedanji načini mašne udeležbe pri nas. Predavanje na liturgičnem seminarju za duhovnike 1963 (tipkopis, objava izostala zaradi pomanjkanja prostora v zborniku); Novi pogledi na mašo po liturgični konstituciji. Predavanje na liturgič-

nih tečajih v Ljubljani, Mariboru in Novi Gorici 1965 (tipkopis, str. 14); Četrto stoletja liturgične setve na Slovenskem 1941—1966, v: BV 26 (1966) 125—129; En sam misal — sto različnih maš, v: CSS 8 (1975) 174—177; Prizadevanje slovenskih katehetov za veroučne načrte. Zbornik »Pripravljanje novega katehetskega načrta«, Ljubljana 1977 (MKS), 28—56; Po težki poti — koncilu na-proti, v: CSS 13 (1979) 164—167; Liturgično gibanje — mladinsko gibanje, v: Čas 34 (1939/40) 363—378.

Drugo: Uredniško delo: Urejanje in pisanje rokopisnih dijaških listov: Izvir 1922—1924, Plamen 1929/30; Naša Zvezda, verski list za dijakke-kongregacioniste za letnike VIII—XI (1938/39—1941/42), član uredniškega odbora, za letnika XII—XIII (1942/43—1943/44) glavni urednik; Oznanilo, verski tednik, sourednik in upravnik od ustanovitve do ukinitve 1945—1952; Pridigarski osnutki, ciklostilno razmnoženi, 1945—1955; Cerkev v sedanjem svetu. Član uredniškega odbora od ustanovitve 1976 do 1982.

POTOČNIK Vinko, rojen 21. 1. 1947 v Ravnah pri Šoštanju kot prvi od desetih otrok Martina in Marije roj. Pečovnik. Po osnovni šoli in Šoštanju je vstopil v novoustanovljeno Slomškovo dijaško semenišče v Mariboru in kot gojenec semenišča obiskoval 2. državno gimnazijo. Po maturi 1966 se je vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani. Leta 1972 je bil posvečen za duhovnika in dve leti kaplan v stolnici v Mariboru — medtem je opravil 6. letnik teologije in diplomiral. Leta 1974 je odšel na študij družbenih ved v Rim na Papeško univerzo Gregoriano. V decembru 1980 je dosegel doktorat s tezo »Feste e rituali in Slovenia«. Po vrnitvi v mariborsko škofijo je sprejel službo škofijskega asistenta za študente, mladino in izobražence. Na oddelku Teološke fakultete v Mariboru je februarja 1981 pričel predavati pastoralno sociologijo. Poleg tega je na univerzi v Gradcu specializiral pastoralno psihologijo. V akademskem letu 1984/85 je prevzel predavanja za sociologijo religije in psihologijo v Ljubljani. V juniju 1989 je bil izvoljen in imenovan za predstojnika novoustanovljenega Pastoralnega instituta. Včlanjen je v mednarodno društvo za sociologijo religije (C.I.S.R.), Slovensko sociološko društvo in Društvo psihologov Slovenije. V tem času je večkrat predaval na različnih teološko-pastoralnih tečajih in v raznih zbornikih in revijah priobčil 15 predavanj in razprav.

Razprave in predavanja: Religiozna problematika današnjega človeka v Sloveniji, v: Kateheza odraslih — prvenstvena oblika kateheze v današnji Cerkvi, Medškofijski katehetski svet, Ljubljana 1981, 1—17; Religiozna problematika odraslih, v: CSS 15 (1981) 98—99; Bralci o Znamenju, v: Znamenje 11 (1981) 261—266; Mariborska škofija v luči statističnih podatkov, v: Tvoja in moja Cerkve, Družina, Ljubljana 1982, 96—109; Kako je z verniki zunaj Cerkve?, v: Poslednja revolucija, Zbornik predavanj s teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence, Ljubljana 1982, 149—165; Pomen praznovanja v človekovem življenju, v: Kateheza in bogoslužje, Medškofijski katehetski svet, Maribor 1983, 3—22; Pomen praznovanja v človekovem življenju, v: CSS 17 (1983), 98—100; Blišč in beda prostega časa, v: CSS 18 (1984) 5—6, 66—68; Strah — bolezen ali izziv?, v: Strah in ljubezen, Zbornik predavanj s teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence, Ljubljana 1985, 176—190; Laiki v Cerkvi in družbi, v: BV 47 (1987) 241—249; Človeški odgovori na človekove religiozne potrebe, v: Kateheza v slovenski sekularizirani družbi, Medškofijski katehetski svet, Ljubljana 1987, 21—39; Inflacija poštenja in morale, v: Čas in njegova znamenja, Zbornik predavanj s teološkega tečaja za študente in izobražence, Ljubljana 1988, 13—30; Religija in samomor (Predavanje na simpoziju »Samomor na Slovenskem« v decembru 1988.

Intervjuje in recenzije je objavljaval v Družini (priloga). Nekaj naslovov: Podeželje — šola življenja; Življenje brez praznikov je kot jed brez soli; V Betaniji želimo človeka najprej toplo sprejeti; Ženska je pač človek na ženski način; Zakaj in kako danes verujejo?; Z naravo umiramo tudi ljudje; Klic po smislu življenja; Prestrojka ali kaj početi s to vero in dr.

RAJHMAN Jože, rojen 11. novembra 1924 v Sremljah. Srednjo šolo je obiskoval v Celju in Nišu (Srbija) in tam med vojno maturiral (1943). Leta 1945 se je vpisal na slavistiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani, l. 1947 pa je začel študij na Teološki fakulteti. V duhovnika je bil posvečen v Mariboru 1950, naslednje leto (1951) pa je diplomiral na TF v Ljubljani. Od 1951 do 1968 je bil v pastoraaciji na raznih župnijah mariborske škofije. V tem času je dokončal študij slavistike na FF (1965). Ob obnovitvi Bogoslovnega semenišča v Mariboru je bil imenovan za spiritala, na oddelku TF pa za honorarnega predavatelja duhovne teologije (oboje l. 1968). Na FF v Ljubljani je doktoriral iz filo-

loških ved z disertacijo Primož Trubar v letu 1550 (1972), na TF pa iz teoloških ved z disertacijo Teološka podoba Trubarjeve Ene dolge predgovori (1973, promoviran 1974). Naslednje leto je opravil habilitacijo in bil imenovan za docenta pastoralne teologije na oddelku v Mariboru (1975), za izrednega profesorja pa je bil (le) izvoljen l. 1979.

Na oddelku v Mariboru je najprej predaval duhovno in nato tudi pastoralno teologijo. Doma in v tujini je predaval na raznih tečajih, kongresih in simpozijih predvsem s področja literarne zgodovine in filologije ter o aktualnih cerkvenih (pastoralnih) in družbenih vprašanjih. Razprave je objavljaval v domačih in tujih znanstvenih revijah. Kot upokojeni profesor TF še vedno predava pastoralno teologijo.

Dela: V. Grmci — J. Rajhman, Teologija človeka, Tinje 1975; Prva slovenska knjiga, Partizanska knjiga, Ljubljana 1977; Pisma Primoža Trubarja, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za filološke in literarne vede, Korespondence pomembnih Slovencev, Ljubljana 1986, 374; Ena dolga predgovor, Cankarjeva založba, Ljubljana 1986, 137; Trubarjev svet, Založništvo tržaškega tiska, Trst 1986, 206.

Razprave in članki: Vizija neke pastorale, v: BV 35 (1975) 156—164; Trubarjeve zveze s švicarskimi reformatorji, Znamenje 1975/1, 55—66; Vprašanje cerkvene službe v Trubarjevi Cerkovni ordnini, Znamenje 1975/4, 348—354; Politična teologija, Znamenje 1975/5, 405—412; Duhovnikovo mesto v sodobni pastoraaciji, v: BV 36 (1976) 34—46; Problem duhovnih poklicev v pokoncilski dobi, v: BV 36 (1976) 355—364; V svetlobi kontemplacije, Znamenje 1976, 306—315; Meje razuma, Znamenje 1976, 379—386; Spovedna praksa v luči sodobne praktične teologije, Znamenje 1976, 475—484; Bog Cerkve, v: Bog v človeški zavesti in življenju, Zbornik, Ljubljana 1977, 101—114; Bog mistikov, v: Bog v človeški zavesti in življenju, Zbornik, Ljubljana 1977, 115—129; »Po službi Cerkve«, Znamenje 1977, 109—115; Kopitarjev avstroslavizem v luči njegovega katolicizma, Znamenje 1977, 205—210; Slomškov delež v ekumenskih prizadevanjih 19. stoletja, Znamenje 1977, 388—394; Izkustvo Boga in svoboda, v: Vera in svoboda, Zbornik, Ljubljana 1978, 54—68; Nova pota slovenske evangelizacije; Teološka govorica in sodobni človek, v: Vprašanja našega časa v luči teologije, Tinje 1978, 35—70; Mariborsko bogoslovje in njegov pomen za rast mariborske škofije, v: Zbornik ob 750—letnici mariborske škofije 1978, 37—43; Jezikovne osnove teološke govorice, Znamenje 1978, 129—144; Brižinski spomeniki v luči irske duhovnosti, Znamenje 1978, 213—223; Bog v zave-

sti novejših mistikov, Znamenje 1978, 489—496; Zgodovinska razsežnost krščanstva, Znamenje 1979, 510—517; Človek, odkod si?, v: Živeti za smrt, zbornik, Ljubljana 1980, 25—39; Augsburgska veroizpoved kot temelj protestantsko-katoliškega dialoga, v: V edinosti 1980, 179—186; Ali je Bogu do posameznika?, v: Kristjani za prihodnost, Zbornik, Ljubljana 1981, 195—208; Namen posvečuje sredstva?, Znamenje 1981, 488—495; Je vera človekova osebna zadeva?, Znamenje 1982, 19—26; K problemu teorije—praksa v slovenski Cerkvi, Znamenje 1982, 113—118; Nekaj značilnosti Trubarjevih pisem, Znamenje 1983, 190—195; Slovenski protestantizem ob koncu 19. stoletja, Znamenje 1983, 423—424; Razvoj Trubarjeve teološke misli, Znamenje 1983, 510—516; Luter in Slovenci, v: BV 44 (1984) 21—29; Jurij Dalmatin in njegova Biblija v luči literarnozgodovinskih in teoloških dognanj, Glasnik SDD 1984, 97—108; Odnos izmedju religije i nacije u slovenskoj povijesti, Kulturni radnik 1984, 61—66; Trubarjeva pisma, v: Protestantismus bei den Slowenen, Wiener slawistischer Almanach, Soderband 13, 39—56; Geistesleben in katholischen Slowenien unter protestantischen Impulsen, v: Zum Kulturwirkung des Christentums im südosteuropäischen Raum, Bukarest—Heidelberg 1984, 82—90; Zur innerkirchlichen Lage der nordöstlichen Slowenien in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts (mit besonderen Rücksicht auf die zeitgenössischen Berichte und Quellen), ciklostil, študija v okviru tem Univerze v Heidelbergu, str. 1—48 (format A4); Pomen Kreljevega Christlich bedencken in Dalmatinove De catholica et catholicis disputatio za razvoj slovenske reformacije (predavanje na simpoziju v SAZU 1984, objavljeno tudi v zborniku tega simpozija 1986, 41—47; Znamenje 1984, 495—501; Slovenska reformacija v evropskem duhovnem previranju, Znamenje 1984, 395—402 (izšlo v zborniku: Jugoslavenski seminar za strane slaviste, Zadar 1985, 35, str. 141—152); Pomen Dalmatinove Biblije v slovenskem protestantizmu, Znamenje 1984, 110—119; Metodologija pri prevajanju slovenskih protestantov, Znamenje 1985, 13—19 (izšlo v zborniku Štiristo let prevajanja na Slovenskem, Ljubljana 1985, 27—32); Sodobni pogled na slovenski protestantizem, Znamenje 1985, 106—113; Trubarjev antropocentrizem, Znamenje 1985, 488—497; Razvoj Trubarjeve teološke misli (1557—1575), v: Zbornik Slovenci v evropski reformaciji, Ljubljana 1986, 165—172; Med profanim in sakralnim (K problemu teološke govorice v slovenski kulturi in prostoru), (refereat na posvetu o jeziku v znanosti 21. 12. 1987 v Ljubljani), Znamenje 1988, 6—11; Pastoralna po meri človeka leta 2000, Znamenje 1988, 195—201.

Drugo: Avtorjev opus obsega okrog 160 razprav, člankov, ocen in drugih prispevkov v domačih in tujih revijah.

ŠEF Marijan, rojen 10. 9. 1932 v Brežicah. Študij medicine v Ljubljani 1951—1957: dr. med. univ., strokovni izpit 1974. 11. 9. 1958 vstopil v Družbo Jezusovo. Študij filozofije in teologije na Visoki filozofsko teološki šoli DJ na Jordanovcu v Zagrebu 1960—1967. Duhovniško posvečenje v Ljubljani 1966. Od 1968 predavatelj pastoralne medicine, najprej na oddelku v Mariboru, od 1974 tudi v Ljubljani. Posveča se medicinsko etičnim vprašanjem, pastoriali družine, bolnikov in zdravstvenega osebja ter diakoniji. V letnem semestru 1988/89 predaval pastoralno medicino na Visoki teološki šoli v Sarajevu.

Dela: Bolan sem bil in ste me obiskali, Škofijski ordinariat, Maribor 1978, 60; Diakonija — krščanska ljubezen do bližnjega, Nadškofijski ordinariat, Ljubljana 1985, 24; Pastoralna medicina, Ljubljana 1989, skripta, 112.

Priredbe: Rodovitna in odgovorna ljubezen, Ljubljana, 1978/79, 132; Skrivnost smrti (Tod und Sterben, H. Aichelin, D. Feist, R. Herzog, R. Lindner, H. G. Pöhlmann, GTB Siebenstern), Ljubljana 1980, 1986, 208; Medicina in manipulacija (B. Häring, Ethik der Manipulation), Ljubljana 1981, 142; Medicinska etika I. del (P. Sporken, Sie Sorge um den kranken Menschen, Patmos), Ljubljana 1984, 200; Pomoč težko bolnim in umirajočim (F. Schmatz, Sterbebeistand-Heilssorge um den ganzen Menschen, Herder, Wien; P. Becker, V. Eid, Begleitung von Schwerkranken und Sterbenden, München, Mainz 1981), Ljubljana 1986, 226; Ali vera ozdravlja? (B. Häring, Vom Glauben, der gesund macht, Herder 1984; W. Beinert, Hilft Glauben heilen?, Patmos, Düsseldorf 1985; J. Thomas, Le secret des jésuites, Christus No 57, 1984), Ljubljana 1987, 136; Pastoralna spremljanja in tolaženja (B. Caspar, Dimensionen im Verständnis des Todes, Religionsphilosophische Überlegungen; F. Schmatz, Begleitung, Herder 1983; R. Bärenz, Die Trauerdentrösten, München 1983), Ljubljana 1988, 130.

Razprave in članki: Kodeks etike zdravstvenih delavcev SFRJ v luči katoliške moralne teologije, v: BV 33 (1973) 247—263; Uvod v pastoralno psihopatologijo, v: BV 35 (1975) 441—452; Liječnik i medicinsko osoblje u pastoralu braka i obitelji, v: Zbornik: Obitelj, postani ono što jesi, Djakovo 1984, 133—140; Hendikepirani — izazov i prilika za evangelizaciju, Kateheza XI, Zagreb 1989, 98—111.

ŠKAFAR Vinko Avgust, rojen 27. 8. 1939 v Beltincih. Po končani srednji šoli študiral teologijo v Zagrebu (1961—63) in v Ljubljani (1963—1967). Leta 1971 je nadaljeval

podiplomski študij teologije na papeški univerzi Antonianum v Rimu, kjer je doktoriral leta 1974 z disertacijo *Skupno duhovništvo kot temelj za družinsko duhovnost v luči 2. vatikanskega cerkvenega zbora*. Leta 1983 je postal začasni honorarni predavatelj moralne teologije na oddelku Teološke fakultete v Mariboru in od leta 1984 v Ljubljani. Leta 1988 je postal višji predavatelj pastoralne teologije na mariborskem oddelku Teološke fakultete v Ljubljani. Od leta 1981 je urednik Družinske priloge pri tedniku Družina.

Dela: Iz sacerdozio comune come base per una spiritualità familiare nella prospettiva del Vaticano II, disertacija, Roma 1974.

Razprave in članki: Liturgijska molitva, v: *Gospodine, nauči nas moliti*, Zbornik radova trečeg redovničkog tjedna, Zagreb 1975, 15—29; Pred obličjem smrti, v: *Živeti za smrt?*, Zbornik predavanj 4, Ljubljana 1980, 212—229; Euharistija v prvih cerkvenih občinah, v: *V edinosti*, Ekmenski zbornik 1982, Ljubljana—Maribor 1982, 72—84; Ivanocyjeva skrb za apostolat laikov, v: *Ivanocyjev simpozij v Rimu*, Ljubljana 1985, 87—101; Spoštovati in varovati življenje, v: *CSS 19* (1985) 171—174, Greh in sprava v katoliški teologiji, v: *V edinosti*, Ekmenski zbornik 1987, Ljubljana—Maribor 1987, 89—104; Bernhard Häring, petinsedemdesetletnik, v: *BV 48* (1988) 85—92; Bioetika: meje genetske revolucije in reproduksijske biologije, v: *Čas in njegova znamenja*, Zbornik predavanj 12, Ljubljana 1988, 31—35; Pastoralna bolnikov v katoliški Cerkvi, v: *V edinosti*, Ekmenski zbornik 1989, Ljubljana—Maribor 1989, 97—116.

Drugo: čez 30 člankov, poročil in ocen.

VALENČIČ Rafko, rojen 12. oktobra 1937 v kmečki družini v Merečju pri Ilirski Bistrici. Osnovno šolo obiskoval v domačem kraju, gimnazijo z maturo v Pazinu v Istri (1956), teološko fakulteto v Ljubljani (1956—1963), vmes odslužil vojaščino. V duhovnika posvečen v Ljubljani 29. junija 1962. Kaplan-sko službo je opravljal v Postojni, pri sv. Brigiti — Ankaranu in Izoli (1962—1965). Specialistični študij je začel v Ljubljani (1963/64), študij moralne in pastoralne teologije je nadaljeval v Rimu na Akademiji Alfonziani (Lateranska univerza) od 1965 do 1968 ter ga zaključil s tezo »L'uomo e il lavoro nei documenti del Concilio Vaticano II«. Kot izredni študent je obiskoval Papeški institut za cerkveno glasbo (1966/67). Poleti 1967 se je udeležil mednarodnega tečaja

za pastoralno sociologijo v Louvainu v Belgiji (Cours d'été international: introduction à la sociologie religieuse) ter se nekaj časa udeleževal mednarodnih kongresov za versko sociologijo.

Po nekajmesečnem kaplanovanju v Piranu (1968) je bil imenovan za honorarnega predavatelja pastoralne teologije na TF v Ljubljani (1968) in študijskega prefekta v Bogoslovnem semenišču v Ljubljani (1968—1974). Leta 1972 je bil izvoljen za docenta, 1982 za izrednega in 1989 za rednega profesorja; službo prodekana je opravljal v letih 1976—1978, službo dekana pa v letih 1986—1988 in 1988—1990. Leta 1976 je sodeloval na 2. mednarodnem kongresu za ureditev študija na cerkvenih fakultetah in univerzah v Rimu. Skupaj s Francem Perkom je pripravil prenovljeni Statut in Pravilnik TF (1969, 1973, 1979). Glavni urednik pastoralne revije *Cerkev v sedanjem svetu* (1975) in *Cerkvenih dokumentov* (1981). Predava pastoralno teologijo, pastoralno sociologijo (od 1972 do 1980); občasno je supriral moraliko.

Dela: L'uomo e il lavoro nei documenti del Concilio Vaticano II (disertacija, rokopis), Roma 1968, 350; delni natis, Roma—Vicenza 1969, 94; delni natis, v: *Moli i radi* (zbornik), uredil Bonaventura Duda, Zagreb 1974, 65—116; Zakrament sprave (skripta), CDSB, Ljubljana 1975, VI + 165 + 21 (cerkvene kazni); Župnijska pisarna (s sodelavci), Nadškofijski ordinariat, Ljubljana 1988, 167.

Razprave in članki: Prenova posameznika in krščanskega občestva v duhu evangelija, v: *BV 31* (1971) 118—128; Nove oblike občestvenega bogoslužja in religioznih doživetij, v: *BV 32* (1972) 241—267; Nekatero ugotovitve analize veroučne statistike v Apostoski administraturi za Slovensko Primorje 1965—1970, v: *Katehetski zbornik*, Zadruška katoliških duhovnikov, Ljubljana 1972, 143—155; Sekularizacija in moralne vrednote, v: *BV 33* (1973) 215—236; Delo za poklice v luči sodobne pastoralne teologije, v: *Obnovljeni život 3* (1973) 239—249; Poskus orisa nove pastorale, v: *CSS 8* (1974) 38—42; Nova podoba krščanskega občestva, v: *BV 36* (1976) 14—34; Analiza našega stanja glede na katehezo, v: *Pripravljanje novega katehetskega načrta* (zbornik), Ljubljana 1977, 57—88; Ljubi in delaj, kar hočeš, v: *Vera in svoboda* (zbornik 2), Ljubljana 1978, 119—142; Stanje dušobrižničke prakse sakramenata krščanske iniciacije u našim biskupijama, BJK, Zagreb 1978, 1—10 (s sodelavci); Župnija — skupnost občestev, v: *BV 39* (1979) 143—166; Župnija in občestva, v: *CSS 13* (1979) 139—142; Župnijski pastoralni načrt, v: *CSS 14* (1980) 71—74; Apo-

stolska konstitucija Janeza Pavla II. »Sapientia christiana« o študiju na cerkvenih univerzah in fakultetah, v: BV 40 (1980) 149—159; Fragmenti teologije dela v okrožnici Janeza Pavla II. »O človeškem delu«, v: BV 42 (1982) 261—274; Nekateri vidiki antropologije dela, v: Delo oblikuje človeka (zbornik), Ljubljana 1982, 1—23; O človeškem delu (okrogla miza), v: Naši razgledi 31 (1982) 9—10, 260.290; Ob 20—obletnici začetka 2. vatikanskega cerkvenega zbora, v: BV 43 (1983) 101—112; Aggiornamento 2. vatikanskega cerkvenega zbora, v: 20 let po koncilu (zbornik 8), Ljubljana 1984, 136—147; Veličina in dostojanstvo človeškega dela, v: Poslednja revolucija (zbornik 6), Ljubljana 1982, 244—267; Kriza vrednot v luči vere, v: Vrednote (zbornik 10), Ljubljana 1986, 141—157; Aids kot etični problem, v: Čas in njegova znamenja (zbornik 12), Ljubljana 1988, 107—121; Stavovi tri religije o homoseksualnosti, v: Ljubomir Erič in dr., Medicinska seksologija, Medicinska knjiga, Beograd—Zagreb 1988, 464—466; Socializem v sodobnem svetu (okrogla miza na FSPN), v: Teorija in praksa 26 (1989) 102—104; Poskus orisa pasto-

racije na Slovenskem v povojnem času, v: Zgodovina Cerkve na Slovenskem po letu 1945 (zbornik, v pripravi), 16 strani rokopisa; Kako Katolička Crkva i pojedini katolici shvaćaju i ostvaraju društvenu ulogu u Sloveniji, v: Kana 20 (1989) št. 3/213, 4—5 (delni natis predavanja na UCIP-u, Opatija, 3. 3. 1989).

Prevodi, priredbe, priročniki: Sveta pokora. Obred sprave, Slovenska škofovska liturgična komisija, Ljubljana 1976, 192; Zakrament sprave, Knjižice 65, Ljubljana 1978, 61; Zakonik cerkvenega prava, Nadškofijski ordinariat, Ljubljana 1983 (prevod: Sankcije v Cerkvi, VI, 512—545); Gregor Veliki, Pastoralno vodilo, Mohorjeva družba, Celje 1984 (priredba in spremna beseda, 175—188).

Drugo: Druge razprave, članki in uvodniki — 132 enot, recenzije — 53 enot, poročila — 19 enot, poljudni članki in odgovori — 70 enot v raznih revijah in časopisih: CSS, CG, BO, BV, DR, v CD (36 in 37) tudi daljše razprave kot uvodniki ter v koledarjih MD.

Katedra za cerkveno zgodovino

Tako kot vse druge katedre je tudi katedra za cerkveno zgodovino v sedemdesetih letih Teološke fakultete doživljala različne spremembe. Po danes veljavnih fakultetnih normah obsega zgodovino vesoljne Cerkve in Cerkve na Slovenskem ter zgodovino in varstvo sakralne umetnosti. V preteklosti je bila občasno povezana tudi s sedanjo katedro za cerkveno pravo ter s katedro za zgodovino krščanske literature in nauka. V študijskem letu 1920/12 so predmete razvrstili v pet skupin, med njimi v zgodovinsko in v skupino za cerkveno umetnost. Ob ponovni razdelitvi dve leti kasneje sta ti skupini ostali nespremenjeni. V letu 1933/34 je cerkvena zgodovina ostala kot samostojna skupina, umetnost pa so uvrstili med pomožne predmete. 1940/41 so glavne predmete ponovno porazdelili v pet skupin, od katerih je ena bila pravno zgodovinska. Od 1924 pa do svoje smrti 1958 je bil s katedro močno povezan Franc Ks. Lukman, ki je vsa ta leta predaval zgodovino starokrščanskega slovstva, pred njim pa je ta predmet nekaj let, do imenovanja za škofa na Krku, predaval Josip Srebrnič.

Od začetka univerze sta bila med rednimi profesorji Janez Zore, eden od soustanoviteljev ljubljanske univerze, ki je pet ur tedensko predaval občo zgodovino Cerkve, in Josip Srebrnič, ki je dve uri tedensko predaval starokrščansko slovstvo, ter honorarni predavatelj Franc Kimovec, ki je tedensko imel tri ure cerkvene umetnosti. V letu

1920/21 J. Zore zaradi bolezni ni mogel predavati, zato je njegov predmet »s posebnim ozirom na grškoslovanske Cerkve« prevzel J. Srebrnič. Naslednje leto sta spet predavala oba, namesto F. Kimovca pa je za zgodovino cerkvene umetnosti nastopil kot honorarni predavatelj Josip Dostal, ki je dvema urama splošnega pregleda cerkvene umetnosti redno dodajal še seminar za umetnost in umetno obrt. Po imenovanju J. Srebrniča za krškega škofa 1924 je njegov predmet prevzel F. Ks. Lukman, ki je že vse od začetka univerze predaval dogmatiko in dogemsko zgodovino.

J. Zore se je zaradi bolezni 1926 moral upokojiti in na njegovo mesto je za skoraj dve desetletji stopil Josip Turk. V napovedih predavanj beremo, da je imel tedensko tri ure predavanj obče cerkvene zgodovine in en seminar, v akademskem letu 1932/33 pa je tem predavanjem pridružil še po dve uri zgodovine filozofije. Njegova predavanja je dobro dopolnjeval umetnostni zgodovinar J. Dostal; od akademskega leta 1931/32 je redno predaval po nekaj ur posamezne pomožne zgodovinske vede: arheologijo, cerkveno arhitekturo, kiparstvo in slikarstvo posameznih obdobj ter liturgično opravo. Podobno je nadaljeval njegov naslednik umetnostni zgodovinar Viktor Stejskal, ki je kot honorarni predavatelj nastopil 1936/37. J. Turk je 1938/39 uvedel še pomožno zgodovinsko vedo, paleografijo.

Maja 1945 je profesor J. Turk odšel v tujino. V študijskem letu 1946/47 je za njim kot honorarni predavatelj nastopil Maks Miklavčič. Do konca študijskega leta 1949/50 je predaval le občo cerkveno zgodovino v srednjem in novem veku, medtem ko je seminar porabljal za obravnavanje virov za cerkveno zgodovino Slovencev. Od 1950/51 je predaval posebej občo cerkveno zgodovino, po smrti F. Ks. Lukmana 1958 pa jo je razširil tudi na prva tri stoletja krščanstva ter na patrologijo in zgodovino Cerkev v Jugoslaviji. Seminar je porabljal zlasti za uvajanje v pomožne zgodovinske vede. Po njegovi smrti 1971 je zgodovino Cerkev dve leti supliral Franc Perko, sicer profesor za osnovno in ekumensko bogoslovje. Leta 1973 je ta predmet prevzel Metod Benedik, ki je prvotno — tako kot oba predhodnika — ločeno predaval občo zgodovino Cerkev in zgodovino Cerkev v Jugoslaviji. Z akademskim letom 1981/82 je oba predmeta povezal v enega z nazivom zgodovina Cerkev, ki pa je časovno razdeljen na dva dela ter se predava ciklično v dveh letih. Domača zgodovina s tem ni okrnjena, pač pa se zdi, da ob takem načinu obravnavanja še bolj prihaja do izraza prepletenost in bistvena povezanost življenja in delovanja vesoljne Cerkev in krajevne Cerkev na Slovenskem oziroma v Jugoslaviji. Ob rednih predavanjih se stalno vrste razna specialna predavanja in seminarji, ki obravnavajo pomožne zgodovinske vede oziroma posamezna vprašanja iz obče in domače zgodovine. Te je v letih 1975/88 večkrat imel tudi nadškofijski arhivar France M. Dolinar.

Umetnostno zgodovino je po smrti Viktorja Steske konec leta 1945 prevzel Janez Veider, v akademskem letu 1951/52 pa je prišel na to mesto Roman Tominec in vztrajal več kot tri desetletja, do 1985, ko je stopil v pokoj. Za honorarnega predavatelja cerkvene

umetnosti je fakultetni svet takrat izbral akademika Emilijana Cevca.

Zgodovina Cerkev kot ena od disciplin teološkega študija je v tem času vzporedno in v tesni povezanosti z drugimi teološkimi disciplinami doživljala občuten notranji razvoj. Veliko so temu pripomogla nova odkritja in spoznanja na področju patrologije, življenja svetnikov, duhovnih gibanj v Cerkvah, liturgike, zgodovine prava in misijonskega delovanja ter vrste pomožnih zgodovinskih ved, ki so zgodovinarjem bolj približale izhodišča njihovih raziskav, zgodovinske vire. Prav tako je seveda treba upoštevati številna nova in poglobljena spoznanja z najrazličnejših področij svetne zgodovine, še posebej nova spoznanja o miselnih okoljih posameznih obdobj in področij. Vse to je veliko prispevalo k bolj celostnemu in predvsem objektivnejšemu prikazovanju Cerkev v vsem njenem časovnem razponu; bolj je začelo prihajati do izraza dejstvo, da je Cerkev božje-človeška ustanova, v kateri je poleg odrešenjskih prizadevanj ves čas navzoča tudi človeška slabost in grešnost.

Zelo značilen premik je obravnavanje zgodovine Cerkev doživelo v samem pojmovanju Cerkev. Še ne tako daleč nazaj se je pogosto dogajalo, da je zgodovina Cerkev govorila predvsem o dejavnosti hierarhije in posameznih cerkvenih ustanov in tako močno zoževala pojem Cerkev. Sodobni zgodovinarji obravnavajo Cerkev, kot je priporočil tudi 2. vatikanski koncil, predvsem kot božje ljudstvo. Ne govorijo samo o njenem hierarhičnem vodstvu; zanimajo jih predvsem verniki kot udje Kristusove Cerkev, zanima jih duhovna razgibanost kristjanov z vsemi značilnostmi v posameznih zgodovinskih obdobjih. Na ta način se v sodobnih zgodovinskih obravnavanjih Cerkev pojavlja v vsej svoji celovitosti, v svojem večplastnem življenju,

BENEDIK Metod, rojen v Stražišču—Kranj 30. 7. 1943. Leta 1958 je stopil v kapucinski red, maturiral v Osijeku 1962, teologijo pa je študiral v Ljubljani, kjer je bil posvečen v duhovnika 29. 6. 1968. V letih 1969—73 je študiral zgodovino Cerkve na univerzi Gregorijani v Rimu; z disertacijo *Die Kapuziner in Slowenien 1600—1750* je tam doktoriral leta 1973. Isto leto je postal honorarni predavatelj za zgodovino Cerkve na ljubljanski teološki fakulteti. Docent je postal 1976, izredni profesor pa 1985. Ob svojih rednih predavanjih se posebej posveča posameznim vprašanjem iz zgodovine redovništva na Slovenskem in obdobju katoliške prenove v 17. stoletju. Njegovo delo je tesno povezano z delovanjem Inštituta za zgodovino Cerkve. Je član mednarodne mariološke akademije, član Centre européen de recherches sur les congrégations et ordres monastiques in predstojnik Inštituta za zgodovino Cerkve pri teološki fakulteti v Ljubljani.

Dela: *Die Kapuziner in Slowenien 1600—1750*, Roma 1973; *Obča cerkevna zgodovina*, Ljubljana 1974 (ciklostil); *Brezje*, kratka zgodovina in opis božje poti, Ljubljana 1977; *Papeži*. Od Petra do Janeza Pavla II., MD, Celje 1989.

Razprave in članki: Instrukcija papeža Klemenca VIII. za obnovo katoliške vere na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem z dne 13. aprila 1592, v: AES 1 (1979), 16—41; Iz protokolov ljubljanskih škofov I., v: AES 3 (1981) 7—45; II., v: AES 6 (1984) 7—90; III., v: AES 7 (1985) 117—233; *Le prime espressioni del culto mariano nell'arte in Slovenia*, v: *Acta congressus Mariologici—Mariani*, Roma 1981, 209—218; *Förderer der Marienverehrung in der nachtridentinischen Zeit*, v: *Acta congressus Mariologici—Mariani*, Roma 1984, 426—436; *Die mariologischen Gedanken in den Predigten des P. Johannes Svetokriški und P. Amandus von Graz*, v: *Acta congressus Mariologici—Mariani*, Roma 1987; *Teologija zgodovine pri sv. Bonaventuri*, v: BV 34 (1974) 51—59; *Krško in okolica v cerkvenopravnem pogledu*, v: *Krško skozi čas 1477—1977*, Krško 1977, 153—164; *Oglejska sinoda 381 z udeležbo emonskega škofa Maksima*, v: BV 41 (1981) 362—371; *Družinska kateheza v patristični dobi*, v: BV 41 (1981) 428—440; *Redovništvo v Cerkvi na Slovenskem*, v: *Tvoja in moja Cerkev*, Ljubljana 1982, 38—47; *Kulturnozgodovinski okvir Lutrovega nastopa*, v: *Naši razgledi* 32 (1983) 706—707; *Zgodovinski oris kartuzijanskega reda*, v: *Redovništvo na Slovenskem I.*, Ljubljana 1984, 87—106; *Vloga kneza Koclja pri delu svetih bratov*, v: BV 45 (1985) 125—138; *Cerkvenopolitično ozadje Kocljevega delovanja v okviru poslanstva Cirila in Metoda*, v:

Slavistična revija 34 (1986) 59—65; *Izhodišča in nameni Trubarjevega delovanja*, v: BV 46 (1986) 217—225; *Kapucini kot pomemben dejavnik v oblikovanju duhovne podobe slovenskega naroda v 17. in 18. stoletju*, v: *Obdobje baroka v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi*, Ljubljana 1989, 385—393.

CEVC Emilijan, rojen 5. septembra 1920 v Kamniku. Umetnostno zgodovino je študiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je l. 1946 diplomiral in l. 1952 doktoriral. Od 1950 v službi na Umetnostnozgodovinskem inštitutu SAZU, od 1968 kot znanstveni svetnik. *Dopisni* (1981) in *redni* (1985) član SAZU. Nekaj let je predaval umetnostno zgodovino na Akademiji za glasbo. L. 1984 je prejel Herderjevo nagrado za življensko delo. Od l. 1985 profesor za zgodovino in varstvo sakralne umetnosti na Teološki fakulteti v Ljubljani. Raziskovalno delo obsega predvsem srednje veško umetnost (kiparstvo in slikarstvo) med gotiko in barokom, prav tako se posveča ohranjevanju slovenske kulturne in umetniške dediščine.

Dela: *Preproste stvari*, Ljubljana 1944; *Srednjeveška plastika na Slovenskem*, Ljubljana 1963; *Slovenska umetnost*, Ljubljana 1966; *Gotsko kiparstvo*, Ljubljana 1967; *Poznogotska plastika na Slovenskem*, Ljubljana 1970; *Gotska plastika na Slovenskem*, Ljubljana 1973; *Kiparstvo Slovenije med gotiko in barokom*, Ljubljana 1981.

Razprave in članki: Celoten opus obsega več kot 350 razprav in člankov. — Prim. ES 2.

DOLINAR, France Martin, rojen 11. novembra 1941 v vasi Sušine, občina Djurdjevo, kamor so bili izseljeni starši med vojno. Matura 21. junija 1960 na srednji verski šoli v Pazinu; diploma teološke fakultete v Ljubljani 31. maja 1968; posvečen 29. junija 1967; licenca na TF v Ljubljani 11. oktobra 1968; licenca iz cerkvene zgodovine na Gregorijani v Rimu 18. junija 1973; doktorat iz cerkvene zgodovine na isti fakulteti 21. junija 1977; diploma iz arhivistike na ustrezni šoli pri vatikanskem arhivu 14. junija 1976; diploma iz diplomatike in paleografije na ustrezni šoli pri vatikanskem arhivu 6. julija 1977; habilitacija iz cerkvene zgodovine na teološki fakulteti v Ljubljani 16. oktobra 1984. — Službe: vod-

ja Nadškofijskega arhiva v Ljubljani (1977—1987), predstojnik Inštituta za zgodovino Cerkve (1977—1987), urednik *Acta Ecclesiastica Sloveniae* (od 1977), svetovalec direktorja Arhiva SR Slovenije (od 1. oktobra 1987). — Članstvo: zgodovinske sekcije Görres—Gesellschaft od 1976; Arhivskega društva Slovenije od 1978 (več let v Izvršnem odboru); Istituto di storia sociale e religiosa v Gorici od 1986; predsednik Zgodovinskega društva Ljubljana od 1987 (član od 1978); urednik glasila Viri od 1988.

Dela: Das Jesuitenkolleg in Laibach und die Residenz Pleterje 1597—1704, Ljubljana 1977 (natis disertacije).

Razprave in članki: Slovenci kot eksegeti apostola Pavla, v: Nova pot 20 (1968) 409—454; Pastoralna dejavnost ljubljanskega škofa grofa Karla Janeza Herbersteina, v: BV 36 (1976) 462—482; Župnijski arhivi, v: BV 38 (1978) 295—309; Visitationes ad Limina et Relationes de statu ecclesiae ljubljanskih škofov od Tavčarja do Missie, v: BV 39 (1979) 193—215; Jožefinci med Rimom in Dunajem. Škof Janez Karel grof Herberstein in državno cerkvenstvo, v: AES 1 (1979) 43—105; Misijoni včeraj in danes, v: BV 39 (1979) 411—427; Karl Johann Graf von Herberstein. Bischof von Laibach als Seelsorger, v: Münchner Zeitschrift für Balkankunde, 3. Band, München 1980, 25—45; Podoba ljubljanske škofije v rimskih poročilih škofov Rinalda Scarlichija in Otona Friderika Buchheima, v: BV 40 (1980) 26—45; Podoba ljubljanske škofije v rimskih poročilih škofa Jožefa Rabatte, v: BV 40 (1980) 368—384; Prizadevanje ljubljanskega škofa Tomaža Hrena za zedinjenje s pravoslavnimi uskoki, v: BV 41 (1981) 56—60; Cerkev v političnih strukturah rimskega cesarstva v četrtem stoletju, v: BV 41 (1981) 344—353; Zapis škofa Janeza Tavčarja o stanju v ljubljanski škofiji, v: AES 3 (1981) 47—79; Oris zgodovinske podobe ljubljanske (nad)škofije, v: Tvoja in moja Cerkev, Ljubljana 1982, 61—67; Zgodovina slovenske metropolije, v: Tvoja in moja Cerkev, Ljubljana 1982, 11—21; Zgodovina učiteljca?, v: Poslednja revolucija (Zbornik predavanj teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence), Ljubljana 1982, 59—78; Letopisi ljubljanske nadškofije kot zgodovinski vir, v: ZC 36 (1982) 231—241; Die Kirche in den politischen Strukturen des römischen Reiches im 4. Jahrhundert, v: Das Patriarchat Aquileia — Schnittpunkt der Kulturen, Regensburg 1983, 19—26; Vloga koncila v zgodovini Cerkve, v: 20 let po koncilu, Zbornik predavanj teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence, Ljubljana 1984, 10—29; Letopisi lavantinsko-mariborske škofije kot zgodovinski vir, v: ZC 38 (1984) 57—66; Pisma rimskih papežev Hadrijana II., Janeza VIII. in Štefana V., v:

AES 7 (1985) 61—116; Misijonske metode Salzburga in Ogleja in njihove posledice za delo svetih bratov, v: BV 45 (1985) 139—153; I piani di studio e la formazione del clero dal '700 all'800 a Lubiana, v: Cultura e formazione del clero fra '700 e '800 Gorizia, Lubiana e il Lombardia—Veneto (Fonti e studi di storia sociale e religiosa) Gorizia 1985, 83—89; Prepis legende sv. Mohorja, v: Rajko Bratož, Krščanstvo v Ogleju in na vzhodnem vplivnem območju oglejske cerkve od začetkov do nastopa verske svobode, AES 8 (1986) 337—346; Od reforme do reformacije, v: BV 46 (1986) 205—216; Evharistična vzgoja v prvi Cerkvi in zgodovina Cerkve na Slovenskem, v: CSS 20 (1986) 98—101; Euharistijski odgoj u prvoj crkvi i u povijesti crkve u Sloveniji, v: Kateheza 8 (1986) 51—62; Benediktinci, Enciklopedija Slovenije, I. knjiga, Ljubljana 1987, 226; Die katholische Kirche in Jugoslawien einst und heute, v: Die Verantwortung der katholischen Journalisten für Kirche und Europe, vol. 1, Freiburg 1987, 19—28; Paolino e gli Sloveni, v: Atti del convegno internazionale di studio sul Paolino d'Aquileia nel XII centenario dell'episcopato (Fonti di studi di storia sociale e religiosa, 4), Udine 1988, 135—143; Arhiv in arhiviranje, v: Župnijska pisarna, Ljubljana 1988, 85—93; Skrb za prenovu Cerkve v ljubljanski škofiji, v: Missiev simpozij v Rimu (Simpozij v Rimu, 5), Celje 1988, 123—134; Gradivo za zgodovino Slovencev v vatikanskih arhivih, v: Arhivi, 11 (1988) 16—21; Gutsman p. Oswald, v: Dictionnaire d'Histoire et de Géographie Ecclesiastique, fasc. 129—130, Paris 1988, col. 1236—1237. Celotni opus od 1968 do 1988 obsega 142 enot.

DOSTAL Josip, rojen 2. 9. 1872 v Ljubljani, gimnazijo in bogoslovje je opravil v domačem mestu, kjer je tudi nadaljeval študij umetnosti. Kot škofijski tajnik se je posebno dobro seznanil z domačimi umetnostnimi spomeniki. V letih 1913—19 je poučeval krščansko arheologijo in umetnostno zgodovino na bogoslovnem učilišču, od 1921 je bil honorarni predavatelj za ta predmet na teološki fakulteti. V času te službe, ki jo je opravljal do 1936, je objavil vrsto prispevkov s področja umetnostne zgodovine v Času, DS, Izvestju društva za krščansko umetnost ter v IMK, — Glej SBL I/145.

KIMOVEC France, se je rodil 21. 9. 1878 v Glinjah pri Cerkljah na Gorenjskem. Po doktoratu iz teologije v Rimu je študiral tudi krščansko arheologijo. Zgodovino cerkvene umetnosti je predaval le prvi dve leti ljubljanske univerze. Umril je 1964. — Glej SBL I/456.

MIKLAVČIČ Maks, rojen 11. 10. 1900 v zaselku Dolenje Ravni nad Poljanami. Po maturi v Šentvidu je študiral bogoslovje in bil posvečen v duhovnika 29. 6. 1923. Zatem se je lotil še študija zgodovine in zemljepisa na filozofski fakulteti v Ljubljani. Diplomiral je 1929, za doktorja pa je bil promoviran 1945. Od oktobra 1928 je poučeval na škofijski gimnaziji v Šentvidu, od 1937 je vzporedno opravljal tudi službo škofijskega arhivarja. Za profesorjem Turkom je 1946 prevzel predavanja cerkvene zgodovine na teološki fakulteti. 1952 je postal izredni, 1970 pa redni profesor. V zadnjem študijskem letu 1970/71 je opravljal tudi službo dekana teološke fakultete. Do Lukmanove smrti 1958 je predaval občo cerkveno zgodovino, po tem letu je prevzel tudi predavanja prvih treh stoletij zgodovine Cerkve skupaj s patrologijo. Sicer pa se je predvsem posvečal nekaterim vprašanjem iz domače cerkvene zgodovine. Posebej ga je pritegnilo vprašanje širjenja krščanstva med alpskimi in panonskimi Slovenci, vprašanje glagoljaštva na sploh in posebej med Slovenci ter vprašanje zgodovine ljubljanske škofije. Največje število prispevkov iz njegove bogate bibliografije se nanaša prav na ta tri vprašanja. Objavljal jih je v Novi poti, Bogoslovnem vestniku, SBL in drugod. Njegovi prispevki v SBL brez dvoma spadajo med najboljše v tej publikaciji in se skoraj brez izjeme v zelo veliki meri opirajo na še neuporabljeno arhivsko gradivo. S področja obče in domače zgodovine Cerkve je napisal več samostojnih del, med katerimi naj posebej omenimo Zgodovino Cerkve s patrologijo. Kot njegovo življenjsko delo lahko označimo Leto svetnikov, kjer je skupaj z Jožetom Dolencem zbral veliko dragocenega in za zgodovino verskega življenja med našimi ljudmi pomembnega gradiva. Žal je sredi priprav tretjega zvezka omahnil.

Dela: Predjožefinske župnije na Kranjskem v odnosu do politične uprave, inavguralna disertacija, Ljubljana 1945; Zgodovina Cerkve s patrologijo I. del, Ljubljana 1961 (ciklostil); Marija Mati naše vernosti, Ljubljana 1962 (ciklostil); Leto svetnikov. Prvi del (z Jožetom Dolencem), Ljubljana 1968; Drugi del, Ljubljana 1970; Zgodovina Cerkve v Jugoslaviji, Ljubljana 1971 (ciklostil, ponatis).

Razprave in članki: Urejanje in reševanje škofijskega arhiva, v: ZUZ 19 (1943) 71—80; Naša zemlja in njena zgodovina, v: Nova pot 3 (1951)

80—85; Naš rod in jezik v Koprščini, v: Koledar MD 1953, 179—187; Koroška bolečina, v: Nova pot 5 (1953) 84—86; Johann Ludwig Schönleben, ein slowenischer Mariologe, v: Acta congressus Mariologici Mariani, Roma 1957, 214—241; Glagolica med Slovenci, v: Nova pot 11 (1959) 40—51; O zgodovinskih temeljih in razvoju ljubljanske škofije, v: Zbornik teološke fakultete v Ljubljani 1962, 7—31; Genij svetih bratov sije v naše stoletje, v: Nova pot 15 (1963) 498—605; Cerkevna središča za Slovenijo do srede 18. stoletja, v: Nova pot 17 (1956) 469—477;

STESKA Viktor, rojen v Ljubljani 1. 1. 1868. Po gimnaziji in bogoslovju v Ljubljani je opravljal razne službe v dušnem pastirstvu in od 1899 v škofijski pisarni v Ljubljani. Od leta 1936 do 1946 je na teološki fakulteti predaval zgodovino cerkvene umetnosti. Napisal je več razprav s področja arheologije in zgodovine, njegovo poglavitno zanimanje pa je veljalo domači upodablajoči umetnosti. Objavil je vrsto razprav o slikarstvu, kiparstvu in stavbarstvu na Slovenskem. Dragocene so tudi biografije, ki jih je Steska napisal o številnih umetnikih, ki so delovali na naših tleh. — Glej SBL XI/481 sl.

TOMINEC Roman, rojen v Ljubljani 12. 1. 1900; 16-leten stopil v frančiškanski red, opravil redovno gimnazijo v Kamniku, teologijo pa študiral v Ljubljani, kjer je 1922 bil posvečen v duhovnika. Študiju umetnostne zgodovine in svetovne literature se je posvetil v Münchnu in tam promoviral z disertacijo Dr. France Xaver Prešeren und die deutsche Literatur (1926). Opravljal je razne službe v frančiškanskem redu, 1951 je postal honorarni predavatelj, 1954 pa privatni docent za krščansko in liturgično umetnost na Teološki fakulteti v Ljubljani. Napisal je več črtic, povesti, nabožnih knjig, roman v treh delih (I. Na potih brezdomca, II. V zavetju, III. Božje njive zore, Ljubljana 1930), dramo I.N.R.I. (Ljubljana 1928), več ocen, sicer pa beležil arhitekturne in umetnostne dogodke, objavil več prispevkov o sakralni umetnosti v Novi poti in BV, se ukvarjal z Jožetom Plečnikom, kot predavatelj pa se je posebej posvetil likovni vzgoji duhovnikov in varstvu cerkvenih umetnostnih spomenikov. Po več kot tridesetih letih

vzgojno-izobraževalnega dela na fakulteti je 1985 stopil v pokoj. — Glej SBL XII/117.

TURK Josip, rojen 12. 9. 1895 v Verdunu pri Stopičah. Gimnazijo je opravil v Novem mestu. Filozofijo in klasično filologijo je študiral na Dunaju, v Innsbrucku in Rimu, kjer je bil 1919 promoviran za doktorja filozofije. Od 1919 do 1923 je študiral v Rimu teologijo in dosegel doktorat iz teologije. V duhovnika je bil posvečen v Ljubljani 3. 9. 1922. V letu 1924—25 je študiral v Münchnu še pomožne zgodovinske vede. Leta 1926 je za Zoretom prevzel predavanja zgodovine Cerkve na teološki fakulteti v Ljubljani. 1933 je postal izredni, 1938 pa redni profesor. V akademskem letu 1940/41 je opravljal tudi službo dekana. Leta 1945 je odšel v emigracijo in se v cistercijski opatiji Mehrethau popolnoma posvetil raziskovalnemu delu. Od leta 1948 je bival v ZDA, kjer je tudi umrl v San Franciscu 3. 5. 1951. Svojo znanstveno dejavnost je Josip Turk razvil predvsem na področju zgodovine Cerkve in zgodovine filozofije. Za svoje slušatelje je izdal Cerkveno zgodovino, sicer pa se je še posebej posvetil nekaterim vprašanjem domače zgodovine. Z vnemo je raziskoval zgodovino ljubljanske škofije, posebno njeno ustanovitev in prvo dobo, več študij je napisal o škofu Hrenu in njegovem obdobju, pozneje je raziskoval prvo polovico 19. stoletja in škofovanje Antona Alojzija Wolfa; za vsa tri obdobja je izčrpno obdelal vprašanje ozemlja ljubljanske škofije. Delo o ljubljanski škofiji je pretrgala vojna, zato Turk ni mogel podati zaokrožene slike splošne in slovenske cerkvene zgodovine, posamezne njegove ugotovitve pa so dragocene in priznane. Velik uspeh je dosegel z odkritjem in analizo prvotnega zakonika cistercijskega reda ob priliki 800—letnice ustanovitve stiškega samostana 1936. Na področju zgodovine filozofije je rad posegel zlasti v tista filozofska vprašanja, ki so v zvezi z razvojem zgodovine.

Dela: Cerkvena zgodovina. Provizorični oris izpitne snovi, Groblje 1930, 477; Breve Pavla V. Tomažu Hrenu, Ljubljana 1930, 107; Prvotna Charta caritatis, Ljubljana 1942, 56; Cistercii statuta antiquissima, Roma 1949, VI + 159; Pota in cilji sholastike, Groblje—Domžale 1939, 222.

Članki in razprave: Tomaž Hren, v: BV 8 (1928) 1—30; Imenovanje Hrena za kanonika, v: BV 14

(1934) 28—34; Hrenove Pridige, v: BV 18 (1938) 40—73; Zgodovinska podoba sv. Terezije Jezusove, v: BV 12 (1932) 137—168; Vatikanski arhivi, v: BV 23 (1943) 101—125; Wolfov vizitacijski zapisnik, v: BV 24 (1944) 140—146; Breve Klemena VIII. Tomažu Hrenu z dne 14. aprila 1601, v: GMDS XV (1934) 103—106; O početkih ljubljanske škofije, v: ČZN 32 (1937) 75—111.

VEIDER Janez, rojen 28. 5. 1896 v Mengšu. Gimnazijo je obiskoval v Kranju, teologijo pa študiral v Briksnu in Ljubljani, kjer je bil 1921 posvečen v duhovnika. Do vojne je opravljal dušnopastirsko delo po raznih župnijah, 1941 pa prišel za spirituala uršulin v Ljubljano in se obenem vpisal na filozofsko fakulteto, oddelek za umetnostno zgodovino. Študiral je pod vodstvom Franceta Steleta in bil 1946 promoviran z disertacijo Stara ljubljanska stolnica. Od 1945 do 1949 je predaval umetnostno zgodovino na teološki fakulteti. Bil je vnet zbiralec umetnin, napisal je knjižice Vodič po Crngrobu (1936), Groblje (1938), Knevinja Ema (1939), Skaručna (1940) ter vrsto člankov o cerkvenih spomenikih kamniške dekanije. Kot umetnostni zgodovinar je nadaljeval tradicijo Dostala in Steške, kar ga je »usmerjalo predvsem v probleme varstva cerkvenih spomenikov, kar zadeva znanost, pa ga je zanimala samo stilna označba v duhu historično stilne kategorizacije in ikonografske vsebine ter posebno umetniška biografija, kar se je vse ustavljalo na pragu resnične zgodovine umetnosti, reševal pa ga je izredno razvit čut za zgodovinsko delo« (F. Stele). — Glej SBL XIII7386.

VODEB Rafko, rojen 26. julija 1922 v Dolenji vasi (Krško). Študiral filozofijo (1941—1944) in teologijo (1944—1949) v Rimu na Pontificia Università Urbaniana in iz obojega magistriral. Na Université catholique v Louvainu študiral umetnostno zgodovino (1958—1962) in tam diplomiral. Predavatelj sakralne in misijske umetnosti ter krščanske arheologije na Università Urbaniana (1962—1971). Na mariborskem oddelku Teološke fakultete predaval krščansko in liturgično umetnost, misiologijo in apologetiko (1971—1976), od 1976 predava zgodovino in varstvo sakralne umetnosti.

Bil je podravnatelj na Pontificio Collegio Urbano de Propaganda Fide v Rimu (1949—1958) in vodja slovenskih oddaj na vatikanskem radiu (1964—1971). Od 1976 do 1984 je bil tajnik in urednik Mohorjeve družbe v Celju. Glavni urednik: Zbornik Alma Mater, Rim 1949—1969, zbornik Vesoljni cerkveni zbor (Clc 1966), Nova mladika (1973—1974), Znamenje (1975—1987).

Dela: Il divieto delle rappresentazioni figurative nel culto secondo l'Antico testamento, Roma 1963; Dom in podoba cerkvenega občestva, Ljubljana 1972.

Razprave in članki: Umetnost; Cerkevna umetnost; Misijonska umetnost, v: Dizionario del Concilio ecumenico Vaticano (1969); Cerkevne gradnje danes, v: CSS 4 (1970) 131—134; Pokopališče, znamenje vstajenja, v: CSS 4 (1972) 195—196; Kaj je spovednica, v: CSS 9 (1975) 87—89; Sončna pesem — hvalnica stvarstva, v: Zn 13 (1983) 518—528; Je ona on? Leonardo in Mona Lisa, NR 36 (1987) 219—220; Osemnajst let pozneje, v: CSS 22 (1988), 165—166; Ruska cerkvena umetnost, v: V edinosti 43 (1988) 54—63.

Drugo: Napisal je okoli 130 esejev, ocen, pogovorov, prikazov, zapisov v tujih in domačih revijah in časopisih. Izdal je dve pesniški zbirki. Prevedel je deset knjig, med njimi A. Trstenjak, Tra gli uomini (Milano 1975), R. Ricciotti, Jezusovo življenje (Clc 1960), K. V. Truhlar, Sul mondo d'oggi (Brescia 1967); isti, Rasserenti orizzonti conciliari (Rim 1969).

ZORE Janez, rojen 19. 12. 1875 v Bogeči vasi pri Trebelnem. Po gimnaziji v Novem mestu in bogoslovju v Ljubljani je bil 23. 7. 1898 posvečen v duhovnika. Dve leti je deloval kot kaplan na Bledu, potem je nadaljeval višje teološke študije v Innsbrucku, kjer je 1904 promoviral za doktorja teologije. Izpopolnjeval se je še v Parizu, Louvainu,

Londonu in Rimu. Nekaj let je poučeval verouk, francoščino in italijanščino v škofovih zavodih sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano, 1911 je postal profesor za zgodovino Cerkve in cerkvenega prava na ljubljanskem bogoslovnem učilišču, 1919 pa redni profesor na Teološki fakulteti nove Univerze v Ljubljani. Zaradi bolezni je bil z novim letom 1926 upokojen. Umrli je v Ljubljani 20. 2. 1944. — Zore je že kot bogoslovec pisal v zborniku Pomladni glasi. 1898 je v tem zborniku objavil življenjepisa poljskega svetnika Stanislava Kostka. V letih 1908—11 je sodeloval pri reviji za srednješolsko dijaštvo Mentor, nato se je popolnoma posvetil znanstvenemu delu. Za svoja predavanja se je vedno vestno in natančno pripravljala. Ob 1600—letnici milanskega edikta je napisal knjigo V tem znamenju boš zmaga (1913). Njegovo največje delo je bilo Življenje svetnikov, ki ga je pisal za Mohorjevo družbo. Kot glavni vir je uporabljal življenje svetnikov, ki so ga izdajali bolandisti, vendar je njihove izsledke na podlagi kasnejših študij še sam kritično presojal. Z redkimi izjemami, na katere je sam opozoril, je navajal le tisto, kar je spoznal kot zgodovinsko zanesljivo. Žal Zore svojega dela ni mogel dokončati; napisal je samo štiri snopiče, do vključno 12. marca — sv. Gregor Veliki, nato pa mu je bolezen preprečila nadaljnje delo.

Dela: V tem znamenju boš zmaga. Zgodovinske slike iz prvih krščanskih stoletij, Celovec 1913, 158; Življenje svetnikov, MD, I—IV snopič, Celovec 1917—23, I—464 strani.

Razprave in članki: Ljubljenec mladine, v: Pomladni glasi, 8. zvezek, 1898, I—27; Eucharistija in svetost, v: SS. Eucharistia, vjesnik hrvatskih i slovenskih svečenika klanjalaca, 5 (1906) I—7; Jubilar na Petrovem tronu. Ob zlati maši Pija X., v: Mentor I (1908) 09/49—53; Preganjanje prvih kristjanov in rimsko pravo, v: Čas 8 (1914) 160—162.

Katedra za dialog

Katedra za dialog na teološki fakulteti v Ljubljani ima tri sekcije: sekcijo za dialog z drugimi kristjani (ekumenska sekcija), sekcijo za dialog z nekrstjani (misijonska sekcija) in sekcijo za dialog z nevernimi.

Katedra se je razvila počasi iz pomožnih disciplin. Že leta 1921. je prof. Franc Grivec uvedel na ljubljansko teološko fakulteto t. i. »vzhodno bogoslovje«, ki naj bi slušateljem pomagalo spoznati zgodovino in teologijo vzhodnih Cerkva, zlasti pravoslavja. S konstitucijo »Deus Scient. Dominus« leta 1931 je bil ta predmet uveden na vseh visokih teoloških šolah. Ista konstitucija je uvedla tudi »misiologijo«. Nekaj dialoškega materiala je bilo tudi v t. i. »primerjalnem bogoslovju«, ki je pa bilo bolj apologetično kot dialoško usmerjeno.

Po zadnjem koncilu je »vzhodno bogoslovje« preraslo v »ekumensko bogoslovje«, ki je skušalo prinesiti vpo-

gled v raznolikost krščanskih skupnosti in v sodobna ekumenska prizadevanja. Pokazala se je tudi potreba večjega poznavanja sodobnega ateizma. Prav tako spada k sodobni osnovni teološki izobrazbi tudi poznavanje nekrščanskih verstev, zlasti tistih, s katerimi se srečujemo na naših tleh. Tako je bila ob reformi teološkega študija leta 1973 ustanovljena posebna katedra za dialog z omenjenimi sekcijami. Teološka fakulteta v Ljubljani se namreč zaveda, da je njena posebna naloga skrbeti za pastoralni dialog med katoličani, za dialog z drugimi krščanskimi, nekrščanskimi in nevernimi brati v naših krajih in razmerah. S tem v zvezi je bil uveden poseben predmet »teološke osnove dialoga«. Katedra za dialog usposablja pastoralne delavce v Cerkvi na Slovenskem za dialog z vsemi ljudmi dobre volje in omogoča znanstveno raziskovanje na širokem področju dialoških odnosov med različnimi skupinami in posamezniki.

JANEŽIČ Stanko, rojen 4. 8. 1920 v Sv. Mi-
klavžu pri Ormožu (Pavlovski vrh). Po kla-
sični gimnaziji v Mariboru (1940) študiral
teologijo v Mariboru (1940—1941), Ljublja-
ni (1941—1945) in Rimu (Gregoriana, Vzhod-
ni institut, 1954—1960). Specializacija iz
ekumenske teologije z disertacijo »Po-
snemanje Kristusa pri Tihonu Zadonskem«
(Vzhodni institut 1960). Izpopolnjevanje v
ekumenski teologiji na Katoliškem institu-
tu v Parizu (Institut Supérieur d'Études
Oecuméniques, 1973). Honorarni predava-
telj osnovne in ekumenske teologije (Ljub-
ljana—Maribor, 1970), docent (1973), izred-
ni profesor (1984), upokojen (1985), še pre-
dava. Glavni urednik letnega Ekumenskega
zbornika V edinosti (od 1970), sourednik
Bogoslovnega vestnika (od 1982).

Dela: Vzhodni bratje, Knjižice, Trst 1961; Imi-
tazione di Cristo secondo Tihon Zadonskij, Tesi
di laurea, Trieste 1962, 226; Radost življenja, Go-
riška Mohorjeva družba, Gorica 1966, 264; Edi-
nost med brati, Knjižice, Ljubljana 1969, 48; Eno
v Kristusu, Ekumenske meditacije, Mohorjeva
družba, Celje 1975, 120; Ekumenski leksikon,
MD, Celje 1986, 276.

Razprave in članki: Venceslav Ivanov, mislec
in poet, v KB, Rim 1958, 105—112; Nauk o brez-
strastju v vzhodni ascetiki, v: KB, Rim 1960,
43—57; Ekumenska naloga Slovencev, v: V edi-
nosti 1970, 109—116; Pogled v rusko duhovnost, v:
BV 31 (1971) 138—163; Ruska pravoslavna Cerkev
(Vzhodne Cerkve), v: V edinosti 1972, 57—71;
razprave in članki obsegajo okrog 190 enot.

Leposlovje: knjig pesmi in proze. Stevilne
objave v raznih revijah in zbornikih.

France Martin Dolinar

Institut za zgodovino Cerke (IZC)

Želja po sistematičnem proučevanju zgodovine Cerke na Slovenskem je že dolgo navzoča med našimi zgodovinarji. Cerkevni zgodovinarji so se v preteklosti večinoma posvečali lokalnim temam (Ignacij Orožen in Franc Kovačič mariborski škofiji, Anton Koblar, Josip Turk in Maks Miklavčič ljubljanski škofiji in Rudolf Klinec goriški nadškofiji). Na poskuse sinteze zgodovine Cerke za celoten slovenski narodnostni prostor naletimo pri splošnih zgodovinarjih slovenskega naroda (Josip Gruden, Franc Kos, Bogo Grafenauer).

Potrebe po poglobljenem prikazu navzočnosti Cerke in njenega delovanja na celotnem slovenskem narodnostnem prostoru so se vedno bolj zavedali tudi profesorji cerkvene zgodovine na teološki fakulteti. Profesor Maks Miklavčič ga je zajel še v okvir jugoslovanske cerkvene zgodovine. Vendar se je kmalu pokazalo, da bo sistematičen prikaz zgodovine Cerke na Slovenskem v vsej njeni razsežnosti delovanja mogoče pripraviti le s skupnim delom vseh, ki jim je naša preteklost pri srcu. Rodila se je misel za ustanovitev posebnega Inštituta za zgodovino Cerke v okviru Teološke fakultete v Ljubljani.

Ljubljanski nadškof in metropolit Jožef Pogačnik je organizacijsko delo zaupal nadškofijskemu arhivarju Francetu M. Dolinarju. Misel je zorela in se oblikovala v pogovorih s profesorji Teološke fakultete v Ljubljani, predstavniki Bogoslovne akademije v Rimu in slovenskimi zgodovinarji, ki so se morda še bolj zavedali, kako neraziskano je ravno področje zgodovine Cerke na Slovenskem. V pogovoru na Teološki fakulteti 21. decembra 1977 smo začrtali osnovne smernice bodočega inštituta in določili okvir njegovega dela. Statut Inštituta je podrobno proučil redni svet fakultete in ga na svoji redni seji 20. aprila 1978 potrdil. Ustanovno listino Inštituta je 25. aprila 1978 podpisal veliki kancler teološke fakultete, metropolit in ljubljanski nadškof Jožef Pogačnik. Na ustanovnem občnem zboru 18. maja 1978 je bilo izvoljeno vodstvo novega inštituta. Predstojnik je postal France M. Dolinar, njegov namestnik Anton Ožinger, tajniške in blagajniške posle pa je prevzel Metod Benedik.

Novoustanovljeni inštitut si je zadal nalogo raziskovati in objavljati vire za zgodovino Cerke in vseh njenih dejavnosti med Slovenci doma, v zamejstvu, izseljenstvu, zdomstvu in misijonih. Z našo preteklostjo želi seznaniti najširšo slovensko javnost. Ta namen dosega na različne načine.

1. Izdajateljska dejavnost

Inštitut izdaja dve znanstveni zbirki. V *Acta Ecclesiastica Sloveniae* objavljamo še neobjavljene ali težko dostopne vire za slovensko cerkveno zgodovino. Do sedaj je izšlo deset števil (vsako leto ena), ki so postale nepogrešljiva izdaja virov v slovenskem zgodovinopisju:

Št. 1, 1979, 188 strani. Instrukcija papeža Klementa VIII. iz leta 1592 (Benedik); Opravičilno pismo škofa Janeza Karla Herbersteina iz leta 1786 (Dolinar); Spomenica salzburškega nadškofa Tarnoczyja o novi razdelitvi škofij na Štajerskem in Koroškem iz leta 1858 (Grafenauer); Izvirna poročila in zapisi jezuitskih misijonov v krajini med Muro in Rabo v letih 1607:1730 (Škafar), razprodano.

Št. 2, 1980, 231 strani, Maksimilijan Jezernik, Friderik Baraga. Razprodano.

Št. 3, 1981, 172 strani. Metod Benedik, Iz protokolov ljubljanskih škofov; France M. Dolinar, Zapisi škofa Janeza Tavčarja o stanju v ljubljanski škofiji; Ivan Škafar, Gradivo za zgodovino kalvinizma in luteranstva na ozemlju belmurskega in beksinskega arhidiakonata.

Št. 4, 1982, 257 strani. Jože Gregorič, Pisma Petra Pavla Glavarja Jožetu Tomlju 1761—1784.

Št. 5, 1983, 331 strani. Jože Mlinarič, Prizadevanja škofov Martina Brennerja in Jakoba Eberleina za katoliško prenovo na Štajerskem; Ivan Zelko, Gradivo za premursko cerkveno zgodovino; Ivan Zelko, Frančiškani v Murski Soboti.

Št. 6, 1984, 225 strani. Metod Benedik, Iz protokolov ljubljanskih škofov (nadaljevanje); Jevnikar Martin, Ivan Trinko 1902—1923; Novak Vilko, Ivanu Škafarju v spomin; Ivan Škafar, O delovanju luteranov na Petanjcih 1592—1637.

Št. 7, 1985, 288 strani. Sveta brata Ciril in Metod v zgodovinskih virih. Ob 1100-letnici Metodove smrti: *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* (Grafenauer); *Italska legenda* (Perko); *Pisma rimskih papežev Hadrijana II., Janeza VIII. in Stefana V.* (Dolinar); *Žitje Konstantina, Žitje Metoda* (Benedik); *Pohvala sv. Cirila in Metoda* (Dolinar); *Anonimna ali Metodova pridiga v Clozovem glagolitu* (Zor).

Št. 8, 1986, 395 strani. Rajko Bratož, Krščanstvo v Ogleju in na vzhodnem vplivnem območju oglejske cerkve od začetkov do nastopa verske svobode.

Št. 9, 1987, 463 strani. Jože Mlinarič, Župnije na Slovenskem Štajerskem v okviru salzburške nadškofije v vizitacijskih zapisnikih arhidiakonata med Dravo in Muro 1656—1764.O

Št. 10, 1988, 254 str., Metod Benedik, Iz protokolov ljubljanskih škofov; Primož Kovač, Začetki kapucinskega samostana v Škofji Loki; Janez Höfler, Gradivo za historično topografijo predjožefinskih župnij na Slovenskem. Prazupniji Radovljica in Kranj.

Zbirka *Redovništvo na Slovenskem* pa je posvečena proučevanju zgodovine redovništva na Slovenskem. Prinaša predavanja znanstvenih simpozijev: 1. zvezek, Benediktinci, kartuzijani, cistercijani, Ljubljana 1984, 250 strani; ali samostojne monografije: 2. zvezek, M. Smiljana Kodrič — B. Natalija Palac, Šolske sestre svetega Frančiška Kristusa kralja. Zgodovina, poslanstvo, življenje, Ljubljana 1986, 256 str.

Zgodovina Cerkve na Slovenskem. Gre za prvi celosten oris zgodovine Cerkve pri nas. Pobuda je postala konkretnjša, ko nas je L'istitut di storia sociale e religiosa v Gorici decembra 1984 naprosil, naj podoben oris pripravimo tudi za italijanskega bralca. Zaradi nekaterih avtorjev se je priprava rokopisa močno zavlekla, vendar upamo, da bo delo, pri katerem s svojimi prispevki sodeluje dvajset avtorjev, kmalu izšlo pri Mohorjevi družbi v Celju.

Zgodovina Cerkve. Poleg zgodovine Cerkve na Slovenskem želimo posredovati slovenskemu bralcu tudi obširno informacijo o zgodovini Cerkve v celoti. Odločili smo se za prevod dela v šestih knjigah, ki je hkrati izhajalo v sedmih jezikih. Ker inštitut takšnega finančnega bremena ne zmore, se je za izdajatelja veliko-dušno ponudila Družina. Prvi del: Od začetkov do Gregorja Velikega, Ljubljana 1988, je že izšel. Ker so prevodi v glavnem že pripravljeni, upamo, da bodo v kratkem izšli vsi zvezki.

Attemsovi vizitacijski zapisniki 1750—1774. Skupaj z L'istituto di storia sociale e religiosa in Arhivom Slovenije pripravljamo za objavo rokopise vizitacijskih zapisnikov prvega goriškega nadškofa Karla Mihaela Attemsa. Gre za gradivo, v katerem se najbolj neposredno srečamo s »preprostim človekom« in njegovim vsakdanjim življenjem. Anton Ožinger pripravlja izdajo vizitacij Celjskega arhidiaconata. Zaradi obsežnosti gradiva (25 drobno pisanih zvezkov velikega formata) se bo delo za celotno slovensko ozemlje zavleklo več let.

II. Simpoziji

Inštitut je pripravil vrsto odmevnih simpozijev:

1. ob 1600-letnici oglejske sinode 29. maja 1981 (predavanja so objavljena v tretji številki Bogoslovnega vestnika 1981).

2. Mednarodni simpozij ob 1500-letnici Benediktovega rojstva, 900-letnici kartuzijanov, 850-letnici Stične in 750-letnici Kostanjevice, Stična 23. maj, Pleterje 24. maj, Kostanjevica 25. maj 1984 (predavanja so objavljena v prvi številki zbirke Redovništvo na Slovenskem, Ljubljana 1984).

3. Ob 1100-letnici Metodove smrti, 13. in 14. maja 1985 (predavanja so objavljena v drugi številki BV 1985). — sooblikovali smo proslavo v Stični 7. julija 1985.

4. Skupaj s Slavističnim društvom v Ljubljani smo pripravili simpozij na filozofski fakulteti prav tako ob 1100-letnici Metodove smrti — 11. decembra 1985 (predavanja so objavljena v prvi številki Slavistične revije 1986).

5. ob 400-letnici Trubarjeve smrti, 14. in 15. maja 1986 (predavanja so objavljena v tretji številki BV 1986).

6. Inštitut je sooblikoval Trubarjev simpozij, ki so ga priredile Univerza, SAZU in Slovenska matica, 9.—13. novembra 1987 (predavanja bodo izšla v posebnem zborniku).

7. Skupaj s Slovensko matico smo pripravili znanstveni pogovor na Slovenski matici z naslovom Vloga Cerkve v kulturnem življenju na Slovenskem v 19. stoletju, 16. in 17. marca 1988 (predavanja so izšla v posebnem zborniku).

III. Sodelovanje s sorodnimi ustanovami doma in na tujem

Inštitut je bil od svoje ustanovitve dalje tesno povezan z Bogoslovno akademijo v Rimu (izdaje virov in soorganiziranje simpozijev v Rimu). Tesne stike smo navezali tudi z L'Istituto di storia sociale e religiosa v Gorici. Skupaj pripravljamo kritično izdajo Attemsovih vizitacij, skupaj smo načrtovali dva simpozija o Attemsu v Gorici (9. aprila in 6. do 10. oktobra 1988). Načrtovali smo tudi prevod zgodovine Cerkve v italijanščini. Ker pa so nekateri avtorji šele po dolgem oklevanju odrekli svoje sodelovanje, načrta nismo mogli uresničiti. Sad skupnega sodelovanja z znastvenim inštitutom filozofske fakultete v Ljubljani pa je bila skupna izdaja doktorske disertacije Rajka Bratoža, profesorja za starejšo zgodovino na oddelku za zgodovino filozofske fakultete v Ljubljani (Acta Ecclesiastica Sloveniae, št. 8).

IV. Zbiranje bibliografije

Ena od pomembnih nalog novoustanovljenega inštituta je bila zbiranje bibliografije za slovensko cerkveno zgodovino. Takoj na začetku smo izdelali načela za enotno delo. Na tem področju je največ delala Marija Žagar, ki je že pregledala vrsto slovenskih strokovnih revij in priložnostnih publikacij. Delo seveda še ni zaključeno.

Vrsta pobud pa še čaka na uresničitve. Tako nismo mogli ustreči avstrijski viceprovinci avguštinskega reda, ki nas je vabila k sodelovanju za proučevanje zgodovine avguštincev na Slovenskem (1980). Leta 1982 je bil izdelan program za kritično izdajo Baragovih del. 1983 je bila dekanatu teološke fakultete v Ljubljani dana pobuda za ustanovitev stolice za študij virov slovenske vernosti in cerkvenosti. 1984 je bil predložen podoben program proučevanja slovenske vernosti v okviru posameznih stolic.

Prepričani smo, da je Inštitut v danih okoliščinah vendarle opravičil svoj obstoj in na področju cerkvene zgodovine opravil pomembno delo.

Anton Stres

Institut za filozofijo (IF)

Zamisel inštituta za filozofo sta imela že profesorja dr. Janez Janžekovič in dr. Anton Trstenjak. Slednji si je zanj še posebej prizadeval. Tako je bil končno Inštitut za filozofo Teološke fakultete ustanovljen na seji rednega fakultetnega sveta v Mariboru 27. junija 1989. 11. avgusta istega leta pa je ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar kot veliki kancler fakultete na predlog istega rednega fakultetnega sveta imenoval za predstojnika inštituta izrednega profesorja filozofije na teološki fakulteti dr. Antona Stresa. Poleg njega so po položaju redni sodelavci inštituta vsi predavatelji pri filozofski katedri na fakulteti, se pravi: Janez Juhant, Vinko Potočnik in Jože Urbanič. Na prvi seji teh sodelavcev je bil za častnega predsednika inštituta izvoljen akademik prof. dr. Anton Trstenjak, za častnega člana inštituta pa Rudolf Trofenik. Za redne sodelavce inštituta so bili predlagani: Ludvik Bartelj, Jože Hlebš in Edi Kovač. Redne člane imenuje redni fakultetni svet. Do tega imenovanja je E. Kovač že tudi vršilec dolžnosti tajnika inštituta.

Namen inštituta je preučevati filozofska in splošna kulturna vprašanja, ki še posebej določajo našo krščansko misel in življenje, preučevati filozofska, pa tudi teološka dela, ki so pomembna za naš kulturni prostor, in gojiti dialog z miselnimi tokovi v današnjem vseslovenskem kulturnem prostoru. Te naloge opravlja inštitut s pedagoškim delom na teološki fakulteti, s prirejanjem predavanj za širšo javnost, s prirejanjem kolokvijev, z uresničevanjem skupnih raziskovalnih nalog in z objavljanjem razprav in drugih del.

Vinko Potočnik

Pastoralni institut (PI)

Za ustanovitev pastoralnega inštituta v slovenskem prostoru so se nekateri profesorji Teološke fakultete in pastoralni delavci (D. Oberžan, Š. Steiner, V. Dermota, S. Ojnik, R. Valenčič in drugi) že dalj časa prizadevali. V juniju 1989 pa je redni fakultetni svet inštitut ustanovil in njegov statut je avgusta letos potrdil veliki kancler teološke fakultete, nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar. Sedemdesetletnica fakultete je tako zaznamovana tudi s tem dogodkom.

Namen in naloge inštituta takole določa statut:

... znanstveno raziskovalna in pedagoška ustanova, ki skrbi in daje pobude za raziskave cerkvenega življenja in delovanja; s tiskom, predavanji, seminarji in simpoziji posreduje dognanja s področja pastoralne teologije, sociologije, psihologije in drugih pastoralnih ved; svoje delo načrtuje in usklajuje s pastoralnimi ustanovami Cerkve na Slovenskem; skrbi za sodelovanje z visokošolskimi ustanovami in strokovnimi službami doma in v tujini.

Redni sodelavci inštituta so predavatelji pastoralnih kateder (pastoralne, liturgične in oznanjevalne), člani strokovnega sveta in drugi posebej imenovani. Za posamezne naloge pa inštitut poišče zunanje sodelavce. Strokovni svet pomaga oblikovati načrt dela in predstavlja posebno vez med pastoralnimi delavci in fakulteto.

V vodstvo so bili za dobo petih let izvoljeni in imenovani: Predstojnik inštituta dr. Vinko Potočnik, namestnik predstojnika dr. Janez Gril, tajnica mag. Julka Nežič.

Marijan Smolik

Knjižnica Teološke fakultete

Ustanovitev

Ob pripravah na ustanovitev univerze v Ljubljani se je bogoslovni odsek, ki je imel tri člane v vseučiliški komisiji, posvetoval tudi o bogoslovni knjižnici. V fakultetnih prostorih nekdanjega Alojzijevejšča naj bi se ustanovila »nova osrednja bogoslovna knjižnica, ki bi se izpopolnjevala z ozirom na semeniško knjižnico. Bila naj bi obenem osrednja knjižnica za seminarje, tako da bi hranili seminarji zase ločeno le najnujnejša dela« (Zgodovina slovenske univerze v Ljubljani do leta 1919, str. 321).

Prostor za knjižnico naj bi se v stavbi pripravil za študijsko leto 1920/21 in res sta bila v jeseni 1920 urejena »dva skromna prostora za knjižnico z okni na hodnik«, potem ko so s steno predelili dve večji sobi v prvem in drugem nadstropju tako, da je bil prostor z zunanjimi okni na vrt namenjen predavalnici, prostor z okni na hodnik pa knjižnici — kakor je še danes v 2. nadstropju. Po načrtih nadsvetnika Jaroslava Hanuša je delo opravila stavbna tvrdka Tönnies (prim. prav tam, str. 322).

Semeniška knjižnica je novi fakulteti za stalno posodila obe Mignejevi patrologiji (latinsko in grško-latinsko) ter celotno zbirko Acta Sanctorum in Analecta Bolandiana — skupaj nad 500 zvezkov. Čez čas je bilo iz Semeniške knjižnice prenešenih v fakultetno tudi veliko letnikov starejših teoloških revij (po načelu, da je ista revija na voljo v celoti v isti knjižnici).

Ureditev

Ker je bila knjižnica državna ustanova, so knjige kupovali iz univerznega proračuna. Posebej so hranili in označevali knjige za osrednjo fakultetno knjižnico (oznaka F. K.), posebej za posamezne seminarske knjižnice: Cerkvnozgodovinski seminar (C. s.), Dogmatični in dogemskozgodovinski seminar (D. s.), Biblični seminar (B. s.) in Seminar za osnovno bogoslovje (S. o.). Po pričevanju starejših sobratov so bile knjige shranjene v omarah posameznih seminarjev, njihovi predstojniki pa so bili hkrati tudi voditelji knjižnic.

Ker je bila hkrati s fakulteto ustanovljena tudi Bogoslovna akademija, ki je 1921 začela izdajati glasilo fakultete Bogoslovni vestnik in ga je v zameno pošiljala domačim in tujim ustanovam, je na ta način nastajala tudi knjižnica Bogoslovne akademije, ki so jo dolgo časa vodili posebej — še danes pričujejo žigi v knjigah in na revijah o tej ustanovi, v nabavnem dnevniku pa so te knjige označevali s kraticama B. A. Podobno posebno skupino knjig je zbiral misijonska sekcija: Unio Cleri pro Missionibus (U. C.).

Še pred zadnjo vojno so začeli knjige vpisovati v novo uradno inventarno knjigo in sicer posebej za »centralno« knjižnico (vodil jo je prof. Josip Turk) in posebej za knjižnice seminarjev: B — Biblični (vodja M. Slavič in A. Snoj), F — Filozofski (A. Ušeničnik), D — Dogmatični (F. Ks. Lukman), O — Osnovno bogoslovje (F. Grivec), P — Praktična teologija (J. Ujčič, za njim verjetno O. Lenček), Z — Cerkvena zgodovina (J. Turk), revije pa so dobile oznako R. Po Turkovem poročilu je bilo do začetka leta 1939 v vseh oddelkih knjižnice 3146 del v 4753 zvezkih. Knjige so bile vpisane ne le v inventarni knjigi in nabavnem dnevniku, ampak tudi v abecednem listkovnem katalogu. Zaradi stiske s prostorom je takrat prof. Turk začel postavljati knjige po tekočih številkah ne glede na prej omenjene skupine. Knjižnico je vodil do maja 1945, ko je odšel iz domovine in je sam vpisal še nekaj nad 4000 zvezkov. Isti način vpisovanja so nadaljevali tudi po vojni do leta 1964.

V novi Jugoslaviji je najprej vodil knjižnico prof. F. Ks. Lukman, drobno delo pa je opravljal bivši šentviški zavodski profesor Frančišek Jere kot honorarni knjižničar. Ob začetku leta 1950 je poročal o stanju knjižnice Društvu bibliotekarjev Slovenije. Iz njegovega poročila Ministrstvu za znanost in kulturo 16. januarja 1951 je razvidno, da so takrat še vodili posebej inventar Bogoslovne akademije (2350 zvezkov), in knjižnice seminarjev, ki pa so že vključene v skupno knjižnico (2183 zvezkov) in knjižnice teološke fakultete (4335 zvezkov). Skupno je bilo takrat vpisanih 8868 zvezkov (revije pri tem niso bile vključene). Prof. Jere je takrat poročal, da so iz Zbirnega centra (zaplenjene knjižnice, shranjene v NUK), na fakulteto dobili 3784 zvezkov, ki še niso popisani. Takrat je knjižnica dobila tudi večji knjižni dar britanske vlade.

Katehet prof. Jože Košir je 1953 postal Jeretov naslednik. V statističnem poročilu za leto 1964 je navedel, da ima knjižnica 17.700 zvezkov, od tega 13.300 knjig in 4400 letnikov revij. Ko je bil v NUK uveden centralni katalog za vso tujejezično znanstveno literaturo, je tudi naša knjižnica začela tja pošiljati kopije kartotečnih listkov.

V avgustu 1964 so začeli uresničevati nov popis in razvrstitev knjižnice hkrati z uvajanjem stvarnega kataloga po mednarodni decimalni klasifikaciji (UDK). Delo je strokovno vodil kranjski bibliotekar in hkrati slušatelj naše fakultete prof. Anton Pavlič, pomagali pa so nekateri slušatelji fakultete (npr. Franc Gorjup in Štefan Recek). Novo inventarno knjigo je pisala uršulinka s. Ireneja Rabič, ki je že prej pomagala prof. Koširju. Delo je deloma financirala Verska komisija pri Izvršnem svetu SRS (na ta način nekako vrnila denar, zaplenjen škofu Antonu Vovku ob ilegalnem prenosu čez mejo v Italijo). Takrat so bile kupljene tudi nove stopnice za notranji prehod v knjižnici iz prvega v drugo nadstropje.

Do konca 1966 je s. Ireneja Rabič vpisala 13.400 zvezkov v inventarno knjigo, nato pa je prevzela delo v knjižnici šolska sestra Gabrijele Stopar. V času službovanja je 1974 napravila strokovni bibliotekarski izpit (naloga: Bibliografsko kazalo Zbornika teološke fakultete). Do konca leta 1975 je vpisala novih 7000 knjig (inv. štev. 20.645); ko pa je morala zapustiti knjižnico, je v začetku 1976 začasno prevzel tekoče delo podpisani profesor liturgike. V inventarni knjigi je zdaj (konec junija

1989) vpisanih 31.884 zvezkov. Razen tega je v knjižnici zdaj (po statističnem poročilu za 1988) še 6370 letnikov različnih revij.

Jeseni 1980 je začel občasno pomagati v knjižnici France Milavec, 1987 pa Slavko Kimovec, ki je 1988 dobil dekret za pomočnika v knjižnici. Od 1. septembra 1989 je dodeljena v pomoč za delo v knjižnici gospa Helena Rus.

Po dozidavi prizidka je 1972 dobila knjižnica čitalnico, kjer so bralcem na voljo tekoče številke revij, v upravni sobi je bila urejena zbirka priročnikov, nad kapelo pa novo skladišče revij s kovinskimi policami, ki jih je daroval nadškof in veliki kancler dr. Jožef Pogačnik. Tam sta zdaj tudi zbirki glasbenih in bibličnih del. V prvotnih dveh sobah knjižnice je ostalo skladišče knjig, za zdaj še v starih, nepriemernih lesenih policah.

Že nekaj časa velja naša knjižnica za centralno teološko knjižnico v Sloveniji, zato iz Centralnega kataloga v NUK za informacijo uporabnikov dobiva kopije kartotečnih listkov knjig verske vsebine, ki so na voljo v različnih slovenskih znanstvenih in strokovnih knjižnicah.

Razen tiskanega gradiva je v zadnjih letih zlasti ob izdajah latinskih cerkvenih očetov belgijske založbe Brepols (Corpus Christianorum) knjižnica dobila tudi zbirko mikrokartic. Do zdaj jih je že okrog 1100, na njih pa je z mikročitalcem dostopnih okrog 457.000 normalnih knjižnih strani različnih konkordanc, kar pomeni skoraj 10.000 navadnih ne drobnih knjig. Ista založba je v obliki kartotečnih listkov izdala katalog vseh posameznih del v latinski patrologiji (Migne), kar je tudi na voljo v naši knjižnici. Čez nekaj časa se bo pridružil še katalog grških besedil.

Novo dobo bo za knjižnico pomenila uvedba računalnika, kar bo moralo biti urejeno v bližnji prihodnosti, v kateri se odpira tudi prostorska ureditev, ko se bo knjižnica mogla razširiti v sosednjo stavbo, ki je bila doslej last Biotehnične fakultete.

Nabavljanje knjig in revij

Dokler je bila fakulteta državna ustanova, so iz proračuna pritekala tudi sredstva za novo knjižno gradivo, kot je bilo že omenjeno. Po letu 1952 so postale zelo pomemben vir dotoka knjig različne zapuščine umrlih profesorjev in drugih duhovnikov, redovnih hiš in bivšega Zavoda sv. Stanislava oziroma škofijske gimnazije v Št. Vidu. S sodelovanjem vodje škofijske knjižnice Janeza Oražma je bilo sporazumno dogovorjeno, da izmed zapuščinskih in podarjenih knjig najprej lahko izbira fakultetna knjižnica znanstvene teološke knjige.

Pred desetletji so veliko knjig poslali naši knjižnici iz škofijske knjižnice v Kölnu (Dom- und Diözesanbibliothek Köln), ker so v Ljubljano pošiljali sezname svojih dvojnic. Docent p. Roman Tominec je tudi pred desetletji poskrbel, da nam je katoliška uzniverza v Fribourgu v Švici podarila veliko sicer nam nedosegljivih knjig. V zadnjem času skrbi za dotok novitet iz tujine veliki kancler nadškof Alojzij Šuštar. Nekaj knjig dobimo v knjižnico tudi z zamenjavo za slovenske izdaje, ki jih pošiljamo v Tübingen in Regensburg, razmeroma malo pa jih kupimo prek ljubljanskih knjigarn.

Precejšen del revij prihaja v knjižnico kot zamenjava za Bogoslovni vestnik, Acta Ecclesiastica Sloveniae in Cerkev v sedanjem svetu, za nekatere pa skrbijo strokovni profesorji s svojimi osebnimi stiki. Tudi nekaj novih knjig pride po tej poti v knjižnico.

Uporabniki knjižnice

Knjižnica teološke fakultete je seveda najprej namenjena slušateljem in predavateljem fakultete, tako sedanjim kot nekdanjim, zato ni mogoče povedati, koliko je obiskovalcev in izposojevalcev iz te skupine, ker jih ne štejemo in nimamo posebej vpisanih.

V zadnjih letih pa se vedno bolj množijo zunanji uporabniki — laiki, profesorji in slušatelji različnih ljubljanskih visokih šol pa tudi drugi bralci, ki se zanimajo za versko literaturo. V posebni kartoteki zunanjih obiskovalcev imamo doslej vpisanih 445 oseb.

Ker naša čitalnica ni odprta ves dan in ne vse dni v tednu, je treba nekaj več knjig izposojati na dom (okrog 2000 vsako leto), s tem pa seveda raste tudi število izgubljenih knjig, ki jih je le deloma mogoče nadomestiti z novimi, kar je seveda bolečina za vsakega knjižničarja. Vsako leto pa zdaj narašča knjižnica za približno 1000 knjig in revij, upamo pa, da bo sčasom mogoče še skrajšati čas od nakupa (podaritve) knjige do njene uporabe.

France Planteu

Škofijska teološka knjižnica, Maribor (ŠTK)

ŠTK se je razvijala skozi 760 let od ustanovitve lavantinske škofije do danes. O njej sicer ne najdemo veliko zapisanega, čeprav imamo v njenem bogatem fondu dovolj dokazov za njeno nenehno rast. Slovenski in s tem tudi teološki fond je v drugi svetovni vojski pretrpel hude izgube. Šele ko bo celoten knjižni fond preseljen v nove prostore in bo ustrezno obdelan, bo razvidno, kaj vse obsega. Stari fond je še shranjen v prostorih Škofijskega arhiva na Glavnem trgu, kjer je nekoč dolga leta knjižnica skupaj z bogoslovjem delovala. Le tu in tam najdemo o knjižnici nekaj člankov, katerih avtorji so škof M. Napotnik, Fr. Kovačič in Melita Pivec-Stele; M. Kos in Fr. Stele sta opisala rokopise, Gspan—Badalič pa inkunabule. Okoli 35.000 knjig je še v Škofijskem arhivu, medtem ko je v novi knjižnici (do 8. decembra 1989) inventariziranih že 26.527 knjižnih enot. Knjižno gradivo sestavljajo večinoma nanovo pridobljene knjige z nakupom doma in v tujini ter s pomočjo številnih darov prijateljev in dobrotnikov doma in po svetu. Tudi profesorji Teološke fakultete (oddelek v Mariboru) vsako leto podarijo knjižnici precej knjig. V knjižnico je prihajalo veliko knjig iz zapuščin umrlih duhovnikov.

Bralcem je na voljo okoli 180 naslovov tekočih periodik. V časopisni čitalnici se hrani 275 naslovov časnikov in časopisov zadnjih desetih let, v glavnem skla-dišču pa je ves stari fond (636 naslovov). Knjižnica načrtno zbira avdiovizualno gradivo in ga izposoja uporabljenikom.

Od marca 1988 je bilo v vzajemni katalog preko računalnika vnesenih 5.300 vnosov. Sproti nastaja s pomočjo računalnika tudi listkovni katalog. Obdelan je novejši fond s področij leksikalij, filozofije, psihologije, etike, naravne teologije, biblicistike in del dogmatike.

V dveh letih se je v knjižnico vpisalo 254 bralcev: študentov teologije, profesorjev TF, duhovnikov in drugih bralcev, predvsem študentov mariborske univerze in srednješolcev.

Iz kronologije prenove knjižnice:

26. avgusta 1986 je bila v NUK v Ljubljani ustanovna seja Škofijske teološke knjižnice Maribor po prenovi. Že takoj se je vključila v enoten sistem slovenskih knjižnic. V povezavi z UK Maribor in RCUM se je začela kompjuterizacija. 27. avgusta 1986 je prišlo do prvega stika med ŠTK in UKM.

1. septembra 1986 se na 2. seji knjižnica s statutom poimenuje Škofijska teološka knjižnica Maribor, pri TF je ustanovljen upravni odbor ŠTKM.

10. septembra 1986 pogovor z RCUM o priključitvi na računalniški sistem.

29. marca 1987 blagoslovitev nove Škofijske avle s ŠTK in uradno odprtje knjižnice. V tem času se prične že poskusno vlaganje gradiva v računalnik in od marca 1988 po kadrovski okrepitvi redno delo z računalnikom.

V ŠTK sta redno zaposlena 1 bibliotekar in 1 knjižničar, za administrativno delo pri obdelavi fonda in urejanju polic pa skrbita še 2 honorarna delavca.

Bogdan Dolenc

Bogoslovni vestnik

Leta 1921, dve leti po ustnovitvi, je začela Teološka fakulteta izdajati znanstveno revijo Bogoslovni vestnik (BV). Tako so jo poimenovali na predlog Franca Grivca po zgledu znanstvenega glasila Moskovske bogoslovne akademije Bogoslovskij vestnik. Grivec je hotel s tem podčrtati posebno poslanstvo nove teološke revije, ki naj bi gradila most med vzhodnim in zahodnim krščanstvom. Prvi uredniški odbor je to poslanstvo nakazal tako, da je dal na prvih straneh revije natisniti Grivčevo razpravo o pravovernosti sv. Cirila in Metoda.

Kot izdajatelj BV se vsa leta med obema vojnama omenja Bogoslovna akademija. Predsedoval ji je F. Grivec, njeno jedro pa so sestavljali profesorji TF. Ustanovili so jo kot odsek Leonove družbe v Ljubljani leta 1920 z namenom, da bi gojila bogoslovno znanost, BV pa naj bi prispeval k ustvarjanju samostojne teološke literature. Na ovitku prve številke (1920/21) je prvi urednik, patrolog Franc Ks. Lukman takole označil poslanstvo revije: »Bogoslovni vestnik bo gojil bogoslovno znanost..., ne bo pa zanemarjal dušnopastirske prakse.« Zato vabi tudi dušne pastirje, da »pošiljajo kratke prispevke, zlasti pa vprašanja, težavnejše moralne, cerkvenopravne, liturgične primere«.

V štirih številkah na leto je BV prinašal naslednje skupine prispevkov: Razprave (Dissertationes), Prispevki za dušno pastirstvo (Symbolae Theol. practicae), Razgled po krščanskem svetu (Orbis christiani memorabilia), Slovestvo (Litteratura: Pregledi, Ocene in Poročila) ter Beležke (Analecta). Znanstvene razprave so bile opremljene z obširnejšimi povzetki v latinščini.

Ob koncu prvega letnika uredništvo ugotavlja »častno število naročnikov«. Tudi lepo število hrvatskih duhovnikov je naročilo revijo, zato obljublja, da bo zanaprej BV objavljati tudi spise hrvatskih teologov. Omenjeno je, da so revijo pozdravili tudi v tujini, zlasti v francoskih teoloških krogih. Uredništvo je prejemale že od vsega začetka v oceno veliko knjig domačih in tujih založb in je te ocene redno objavljalo. Morda ni odveč omeniti, da so se z naročnino krili zgolj stroški za tisk in razpošiljanje, honorarjem pa so se vsi profesorji odpovedali.

Z osmim letnikom (1928) so prispevke deloma na novo razporedili in sicer v: Razprave (Dissertationes), Praktični del (Pars practica), Slovestvo (Litteratura) ter Razno (Miscellanea). Glavni sodelavci revije med vojnoma so bili profesorji TF (v oklepaju navajam število objavljenih razprav): Franc Grivec (24), Alojzij Odar (18),

Franc Ks. Lukman (15), Andrej Snoj (12), Josip Turk (10), Janez Fabijan (9), Lambert Ehrlich (8), Gregorij Rožman (7), France Ušeničnik (6). V praktični del je največ pisal pastoralist F. Ušeničnik, drugi zgoraj naštet, poleg njih pa še: Vinko Močnik, Ciril Potočnik in Josip Ujčić.

Uredniško delo je do leta 1935 opravljal F. Lukman sam. Odtlej se kot urednik poleg njega omenja Alojzij Odar. Od 1941 do 1944 je BV izhajal le enkrat letno v obsežnejšem zvezku, ki je vključeval vse štiri številke. Nato je bilo izhajanje pretrgano vse do 1965.

V 2. svetovni vojni je TF mnogo trpela. Leta 1945 je odšlo več profesorjev, med njimi tudi urednik, kanonist A. Odar. Delo fakultete je znova oživel že v zimskem semestru 1945/46, a z maloštevilnimi slušatelji in predavatelji. Kot opora za njihovo znanstveno delo je leta 1950 začel pod uredništvom prof. F. Grivca izhajati Zbornik Teološke fakultete v nekaj tipkanih izvodih. Kljub vztrajnemu prizadevanju namreč fakulteta ni mogla dobiti papirja, da bi Zbornik izhajal tiskan. Izšlo je deset letnikov (1951—1960) s teološkimi razpravami in knjižnimi poročili. Zvezki so izhajali v obsegu od 190 do 260 tipkanih strani in so predstavljali skoraj edino bero znanstvenih publikacij, ki so »izšle« pod imenom TF v prvih dvajsetih letih po vojni. Vzporedno z njimi je od 1949 leta dalje pod vodstvom Stanka Cajnkarija izhajala revija Nova pot s pretežno teološko vsebino. Prvi tiskani Zbornik razprav TF je izšel l. 1962 ob praznovanju 500-letnice Ljubljanske škofije in ob začetku 2. vatikanskega koncila. V njem so priobčili svoje članke skoraj vsi profesorji.

Glasiło TF je znova oživel leta 1965 pod uredniško odgovornostjo Stanka Cajnkarija. Njegov predhodnik, dolgoletni urednik (24 letnikov!) Franc Ks. Lukman je umrl leta 1958. V začetku je BV (anonimno) urejal Franc Perko, nato pa Marijan Smolik.

Okvirna zamisel revije je ostala zvesta predvojni tradiciji. Prinaša razprave, preglede, poročila, knjižne ocene in zapiske. Izhaja prav tako v štirih, nekaj let v dveh dvojnih številkah in celo v enem samem zvezku.

Tedanji veliki kancler TF, ljubljanski nadškof dr. Jožef Pogačnik je v uvodni besedi pozdravil obnovljeni BV in poudaril njeno vlogo, »da premosti pomanjkljivo poučenost naše duhovščine o novih spoznanjih in dognanjih teologije«. Koncil, ki je šel h koncu, je odprl prostrana nova obzorja teološkega raziskovanja. V sprejetih konstitucijah in dekretih je nakopičenega veliko teološkega gradiva, kar bo dalo teologiji v naslednjih desetletjih nov polet. V skladu z namenom TF, ki goji tudi poljudno znanost, naj ohrani po želji nadškofa Pogačnika tudi BV pastoralni značaj, »naj bo vodnik praktičnemu dušnemu pastirju« (prim. BV 25/1965/3). Že naslednje leto (1967) pa je zagledala luč sveta revija Cerkev v sedanjem svetu, ki se je začela posvečati pastoralnim vprašanjem in je s tem prevzela del prvotnega poslanstva BV.

Obnovljeni BV daje profesorjem TF priložnost za tiskanje razprav, s katerimi stopajo tudi pred mednarodno javnost, saj to revijo zamenjujemo z mnogimi teološkimi ustanovami po svetu. V letniku 1966 je naštetih že 17 revij (14 iz tujine), s katerimi poteka redna zamenjava. Povzetke in naslove razprav sprva še vedno objavlja v latinščini (eventualno v francoščini) kot med vojnami. Praksa se potem občasno spreminja, tako da se v letih 1971—1982 objavljajo v slovenščini in nemščini (prvi dve leti tudi v francoščini), od leta 1983 dalje pa dosledno v slovenščini in angleščini. Prevajalsko delo zadnjih pet let strokovno opravlja prof. Vera Lamut.

Leta 1969 je izšla slavnostna številka BV ob zlatem jubileju TF s pregledom njenega polstoletnega dela. Naslednje leto je objavljen spored te proslave in

predavanja na teološkem tečaju ob stoletnici I. vatikanskega koncila (1869/70). Od leta 1974 do 1981 je BV urejal Franc Rode kot glavni in odgovorni urednik skupaj z uredniškim odborom. Leta 1975 je revija začela izhajati v prenovljeni opremi, z barvnimi platnicami, v drugačnem tisku in notranji obliki. Lektorstvo in korektorstvo delo so takrat poverili prof. Avguštinu Pirnatu, ki ga odtlej — že petnajsto leto — izredno požrtvovalno, vestno in strokovno opravlja.

Isto leto so začeli v BV objavljati uradne ali poluradne cerkvene dokumente, ki bi bili drugače slovenskemu bralcu težko dosegljivi, in s tem popestrili vsebino revije. Ena od števil prinaša redno letno poročilo o življenju TF: o vpisu, spremembah v profesorskem zboru, o praznovanju fakultetnega zavetnika sv. Tomaža Akvinskega, o podelitvi akademskih stopenj in nagrad ter o teološkem tečaju za duhovnike v Ljubljani in Mariboru.

V zadnjih letih je izšlo več tematskih ali slavnostnih števil BV:

Številka 4 (1977) je posvečena biblicistu prof. dr. Jakobu Aleksiču ob njegovi 80-letnici. Prinaša predvsem biblične razprave.

Številka 2 (1981) nosi posvetilo filozofu prof. dr. Janezu Janžekoviču ob 80-letnem jubileju.

Številka 1 (1984) prinaša prispevke na simpoziju o Martinu Lutru ob 400-letnici njegove smrti.

Številka 2 (1985) objavlja predavanja simpozija ob 1100-letnici smrti sv. Metoda. Tema simpozija je bila: Srečanje solunskih bratov sv. Cirila in Metoda s Slovenci.

Številko 2 (1986) posveča uredništvo filozofu, teologu in psihologu prof. dr. Antonu Trstenjaku ob njegovi 80-letnici.

Številka 3 (1986) objavlja predavanja na simpoziju TF ter Inštituta za zgodovino Cerkve ob 400-letnici Trubarjeve smrti.

Številko 1 (1988) izpolnjujejo predavanja s simpozija, ki ga je TF priredila ob 70-letnici smrti dr. Janeza Evangelista Kreka (1865—1917).

Številki 2 in 3 (1988) sta posvečeni mariološkim temam ob Marijinem letu 1986/87.

Vsako leto je tematska vsaj ena številka, ki prinaša predavanja na povelikonočnem teološkem tečaju za pastoralne delavce.

Od 1981 do 1988 je uredniško delo opravljal Anton Stres, od leta 1989 dalje pa pisec teh vrstic.

Likovno opremo so oskrbovali Tone Seifert (1975), inž. arh. France Kvaternik (1976—1977), od 1983 dalje pa Tone Štrus.

Omenimo še tiskarne, ki so skozi 49 letnikov BV opravljali nedvomno zahtevno delo: Jugoslovanska tiskarna (1920 do 1941) oziroma ista, preimenovana v Ljudsko tiskarno (1941 do 1944), Tiskarna »Jože Moškrič« (1965 do 1974), Tiskarna »Ljubljana« (1975 do 1977), ČGP Delo (1978 do 1985), Tiskarna »Družina« (od 1986 dalje).

Drago Ocvirk

Velikonočni teološki tečaj

Povojne razmere so bile vse prej kot ugodne za teološko izobraževanje, še zlasti za postdiplomski študij. Objavljati ni bilo mogoče zaradi kroničnega »pomanjkanja papirja« za tovrstno literaturo, tuja literatura je bila iz številnih razlogov nedostopna. Ves ta čas, ki je trajal več kot desetletje, se je čutila pereča potreba po nadaljnjem teološkem izobraževanju za duhovnike.

Kakor hitro so bili ustvarjeni pogoji za tovrstno delo, je teološka fakulteta pripravila teološki tečaj. Natančen popis teoloških tečajev, predavanja in tem do 1982 je sestavil Rafko Lešnik (v BV 1982/4, 523—529). Prvi je bil 1961 in je obravnaval Sveto pismo in njegovo vlogo v življenju Cerkev in kristjanov. Naslednji je bil 1966 in je podrobno predstavil koncilski Odlok o službi in življenju duhovnikov. Ta dva tečaja sta začetno tipanje in iskanje ustrezne oblike za postdiplomski teološki študij, ki naj bi bil tako informativen kakor tudi formativen. V tistem času so se namreč že začele kazati potrebe, ki so se do danes le še stopnjevale. Po eni strani se je namreč teološko razmišljanje na pobudo koncila močno pospešilo in je bilo treba o novih spoznanjih informirati duhovnike, po drugi strani pa smo živeli in še živimo v specifičnih okoliščinah, ki zahtevajo lastno teološko razmišljanje, in je bilo treba duhovnike za to tudi usposobiti.

Teološki tečaji, kakor jih poznamo danes, so se začeli 1967. Od vsega začetka so izbirali teme, ki so bile ali aktualne ali pa so bila nova spoznanja v primerjavi s starimi tolikšna, da jih je bilo potrebno nanovo obdelati. Do 1979 so bili tečaji posvečeni različnim teološkim temam v okviru iste teološke discipline. Skušnje pa so pokazale, da je bolje obravnavati eno samo temo iz več zornih kotov. Zato se je začela uveljavljati interdisciplinarnost in ta usmerjenost se je krepila vse do danes. Počasi se je širil tudi krog predavateljev, tako da je interdisciplinarnost prestopila meje teoloških disciplin in so se jim poleg filozofije pridružile tudi različne vede o človeku.

Iz spodaj navedenih tem je mogoče razbrati duha teh tečajev. Posameznih predavanj in predavateljev ne navajamo, da ne bi po nepotrebnem množili število strani, saj naštevajo predavatelji v svoji bibliografiji, poleg tega pa so v glavnem

objavljena v eni od številk Bogoslovnega vestnika, ki je vsako leto posvečena tečaju. Os teološkega tečaja so glavna predavanja, ki so dopolnjena s koreferati. Do 1974 je tečaj potekal le v Ljubljani, od tega leta dalje pa tudi v Mariboru (razen 1976 in 1977).

Teme tečaja:

- 1967: Prva poglavja Svetega pisma. *Mysterium Paschale*.
- 1968: Problemi sodobnega verovanja in ateizma.
- 1969: Novejša dognanja iz bibličnih ved.
- 1970: Novosti iz fundamentalne teologije.
- 1971: Nekatera dogmatična vprašanja.
- 1972: Nekatera dogmatična vprašanja.
- 1973: Moralni problemi.
- 1974: Cerkevno pravo.
- 1975: Pastoralna.
- 1976: Teološko pastoralni vidik sodobnega ekumenizma.
- 1977: Liturgija.
- 1978: Biblične teme.
- 1979: Interdisciplinarne teme o človekovi naravi.
- 1980: Razodetje.
- 1981: Nekatera sodobna vprašanja s področja zgodovine Cerkve, pomembna pri oznanjevanju in katehezi.
- 1982: Pastoralni značaj novega zakonika cerkvenega prava.
- 1983: Kristološka vprašanja.
- 1984: Biblične teme ob 400-letnici Dalmatinove biblije.
- 1985: Cerkev v dialogu danes.
- 1986: Zakonska zveza.
- 1987: O laikih.
- 1988: Marija v življenju Cerkve in naroda.
- 1989: Človekove pravice.
- 1990: Katoliški socialni nauk (v načrtu).

France Milavec

Slovenska bogoslovna enciklopedija

Zgodovino prizadevanj za Slovensko bogoslovno enciklopedijo (SBE) in svojo zamisel o njej je ob dvajsetletnici smrti dr. F. Ks. Lukmana objavil Marijan Breclj, bibliotekar, slavist in vsestranski kulturni delavec, v BV 39 (1979) 86—95 pod psevdonimom Severin Res. Iz njegovega zapisa povzemamo:

Profesor Lukman se v zapisu iz leta 1953 (najprej izšel v tipkopisnem zborniku teološke fakultete 3 (1963) kot ploden teološki pisatelj, predvsem pa kot dolgoletni sodelavec in tudi urednik Slovenskega biografskega leksikona (SBL) zavzema za to, naj bi »slovenski duhovniki vsaj čez nekaj let dobili v roke bogoslovno enciklopedično delo, ki bi, četudi le za silo, izpolnilo praznino, ki je nastala, ko ni ne domače bogoslovne knjige, niti niso dosegljive bogoslovne revije in knjige v drugih jezikih«. Delo naj ne bi bilo preobširno, kvečjemu tri knjige po 800 strani ali bi se morda dalo skržiti na dve knjigi po okroglo 1000 strani.

Lukman je bil pregledal Buchbergerjev Lexikon für Theologie und Kirche (LThK) in vrsto dobrih učbenikov raznih teoloških disciplin ter si iz njih izpisal gesla, ki so se mu zdela primerna za njegov koncept Slovenske bogoslovne enciklopedije. Gesla je pisal na pole, obljublja pa, da bodo v šolskem letu 1953/54 že na lističih na vpogled profesorjem teološke fakultete, da bi jih lahko pregledovali in dostavljali manjkajoča gesla, ali pa predlagali, kaj bi se lahko opustilo.

Profesor A. Strle je v BV 29 (1969) 415—416 prevzel Lukmanov članek iz tipkopisnega Zbornika in dodal svoj, skoraj enako dolg pripis pod črto. Najprej ugotavlja, da se je bodisi že za Lukmanovega življenja bodisi po njegovi smrti stvar nekoliko premaknila. Zastopniki posameznih strok so gesla nekoliko dopolnili, bila so prepisana v zvezek (tipkopis, 115 str.), ki obsega kakih 4500 gesel, od teh jih je že pokojni Lukman kakih 100 obdelal sam.

Strle nadalje ugotavlja, da je delo še vedno potrebno, in izraža željo, da bi ga bilo treba čimprej uresničiti. Razširja Lukmanove argumente, zakaj bi Slovenci morali dobiti tako enciklopedijo; ponovno ugotavlja, da bi bilo uresničenje »mogoče samo v primeru zares velike požrtvovalnosti predvsem mlajših moči.« Potem pa se na koncu spominja nekih Lukmanovih izjav, kako naj bi profesorji teološke fakultete izdali v bolj poljudni obliki napisano celotno teologijo v vseh njenih vejah, ter da je imel Lukman o tem »že zelo konkretne zamisli«. Strle meni, da bi »ob 50-letnem jubileju (1969) naše fakultete bilo bolj kakor na vse zunanje pro-

slavljanje njenih začetkov treba obrniti pozornost na stvari, ki so bile že zamišljene, a ne izpolnjene, ki pa jih bomo morali vsi skupno izpolniti, če hočemo izvršiti svojo osnovno dolžnost v odnosu do Cerkve in prav zato tudi do svojega naroda».

Deset let po Strletovem zapisu v BV (profesorjev čas in moči je zajel II. vati-kanski koncil) razširi M. Breclj zamisel o SBE. Predlaga 6 knjig po kakih 720 strani ali skupno na približno 4500 straneh blizu 17.000 gesel s podgesli, s številnimi ilustracijami, preglednicami, zemljevidi v bogati grafični opremi, vsakih nekaj let pa naj bi izšel tudi dodatni zvezek z dodatki in dopolnili.

Gesla bi morala zajemati pojme iz vseh ved, ki obravnavajo ali se tičejo teolo-gije in Cerkve. Za orientacijo naj sledijo vsaj naslednja področja: apologetika, ar-heologija, biografije, dogmatika, filozofija, geografija, hagiografije, herezije, him-nologija, katehetika, cerkvena zgodovina, cerkvena glasba, cerkvena umetnost, cerkveno pravo, zgodovina redov in samostanov, literarna zgodovina, liturgika, medicinsko-pastoralna vprašanja, misijologija, moralna teologija, mistika in askeza, pedagogika, pastoralna teologija in homiletika, patrologija, prirodne in uporabne vede, sholastika in srednjeveška teologija, sekte, verski in protiverski tokovi, karitativna dejavnost, tisk, veroslovje, zakramenti, zgodovina nekrščan-skih verstev, univerze in akademije itd. itd.

V posameznih geslih bi bili tako prikazani papeži in protipapeži, pomemb-nejši kardinali in škofje, ustanovitelji redov, znani teologi, cerkveni učitelji; svet-niki, blaženi; svetni vladarji, ki so vplivali na potek cerkvenih razmer (preganjanja, mučenci); svetopisemske osebnosti in kraji, povezani z zgodovino odrešenja; vsi pojmi iz teoloških ved; cerkvena področja po svetu; redovne družbe, samostani; velika verska gibanja; velika svetovna verstva, tajna društva (prostožidarji, itd.); verske združbe in združenja, kongresi, slavlja; bogoslužni predmeti, prostori, oprema, knjige, paramenti, itd.; papeški in drugi uradni dokumenti; teksti iz cerk-vene liturgije; ki so posebno pomembni ali znani, himne, antifone, itd.; semeniš-ča, božja pota, romanja, romarska svetišča; cerkveni arhivi, knjižnice, radijske in televizijske postaje, dokumentacijski centri, itd.

Poleg vesoljnosti pa mora SBE biti tudi verodostojni in točni informator vsega slovenskega, kar je v zvezi s Cerkvijo in verovanjem. Zato bo morala SBE sprego-voriti dovolj podrobno o zgodovini Cerkve na slovenskem etničnem ozemlju, ne-kdanjem in sedanjem; o dolgi vrsti duhovniških in redovniških osebnosti, ki so se kakorkoli odlikovale v različnih dejavnostih. Prikazati bo morala SBE strukturo Cerkve na Slovenskem, metropolijo, škofije, župnije in sakralne objekte, sloven-ski verski tisk, cerkveno glasbo... Pregledati bo treba pobude, ki jih je religiozno življenje Slovencev vneslo v literaturo, umetnost, kulturo sploh.

Lukman je končal z geslom: Fortes Deus adiuvat, Breclj navdušujoče in pri-zadeto napisani članek sklene: In Bog nam tokrat res pomagaj!

In odziv? V Lukmanovem geslovniku je shranjena razmnoženina z naslovom Problemi v zvezi s Slovensko bogoslovno enciklopedijo (očitno zapisnik fakultet-ne seje iz leta 1981) v 12 točkah. Kar naprej se ponavljajo znani izrazi »treba bi bilo«, »moralo bi«, vendar po odhodu dr. A. Nadraha s fakultete zaradi obveznosti v Stični fakulteta ni več izvolila novega pospeševalca za delo pri SBE.

V zadnjem desetletju je izšla na Slovenskem vrsta razprav, monografij, leksi-konov s področij, ki se tičejo SBE. Ljubljanski in mariborski profesorji teološke fakultete pridno sodelujejo pri različnih enciklopedijah in leksikonih v Sloveniji in Jugoslaviji, vodja knjižnice v Ljubljani,

Kdaj pa se bo uresničila Lukmanova, Strletova, Brecljeva in še zamisel koga drugega? Vsekakor sedanji trenutek kliče po uresničenju načrtov.

Karmen Ocepek — Julka Nežič

Teološko—pastoralni tečaj

V LJUBLJANSKI IN KOPRSKI ŠKOFIJI

Za vzgojo katehistinj in katehistov je bil jeseni 1964. leta ustanovljen dveletni Redni katehetski tečaj v Ljubljani. Tečaj je bil v začetku škofijska ustanova, čeprav je bil v sklopu Teološke fakultete. Tedanji nadškof dr. Jožef Pogačnik se je zavzemal zanj in 12. novembra 1968 potrdil prvi uradni dokument z naslovo »Katehistinje ljubljanske nadškofije«. Dokument je predstavil predvsem naloge vodstva rednega in dopisnega katehetskega tečaja, pogoje za sprejem v katehetski tečaj in možnosti udejstvovanja katehistinj.

Tečaj je bil ustanovljen v času, ko je bil dekan teološke fakultete Vilko Fajdiga. Prvi predstojnik in vodja katehetskega tečaja je bil prof. Valter Dermota. Službo predstojnika rednega in pozneje tudi dopisnega tečaja je opravljal do leta 1986. Vodil je organizacijo tečaja v soglasju z nadškofom, skrbel za stalno povezanost s Teološko fakulteto in določal odgovorne redne predavatelje.

Prof. Dermota je iskal osebo, ki bi vodila katehetski tečaj, skrbela za celotno organizacijo tečaja in učne pripomočke ter urejala vse tajniško delo. Najprej je prosil sestre Hčere Marije Pomočnice. Ker niso mogle sprejeti te službe, se je obrnil na sestre uršulinke. Sprejele so to dolžnost. Prva voditeljica tečaja je bila s. Bernardeta Ogrizek.

Razpis rednega katehetskega tečaja je bil z veseljem sprejet. Takoj se je prijavilo 31 oseb: 17 redovnic iz različnih družb in 14 laičskih oseb. Predavanja so imeli trikrat na teden v popoldanskih urah na Teološki fakulteti. Predavali so profesorji Teološke fakultete.

Predavanja so obsegala skoraj vse teološke predmete, seveda v nekoliko skrajšani obliki: dogmatiko, Sveto pismo stare in nove zaveze, cerkveno zgodovino, zgodovino filozofije, katehetiko, moralko, nauk o Cerkvi, liturgiko, pastoralko, metodiko, apologetiko, slovensko cerkveno umetnost, vsak kandidat je tudi opravil nastop pri veroučni uri.

S šolskim letom 1873/74 se je doslej dveletni redni katehetski tečaj preoblikoval v triletnega. Sprejel je še nekaj novih predmetov in sicer: splošno in razvojno psihologijo, pedagogiko in sociologijo; Sveto pismo je bilo odslej 4 semestre. Hkrati s to spremembo so poskušali uvesti tudi študij neobveznih predmetov —

tujih jezikov (nemščino, francoščino in angleščino) in pri cerkveni glasbi tudi nekaj igranja harmonija. Ostalo je le igranje harmonija, vendar ne dolgo časa; poskus učenja tujih jezikov pa ni uspel.

Kmalu so se začeli zanimati za tečaj tudi ljudje, ki so bili v službah, zlasti tisti, ki so imeli izmenično službo, in pa tisti, ki niso živeli v Ljubljani. Prosili so za takšno obliko tečaja, ki bi ustrezala njihovim možnostim. Zato se je jeseni 1966 začel triletni Dopisni katehetski tečaj, ki je bil pravtako škofijska ustanova. Nadškof dr. Jožef Pogačnik je spodbujal k resnemu delu in dajal konkretna navodila kandidatom in izpraševalcem. Svetovalka pri dopisnem tečaju s. Ireneja Rabič je poleg organizacije tečaja, priprave programa in učnih pripomočkov spremljala tudi priprave pismenih nalog in izpraševanje ter vodila praktične vaje slušateljev.

Na tem tečaju so obravnavali tele predmete: uvod v katehetsko-pastoralno delo, Sveto pismo stare in nove zaveze, liturgiko, katehetiko (Jungmann), nauk o Cerkvi, dogmatiko, psihologijo, moralko, cerkveno zgodovino, cerkveno glasbo, vse osnovnošolske veroučne učbenike in praktičen nastop pri veroučni uri. Pozneje so dodali še katehetske metode, pastoralko in duhovnost.

Kraj zbiranja slušateljev tega tečaja je bil v skromnih prostorih uršulinskega samostana vse do leta 1972, nato je dobil prostor na Teološki fakulteti.

Zanimanje za dopisni tečaj je bilo v začetku precej veliko. Od 1966 do 1972 je bilo vpisanih 81 oseb. Vendar jih je diplomiralo le 34. V letu 1972 je bil tečaj prekinjen, ker se ni nihče prijavil. Naslednje leto se je nadaljeval. Slušatelji so poleg pisnih nalog in ustnih izpitov imeli za vsak predmet tudi predavanja in sicer 3 ure.

Leta 1970 je prevzela celotno skrb za dopisni tečaj voditeljica rednega tečaja s. Jakobina Marin. Tedaj sta se redni in dopisni tečaj močneje povezala in skupaj nadaljevala pot ter se razvijala tako vsebinsko kakor tudi metodološko. Razloge za nadaljnji razvoj obeh tečajev so narekovali različni dejavniki, med drugimi tudi naslednji:

1. V določenih obdobjih rast, v drugih osip slušateljev.
2. V začetku je bilo nekaj let, zlasti pri rednem tečaju, več redovnic in manj laičkih oseb (večinoma samo ženske). Z upadanjem števila redovnih poklicev je bilo tudi manj slušateljic. Laiškim osebam pa oblika rednega tečaja pogosto ni bila dostopna.
3. Po letu 1975 je naraščalo zanimanje laikov za dopisni tečaj. Ti so želeli več vsebine, kot jo je doslej nudil dopisni tečaj.
4. V prvih letih je bila povprečna izobrazba končana osemletka in delno srednja šola. Po letu 1975 je povprečna izobrazba končana srednja šola, precej slušateljev pa je imelo fakultetno izobrazbo.
5. Tudi starostna lestvica se je spremenila. Za tečaj so se začeli zanimati mlajši, večinoma med 17. in 25. oziroma 30. letom starosti. Srednje starosti in starejših je bilo manj.
6. Razlog njihovega zanimanja za tečaj ni bilo več samo priprava za katehetsko službo. Mnogi so želeli obiskovati tečaj iz osebnega zanimanja, da bi poglobili svoje versko znanje. Vendar pa so kljub temu prosili, da bi smeli poslušati tudi predavanja pastoralno-katehetskih predmetov, ker so jih zanimala psihološka in pedagoška vprašanja. Drugi so se želeli usposobiti tudi za pastoralno delo v župniji, zlasti za katehezo.

V študijskem letu 1980/81 sta se redni in dopisni katehetski tečaj preimenovala v Tečaj za pastoralne delavce s katehetsko specializacijo. Vsebina in oblika obeh tečajev je ostala ista.

Najmočnejša sprememba v tečajih je bila leta 1982. Redni in dopisni tečaj sta bila že iz zgoraj navedenih razlogov združena v tečaj, ki se je preimenoval v Teološko—pastoralni tečaj (s katehetsko specializacijo). Teološka fakulteta je uradno sprejela ta tečaj pod svoje okrilje.

10. septembra 1982 je veliki kancler Teološke fakultete nadškof dr. Alojzij Šuštar potrdil Pravilnik teološko—pastoralnega tečaja.

Vodstvo tečaja sestavljajo predstojnik, ki je redno profesor Teološke fakultete in predstojnik katedre za oznanjevanje, ter voditelja v Ljubljani in Mariboru, ki sta jima v pomoč po dva svetovalca.

Hkrati z drugimi spremembami je bil izboljšán ter vsebinsko in metodološko predelan učni program tečaja, ki bolj ustreza njegovemu dejanskemu namenu. Tečaj je v prvi vrsti namenjen poglobljanju verskega znanja, usposabljanju za sodelovanje pri pastoralnem poslanstvu Cerkve in tudi pripravi za katehetsko službo. Obsega tele predmete:

a) osnovne teološke discipline: skrivnost bivanja v luči filozofije in razodetja, razodetje Boga v stari in novi zavezi, pojav religije in krščanska vera, človek odkriva v Kristusu skrivnost Boga in človeka, nauk o Cerkvi in ekumenska vprašanja, srečanje s Kristusom v zakramentih, kristjanovo osebno življenje in življenje v skupnosti, hoja za Kristusom, pastoralka v službi oznanjevanja, bogoslužje v življenju kristjana, splošen pregled cerkvene zgodovine, cerkveno pravo;

b) specialna predavanja katehetske smeri: psihološke osnove katehetskega dela, osnove katehetike (filozofske in teološke osnove vzgojno-katehetskega dela, osnovni pojmi in teme kateheze), osnovne metodologije in didaktika dela z otroki, verska vzgoja predšolskih otrok, verska vzgoja pri osnovnošolski katehezi, verska vzgoja mladostnikov, versko oblikovanje odraslih, pesem in glasba v katehezi, audiovizualna in druga sredstva v katehezi, osnove skupinskega dela in praktične vaje iz katehetike.

Predavanja so enkrat tedensko po štiri šolske ure. Po končanem triletnem študiju dobijo slušatelji diplomu teološko-pastoralnega tečaja.

V tečaju predavajo poleg profesorjev teološke fakultete tudi drugi usposobljeni duhovniki in katehistinje. Do leta 1980 so bila predavanja samo na Teološki fakulteti v Ljubljani. Nato so se postopoma uvajala predavanja tudi v večjih pastoralnih središčih: Postojna (1980/81 — bil je samo to študijsko leto), Nova Gorica (1981), Koper (1982), Novo mesto (1983) in Kranj (1984).

Katehetski oziroma teološko—pastoralni tečaj je v ljubljanski in koprski škofiji doslej uspešno končalo in prejelo diplomu približno 420 slušateljev. Veliko večje pa je število tristikih slušateljev, ki so poslušali predavanja in opravili tudi izpite iz posameznih predmetov.

V MARIBORSKI ŠKOFIJI

V avgustu 1964 je katehetski svet mariborske škofije pripravil v Mariboru prvi tečaj za katehetske sodelavce, ki je bil namenjen strokovnemu in duhovnemu izpopolnjevanju. Udeležilo se ga je kar 65 žensk in 3 moški. Na njem je dozorela misel, da bi začeli z rednim spopolnjevanjem katehistinj, ki so že delale ali so se šele vključevale v delo. Tako so jeseni začeli v Mariboru z neke vrste dopisnim tečajem, v katerega se je vpisalo tudi nekaj katehistinj iz ljubljanske škofije. Ker pa so vedno znova ugotavljali, da katehistinje potrebujejo poglobljeno splošno in strokovno znanje, je Škofijski pastoralni svet izdelal posebna navodila za študij in delo katehistinj, ki jih je škof M. Držečnik leta 1967 potrdil. Glede izobrazbe je

v Navodilih rečeno naslednje: »Temeljna izobrazba je redno srednješolska; v drugih primerih razsoja škofijstvo (ŠPS). Škofijski pastoralni svet bo skrbel, da bodo mlajše katehistinje, ki še nimajo srednješolske izobrazbe z dopolnilnim študijem dosegle zadostno splošno izobrazbo. Strokovni študij v obliki dopisnega tečaja obsega 4 semestre in en semester prakse. V tem času predelajo pripravnice učno snov iz naslednjih predmetnih skupin: uvod v pastoralne probleme, katehetika, pedagogika, psihologija, dogmatika, moralka, sveto pismo, cerkvena zgodovina, liturgika in cerkvena glasba, apologetika. Iz teh predmetov polagajo tudi izpite. Po vseh izpitih in zahtevani praksi dobi pripravnica diplomu in kanonično misijo. S tem postane katehisinja« (Sporočila 1967, XIII 105).

Predavatelji na tečaju so bili večinoma duhovniki. To se je spremenilo leta 1969, ko je začel v Mariboru delovati oddelek Teološke fakultete in je bilo v Mariboru dovolj profesorjev, da so lahko prevzeli predavanja tudi na katehetskem tečaju. Le-ta je postal leta 1969/70 reden, trajal pa je štiri leta. Predavanja so bila enkrat tedensko. Vanj so se vpisale skoraj vse katehistinje, ki so že prej končale dopisni tečaj in so katehizirale, pa tudi nekateri drugi. Po dostopnih podatkih (arhiv še ni urejen) naj bi se za tečaj prijavilo 59 kandidatov, od tega ga je končalo 33, v pastoralno delo pa se jih je vključilo 25.

S šolskim letom 1973/74 je bil tečaj prenesen iz Maribora v Celje, ker je bilo tam in v okolici zanj veliko zanimanja. V tečaj se je vpisalo 35 tečajnikov, končalo pa ga je 16; od tega se jih je 6 vključilo v pastoralno delo. Tečaj je bil trileten in so ga po treh letih, torej leta 1976/77, spet prenesli v Maribor.

Do leta 1982 je bil katehetski oziroma teološko—pastoralni tečaj za laike škofijska ustanova. Vanj se je od leta 1969/70 vpisalo 143 slušateljev(-ic), z diplomo pa ga je končalo 67. V katehetsko oziroma pastoralno delo se je vključilo 40 diplomantov.

Leta 1982 je Teološka fakulteta sprejela »mariborski« teološko pastoralni in »ljubljski« katehetski tečaj pod svoje okrilje. Izdlan je bil skupen predmetnik, ki je tudi danes v veljavi, veliki kancler pa je potrdil Pravilnik tečaja, ki je dobil ime: Teološko pastoralni tečaj (s katehetsko specializacijo). Po Pravilniku imamo v mariborski škofiji svoje vodstvo tečaja, ki skrbi za organizacijo in izvedbo tečaja.

Zaradi večjega zanimanja za teološko in katehetsko izobrazbo je vodstvo organiziralo Teološko—pastoralni tečaj (s katehetsko specializacijo) tudi v drugih krajih. Tako smo leta 1984/85 začeli tečaj v Celju in Murski Soboti, leta 1986/87 na Ravnah in leta 1987/88 na Ptuj. V času od 1982/83 do vključno 1988/89 je bilo v Mariboru vpisanih 55 slušateljev(-ic). V Celju se je od leta 1984/85 do 1988/89 vpisali 65 slušateljev(-ic), v Murski Soboti pa v istem času 50. Na Ravnah je bil tečaj samo tri leta, vpisanih pa je bilo 24 slušateljev, medtem ko se jih je na Ptuj vpisalo 35.

Leta 1988/89 smo v mariborski škofiji preoblikovali tečaj tako, da sta prvi dve leti posvečeni teološkim predmetom, tretje leto pa specializaciji. Zaradi potreb na terenu in želji slušateljev(-ic) bomo v prihodnje poleg katehetske specializacije uvedli tudi liturgično in biblično, morda še tudi kakšno drugo.

Mariborsko vodstvo tečaja razpravlja tudi o možnosti, da bi uvedli neke vrste dopisni teološki tečaj, kajti še vedno ga ne morejo (zaradi urnika v šoli ali delovnega časa) obiskovati vsi, ki bi ga želeli. Razmišljamo tudi o tem, da bi morda pripravili poseben teološko pastoralni tečaj za mlajše slušatelje (do 20 leta), ki bi obsegal za njih zanimive teološke teme, na njem pa bi bil poseben poudarek na temah v zvezi s krščanskim zakonom. Vsekakor tečaj ne sme biti nekaj statičnega, ampak ga moramo vedno znova dopolnjevati.

Orglarski tečaj

V LJUBLJANI

Orglarski tečaj (OT) pri Teološki fakulteti v Ljubljani nadaljuje tradicijo nekdanje Orglarske šole, ki jo je ustanovilo Cecilijino društvo leta 1878, prenehala pa je delovati med drugo svetovno vojno (leta 1943). Cilj OT je glasbeno strokovna in liturgična priprava organistov in zborovodij za liturgična opravila. Začetek Orglarskega tečaja v Ljubljani sega v leto 1971. Svoje mesto je dobil pod okriljem Teološke fakultete kot ena od njenih stranskih dejavnosti. Ime »tečaj« opravičuje njegova organizacijska oblika z razliko od »šole«, prav tako mu je ta neupadljiv naziv ob ustanovitvi dajal nekako »varovalno barvo«. Ureditev tečaja in njegovo delovanje se je z leti izoblikovalo v pravila, ki so zajeta v Pravilniku Orglarskega tečaja, sprejetem in potrjenem na seji rednega fakultetnega sveta Teološke fakultete v Ljubljani 30. junija 1982.

Pravilnik govori: 1. o namenu tečaja in njegovem vodstvu, 2. o predavateljih, 3. o slušateljih, 4. o študijskem redu, 5. o stopnjah študija, 6. o izpitih in 7. o gospodarskih vprašanih tečaja.

Študijski red OT predvideva: a) trajanje šolanja in čas pouka ter b) predmetnik. Šolanje je razdeljeno v tri faze: pripravnica, štiriletno šolanje za vse in diplomski dvoletni študij iz glavnih predmetov: orgle ali dirigiranje ali kompozicija. Pouk na OT se vrši od oktobra do konca maja. V juniju in septembru so izpiti. Teoretični del pouka je ob sobotah (proste sobote!), igranje na instrumentu pa med tednom oziroma v soboto za oddaljene učence. Za pouk na instrumentih so na voljo trije pianini v odličnem stanu (Yamaha, Petrof in Rönisch), dva klavirja in trojne nove, mehanične orgle: dva Hofbauerjeva instrumenta iz Göttingena ter orgle bratov Osredkar iz Ljubljane. Instrumenti so v učilnicah Alojzijevišča, kjer poteka tudi ves pouk tečaja. Vsi instrumenti so last Nadškofijskega ordinariata v Ljubljani.

Predmetnik na OT. Predmetnik je sestavljen iz teoretičnih in praktičnih glasbenih disciplin, ki v celoti sestavljajo temeljno znanje za vsakega glasbenika, najprej organista in zborovodjo; pomeni pa tudi predznanje za nadaljnji študij glasbe na kateri od visokih glasbenih šol.

Pripravnico obiskujejo tisti, ki nimajo še klavirske šole in glasbene teorije. V njej dobijo osnovno znanje klavirja in teorije. Nato se v štirih letih zvrstijo predmeti: orgle, solfeggio, vokalna tehnika, zborovsko petje, zborovodstvo, glasbena zgodovina, liturgika, harmonija, kontrapunkt, generalbas, glasbeno oblikoslovje in nauk o instrumentih z organografijo. Nekateri predmeti trajajo po eno leto (liturgika, nauk o instrumentih, oblikoslovje), nekateri dve leti (zgodovina glasbe, vokalna tehnika, harmonija, kontrapunkt, zborovodstvo, generalbas), tri leta (solfeggio) in štiri leta (zborovsko petje, orgle). Po tej stopnji, ki je obvezna za vse, se študij lahko nadaljuje v naslednjih smereh: orgle, kompozicija in dirigiranje. Oddelek za orgle je odprt, druga dva se trenutno ne prakticirata.

Osnovne značilnosti tečaja: Izhajajoč iz popolnoma drugačnih družbenopolitičnih razmer, ki posegajo in določajo oblike življenja današnjega človeka, hñakor ni mogoča predvojna organizacija cerkvenoglasbenega študija. Od začetka tečaja sem beležimo sicer številčno visoko udeležbo, vendar je odstotek teh, ki tečaj končajo, sorazmerno majhen (okrog 10 %). Vzrok za to je v dejstvu, da učenci študirajo glasbo ob svojem osnovnem študiju ali delu, kar je za marsikoga prezahtevno. Vpis učencev v prejšnjih letih (podatki veljajo za vpis ob začetku leta) je takle:

Študijsko leto	1971/72 — 60 učencev	1981/82 — 109 učencev
	1972/73 — 44 učencev	1982/83 — 105 učencev
	1973/74 — 59 učencev	1983/84 — 128 učencev
	1974/75 — 72 učencev	1984/85 — 147 učencev
	1975/76 — 76 učencev	1985/86 — 161 učencev
	1976/77 — 70 učencev	1986/87 — 161 učencev
	1977/78 — 73 učencev	1987/88 — 189 učencev
	1978/79 — 77 učencev	1988/89 — 195 učencev
	1979/80 — 74 učencev	1989/90 — 186 učencev
	1980/81 — 109 učencev	

Predavatelji

Druga točka Pravilnika govori o predavateljih OT-ja. Zahteve zanje so dvojne: usrezna kvalifikacija prav za tisto disciplino, ki naj jo poučuje, in pripravljenost za vestno in zavzeto delo. Naslednji podatki predstavljajo vse predavatelje, ki so poučevali na OT—ju vsaj dve leti: njihovo strokovno usposobljenost oziroma smer glasbene izobrazbe.

Čotar s. Boža, AG v Ljubljani, glasbena pedagogika in orgle; Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Graz, triletni orgelski kurz. Poučuje od leta 1976 klavir, orgle, vokalno tehniko, nekaj let solfeggio.

Feguš Maks, AG v Ljubljani, oddelek za kompozicijo. V letih 1972—75 je poučeval zgodovino glasbe, nauk o instrumentih in vokalno tehniko.

Kobal s. Cecilija, Institut za cerkveno glasbo v Zagrebu, AG v Ljubljani (oddelek orgle), Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Graz, triletni orgelski kurz. Poučuje orgle od leta 1972, nekaj let tudi solfeggio.

Kenda s. Rebeka, Pedagoška akademija v Ljubljani. Poučuje od leta 1987 klavir.

Krnel Leon, Orglarski tečaj v Ljubljani, Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Graz, triletni orgelski kurz. Poučuje orgle od leta 1987.

Lipovšek Pia je poučevala klavir od 1982 do 1985.

Misson Andrej, Orglarski tečaj v Ljubljani, AG v Ljubljani, poučuje od leta 1984 solfeggio in glasbeno oblikoslovje.

Nagode Tomaž, AG v Ljubljani, oddelek za orgle. Poučuje orgle od leta 1974.

Osredkar Janez, AG v Ljubljani, oddelek orgle in kompozicijo. Poučuje od leta 1971 orgle, harmonijo in kontrapunkt.

Smolik Marijan, profesor liturgike na TF, poučuje od leta 1971 liturgiko.

Škulj Edo, Pontificio Instituto di Musica Sacra v Rimu, doktorat. Poučuje zgodovino glasbe in nauk o instrumentih z organografijo; od leta 1975.

Šorl Polona, AG v Ljubljani, klavir, poučuje od leta 1986 glasbeno teorijo.

Špendov p. Vendelin je poučeval od začetka (1971) do leta 1973.

Šuštar Rezka, študentka Filozofske fakultete v Ljubljani, muzikologija. Poučuje klavir od leta 1988.

Tomanič Angela, AG v Ljubljani, oddelek orgle; Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Graz, triletni orgelski kurz. Poučuje od leta 1971 orgle.

Tozon Mirjam, konzervatorij v Ljubljani (pred vojno). Poučuje od leta 1975 klavir.

Trošt Jože, voditelj OT-ja od leta 1971 (na to mesto imenovan z dekretom, naj najde obliko pouka za organiste). Študij glasbe (licenca) na Pontificio Instituto di Musica Sacra v Rimu ter študij dirigiranja in kompozicije na Akademiji za glasbo (AG) v Ljubljani. Poučuje klavir, orgle, zborovodstvo, zbor, generalbas, solfeggio.

Vratanar Polona, AG v Ljubljani, poučuje glasbeno teorijo od 1986.

V MARIBORU

Za glasbeno življenje v mariborski škofiji je bila izrednega pomena Orglarska šola (OŠ) v Celju, ki jo je v letu 1899 ustanovil in skozi 40 let vodil organist v opatijski cerkvi Karel Bervar (1864—1956). Omenjeni organist in skladatelj je končal OŠ pri A. Foersterju v Ljubljani (1885). Leta 1895 je z odličnim uspehom končal enoletni glasbeni tečaj v Regensburgu. OŠ je dala Cerkvi na Slovenskem, pa tudi na Hrvaškem (Medjimurje in Zagorje) na stotine odličnih organistov in glasbenikov, ki so bili obenem tudi uradniki, saj so v Celju prejeli tudi tovrsto izobrazbo. V letu se je OŠ iz Celja preselila v Maribor, kjer jo je do vojne vihre (1941) vodil mariborski regens chori Janez Gašparič (1895—1949).

V več desetletnem povojnem obdobju je nastala v mariborski škofiji v cerkveno-glasbenem življenju velika vrzel, ki jo želi izpolniti OT v Mariboru; ustanovljen je bil na pobudo Škofijske komisije za liturgijo in glasbo ter z odobritvijo TF v Ljubljani v akademskem letu 1979/80. Doslej je OT končalo 34 slušateljev, saj mnogi na poti omagajo.

Zaradi velikih razdalj v naši škofiji poteka pouk tudi v drugih krajih (mariborske) škofije. Redna predavanja ob sobotah, pouk na orglah in pripravnica (klavir s teorijo) potekajo v Mariboru na OT (Koroška cesta 1 — predvojna Bogoslovna visoka šola), v kratkem pa se mislimo preseliti v novokupljeno hišo na Slomškovem trgu. Pripravnico imamo tudi v Celju, Ptuj, Ljutomeru, Slovenj Gradcu. Pouk orgel poteka tudi v Celju in Slovenj Gradcu. Pouk ob sobotah je razdeljen na štiri leta. V tem akademskem letu imamo 1., 3., ter 4. letnik. Na podiplomskem študiju iz orgel pri F. Križniku so v tem letu trije slušatelji. Službo voditelja OT opravlja Marjan Potočnik.

Na OT se je izmenjalo že več predavateljev. Na OT so predavali: Stanko Trobina (zgodovina glasbe), Jože Gregorc (zborovodstvo), Anton Breznik (Solfeggio), Justina Kovačič (klavir), Nevenka Gril (solfeggio, zgodovina glasbe), Maksimilijan

Feguš (harmonija, oblikoslovje, nauk o instrumentih, vokalna tehnika), Milko Bizjak (orgle), Marija Pepelnak (orgle, klavir, vokalna tehnika), Anton Petek (klavir, orgle), Emilija Kladnik (zgodovina glasbe), Marija Feguš (klavir), Emilija Palčec (klavir) ter Ivanka Kutnjak (orgle).

V akademskem letu 1989/90 predavajo: Stanko Lipovšek (liturgika), Filip Križnik (klavir, orgle, solfeggio, generalbas, oblikoslovje, nauk o inštrumentih), Lučka Fortek (klavir, harmonija, kontrapunkt), Lovro Čučko (vokalna tehnika), Jože Vagner (zgodovina glasbe), Zlata Prodan (klavir), Stanko Lilek (klavir, orgle) ter Marjan Potočnik (klavir, orgle, zborovodstvo). Letos je vpisanih 92 slušateljev, kar je nekoliko manj kakor prejšnja leta. Nekdanji predavatelj Anton Petek je namreč privatiziral okrog 20 naših slušateljev.

V NOVI GORICI

V jeseni 1985 so nekateri ljubitelji in delujoči na področju cerkvene glasbe na Goriškem dali pobudo, da bi začeli z vzgojo organistov in cerkvenih pevovodij. Vodila jih je želja, da bi obnovili delo, ki sta ga opravljala pred desetletji danes že pokojna E. Komel in L. Bratuž. Pobuda je padla na plodna tla tudi pri novogoriškem župniku Gašperju Rudolfu, ki je bil pripravljen dati na voljo prostore, ki jih je pridobil z izgradnjo nove cerkve in župnijskega doma. Najprej so razmišljali o samostojni orglarski šoli, kot je delovala v preteklosti, pozneje pa so ugotovili, da bi bilo bolje, če bi obstajali kot oddelek že dobro vpeljanega Orglarskega tečaja v Ljubljani. Zato so prevzeli statut in obveznosti, ki izhajajo iz njega.

Tako so začeli z delom šele v decembru 1985. Sprejeli so veliko število prijaviteljev (35). Dva profesorja sta poučevala teoretične predmete, trije pa orgle. Ker v novogoriški cerkvi še ni bilo orgel, je pouk na orglah potekal v treh bližnjih cerkvah: v Solkanu, na Kapeli in v Vrtojbi. Uvedena je bila tudi pripravnica. V drugem šolskem letu so pridobili še tri nove učne moči in v posebni sobi nove orgle za Orglarski tečaj, ki jih je izdelal Anton Jenko. V šolskem letu 1987/88 je ostal isti učni kader, pojavljale so se pa pogostne odsotnosti profesorjev zaradi njihovega poklicnega dela. V novem šolskem letu so zato iskali nove rešitve in dobili tri druge, ki so zlasti manj vezani na prevoz in delo poteka brez večjih motenj. Problem pa so postali prostori, saj je potrebnih več učilnic.

Predmetnik je usklajen z ljubljanskim. Prva leta so sicer uvajali drugačen vrstni red po razredih, zdaj pa prihaja do izenačenja z ljubljanskim.

<i>Vpis</i>	Študijsko leto 1985/86 — 35 učencev
	1986/87 — 45 učencev
	1987/88 — 43 učencev
	1988/89 — 48 učencev
	1989/90 — 51 učencev

Predavatelji

Bergant Hubert, profesor na Ag v Ljubljani; na tečaju od 1985

Kobal Lojze, OT, od 1986

Kobal s. Cecilija, AG, od 1988

Kuštrin Mojca, AG, od 1985

Mauri Štefan, AG, od 1985.

Mignozzi Ivan, AG, od 1985

Paljk Terezija, OT, od 1985

Rejc Dimitrij, AG, od 1986

Rektorji Univerze v Ljubljani

Josip Plemelj	1919—1920	Gorazd Kušej	1950—1952
Rihard Zupančič	1920—1921	Fran Zwitter	1952—1954
Gregor Krek	1921—1922	Anton Kuhelj	1954—1956
Aleš Ušeničnik	1922—1923	Božidar Lavrič	1956—1958
France Kidrič	1923—1924	Dolfe Vogeltnik	1958—1961
Karel Hinterlechner	1924—1925	Makso Šnuderl	1961—1964
Leonid Pitamic	1925—1926	Albert Struna	1964—1967
Franc Ksaver Lukman	1926—1927	Roman Modic	1967—1970
Rajko Nahtigal	1927—1928	Mirjan Gruden	1970—1973
Milan Vidmar	1928—1929	Janez Milčinski	1973—1976
Metod Dolenc	1929—1930	Ervin Prelog	1976—1978
Alfred Sešerko	1930—1932	Slavko Hodžar	1978—1981
Matija Slavič	1932—1934	Ivo Fabinc	1981—1985
Fran Ramovš	1934—1935	Ivan Kristan	1985—1987
Maks Samec	1935—1937	Polde Leskovar	1987 (†20. 10.)
Rado Kušej	1937—1939	Janez Peklenik	1987—1989
Matija Slavič	1939—1941	Boris Sket	1989—
Milko Kos	1941—1945		
Alojz Král	1945—1946		
Anton Melik	1946—1950		

* Rektorji — teologi so izpisani s polkrepkimi črkami.

Dekani Teološke fakultete v Ljubljani

Franc Ušeničnik	1919—1920	Franc Ks. Lukman	1943—1944
Aleš Ušeničnik	1920—1921	Andrej Snoj	1944—1945
Franc Grivec	1921—1922	Janez Fabijan	1945—1946
Josip Srebrnič	1922—1923	Janez Fabijan	1946—1947
Franc Ks. Lukman	1923—1924	Vinko Močnik	1947—1948
Matija Slavič	1924—1925	Anton Trstenjak	1948—1949
Lambert Ehrlich	1925—1926	Anton Trstenjak	1949—1950
Aleš Ušeničnik	1926—1927	Stanko Cajnkar	1950—1966
Franc Grivec	1927—1928	Anton Trstenjak	1966—1967
Josip Ujčič	1928—1929	Stanko Cajnkar	1967—1968
Franc Ks. Lukman	1929—1930	Vilko Fajdiga	1968—1970
Matija Slavič	1930—1931	Maks Miklavčič († 19. 7. 1971)	1970—1971
Lambert Ehrlich	1931—1932	(Marijan Smolik) prodekan	1971—1972
Aleš Ušeničnik	1932—1933	Marijan Smolik	1972—1974
Franc Grivec	1933—1934	Marijan Smolik	1974—1976
Josip Ujčič	1934—1935	Franc Perko	1976—1978
Franc Ks. Lukman	1935—1936	Štefan Steiner	1978—1980
Lambert Ehrlich	1936—1937	Štefan Steiner († 5. 7. 1981)	1980—1981
Matija Slavič	1937—1938	Franc Perko	1981—1983
Andrej Snoj	1938—1939	Franc Perko	1983—1984
Janez Fabijan	1939—1940	France Rozman	1984—1986
Josip Turk	1940—1941	Rafko Valenčič	1986—1988
Alojzij Odar	1941—1942	Rafko Valenčič	1988—1990
Franc Ks. Lukman	1942—1943		

Doktorji teologije

Promovirani na Teološki fakulteti v Ljubljani od leta 1970

Seznam doktorjev, ki so promovirali na Teološki fakulteti v Ljubljani od ustanovitve Univerze leta 1919 do 1962 je objavil Marijan Smolik v Zborniku razprav Teološke fakultete v Ljubljani, Ljubljana 1962, 381—383, za čas od 1952 do 1969 pa v Bogoslovnem vestniku 29 (1969) 396—400. Tu so objavljeni doktorji, promovirani po letu 1969. Poleg priimka in imena avtorja ter naslova disertacije je omenjena letnica obrambe oziroma promocije.

1970

VIVIAN Angelo, Struttura e teologia di Matteo I—II, Empoli 1970, I + 170; mentor dr. Jakob Aleksič; promocija 10. 10. 1970.

1971

MOČNIK Jožef, Zakonitost in nezakonitost otrok v Sloveniji po kanonskem in državnem pravu, Ljubljana 1970, 52; mentor dr. Stanko Ojnik; prom. 6. 3. 1971.

1973

KRAMBERGER FRANC, Osrednje teološke resnice v Slomškovem oznanjevanju. Božje otroštvo — središče Slomškove razlage verskega nauka in njegove teološko-antropološke miselnosti, Ljubljana 1971, 149;

mentor dr. Vekoslav Grmič; prom. 29. 1. 1973.

BARTELJ Ludvik, zadnji temelj realnega izkustvenega sveta je Bog, Ljubljana 1967; mentor dr. Anton Trstenjak; prom. 31. 1. 1973.

MARKEŠIČ Luka, Izgradnja Crkve prema Prvom pismu Korinčanima, Sarajevo 1972, XX+129; mentor dr. Franc Perko; prom. 29. 1. 1973.

1974

RAJHMAN Jože, Teološka podoba Trubarjeve Ene dolge predgovori, Maribor 1974, 231; mentor dr. Vekoslav Grmič; promocija 30. 9. 1974.

STRES Anton, Razvoj marksistične teorije religije v povojni Jugoslaviji, Ljubljana 1977, 182; mentor dr. Vekoslav Grmič; prom. 1. 10. 1974.

1976

ZELKO Ivan, Gospodarska in družbena struktura turniške prazupnije po letu 1381, Ljubljana — SAZU 1972, Razred VII/5, III + 381 — 473; Cerkevno zgodovinska vprašanja ob novih dognanjih o družbeni in kolonizacijski zgodovini turniške prazupnije, v: BV 1975, 453—480; mentor dr. Štefan Steiner; prom. 30. 1. 1976.

SMEJ Jožef, Pastoralna dejavnost Ivanocyjevega kroga, Maribor 1975, 169 + III, (delni natjs); mentor dr. Štefan Steiner; prom. 30. 1. 1976.

POJAVNIK Ivan, Človek na meji dveh vesolij. Nekateri vidiki iz teološke antropologije sv. Gregorija iz Nise, Ljubljana 1975, XV + 255; mentor dr. Anton Strle; prom. 30. 1. 1976.

1977

ZIRDUM Andrija, Filip Lastrić — Očevac 1700—1783, Zagreb 1982, 147; mentor dr. Metod Benedik; obramba 18. 11. 1977.

1978

VALJAN Velimir, Moralni zakon situacije u pespektivama drugog Vatikanskog koncila, Zagreb 1977, 138; mentor dr. Štefan Steiner; prom. 31. 1. 1978.

ROBLEK Jože, Problem prosilne molitve v sekulariziranem svetu, Ljubljana 1976, XVIII + 226; mentor dr. France Oražem; prom. 31. 1. 1978.

1980

ŠTRUKELJ Anton, Teologija krščanskih stanov pri Hansu Ursu von Balthasarju — izdaja: Življenje iz polnosti vere, Ljubljana 1981, 384; mentor dr. Anton Strle; obr. 13. 12. 1980, prom. 8. 9. 1981.

KONCILIJA Rudi, Cankar o družbeni vlogi Cerkev, Ljubljana 1981, 130; mentor dr. Jože Rajhman; obr. 13. 12. 1980, promocija 21. 10. 1981.

SORČ Ciril, Soočenje z Moltmannovo teologijo upanja, Vipava 1980, 268; mentor dr. Anton Strle; prom. 10. 3. 1980.

1982

LUJIĆ Božo, Iskustvo Boga i čovjeka u Je-

remijinoj knjizi, Zagreb 1983, 153; mentor dr. Anton Strle; obr. 24. 4. 1982.

SNOJ Alojzij Slavko, Kateheza kot celostni vzgojno izobraževalni proces, Ljubljana 1982, 103; mentor dr. Valter Dermota; obr. 15. 6. 1982.

PEKLAJ Marijan, Sveto pismo, izročilo in Cerkev v predgovorih Jurija Dalmatina v Bibliji 1584, Ljubljana 1984, XXVI + 384; mentor dr. Anton Strle; obr. 27. 9. 1982, prom. 1984.

1983

PIRŠ Andrej, Duhovni lik škofa Friderika Baraga, Lukovica 1983, 235; mentor dr. Anton Strle; obr. 29. 4. 1983.

KOVAČIČ Alojzij, Prispevek dr. Franca Grivca k razvoju ekleziologije v prvi polovici 20. stoletja, Ljubljana 1983, 211; mentor dr. Franc Perko; obr. 28. 6. 1983.

BOSANKIČ Mijo, Samosaobčenje božje — središnji teološki pojem Karla Rahnerja, Plehan 1985, XIV + 193; mentor dr. Anton Strle.

1985

VEČKO Terezija s. Snežna, Božja in človeška zvestoba v hebrejski bibliji, Ljubljana 1986, XI + 187 + 61; mentor dr. Jože Krašovec; obr. 27. 9. 1985; prom. 6. 3. 1986.

KARAMATIĆ Marko, Franjevci Bosne Srebrne u vrijeme austro-ugarske uprave (1878—1914), Ljubljana 1985, 451 (tipkopis); mentor dr. Metod Benedik; obr. 12. 12. 1985; prom. 6. 3. 1986.

1986

RAMOVŠ Jože, Doživljanje — temeljno človekovo duhovno dogajanje, Ljubljana 1986, 280; mentor dr. Anton Trstenjak; obr. 18. 1. 1986, prom. 6. 3. 1986.

Promovirani na Teološki fakulteti
v Argentini od 1945 do 1959

1946

CIGAN France, cerkvena oblast v osnovnih
obrisih

1947

STARC Martin, Fizična podoba Jezusa
Kristusa.

ŽAKELJ Filip, Enakopravnost in podlož-
nost žene v zakonu.

1950

KOPUŠAR Milan, Duhovniški lik po zamisli
papeža Pija XI.

GOGALA Mirko, Sveti Pavel kot organizator

1952

KLADNIK Franc

KOKOVICA Alojzij

Častni doktorji

VOVK Anton (1900—1963), ljubljanski nad-
škof, 1960.

UKMAR dr. Jakob (1876—1975), apostolski
protonotar, duhovnik Tržaške škofije, 1970.

DEMŠAR dr. Josip (1977—1980), upokojeni
profesor TF, duhovnik ljubljanske nadškofi-
je, 1970.

KROŠL Jože (1894—1978), upokojeni pro-
fesor TF, duhovnik mariborske škofije,
1975.

POGAČNIK dr. Jožef (1902—1980), ljub-
ljanski nadškof in metropolit, 1980.

METLIKOVEC Albert (1920—1982), duhov-
nik koprške škofije, 1980.

OBERŽAN Drago (1900—1983), duhovnik
mariborske škofije, 1980.

TOMC prof. Matija (1899—1985), duhovnik
ljubljanske nadškofije, 1982.

Zbral Rafko Valenčič

Magistri teologije od leta 1968

Poleg seznama magistrov in naslovov magistrskih nalog je naveden mentor ter datum zagovora magistrske naloge oziroma ustnega magistrskega izpita.

1968

ZIRDUM Andrija, Doprinos 2. Vatikanskega koncila nauku o spasenju; mentor dr. Anton Strle, 3. 4. 1968.

GRČAR Leopold, Jaslice; mentor dr. Maks Miklavčič, 26. 6. 1968.

SILIČ Vitomir, Proslava svega stvorenega prema konstituciji GS; mentor dr. Vekoslav Grmič, 9. 11. 1968.

1969

MARIČ Zdenko, Odnos izmedju crkvenog i državnog bračnog prava u SFRJ; mentor dr. Stanko Ojnik, 26. 6. 1969.

VALJAN Velimir, Nauka 2. Vatikanskega koncila o vjerskoj slobodi; mentor dr. Štefan Steiner, 22. 10. 1969.

BALAŽIĆ Štefan, Okrožnica Humanae vitae, predzgodovina, pomen, odmevi, dopolnitve episkopatov; mentor dr. Štefan Steiner, 6. 11. 1969.

1970

KRNC Pavel, Jegliševo pojmovanje družbe v luči 2. vatikanskega cerkvenega zbora; mentor dr. Anton Strle, 18. 3. 1970.

KRAŠOVEC Jože, Biblični pojem stvarjenja in problem časa; mentor dr. Jakob Aleksič, 26. 6. 1970.

1971

MAROLT Janez, Kartuzijani na Slovenskem do reformacije; mentor dr. Maks Miklavčič, 6. 3. 1971.

1973

HAM Matija, Jernej Basar kot pridigar s posebnim ozirom na eshatologijo, mentor dr. Janez Oražem, 28. 7. 1973.

KONCILIJA Rudi, Odrešenje v nauku 2. Vatikanskega koncila; mentor dr. Anton Strle, 25. 6. 1973.

1977

LUJIĆ Božo, Izkustvo Boga i čovjeka u Jeremijinoj knjizi; mentor dr. Anton Strle, 28. 5. 1977.

KARAMATIĆ Marko, Fra Julijan Jelenić i njegovo djelo Kultura i bosanski franjevci; mentor dr. Metod Benedik, 28. 5. 1977.

SORČ Ciril, Značilnosti Moltmannove teologije upanja; mentor dr. Anton Strle, 23. 6. 1977.

1978

ŠTRUKELJ Anton, Kontemplacija in akcija pri Hansu Ursu von Balthasarju; mentor dr. Anton Strle, 12. 3. 1978.

BRATINA Pavel, Pozasebljanje vere in po-
človečenje; mentor dr. Franc Rode, 15. 4.
1978.

VERDEV Herman, Kronološki pregled slo-
venskih prevodov Svetega pisma; mentor
dr. Jakob Aleksič, 23. 6. 1978.

VEČKO Terezija s. Snežna, Pomen pojmov
'emet' in 'emunah' v knjigi Psalmov; mentor
dr. Jože Krašovec, 24. 6. 1978.

PIRŠ Andrej, Podoba Boga pri škofu Fride-
riku Baragu; mentor dr. Anton Strle, 29. 9.
1978.

SLAPŠAK Ciril, Vzgoja vesti v zgodnji
otroški dobi; mentor dr. Valter Dermota, 28.
10. 1978.

1979

OCEPEK Karmen, Moralna vzgoja predšol-
skih otrok v vzgojnovarstvenih zavodih;
mentor dr. Valter Dermota, 28. 2. 1979.

HOČEVAR Stanko, Bistvo osebnega greha
v današnji hamartologiji; mentor dr. Anton
Strle, 2. 6. 1979.

1980

NOVAK Silvester, Podoba Boga in spre-
obrnjenje v pomembnejših spisih sv. Av-
guština; mentor dr. Ivan Pojavnik, 10. 3.
1980.

KOVAČIČ Alojzij, Cerkev po svojih službah
išče novih poti do človeka; mentor dr. Franc
Perko, 23. 6. 1980.

1982

DOLENC Bogdan, Kristjanov odnos do
sveta po nauku kard. J. H. Newmana; men-
tor dr. Anton Nadrah, 15. 1. 1982.

RAMOVŠ Jože, Alkoholno omamljena vera;
mentor dr. Anton Trstenjak, 4. 3. 1982.

ZUPANČIČ Vlado, Slovenske velikonočne
pridige v 19. in v začetku 20. stoletja; men-
tor dr. Anton Strle, 15. 6. 1982.

1983

KOGOJ Jasna, Zgodovina uršulinskega re-
da v Sloveniji; mentor dr. Metod Benedik,
24. 11. 1983.

1984

JURAK Cveto, Poslednje reči v De civitate
Dei sv. Avgušтина; mentor dr. Anton Strle,
19. 1. 1984.

1986

CAPUDER Aleš Stanislav, Logos — srce
dialoga; mentor dr. Franc Perko, 29. 9. 1986.

1987

ORLOVAC Ivo, Odredbe o životu svećenika
i vjernika u partikularnom pravu ljubljanske
(nad)biskupije od 1917 do 1983 godine;
mentor dr. Stanko Ojnik, 17. 11. 1987.

GRŽAN Pavel, Evharistija v spisih Tomisla-
va Šagi-Bunića; mentor dr. Anton Strle, 22.
10. 1987.

JURIČ Tomislav, Franjevačka pedagogija u
službi formiranja kandidata u noviciatu;
mentor dr. Valter Dermota, 18. 12. 1987.

ORŠOLIĆ Marko, Blochova filozofija religi-
je; mentor dr. Anton Stres, 25. 11. 1987.

1988

POGAČNIK Janez, Organizacija delne Cer-
kve pod vidikom teorije upravljanja; men-
tor dr. Franc Perko, 6. 6. 1988.

ANDRIJANIĆ Petar, Sadržaj i metode ka-
tehetskih djela fra Augustina Miletića, apo-
stolskog vikara u Bosni i Hercegovini; men-
tor dr. Metod Benedik, 16. 6. 1988.

1989

KOLAR Bogdan, Razvoj salezijanske misli
na Slovenskem do ustanovitve prvega za-
voda na Rakovniku; mentor dr. Metod Be-
nedik, 22. 2. 1989.

Zbral Rafko Valenčič

Diplomirani teologi od leta 1979

V skladu z določbami konstitucije Sapientia Christiana (1979, 44) Statut Teološke fakultete v Ljubljani (člen 65) zahteva za diplomu ustrezno pisno nalogo (prej seminarske naloge). Objavljamo seznam avtorjev in naslove diplomskih nalog, ki jih hrani Arhiv TF.

1979

1. Avsenak Drago, Bogoiskateljstvo v hindujski pesnitvi Bhagavadgita — Gospodova pesem, 37 str., mentor F. Rode.
2. Belak Jože, Stvarjenje in odrešenje, (2) + 47 str., mentor V. Grmič.
3. Bizjak Dominik — Dinko, Hierofanija, 96 + (13) str., mentor F. Rode.
4. Florjanc Ivan, Razlaga psalmov 5 in 7, 118 str., mentor J. Krašovec.
5. Horvat p. Mirko, Redovništvo kot znamenje božje ljubezni v sodobnem svetu, (2) + 30 str., mentor J. Rajhman.
6. Jerebic Imre, Človek človeku zakrament, (4) + 109 str., mentor F. Rode.
7. Košir Borut, Zgodovina škofijskega sodstva, 35 str., mentor S. Ojnik.
8. Kovačič Jože, Moralni nauk v učbenikih našega stoletja do leta 1945, 70 str., mentor V. Dermota.
9. Kržišnik Janez, Pastoracija bolnikov in invalidov, 51 str., mentor R. Valenčič.
10. Linasi Franc, »Kreposti ponižnosti in zmernosti ter pot miloščine v pridigah sv. Janeza Krizostoma k Matejevemu evangeliju«, 30 str., mentor I. Pojavnik.
11. Lipar Tone, Sveti Duh v življenju Cerkve (Nauk in spodbuda papeža Pavla VI.), 83 str., mentor A. Nadrah.

12. Šket Janez, Oznanjevalna vrednost maš z otroki. Možnosti in pobude PMO in dejanska izraba pri nas, VIII + 53 str., mentor J. Oražem.

13. Štolcar Klemen, Razvoj verskih resnic po Newmanovem gledanju in pomen za sedanost, 35 str., mentor A. Strle.

14. Valič Cvetko, Sveto in desakralizacija. Desakralizirano krščanstvo?, 45 str., mentor F. Rode.

15. Vinkovič Jože, Kristusova binkoštna Cerkev v Sloveniji in njena ekumenska razsežnost, 45 str., mentor S. Janežič.

1980

1. Dolenc Bogdan, Pojmovanje »sveta« pri kardinalu J. H. Newmanu, 47 str., mentor A. Strle.

2. Harni Slavko, Filozofsko određenje umjetnosti u Karla Jaspersa, 38 str., mentor A. Stres.

3. Jenko Janez, Dogmatično teološke teme v pridigah dr. Mihaela Opeka, (3) + 33 * (1) str., mentor A. Strle.

4. Letonja Alojz, Socialno vprašanje in cerkveno učiteljstvo od Leona XIII. preko Pija XI. do Pija XII., 34 str., mentor Š. Steiner.

5. Marković Luka, Kierkegaard — filozof koji traži suuživljenje, (3) + 39 str., mentor A. Strle.

6. Mettler Gyula, Tihamér Tóth. Radijski govornik in vzgojitelj, III + 115 str., mentor J. Oražem.

7. Murn Ciril, Ruska pravoslavna Cerkev in ekumenizem, 42 str., mentor F. Perko.

8. Podbevšek Franc, Razvoj komunikacije in komunikacijskih sredstev, 59 str., mentor V. Dermota.

9. Rakovnik Vladimir, Mladostnik in religiozno vrednotenje, (2) + 114 str., mentor V. Dermota.

10. Rampre Ivan, Priprava na zakon in družino v Cerkvi na Slovenskem, VII + 94 str., mentor R. Valenčič.

11. Slobodnik Franc, Sodobna katehetska govorica, v kolikor vplivajo nanjo sodobna elektronska komunikacijska sredstva, 44 str., mentor V. Dermota.

12. Stržaj Jože, Svoboda — božji dar človeštvu (teologija človekove svobode), 68 str., mentor A. Strle.

13. Šamperl Janez, Sugestivnost in moč kretenj v liturgičnem dogajanju, 43 str., mentor M. Smolik.

14. Šarčević Luka, Krščanska nada i unutarstvarstvena utopija budućnosti, 38 str., mentor F. Rode.

15. Škerlj Žarko, Božja beseda in liturgija kot središče Cerkve v odrešitveni zgodovini, III + 66 str., mentor F. Perko.

16. Štuhec Ivan, Odmevnost socialne okrožnice *Rerum novarum* v osrednjih slovenskih katoliških revijah — Rimski katolik 1889—1896 — Katoliški obzornik 1897—1906 — Čas 1907—1931, (2) + 53 str., mentor Š. Steiner.

17. Žagar Ludvik, Nastanek in razvoj novomeškega kolegialnega kapitlja, IV + 66 + VI str., mentor M. Benedik.

1981

1. Berčan Anton, Oznanjevalna vrednost Slomškovih pridig v Drobntincah, 44 str., mentor J. Oražem.

2. Bizjak Franc, Teološka izhodišča v Ratzingerjevem Uvodu v krščanstvo, 55 str., mentor A. Strle.

3. Božič Alojz p. Ciril, Religija in krščanstvo pri S. A. Tokarevu in v Enciklopediji, VIII + 51 str., mentor V. Fajdiga.

4. Erjavec Jože, Nekaj pogledov na budižem, 32 str., mentor F. Rode.

5. Gerčar Janez, Laiki in bogoslužje na okupiranem Gorenjskem (1941—1945), (2) + 69 str., mentor M. Smolik.

6. Godec Franc, Baraga in ljudska pobožnost, 55 str., mentor V. Fajdiga.

7. Hajšek Janko, Kristusovi osvobodenci, 45 str., mentor A. Strle.

8. Jagodic Ivan, Andrej Einspieler, narodni buditelj in glasnik slovenske besede pri bogoslužju, (2) + 32 str., mentor J. Oražem.

9. Jurišič Pero, Poslednje stvari u svetlu islamskog učenja, 37 str., mentor F. Rode.

10. Kmetec Martin, Človek in (ne)smisel ali vprašanje Boga v romanu Don Kihot, 104 str., mentor A. Strle.

11. Knep Milan, Osnovne razlike med krščanskim in marksističnim humanizmom, 83 str., mentor A. Stres.

12. Lavrih Peter, Evharistična skrivnost in verske sekte danes, II + 58 str., mentor A. Nadrah.

13. Obed Slavko, Učbenik Andreja Zamejca »Navod za spovedovanje« v odnosu do novega obrednika »Sveta pokora«, 33 str., mentor R. Valenčič.

14. Oršolić Marko, Nietzscheova bespoštedna borba protiv krščanstva — u očima Karla Jaspersa, 47 str., mentor F. Rode.

15. Pajk Slavko, Funkcija veselja v Don Boskovem preventivnem vzgojnem sistemu, 47 str., mentor V. Dermota.

16. Perčič Tone, Oznanjevalna moč glasbe in petja v liturgiji, 79 + (1) str., mentor J. Oražem.

17. Puškarić Ilija, Feuerbach u svetlu prvog i trećeg izdanja *Das Wesen des Christentums* i filozofije između njih, 50 str., mentor A. Stres.

18. Sekolovnik Miha, Antropologija v delih o. Rogerja, 56 + III str., mentor A. Strle.

19. Tori Jože, Mormoni. »Jezusova Cerkev svetnikov zadnjih dni«, 74 str., mentor F. Rode.

20. Urbancl Andrej, S čim je škof Gnidovec pridobival ljudi?, 33 + (1) str., mentor V. Fajdiga.

21. Vozlič Štefan SDB, Liturgika v katehezi v XX. stoletju v Sloveniji, (2) + 43 + (2) str., mentor V. Dermota.

1982

1. Bešter Stanko, Teološka antropologija v luči spisov in življenja svetega Frančiška Asiškega, IX + 105 str., mentor A. Strle.

2. Cukjati Marko, Paragvajске redukcije, 82 str., mentor F. Rode.

3. Gašparič Janko, Frančišek Asiški nas uči moliti, III + 60 str., mentor F. Oražem.

4. Gavran Lovro, Pavlova pneumatologija (prema Rim 8), 45 str., mentor F. Rozman.

5. Gostečnik Kristian — Pavel, Temelji Frančiškovega bratstva, XIV + 87 str., mentor F. Oražem.

6. Juvan Franc, Zveličanje nevernih, 38 str., mentor A. Strle.

7. Kuralt Marjan, Vest v luči drugega vati-kanskega koncila, 51 str., mentor M. Babnik.

8. Kutin Roman, Duhovna poglobitev v Notranjem gradu Terezije Avilske, III + 58 str., mentor F. Oražem.

9. Lapajne Vinko, Zakrament sprave v slo-venskih veroučnih učbenikih za osemletko 1950—1980, 41 str., mentor R. Valenčič.

10. Makše Milena s. Irma, Zgodovina druž-be Marijinih sester, IV + 88 + (7) str., men-tor M. Benedik.

11. Matjašec Stanko, Kapucinski ordinandi v protokolih ljubljanskih škofov 1607—1781, 92 str., mentor M. Benedik.

12. Mihelčič Franc, Simbol — most do du-hovnega sveta, 43 str., mentor A. Trstenjak.

13. Miroslavič Peter, Mnenja nekaterih ne-kristjanov o Jezusu, I + 32 + II str., mentor A. Nadrah.

14. Očkon Janez, Praateizem + prareligija, 106 str., mentor F. Rode.

15. Ogulin Silvestra s. Jožefa, Teologija kri-ža pri svetem Pavlu, 78 str., mentor A. Nadrah.

16. Paljk Vinko, Zakoreninjenost Cerkve v skrivnosti presvete Trojice, (3) + 45 str., mentor A. Strle.

17. Pavli Štefan, Nekateri vidiki svobode na 2. vatikanskem koncilu, 60 str., mentor A. Strle.

18. Rustia dr. Anton, Pojmovanje o resnič-nosti in veri za odrasle kristjane. Premišlje-vanja Carla Martinija o izkustvu vere po Ja-nezovem evangeliju, 38 str., mentor A. Strle.

19. Šelih s. Barbara, Vloga ženskih redov-nih družb za ekumenizem, 2 + 50 + 2 str., + 2 pril., mentor F. Perko.

20. Škufca Stanislav, Psihološke osnove re-ligiozne vzgoje v detinski dobi (od rojstva do 7. leta), (4) + 67 str., mentor V. Dermota.

21. Šomen Jože, Inkulturacija v Afriki, IV + 63 str., mentor D. Ocvirk.

22. Štefanič Stanko, Nagrobni napisi v čr-nomaljski dekaniji, 62 str., mentor M. Smolik.

23. Žabot Ivan, Svetost mladih. Sredstva in cilj vzgojnega dela svetega Janeza Boska, 45 + VIII str., mentor F. Oražem.

24. Žerdin s. Terezija M., Stališča do eku-

menizma v pravoslavni Cerkvi, (2) + 39 + (3) str., mentor F. Perko.

25. Žizek Francka, Hierarhično razmerje škof in duhovnik v izročilu cerkvenih oče-tov, VIII + 67 str., mentor S. Ojnik.

1983

1. Adamič Jože, Apostol Indijancev Barto-lomé de Las Casas, (3) + 53 str., mentor D. Ocvirk.

2. Balažic Branko, Ministrant — tukaj in sedaj, 86 str., mentor V. Dermota.

3. Celar Janez, Ženska v Cerkvi včeraj in danes, 50 + VIII str., mentor F. Perko.

4. Cukjati Franc, Pastoralna skrb za Slo-vence v Argentini, 72 str., mentor R. Valenčič.

5. Čuk Rado, Človekovo dostojanstvo po nauku 2. vatikanskega koncila in papeža Ja-neza Pavla II., (3) + 85 str., mentor A. Strle.

6. Fajdiga Stanko, Moralni nauk o vesti pri Alojziju Šuštarju, 84 str., mentor R. Valenčič.

7. Filipič Venčeslav, Evharistija in današ-nji človek, 34 str., mentor A. Nadrah.

8. Gantar Evgen, O Kristusu v reviji Cerkev v sedanjem svetu, (3) + 53 str., mentor A. Nadrah.

9. Jan Branko, »Vstani in hodi...« Doku-menti papeža Janeza Pavla II. bolnikom ter uresničevanje njegovi misli v gibanju Brat-stva bolnikov in invalidov, III + 112 str., mentor M. Šef.

10. Kerin Stane, Prizadevanje škofa Jegliča za zgodnje in pogostno obhajilo, (30) + 56 str., mentor M. Smolik.

11. Kimovec Slavko, Pogled Josipa Vidmar-ja na krščanstvo, (3) + 86 str., mentor A. Strle.

12. Krmelj Janez, Razodevanje učlovečene Besede in pot ljudi k veri v Avguštinovi raz-lagi Janezovega evangelija, 59 str., mentor I. Pojavnik.

13. Kržišnik Lojze, Misijonska dinamika Cerkve, 56 str., mentor V. Fajdiga.

14. Lavrič Karlo, Cerkev in neurejeni zakoni njenih članov, VI + 112 str., mentor M. Babnik.

15. Lisjak Franc (Vid), Marija — mati Kri-stusova in Cerkve, VI + 64 str., mentor A. Nadrah.

16. Maroša Tone, Vloga matere pri reli-giozni rasti otroka v prvi mladosti, (2) + 37 str., mentor V. Dermota.

17. Mavrič Tomaž, Splav kot problem pastoralne, (2) + 73 str., mentor M. Šef.
18. Mervar Franc, Kristus kot ključ do smisla življenja pri Alešu Ušeničniku, 80 str., mentor A. Strle.
19. Pajk Marko, Socialna pravičnost pri pre-rokih, 57 str., mentor J. Krašovec.
20. Petek Jože, Pierre Teilhard de Chardin in sv. Frančišek Asiški — Kristusovi priči in prijatelja sveta, 76 str., mentor A. Strle.
21. Pinosa Rafael, Marijino mesto v pokon-cilski prenovi salezijanske družbe, (2) + V + 84 str., mentor A. Nadrah.
22. Plešec Ciril, Pregled cerkvenih zavetni-kov (v Sloveniji), (2) + 147 + V str., mentor M. Smolik.
23. Počivavšek Ludvik, Vzori, ideali in idoli, 37 str., mentor V. Dermota.
24. Potrebujes Ivan, Bogoslužje v škofje-loških oznanilih, 58 str., mentor M. Smolik.
25. Sedej Andrej, Problemi verovanja mla-dih v pismih uredniku Ognjišča 1965—1974, 110 str., mentor R. Valenčič.
26. Slejko Rafael, Pojmovanje Jezusa Kri-stusa pri Milanu Machovcu, VI + 75 str., mentor A. Nadrah.
27. Smrekar Janez, Romano Guardini o kr-ščanskem bivanju, (2) + 43 str., mentor A. Strle.
28. Strle Dušan, Psihološki most med duš-nim pastirjem in sodobnim človekom, 96 str., mentor A. Trstenjak.
29. Tadina Ivanka, Inkulturacija bogoslužja, 43 str., mentor M. Smolik.
30. Treven Jože, Nastanek in vsebina knji-ge Pot popolnosti Terezije Avilske, 44 str., mentor F. Oražem.
31. Vovk Andrej, Človek in morala, 69 str., mentor M. Babnik.
32. Zevnik Matej, Župnijski listi med obe-ma vojnoma in njihova oznanjevalna vred-nost, 58 str., mentor J. Oražem.

1984

1. Cingerle Vinko, Pričakovanje kot bis-tevna sestavina liturgije v adventnem času, 38 str., mentor M. Smolik.
2. Gržan Karel, Bog Jezusa Kristusa — od-govor na bivanjsko stisko današnjega člo-veka, 96 str., mentor A. Strle.
3. Hrastnik Jože, Človekovo srečanje s smrtjo in večnostjo, (2) + IV + 79 str., men-tor J. Juhant.

4. Juhant Pavel, Človekova beda in veliči-na v Pascalovih »Mislih«, 70 str., mentor A. Strle.

5. Jurić Tomislav, Krščansko spasenje čov-jeka i svijeta, IV + 43 str., mentor A. Nadrah.

6. Kalan Slavko, Dr. Gregorij Rožman in Katoliška akcija v Sloveniji, 83 str., mentor F. Perko.

7. Kerin Tone, Božji klic po situaciji, (2) + 41 str., mentor R. Valenčič.

8. Kovše Franc, Koncilske in pokoncilске oznanjevalne spodbude in njihova začetna odmevnost na Slovenskem, 60 str., mentor J. Oražem.

9. Kožuh Ivo, Župnije v Ljubljani ustanov-ljene po letu 1945, 94 + (1) + zemljevid, mentor R. Tominec.

10. Orlovac Ivo, Pavlova i apostolska povla-stica prema novom kodeksu, 39 str., mentor S. Ojnik.

11. Pavlakovič Jože, Krstna simbolika na nekaterih krstnih kamnih in krstilnicah v Sloveniji, 69 str. + 30 str. fotogr., mentor A. Nadrah.

12. Planinšek Jože, Lazaristi na Sloven-skem in jugoslovanska provinca, 123 str. (+ 12 str. fotogr.), mentor F. Dolinar.

13. Suban Alojz, Zveza med vero v Boga, v Kristusa in Cerkev pri J. H. Newmanu, 42 str., mentor A. Strle.

14. Šink Andrej, Jezusovo mesijanstvo v Ja-nezovem evangeliju, 49 str., mentor F. Rozman.

15. Tomažič Jože, Resnica in morala, 76 str., mentor A. Stres.

16. Vehovar Jože, Pojem božje pravičnosti pri apostolu Pavlu, 36 str., mentor J. Krašovec.

17. Zore Stanko, Podoba Cerkve v spisih Zdenka Roterja, VII + 118 str., mentor F. Perko.

1985

1. Andrijanić Petar, Suvremeni dijalog iz-medju katolika i muslimana u Bosni, 45 str., mentor str., mentor F. Perko.

2. Bidovec Anton, Pokoncilska liturgična prenova v Latinski Ameriki, 52 str., mentor M. Smolik.

3. Bizjak s. Štefka, Veselje v Lukovem evangeliju, (3) + 49 str., mentor F. Rozman.

4. Brečko Franc, Vzgoja v Modestovem domu, 111 str., mentor V. Dermota.

5. Čibej Silvester, Podoba duhovnika v delih Ivana Preglja, 80 str., mentor F. Oražem.

6. Dolenc Jurij, Poklicanost vseh k svetosti, III + 65 str., mentor F. Oražem.

7. Gorjup Tone, Srečanje z drugim v romanu Idiot F. M. Dostojevskega, V + 40 str., mentor V. Dermota.

8. Gregorič Herman, Salezijanska asistenca kot sodobna domska vzgoja, 57 str., mentor V. Dermota.

9. Jakopec Peter, Izvor ljudskih verovanj, 36 str., mentor F. Oražem.

10. Kožuh Dušan, Glas vpijočega v puščavi. (Pojmovanje sodobnega družbenega in gospodarskega življenja v delih dr. Andreja Gosarja), 81 str., mentor J. Gril.

11. Krečič Peter, Postava v Svetem pismu in moralni teologiji, 124 + IV str., mentor R. Valenčič.

12. Likar Bojan, Teološka usmerjenost Jeana Daniélouja in njegov pomen za naš čas, 79 str., mentor A. Strle.

13. Mikec Polde, Smrt — meja življenja in možnost upanja, 35 str., mentor V. Dermota.

14. Ogorevc Ciril, Prva tri poglavja preroka Ozeja, (3) + 65 str., mentor J. Krašovec in J. Bizjak.

15. Petrič Franci, Župnija Rateče Planica nekdaj in danes, 123 str., mentor M. Benedik.

16. Radež s. Martina, Do korenin. Duh kongregacije Ubogih šolskih sester naše ljube Gospe, (4) + 69 str., mentor F. Oražem.

Stepan Milan, Začetki slovenskega tiskanelega lekcionarja v dobi reformacije, 102 str., mentor M. Smolik.

18. Štrucelj Vinko, Verska vzgoja predšolskih otrok, 38 str., mentor V. Dermota.

19. Turk Jože, Duhovni poklici, 92 str., mentor V. Dermota.

20. Velimirov Tomás, Duhovni lik v pastoralnem delu kardinala Jozsefa Mindszentyja, primasa Madžarske, (3) + 177 str., mentor F. Oražem.

21. Zakrajšek Peter, Teologija ikon, 79 str., mentor F. Perko.

2. Cevce Janez, Luč je in Bog je. Religioznost v Cankarjevih delih, 54 str., mentor F. Oražem.

3. Cuderman Blaž, Salezijanski misijoni Slovenski salezijanci in misijoni, 111 str., mentor F. Dolinar.

4. Čonč Jože, Ustvarjalnost pri osnovnošolski katehezi, 63 + (2) str., mentor I. Rojnik.

5. Ferencek Janez, Arhiv stolnega pevskega zbora v Mariboru (1750—1900), (2) + 50 str., mentor S. Lipovšek.

6. Furman Janez, Slovenska Cerkev v luči pokoncilske teologije, 45 str., mentor J. Rajhman.

7. Jakopič Jože, Katehetska duhovnost. Krščanska duhovnost pod katehetskim vidikom — poslanosti, 82 str., mentor F. Oražem.

8. Jamnik Tone, Eksistenca na meji med nebitjem in bitjo samo. Tillichova filozofska utemeljitev teologije, 131 str., mentor A. Stres.

9. Kalapiš Stojan, Religiozna rast otroka-cicibančka, 35 str., mentor V. Dermota.

10. Koštric Stanislav, Luteranski nauk o Cerkvi, 36 str., mentor S. Janežič.

11. Lavrinec Miha, Pride pri zaprtih vratih. Priprava na meditacijo, 77 str., mentor F. Oražem.

12. Leskovar Peter, Nauk o Cerkvi v slovenskih veroučnih učbenikih po letu 1945, (3) + III + 50 str., mentor F. Perko.

13. Lisjak Danilo, Mašni strežniki v službi cerkvenega občestva, 55 str., mentor M. Smolik.

14. Maučec Janez, Zgodovina in pastorala župnije sv. Ladislava v Beltincih, (2) + 50 str., mentor J. Rajhman.

15. Novak Janez, Evangelizacija v današnjem času. Razvoj misijonske misli in dejavnosti Cerkve od drugega vatikanskega koncila do Zakonika cerkvenega prava leta 1983 in primer evangelizacije pri Malgaših, 103 str., mentor D. Ocvirk.

16. Ovtar Tone, Ljudski misijoni pri nas po letu 1945, 35 str., mentor R. Valenčič.

17. Pasičnjek Jože, Katehetski tečajji na Mirenskem Gradu, 48 str., mentor I. Rojnik.

18. Pečnik Martin, Samostojnost osebnosti, 48 str., mentor V. Potočnik.

19. Potočnik Janez, Laiški apostolat mladih. Oblikovanje gojencev za apostolat in njihovo sodelovanje pri vzgojnem in apo-

1986

1. Brezovnik Branko, Tragično občutje Simona Gregorčiča (Pastoralni poizkus v Gregorčičevem ritualu žrtvovanja), (2) + 58 str., mentor J. Rajhman.

stolskem poslanstvu svetega Janeza Boska, 74 str., mentor A. S. Snoj.

20. Rajnar Jože, Metodika novih katehetskih priročnikov od 5. do 8. razreda, 45 str., mentor I. Rojnik.

21. Rojko Alojz, Župnija sv. Štefana v Ljubljani 1962—1981, 83 str., mentor M. Benedik.

22. Skapin Aleksander, Blagoslovljen mož, ki zaupa v Gospoda (Jer 17,7), IV + 92 str., mentor J. Bizjak.

23. Suhoveršnik Ivan, Slomšek — pesnik, (4) + 58 str., mentor S. Janežič.

24. Štupnikar Jože, Človek v službi človeku. Redovniki skrbe za bolnike, 69 str., mentor M. Benedik.

25. Trošt Bogomir, Jeruzalemski kralj kot božji sin in duhovnik. Razlaga Ps 2 in Ps 110 ter njuno mesto v Stari in Novi zavezi, IV + 49 □ 20 str., mentor J. Krašovec.

26. Valjan Mato, Pastoral migracije u katoličkoj Crkvi i pastoral hrvatskih radnika na privremenom radu u Zapadnoj Europi, (3) + 46 str., mentor J. Gril.

27. Vidmar France, Zgodovinski drobci o župniji Hinje, 127 + (2) str., mentor F. Dolinar.

28. Zemljčič Borut, Razvezani in drugič poročeni (Preneha prvi zakon s sklenitvijo nove življenjske skupnosti?), V + 35 str., mentor S. Ojnik.

9. Krajnc Marija, Župnija v sodobnem svetu (Župnija sv. Egidija — Šentilj — pod Turjakom), 53 + VII str. + zemljevid, mentor V. Potočnik.

10. Maršič Franc, Salezijanski misijonar na Kitajskem Jožef Geder, 54 str., mentor F. Dolinar.

11. Metličar Rok, Smrt, setev za življenje, II + 43 + 4 str., mentor V. Škafar.

12. Mirtek Janez, Sporočilo naših starih adventnih in božičnih pesmi. Nekateri oznajevalni vidiki od začetkov do leta 1800, 74 str., mentor A. S. Snoj.

13. Mozetič Ervin, Droga — smisel ali nesmisel?, 102 str., mentor V. Škafar.

14. Oršolič Marko, Josip Markušić kao preteča dijaloga, 41 str., mentor A. Stres.

15. Plohl Miran, Ponovno javljanje starih oblik religioznega, III + 69 str., mentor V. Škafar.

16. Poličar Jože, Krščanske prvine v delu Aleksandra Solženicina, predvsem v romanu »Prvi krog«, (3) + 52 str., mentor F. Perko.

17. Šavs Janez, Ateizem in krščanstvo, (3) + 99 str., mentor A. Strle.

18. Zabret Jože, Ljudska vernost in doba sekularizacije. Pomen in problemi ljudske vernosti in ljudskih pobožnosti v današnjem času, 69 str., mentor M. Smolik.

1987

1. Bizant Vlado, Razlike med ljudmi in duhovno življenje, (2) + 113 str., mentor F. Oražem.

2. Dominković Pavo, Krist da — Crkva ne, 46 str., mentor A. Strle.

3. Drašček Tone, Poslušanje in oznanjevanje: dve razsežnosti vere, 55 str., mentor D. Ocvirk.

4. Filej Jože, Jezus razpošlje dvainšedesetere (LK 10,1—16), IV + 87 str., mentor M. Peklaj.

5. Furar Tone, Poklicanost vseh k svetosti, 84 str., mentor F. Oražem.

6. Gnidovc Tone, Središčnost razodetja pri Romanu Guardiniju, 53 str., mentor A. Strle.

7. Kern Jože, Moralna in religiozna transcendenca pri V. E. Franklu, (3) + 108 str., mentor A. Stres.

8. Kobal Janez, Organskost in pomembnost Henri de Lubacovega dela, 61 str., mentor A. Strle.

1988

1. Banič Marjan, Pastoralna usmerjenost II. vatikanskega koncila (1965—1985), 37 str., mentor J. Rajhman.

2. Cimerman p. Krizolog (Martin), Antropološka in teološka izhodišča Navodila o daru življenja, (2) + 69 str., mentor V. Škafar.

3. Čonč Vinko, Molitve pri umirajočih (ordo commendationis animae - ordo commendationis morientium), XIV + 192 str., mentor M. Smolik.

4. Čuden Marjan, Oznanjevalna govorica v predšolski dobi. Razvoj govora in ustrezno oznanjevanje, 55 str., mentor A. S. Snoj.

5. Durič Vladimir, Cerkev in delavstvo v času od njegovega nastanka do okrožnice Rerum novarum, 85 str., mentor J. Juhant.

6. Görgner Janez, Psihiatrična in krščanska skrb za duševno bolne in motene osebe, II + 62 str., mentor M. Šef.

7. Horvat Zvone, Skrb za slušno prizadete. Kratek zgodovinski pregled dela s slušno prizadetimi in nekaj smernic za sodobno katehezo, 123 str., mentor A. S. Snoj.

8. Ilijaš Jože, AIDS kot medicinski in etični problem, (2) + 52 str., mentor R. Valenčič.

9. Istenič Ciril, France Mihelčič — duhovnik, govornik in pisatelj. Oris njegovega dela s poudarkom na homiletični reviji »Sejavec«, 70 str., mentor A. S. Snoj.

10. Ivančič Janko, Deško vzgajališče na Selu, 127 str., mentor V. Dermota.

11. Jasenc Janez, Eksegeza psalma 78, 62 str., mentor J. Krašovec.

12. Kodela Zoran, Premišljevalna molitev, (3) + 71 str., mentor A. Pirnat.

13. Kovač Primož, Ustanovitev kapucinskega samostana v Škofji Loki, 53 str., mentor M. Benedik.

14. Kožuh Štefan, Človekov odnos do stvarstva. Ekološki problemi v luči teologije, 55 str., mentor C. Sorč.

15. Kranjec Ivan, Zgodovina rožnega venca, 45 str., mentor S. Lipovšek.

16. Kušar Roman, Eksegeza psalma 104, 51 str., mentor J. Krašovec.

17. Lampret Andrej, Cottolengova ljubezenska služba ubogim in njegovo zaupanje v božjo previdnost, (2) + 53 str., mentor V. Grmič.

18. Matjaž Milan, Kristjan pred zgodovino. Filozofski in teološki pristop k zgodovini, 84 str., mentor A. Pirnat.

19. Mihelčič Janez, Terezija Avilska — učiteljica kontemplativne molitve, 64 str., mentor F. Oražem.

20. Murko Franc, Nekateri vidiki podobe duhovnika v Pastoralnem vodilu sv. Gregorija Velikega, 69 str., mentor I. Pojavnik.

21. Muršec Jože, Pastoralna alkoholizma, (2) + V + 81 str., mentor M. Šef.

22. Osredkar Mari Jože, Gospod pa me rešuje iz smrti. Nekaj teoloških vidikov smrti, 105 str., mentor D. Ocirk.

23. Petrič Alojz, Strah in beg pred smrtjo, (3) + 52 str., mentor V. Škafar.

24. Platovnjak Ivan, Odrešenje kot zadostitev. Problem Anzelmove teorije zadostitve danes, 56 str., mentor A. Lah.

25. Plohl Marjan, Meško in njegov odnos do naroda in domovine, 53 str., mentor S. Janežič.

26. Plut Jože, Cerkev v Cerkovni ordnini. Ali je Trubarjevo pojmovanje Cerkve res samosvoje?, 57 str., mentor F. Perko.

27. Potočnik Lucijan, Ontologija Cerkve pri Nikolaju Berdjajevu. Oris ekleziologije in poskus ponovnega ovrednotenja, 224 str., mentor F. Perko.

28. Pregelj Milan, Cerkveno življenje v srbski pravoslavni Cerkvi, 62 str., mentor F. Perko.

29. Prelovšek Tomaž, Krajevna in vesoljna Cerkev pri škofu A. M. Slomšku, 42 str., mentor F. Perko.

30. Rustja Božo, Versko-teološka misel v delih Alojza Rebule, 92 + 6 str., mentor A. Strle.

31. Šarčević Ante, Ekleziologija Karla Adama, 44 str., mentor A. Strle.

32. Šemrl Stanko, Človek — spolno bitje. Predzakonski spolni odnosi in dostojanstvo človeka, 50 str., mentor V. Škafar.

33. Stanovnik Vid, Cerkev in kultura v pisnih in govornih papeža Janeza Pavla II., 59 str., mentor D. Ocirk.

34. Stritar s. Aleša, Avdiovizualna dinamontaža pri katehezi. Posredovanje simbolike velikonočne sveče desetletnim otrokom, 75 str. + 32 diapozitivov + kaseta, mentor A. S. Snoj.

35. Trepel Janez, Cerkev v Stranjah, 75 str., mentor E. Cevc.

36. Trstenjak Franc, Pastoralna krsta v mariborski škofiji po II. vatikanskem koncilu, (5) + 49 str., mentor S. Lipovšek.

37. Tržan Miro, Uporabnost simbola pri oznanjevanju. Moč simbolne govornice, 55 str., mentor A. S. Snoj.

1989

1. Bilandžić Marinko, Človek med skrivnostjo greha in spreobrnjenja, 44 str., mentor A. Strle.

2. Bolčina Karel, Škofovski obredi v oglejski Cerkvi, 59 str., mentor M. Smolik.

3. Božnar Janez, Škofjeloški pasijon, 45 str., mentor M. Mahnič.

4. Čuk Marjan, Trpljenje razkriva pravo podobo Boga in človeka, 87 str., mentor F. Oražem.

5. Dular Anton, Marijina navzočnost v življenju in delu škofa Janeza Franciška Gnidovca, 44 str., mentor A. Štrukelj.

6. Furlan Alojz, Pastoralno-katehetska skrb za duševno prizadete in vedejsko motene, 57 str., mentor A. S. Snoj.

7. Kos Milan, Ustanovitev samostana sv. Franciška v Piranu in nekateri važnejši dogodki do leta 1579, 53 str., 2 prilogi, mentor M. Benedik.

8. Kovač Mirjam, »Različni so darovi, Duh pa je isti«, 61 str., mentor S. Ojnik.

9. Krampač Štefan, Mladinski pevski zbor kot pevska, verska in prijateljska skupina. Sociološke značilnosti skupine ter analiza ustanovitve in delovanja mladinskega pevskega zbora v župniji Šentrupert, 85 str., mentor V. Potočnik.
10. Kranjc Sergij, Katehetska misel Alberta Metlikovca, 75 str., mentor A. S. Snoj.
11. Lampret Marjan, Integralni humanizem, 70 str., mentor A. Stres.
12. Likar Franc, Blagor ji, ki je verovala (oris vere prebl. Device Marije po nauku papeža Janeza Pavla II.), 58 str., mentor I. Pojavnik.
13. Marčun Peter, Podoba sodobnega duhovnika, 40 str., mentor V. Škafar.
14. Markeš Janez, Vloga subjekta v Vebrovem filozofskem sistemu, 60 str., mentor J. Juhant.
15. Nosan Jože, Zgodovina župnije Šmarje-Sap, 111 str., mentor M. Benedik.
16. Onušič Simon, Congarjev nauk o Svetem Duhu — Gospodu, ki oživlja, 119 str., mentor A. Strle.
17. Pelc Franc, O duhovnosti slikarstva, (2) + 35 str., mentor A. Pirnat.
18. Petauer Branko, Zgodovina cistercijanskega brevirja, 72 str., mentor M. Smolik.
19. Rola Marjan, Orgle v mariborski dekaniji, 80 str., (45 fotogr.), mentor M. Potočnik.
20. Špeh Jože, Logos v prologu četrtega evangelija, 46 str., mentor F. Rozman.
21. Šraml Marko, Osvobajanje pri Leonardu Boffu in polnost odrešenja po navodilu o krščanski svobodi in osvoboditvi, 44 str., mentor V. Grmič.

Zbral France Milavec

Vpis študentov

Kratice:

LJ — ljubljanska nadškofija, MB — mariborska škofija, KP — koprška škofija, fr — frančiškani, kap — kapucini, min — minoriti, DJ - jezuiti, CM — lazaristi, SDB — salezijanci, rce — redovnice, laik — laiki, drg — drugi.

leto	škofije			redovniki				CM	SDB	rce	drugi		vsi
	LJ	MB	KP	fr	kap	min	DJ				laik	drg	
1972—73	92	97	36	16	2	27	—	19	26	13	9	10	337
1976—77	61	53	22	17	6	11	7	8	31	3	11	3	233
1977—78	50	61	18	12	5	9	7	8	24	8	12	6	220
1978—79	46	44	15	10	3	8	6	11	23	6	9	1	183
1979—80	44	48	15	12	3	5	9	9	22	5	6	16	194
1980—81	36	34	13	12	2	3	7	6	16	7	5	1	142
1981—82	33	35	15	9	3	4	2	10	16	6	10	2	145
1982—83	38	34	20	9	3	4	3	8	19	7	16	2	163
1983—84	44	83	19	17	5	3	—	6	19	3	12	3	169
1984—85	47	39	17	12	5	3	—	4	23	4	8	4	166
1985—86	47	35	20	10	8	4	—	4	29	6	20	7	191
1986—87	47	35	22	11	6	3	2	4	20	4	22	6	182
1987—88	52	35	19	15	5	5	2	5	14	3	22	5	182
1988—89	52	35	18	15	5	5	4	4	14	3	34	4	193
1989—90	61	27	22	12	3	5	6	7	12	2	33	8	198

Uslužbenci

BREGANT France, rojen 21. septembra 1915 v Malečniku (sv. Petru) pri Mariboru. Klasično gimnazijo z maturo je opravil v Mariboru (1934), študij teologije na Bogoslovnem učilišču v Mariboru (1934—1939) ter na Teološki fakulteti v Ljubljani, kjer je diplomiral leta 1949. Tajnik TF od 1949 do 1958, nato tajnik oddelka za montanistiko ter referent za računovodska in gospodarska vprašanja na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo od 1958 do 1965, ko je bil upokojen.

KOŠIR Jože, rojen 30. avgusta 1907 v Ljubljani. Klasično gimnazijo z maturo je opravil v Ljubljani (1925), teološke študije pa na TF v Ljubljani (1925—1930). V duhovnika posvečen 29. 6. 1930. Kaplan v Kranju (1930—1934), prefekt v Marijanišču (1934—1936), profesor verouka na III. realni gimnaziji v Ljubljani (Bežigrad, 1936—1950), knjižničar v Škofijski knjižnici v Ljubljani in na Teološki fakulteti do 1953. Leta 1958 je postal rektor cerkve sv. Trojice v Ljubljani in tam prvi župnik novoustanovljene župnije (1967). Umrli 18. februarja 1973 v Ljubljani.

KIMOVEC Slavko, rojen 16. maja 1957 v Ljubljani, bivajoč v Vodicah nad Ljubljano. Končal je srednjo elektrotehnično šolo in se 1978 vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani, kjer je l. 1984 diplomiral. Kaplan v Škofji Loki (1984-1987), od 1988 duhovni

pomočnik pri sv. Katarini pri Medvodah. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani študira knjižničarstvo (1988) in je hkrati pomočnik v knjižnici TF v Ljubljani.

MILAVEC France, rojen 4. junija 1943 v Ljubljani. Klasično gimnazijo z maturo je končal l. 1962. Na filozofski fakulteti v Ljubljani je študiral indoevropsko primerjalno jezikoslovje - staro orientalistiko in diplomiral 1968. L. 1968 se je vpisal na teološko fakulteto in 1974 diplomiral. Po šestletni kaplanski službi v Ljubljana-Polje (1974-1980) je odšel za eksposita v Bevke. Od l. 1980 je pomočnik v knjižnici TF v Ljubljani.

PETERLIN Jože, rojen 2. novembra 1911 v Vinjem Vrhu (Novo mesto), umrl 4. marca 1976 v Trstu. Gimnazijske študije je opravil v Novem mestu in Ljubljani (1934). Študiral in diplomiral slavistiko v Ljubljani (1941). Knjižničar v NUK-u (1940), nato tajnik Teološke fakultete v Ljubljani (1942—1945). Ob koncu vojne odšel na Koroško, nato v Trst, kjer je razvil bogato dejavnost kot pedagog-profesor, prosvetni delavec, kritik, igralec, režiser, urednik in organizator. Služboval je na Radiu Trst (slovenske oddaje), učiteljišču, znanstvenem liceju in drugih srednjih šolah. Za radijski oder je pripravil na tisoče oddaj; ustanovil je družinsko-literarno revijo Mladika; l. 1966 je

organiziral študijske dneve v Dragi (sedaj na Opčinah pri Trstu) in jih deset let sam vodil. Bil je osrednja osebnost kulturnega življenja v Trstu v času po vojni. — Prim. PSBL XI, 645—647.

RUS Helena, rojena 11. aprila 1931 v Ljubljani. Srednjo ekonomsko šolo z maturo je opravila v Ljubljani (1950). Administratorica na Teološki fakulteti v Ljubljani od 1950 do 1958, nato je opravljala delo tajnice fakultete do leta 1989, ko je dodeljena v pomoč knjižnici. Upokojena leta 1985.

STOPAR Cecilija s. Gabrijela, rojena 5. novembra 1926 v Ljubljani. Srednjo medicinsko šolo je končala v Nišu (1961), teološko fakulteto pa v Ljubljani (1961-1967). Leta 1967 je sprejeta kot knjižničarka na TF; medtem je študirala knjižničarstvo in opravila strokovni izpit (1974). Po letu 1975, ko je prenehala službo na TF, se posveča katehetskemu delu.

Članki: Razni zapisi v redovnih glasilih in pastoralni reviji CSS.

ŠKULJ Edo, se je rodil 23. maja 1941 Podsmreko (Velike Lašče). Po vojni se je s starši izselil v Buenos Aires, kjer je obiskoval osnovno in srednjo šolo ter teologijo v slo-

venskem semenišču. Posvečen 18. decembra 1965. Nato je študiral cerkveno glasbo na Pontificio Istituto di Musica sacra v Rimu, kjer je leta 1972 dosegel doktorat iz cerkvene glasbe z disertacijo Stanko Premrl — cerkveni glasbenik. Hkrati je dosegel magisterij iz teologije na Lateranski univerzi. V letih 1972 do 1975 je bil dušni pastir slovenskih zdomcev v Frankfurtu (ZRN), od leta 1975 pa živi v Ljubljani, kjer je postal stolni vikar in voditelj ŠPS za cerkveno glasbo. Od leta 1976 je urednik revije Cerkevni glasbenik in številnih drugih cerkvenoglasbenih izdaj. Od leta 1985 je zunanji sodelavec Muzikološkega instituta ZRC SAZU. S članki in razpravami o cerkveni glasbi in glasbenikih sodeluje na številnih mednarodnih simpozijih, kakor tudi pri SBL in Enciklopediji Slovenije. Od 1. septembra 1989 je tajnik TF.

Samostojne izdaje: Stanko Premrl — cerkveni glasbenik, Ljubljana 1977; Bibliografsko kazalo CG, Ljubljana 1978; Orgle na Slovenskem (z M. Bizjakom), Ljubljana 1985; Ljubljanske orgle, Ljubljana 1985; Orgle v Ljubljanski nadškofiji, Ljubljana 1987; Orgle v ljubljanski stolnici, Ljubljana 1989; Nove in obnovljene orgle I, Ljubljana 1990; Orgle v Ljubljani (rokopis v založbi); Iacobus Gallus: Opus musicum (v 13 knjigah), Ljubljana 1985—90.

Uredil: Hvalimo Gospoda (s T. Smerkoljem), Ljubljana 1978; Slavimo Gospoda (z M. Smolikom), Celje 1988; Cerkevna zborovska pesmarica (v 12 zvezkih).

Akademsko leto 1989/90
stanje 31. decembra 1989

Veliki kancler

dr. Alojzij ŠUŠTAR
ljubljski nadškof in metropolit

Dekan

dr. Rafko Valenčič

Prodekana

dr. Stanko Ojnik, za Maribor,
predstojnik oddelka

dr. Janez Juhant, za Ljubljano

Redni profesorji

GRMIČ Vekoslav, dr. teologije, za sistematično dogmatiko (Mb); predstojnik katedre za dogmatično teologijo; Slomškov trg 20, 62000 Maribor, tel. 062/29—895.

ORAŽEM France, dr. teologije, mag. duhovne teologije, za duhovno teologijo; predstojnik katedre za moralno teologijo; Dolničarjeva 4, 61000 Ljubljana, tel. 061/310—682.

ROZMAN France, dr. teologije, mag. bibličnih ved, za biblični študij Nove zaveze; Partizanska 23, 61000 Ljubljana.

SMOLIK Marijan, dr. teologije, mag. liturgike, za liturgiko; predstojnik katedre za liturgiko; Dolničarjeva 4, 61000 Ljubljana, tel. 061/327—891; 310—682.

VALENČIČ Rafko, dr. moralne teologije, za pastoralno teologijo; predstojnik katedre za pastoralno teologijo; Trubarjeva 80, 61000 Ljubljana, tel. 061/312—378.

Izredni profesorji

BENEDIK Metod, ofm cap., dr. cerkvene zgodovine, dipl. teolog, za cerkveno zgodovino; predstojnik katedre za cerkveno zgodovino; Novi svet 5, 64220 Škofja Loka, tel. 061/620—970.

KRAŠOVEC Jože, dr. bibličnih ved, dr. filozofije, dr. teologije in zgodovine religij—religijske antropologije, za biblični študij Stare zaveze (Lj, Mb); predstojnik katedre za biblične študije; Dolničarjeva 1, 61000 Ljubljana, tel. 061/310—785.

OJNIK Stanko, dr. teologije, dr. obojnega prava, mag. civilnega prava, za cerkveno pravo; predstojnik katedre za cerkveno pravo (Lj, Mb); Tyrševa 14, 62000 Maribor, tel. 062/26—860.

PERKO Franc, dr. teologije, mag. vzhodnega bogoslovja, za osnovno in ekumensko bogoslovje; nadškof-metropolit v Beogradu, Svetozara Markovića 20, 11000 Beograd, tel. 011/334—846.

STRES Anton, CM, dr. teologije in filozofije, za filozofijo; predstojnik katedre za filozofijo; Maistrova 2, 61000 Ljubljana, tel. 061/317—230.

Docenti

JUHANT Janez, dr. filozofije, mag. teologije, za filozofijo; Sora 40, 61215 Medvode, tel. 061/611—405.

OCVIRK Drago, CM, dr. teologije, za osnovno bogoslovje in misiologijo, predstojnik katedre za osnovno bogoslovje;

Šentjakob 33, 61231 Ljubljana—Črnuče, tel. 061/374—808.

POJAVNIK Ivan, dr. teologije, mag. filozofije, za patrologijo; predstojnik katedre za zgodovino krščanske literature in nauka; Dolničarjeva 1, 61000 Ljubljana.

ROJNIK Ivan, dr. pedagoških ved, mag. filozofije, dipl. teolog, za oznanjevalno teologijo (Mb); Sladka gora 11, 63240 Šmarje pri Jelšah, tel. 063/824—161.

SNOJ Alojzij Slavko, SDB, dr. teologije, dipl. katehetike, za oznanjevalno teologijo; predstojnik katedre za oznanjevalno teologijo; Rudnik 1/9a, 61000 Ljubljana, tel. 061/214—445.

ŠTRUKELJ Anton, dr. teologije, mag. vzhodnega bogoslovja, za dogmatiko in ekumenizem; Dolničarjeva 4, 61000 Ljubljana, tel. 061/310—682.

Habilitirani docenti

BEDERNJAK KAREL, dr. teologije, mag. moralne teologije, pri katedri za moralno teologijo (Mb); Sv. Jurij ob Pesnici, Jurovski vrh 5, 62201 Zgornja Kungota, tel. 062/658—630 (g. Trampuž).

PEKLAJ Marijan, dr. teologije, mag. bibličnih ved, pri katedri za biblične vede; Trg osvoboditve 17, 61000 Ljubljana, tel. 061/224—864.

SORČ Ciril, dr. teologije, pri katedri za dogmatiko; Jurčičeva 29, 66250 Ilirska Bistrica, tel. 067/81—000.

Višji predavatelji

BIZJAK Jurij, dr. teologije, mag. bibličnih ved, za biblični študij Stare zaveze; Gabrijanova 19, 65271 Vipava, tel. 065/65—023.

CEVC Emilijan, dr. znanosti — umetnostne zgodovine, redni član SAZU, za zgodovino in varstvo sakralne umetnosti; Zlatek 55a, 61000 Ljubljana, tel. 061/575—904.

ČRNILOGAR Otmar, dipl. teolog, dipl. klasični filolog, za latinščino; Podraga 78, 65271 Vipava, tel. 065/69—011.

DOLENC Bogdan, dr. teologije, za osnovno in ekumensko bogoslovje; Mala Loka 8, 61230 Domžale, tel. 061/373—009.

GRIL Janez, dr. socioloških ved, dipl. teolog, za pastoralno sociologijo; Poljanska 4, 61000 Ljubljana, tel. 061/312—593.

KOŠIR Borut, dr. obojnega prava, dipl. teolog, za cerkveno pravo; Jurčičev trg 2, 61000 Ljubljana, tel. 061/211—136.

LAH Avguštin, dr. teologije, za dogmatiko (Mb); Slivnica 5, 62312 Orehova vas — Slivnica tel. 062/605—730.

LIPOVŠEK Stanko, dr. liturgike, dipl. teolog, za liturgiko (Mb); Slomškov trg 20, 62000 Maribor, tel. 062/25—761.

MAHNIČ Mirko, dipl. filozof, za retoriko in stilistiko; Pod hribom 58c, 61000 Ljubljana, tel. 061/555—406.

MLINAR Anton, dr. moralne teologije, za moralno; Trubarjeva 3, 68000 Novo mesto, tel. 068/21—130.

PIRNAT Alojz, dr. duhovne teologije, za duhovno teologijo (Mb); Slomškov trg 20, 62000 Maribor, tel. 062/25—271.

POTOČNIK Marijan, dipl. teolog, dipl. cerkvene glasbe, za cerkveno glasbo (Mb); Slomškov trg 20, 62000 Maribor, tel. 062/25—761.

POTOČNIK Vinko, dr. socioloških ved, dipl. teolog, abs. psihologije, za sociologijo in psihologijo (Lj, Mb); Slomškov trg 20, 62000 Maribor, tel. 062/25—761.

SNOJ Alojz, dr. obojnega prava, dipl. teolog, za cerkveno pravo; Prvomajska 14, 61000 Ljubljana, tel. 061/442—340.

ŠEF Marijan, DJ, dr. medicine, dipl. teolog, za pastoralno medicino (Lj, Mb); Gornji trg 18, 61000 Ljubljana, tel. 061/221—727.

ŠKAFAR Vinko, OFM cap, dr. teologije, za pastoralno teologijo (Mb); Potrčeva 24, 62250 Ptuj, tel. 062/771—884.

ŠKRABL Franc, SDB, dr. pedagoških ved, dipl. teolog, za pedagogiko; Rudnik 1/9a, 61000 Ljubljana, tel. 061/214—445.

ŠTUHEC Ivan, dr. moralne teologije, za moralno (Lj, Mb); Slomškov trg 20, 62000 Maribor, tel. 062/25—761.

TROŠT Jože, mag. cerkvene glasbe, dipl. teolog, za cerkveno glasbo; Študentovska 7, 61000 Ljubljana, tel. 061/322—944.

URBANIČ Jože, dr. filozofije, dipl. teolog, za filozofijo; Vita Kraigherja 2, 62000 Maribor, tel. 062/745—267.

VODEB Rafko, mag. filozofije in teologije, dipl. umetnostne zgodovine, za zgodovino in varstvo krščanske umetnosti (Mb); Turno 13, 63263 Gorica pri Slivnici, tel. 063/745—267.

Asistentka

NEŽIČ Julka, mag. liturgike, dipl. teologinja, pri katedri za liturgiko (Mb); Slomškov trg 19, 62000 Maribor, tel. 062/25—271.

Predavatelji v pokoju

DERMOTA Valter, SDB, dr. pedagoških ved, mag. filozofije in teologije; Ob Ljubljani 34, 61000 Ljubljana, tel. 061/447—217.

JANEŽIČ Stanko, dr. vzhodnega bogoslovja, še predava ekumensko bogoslovje; Slomškov trg 20, 62000 Maribor, tel. 062/25—271.

JAŠ Karel, dipl. teolog; Šentilj pod Turjakom 43, 62382 Mislinja, tel. 062/845—140.

NADRAH Anton, O Cist, opat, dr. teologije; Stična 17, 61295 Ivančna gorica, tel. 061/783—100.

ORAŽEM Janez, dr. teologije, Dolničarjeva 4, 61000 Ljubljana, tel. 061/313—329.

PLEMENITAŠ Franc, dr. teologije; še predava dogmatiko; 62295 Starše 7, tel. 062/688—306. Umrli 24. 11. 1989.

RAJHMAN Jože, dr. teologije in filozofije; še predava pastoralno teologijo; Slomškov trg 20, 62000 Maribor, tel. 062/25—761.

RODE Franc, CM, dr. teologije; tajnik Papeškega sveta za dialog z neverujočimi; Via Pompeo Magno 21, 00192 Roma, Italija, tel. 321—66—28.

STRLE Anton, dr. teologije; Poljanska 4, 61000 Ljubljana, tel. 061/312—593.

TOMINEC Roman, OFM, dr. filozofije, Kuzmičeva 6, 61000 Ljubljana, tel. 061/314—593.

TRSTENJAK Anton, dr. filozofije in teologije, redni član SAZU; Resljeva 7, 61000 Ljubljana, tel. 061/315—740.

ZAFOŠNIK Gregor, dipl. teolog, dipl. glasbenik; Slomškov trg 20, 62000 Maribor, tel. 062/25—761.

Orglarski tečaj

Voditelj v Ljubljani mag. Jože Trošt, voditelj v Mariboru Marijan Potočnik.

PREDSTOJNIKI KATEDER

1. Katedra za filozofijo
izredni prof. dr. Anton Stres
2. Katedra za biblične vede
izredni prof. dr. Jože Krašovec
3. Katedra za osnovno teologijo
docent dr. Drago Ocvirk
4. Katedra za zgodovino krščanske literature in nauka
docent dr. Ivan Pojavnik
5. Katedra za dogmatično teologijo
redni prof. dr. Vekoslav Grmič
6. Katedra za moralno teologijo
redni prof. dr. France Oražem
7. Katedra za cerkveno pravo
izredni prof. dr. Stanko Ojnik
8. Katedra za oznanjevalno teologijo
docent dr. Alojzij Slavko Snoj
9. Katedra za liturgiko
redni prof. dr. Marijan Smolik
10. Katedra za pastoralno teologijo
redni prof. dr. Rafko Valenčič
11. Katedra za cerkveno zgodovino
izredni prof. dr. Metod Benedik
12. Katedra za dialog
v. d. izredni prof. v pok. dr. Stanko Janežič

INSTITUTI IN TEČAJI

Institut za zgodovino Cerkve (IZC, 1978)
Predstojnik dr. Metod Benedik

Institut za filozofijo (1989)
predstojnik dr. Anton Stres

Pastoralni institut (1989) (v Mariboru)
Predstojnik dr. Vinko Potočnik

Teološko-pastoralni tečaj (s katehetsko specializacijo)

Predstojnik dr. Alojzij S. Snoj; voditeljica v Ljubljani mag. Karmen Ocepek, voditeljica v Mariboru mag. Julka Nežič.

KNJIŽNICA

Knjižničar: dr. Marijan Smolik, v. d.; sodelavci: Slavko Kimovec, dipl. teolog, stud. knjižničarstva, France Milavec, dipl. teolog in filolog, Helena Rus, ekonomski tehnik.

TAJNIŠTVO

Tajnik: dr. Edo Škulj, dr. cerkvene glasbe, mag. teologije.

PREDAVATELJI ŽIVIH JEZIKOV

BIZJAK Mihaela, O.S.U., dipl. romanist-germanist, za francoščino; Sveti Duh 57, 64220, Škofja Loka, tel. (064) 44-498.

PRAUSMÜLLER Ralph, dipl. germanist, za nemščino; Kardeljeva ploščad 12, 61000 Ljubljana.

PRIMOŽIČ Ana, dipl. germanist, za nemščino; Rodine 53, 64274 Žirovnica na Gorenjskem, tel. (064) 80-360.

OKORN Stane, dipl. teolog, dipl. romanist, za italijanščino; Želimplje 46, 61292 Ig pri Ljubljani, tel. (061) 662-246.

STANOVNIK Justin, dipl. klasični filolog in germanist, za angleščino; Teslova 7, 61000 Ljubljana, tel. (061) 225-267.

SMEJ Jožef, dr. teologije, za madžarščino; Slomškov trg 19, 62000 Maribor, tel. (061) 21-271.

Imensko kazalo biografij

Aleksič Jakob	57	Jere Franc	55
Alt Vigilij	93	Juhant Janez	50
Babnik Matija	86	Kimovec Franc	123
Bartelj Ludvik	49	Klemenčič Drago	113
Bedernjak Karel	86	Košir Borut	93
Benedik Metod	122	Košmerlj Alojzij	100
Bizjak Jurij	58	Kovač Edvard	49
Brecelj Anton	113	Krašovec Jože	59
Cajnkar Stanko	58	Krošl Jože	104
Cevc Emilijan	122	Lah Avguštin	81
Cuderman Mirko	106	Lenček Ignacij	87
Črnilogar Otmar	74	Lešnik Rafko	114
Debevec Franc	113	Lipovšek Stanko	103
Demšar Jožef	100	Lukman Franc Ksaver	74
Dermota Valter	100	Mahnič Mirko	100
Dolenc Bogdan	67	Miklavčič Maks	124
Dolinar M. France	122	Mlinar Anton	87
Dostal Josip	123	Močnik Vinko	94
Držečnik Maksimilijan	58	Nadrah Anton	81
Erlich Lambert	68	Nežič Julka	103
Fabijan Janez	79	Ocvirk Drago	70
Fajdiga Vilko	68	Odar Alojzij	94
Fric Franc	74	Ojnik Stanko	94
Glinšek Franc	74	Opeka Mihael	102
Gril Janez	113	Oražem France	87
Grivec Franc	69	Oražem Janez	114
Grmič Vekoslav	89	Peklaj Marijan	60
Ilc Josip	74	Perko France	71
Janežič Stanko	128	Pirnat Alojz	88
Janžekovič Janez	50	Plemenitaš Franc	81
Jeraj Josip	86	Pogačnik Jožef	95
		Pojavnik Ivan	75
		Potočnik Ciril	106

Potočnik Ignacij	107	Šef Marijan	117
Potočnik Marijan	107	Škafar Vinko	117
Potočnik Vinko	115	Škrabl Franc	103
Premrl Stanko	107	Štuhec Ivan	89
Rajhman Jože	116	Štrukelj Anton	83
Rode Franc	71	Šuštar Alojzij	89
Rojnik Ivan	102	Tominec Roman	124
Rozman France	61	Trošt Jože	108
Rožman Gregorij	95	Trstenjak Anton	51
Slavič Matija	61	Truhlar Karel Vladimir	90
Smolik Marijan	107	Turk Josip	105
Snoj Alojzij	96	Ujčič Josip	90
Snoj Alojzij Slavko	102	Urbanič Jože	52
Snoj Andrej	62	Ušeničnik Aleš	52
Snoj Venčeslav	108	Ušeničnik Franc	108
Sorč Ciril	82	Valenčič Rafko	118
Srebrnič Josip	76	Veider Janez	125
Steiner Štefan	88	Vodeb Rafko	125
Steska Viktor	124	Zafošnik Gregor	109
Stres Anton	51	Zore Janez	126
Strle Anton	82		

SUMMARY

In the year 1989 — the Theological Faculty of Ljubljana celebrated its seventieth year of uninterrupted work. The commemoration of the fact was given special emphasis on the annual Faculty Day, March 7th 1989, which is devoted to St. Thomas Aquinas, the patron saint of higher theological education. The present edition of the Theological Review, which has been the Faculty's voice since 1921, wishes to retrace, in outline, the Faculty's progress in time as well as to give an idea of its present situation. Special tribute will be paid to its devotion and loyalty to truth and science.

The introduction, provided for by the dean of the Faculty, R. Valenčič, presents the main features of the commemorative volume, which is meant to be both a homage to the past generations of teachers and students and a statement of its present day needs and efforts. F. Perko, archbishop of Belgrade and formerly professor of this faculty, delineates his vision of the Faculty's role in the contemporary world and the target points in the time to come. The history of theological studies in Slovenia is treated by M. Benedik. He has identified the milestones in the development of the theological thought in the country the main ones being: first medieval monastic and parish schools (Stična, Vetrinj, Gornji grad, Čedad, Videm, Žiče, Pleterje, Kranj, Ribnica), then the organization of theological thought at the end of the 16th century as required by the Council of Trent, next the establishment of higher education in accordance with the ideals of the *Academia Operosorum* in 1704 and the foundation of a regular university in the time of Illyric Provinces (1809—1813), and finally the national Slovene University of Ljubljana, founded after the Great War, in 1919. After the Second World War the Theological Faculty was not allowed to remain a member of the University (1950); since then the Faculty has been a theological institution of mere ecclesiastical character. M. Smolik gives an account of the Faculty's life in Buenos Aires, Argentina, where a faculty, parallel to the one in Ljubljana, was founded by professors and students who went into exile after the war (1945—1959). S. Ojnik deals with the Maribor branch of the Faculty, founded in 1968. Maribor's theological tradition reaches back to 1859.

The restriction of the Faculty to the confines of a mere ecclesiastical institution has not prevented it from having intense connections with both national Universities, Ljubljana and Maribor, as well as with theological faculties abroad, in particular Regensburg and Graz; there has also been close cooperation with a number of other scientific institutions at home and abroad. The Faculty is also a co-signatory to the *Magna Charta Universitatum* (Bologna 1989).

The post-war students' activities in the scientific, cultural and social field are dealt with by M. Kobal, while J. Oražem gives a thorough description of the premises, in which the Faculty's pedagogical and scientific work goes on.

The second part of the anniversary volume is devoted to the work of various departments. Here, the authors deal with the specific character of the individual departments in connection with their historical development and their present situation inside the Faculty complex. In addition to the customary departments — the department of philosophy, biblical studies, fundamental theology, patrology, dogmatic theology, moral theology, pastoral and predicatorial theology, liturgical theology, ecclesiastical law and ecclesiastical history — there is also, as something of a speciality, a department for the dialogue. For each department, names are given of all the lecturers since the foundation of the Faculty in 1919 up to the present day, their biographies and essential bibliographies.

The third part of the volume gives a description of various institutes and institutions. The Institute for the History of the Church, founded in 1978, has established itself in a variety of fields, organizing conferences and symposia, promoting research work, editing periodicals such as *Acta Ecclesiastica Sloveniae*, whereas the Institute for Philosophy and the Institute for Pastoral Work, both founded in 1989, are still in the initial phase of developing their programmes. The work of the institutes is presented by F. M. Dolinar, A. Stres, V. Potočnik. In this part there are some other activities of the Faculty discussed by a number of authors: M. Smolik and F. Planteu work on the theme of theological libraries in Ljubljana and Maribor, respectively; the situation of the Theological Review is introduced by its editor, B. Dolenc; two further subjects, the annual Easter theological course and the initiative for a Slovene theological encyclopaedia, have found attention in the contributions by D. Ocvirk and F. Milavec. The theological-pastoral course and the course for organists have been deepening the students' theological and professional knowledge for almost twenty years in order to prepare them to be able to help with practical pastoral work. The outlines of the two courses are given by K. Očepek, J. Trošt, and others.

In the last part of the volume there are reviews of the staff and personnel, i. e. lists of names of all those connected with the Faculty: there is a roll of the University rectors elected from among the professors of the Faculty, as well as of all the deans of the Theological Faculty; then there is a catalogue of all the doctorates and honorary doctorates obtained from the Faculty since its beginning; there are names of all the Masters of Theology and all the students with a diploma in theology. There are matriculation data for the recent decades; there is a list of lecturers and other personnel for the academic year 1989—1990. This part ends with the register of the names appearing in biographies and bibliography.

Translated by Justin Stanovnik

VSEBINA — Contents

UVODNIK — Introduction

Rafko Valenčič

Ob 70-letnici Teološke fakultete v Ljubljani	3
<i>The seventieth anniversary of the Theological Faculty of Ljubljana</i>	

SPLOŠNI IN ZGODOVINSKI PODATKI — General and historical presentation

France Perko

Teološka fakulteta v službi naroda in Cerkve	5
<i>Theological faculty in service of the nation and of the Church</i>	

Metod Benedik

Teološki študij na Slovenskem	9
<i>Theological studies in Slovenia</i>	

Marijan Smolik

Ljubljanska Teološka fakulteta za Slovence v begunstvu (1945—1959)	23
<i>The Theological Faculty of Ljubljana for the Slovenes in exile</i>	

Stanko Ojnik

Mariborski oddelek	25
--------------------------	----

Jože Krašovec

Sodelovanje Teološke fakultete z drugimi univerzami — fakultetami doma in v tujini	27
<i>The Theological Faculty in cooperation with other universities and faculties at home and abroad</i>	

Matej Kobal

Delo slovenskih študentov teologije od konca vojne do danes	35
<i>The work of Slovene theology students since the war till the present day</i>	

Janez Oražem

Prostori Teološke fakultete v Ljubljani	41
<i>The accomodation and the premises of the Faculty</i>	

KATEDRE — Departments

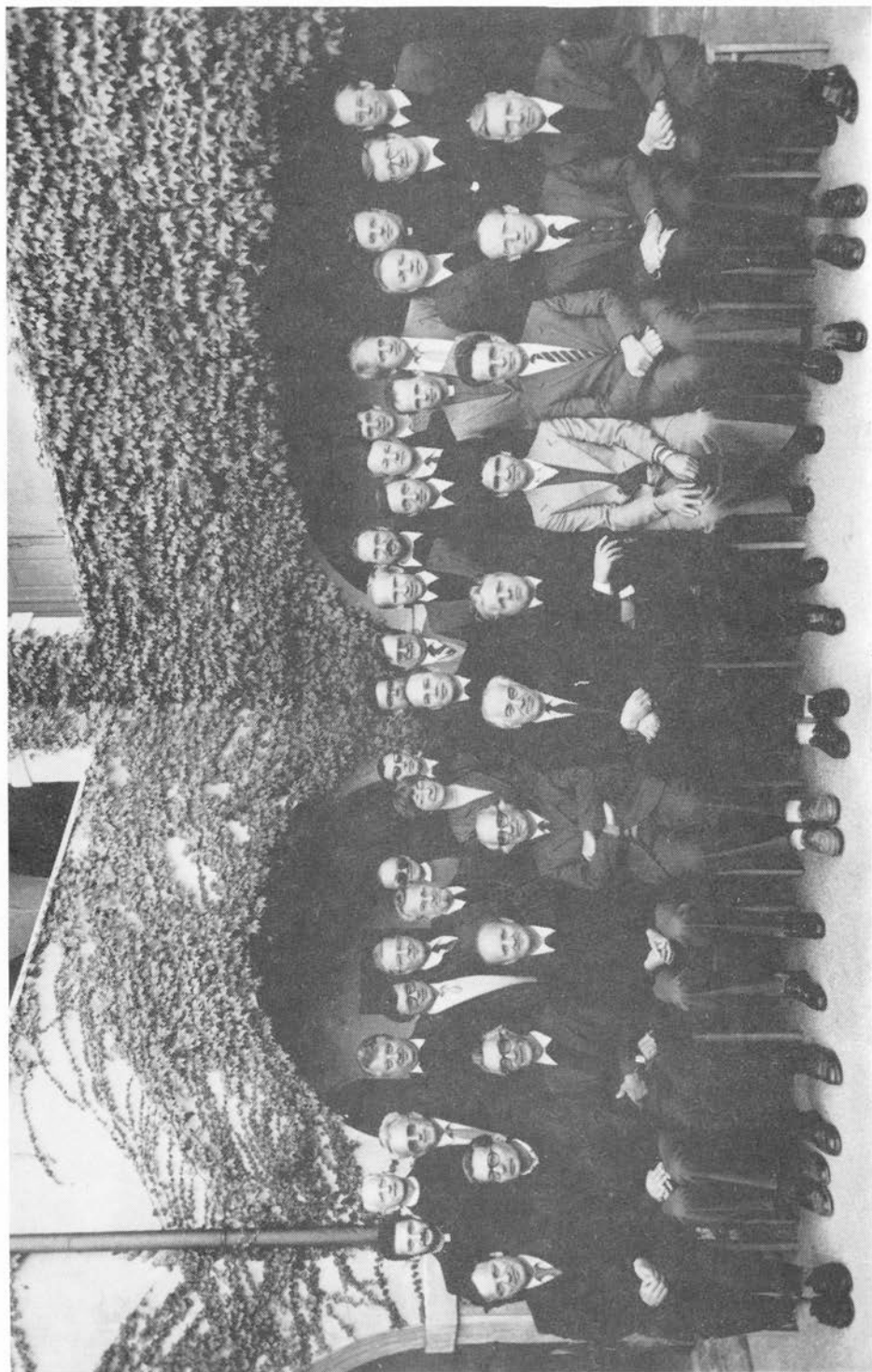
Katedre — Kratice	45
<i>Department — Abbreviations</i>	

Janez Juhant

Katedra za filozofijo	46
<i>The department of biblical studies</i>	

Drago Ocvirk — Bogdan Dolenc	
Katedra za osnovno teologijo	63
<i>The department of fundamental theology</i>	
Ivan Pojavnik	
Katedra za zgodovino krščanske literature in nauka	73
<i>The department of the history and Christian literature and doctrine</i>	
Anton Strle	
Katedra za dogmatiko	77
<i>The department of dogmatic theology</i>	
France Oražem	
Katedra za moralno teologijo	84
<i>The department of moral theology</i>	
Stanko Ojnik	
Katedra za cerkveno pravo	91
<i>The department of the ecclesiastical law</i>	
Alojzij Slavko Snoj	
Katedra za oznanjevalno teologijo	97
<i>The department of the predicatorial theology</i>	
Marijan Smolik	
Katedra za liturgiko	104
<i>The department of liturgical theology</i>	
Rafko Valenčič	
Katedra za pastoralno teologijo	110
<i>The departments of pastoral theology</i>	
Metod Benedik	
Katedra za cerkveno zgodovino	119
<i>The department of the history of the Church</i>	
France Perko	
Katedra za dialog	126
<i>The department of the dialogue</i>	
 INSTITUTI IN USTANOVE — Institutes and Institutions	
France Martin Dolinar	
Institut za zgodovino Cerkve	129
<i>The institute for the history the Church</i>	
Anton Stres	
Institut za filozofijo	133
<i>The institute for the philosophy</i>	
Vinko Potočnik	
Pastoralni institut	135
<i>The institute for the pastoral studies</i>	
Marijan Smolik	
Knjižnica Teološke fakultete	137
<i>The Faculty library</i>	
France Planteu	
Škofijska teološka knjižnica Maribor	141
<i>The diocesan theological library in Maribor</i>	
Bogdan Dolenc	
Božoslovni vestnik	143
<i>The Theological Review</i>	

Drago Ocvirk	
Velikonočni teološki tečaj	147
<i>The Easter theological course</i>	
France Milavec	
Slovenska bogoslovna enciklopedija	149
<i>Slovene Theological Encyclopaedia</i>	
Karmen Ocepek — Julka Nežič	
Teološko-pastoralni tečaj	151
<i>The theological and pastoral course</i>	
Jože Trošt — Lojze Kobal — Marijan Potočnik	
Orglarski tečaj	155
<i>The course for organists</i>	
PREGLEDI — Catalogues	
Rektorji Univerze v Ljubljani	159
<i>Rectors of the University of Ljubljana</i>	
Dekani Teološke fakultete v Ljubljani	161
<i>Deans of the Theological Faculty of Ljubljana</i>	
Doktorji teologije	163
<i>Doctors of theology</i>	
Magistri teologije	167
<i>Masters of theology</i>	
Diplomirani teologi	169
<i>Students with a degree in theology</i>	
Vpis študentov	177
<i>Matriculation of the students</i>	
Uslužbenci	179
<i>Employees</i>	
Akademsko leto 1989/90	181
<i>The academic year of 1989/90</i>	
Imensko kazalo biografij	185
<i>Register of names occurring in biographies</i>	
Summary	187
Kazalo — <i>Index</i>	189
Kazalo	191

Profesorski zbor, 4. oktobra 1989: Sedijo z leve proti desni: J. Krašovec, J. Rajhman, S. Janežič, M. Benedik, prodekan S. Ojnik, nasl. škof V. Grmič, dekan R. Valenčič, prodekan I. Iuhant, F. Oražem, A. Stres, M. Smolik. **Stojijo:** I. Štuhec, M. Šef, F. Rozman, J. Trošt, V. Potočnik, F. Škrabl, A. S. Snoj, A. Pimat, J. Nežič, I. Pojavnik, M. Peklaj, S. Lipovšek, B. Košir, A. Štrukelj, D. Ocvirk, J. Urbanič, B. Dolenc, A. Lah, A. Mlinar, J. Grli, V. Škafar, A. Snoj, K. Bedernjak in C. Sorč.

